ADDITIONES
AD
GEORGII ADAMI STRUVII
JCti
JURIS PRUDENTIAM
ROMANO-GERMANICAM
IN
EPITOMEN
JUXTA
HODIERNUM USUM REDACTAM
EXHIBENTES
MAGNIFICI AUCTORIS DESIDERIO
SUCCINCTAM USUIQUE ACCOMMODATAM TITULORUM, QUI DEERANT, E DIGESTIS REPETITIONEM, UT HIC JURISPRUDENTIÆ LIBELLUS PANDECTARUM VOLUMEN ACCURATIUS EVOLUTURIS ADITUM PATEFACIAT, ET EX EODEM UTILIORA REPETITURIS ANSAM PRÆBEAT, OPERA
LÜDERI MENCKENII
PHIL. ET J. U. D.

CUM INDICE.

FRANCOFURTI AD MOENUM,
Apud FRANCISCUM VARRENTRAPP.
M DCC XXXIII.

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI

ELECTORIS SAXONIÆ

SUPREMI CONSILII ECCLESIASTICI,

QUOD DRESDÆ EST,

PERILLUSTRI ET GENEROSISSIMO

PRÆSIDI,

DOMINO SUO GRATIOSISSIMO

NEC NON

CONSILIARIIS

ET

ASSESSORIBUS

SPLENDIDISSIMIS,

VIRIS

MAGNIFICIS, SUMME REVERENDIS, EXCELLENTISSIMIS ET CONSULTISSIMIS,

DOMINIS & MÆCENATIBUS SUIS

ÆTATEM COLENDIS

PERENNEM FELICITATEM

VOVET

ET HOC QUALECUNQUE

OBSERVANTIÆ SUÆ DOCUMENTUM EA, QUA DECET,

ANIMI SUBMISSIONE

SACRUM ESSE CUPIT

AUCTOR ADDITIONUM.

Lectori Benevolo Salutem dicit Auctor Additionum.

Cum in lucem publicam sua emittentibus nec Censor accuratus, nec Calumniator iniquus desit, miraberis forte, cur loqui quam silere maluerim; inprimis quia Digestorum Compendia hodie non Scriptoribus, sed Lectoribus destituuntur, eademque non tam rebus, quam vocabulis novis plerumque exornantur. Dicam ingenue mei instituti rationem. Juris Prudentia, quam vides., Struviana suos invenit Amatores, quod non tantum prela toties repetita, sed etiam publica & privata Laudatorum Virorum judicia docent; quorum vota eo tendere visa sunt, ut Digestorum Tituli, hactenus omissi, methodo simili adderentur, quo Pandectarum Volumen universum, usu Fori illustratum, per sua principia brevi temporis impendio legi relegique posset, quod ipsum quoque justa Adolescentum optimæ indolis desideria testabuntur. Unde Magnificus Auctor, amplissimo Consilarii intimi, Præsidis Regiminis & Ordinarii munere honoratus & oneratus, hunc libellum sua opera per temporis angustiam suppleri non posse prævidit, eamque spartam mihi, forte indi-

gno & impari, demandavit. Tanti Viri voluntas mihi pro imperio fuit, hinc brevia, quæ benignis manibus Tuis offero, Additamenta eodem Ordine conscripsi. Laudem nullam ex hac opella vel spero vel mereor, æquum autem Benevoli Lectoris judicium loco præmii exopto, expectoque. Inusitata brevissimo, usitata laxiori stylo proposui, Jure Saxonico subinde adducto, & crassam Antiquitatis ignorantiam exosus, & cum Aristippo apud Laertium Adolescentibus discenda esse, quæ Viris usui futura sunt, ratus, Censores sine Populi suffragio tales, Lynceos in alienis, in propriis Tyresias nihil moror: his enim placere terminos humanæ felicitatis excedit.

Cæterum Tuam, Benevole Lector, testaturus benevolentiam, quam benignissime hæc qualiacunque interpretare, easdemque partes Tibi creditas esse puta, quas in pilæ lusu exprimit Lipsius; dum alterius est, inquit, commode mittere, alterius, si quid erratum est, quam bellissime excipere & arte corrigere. Vale.

ADDI-

ADDITIONUM
AD
JURISPRUDENTIAM
ROMANO-GERMANICAM
STRUVIANAM
LIBER I.
TIT. I.
De Origine Juris & omnium Magistratuum, & successione Prudentum.
L. I. D. T. II.

ANtequam Juris Civilis cognitionem specialem investigemus, inter illius Generalia Originem referre convenit, quam, præter Originem Magistratuum, & successionem prudentum, dict. Tit. 2. ff. considerat. Ita vero de origine Juris Justinianei, tanquam prima hujus Tituli parte, dicetur, ut ejusdem in progressu Fatum & Autoritas hodierna annectatur. Ad Jurispr. Rom. Germ. L. 1. T. 1. a. 9.

I. *Origo juris Civilis* repetenda est secundum *triplicem* Reip. Romanæ *Statum*, *Regium* nempe, *Popularem* & *Monarchicum*. *Regius Status ad A. Mundi* 3200. ante Chr. Nat. 750. refertur, in quo omnia manu & potestate Regum gubernabantur *l.* 2. *§.* 1. *ff. de O. I.*

ferebanturque Leges Regiæ *v. l. 1. ff. de mort. inf.* & curiatæ *l. 2. §. 2. ff. h. t.* duravit hic status *annos* 245. *Lampad. de Republ. Rom. Germ. P. 2. c. 1. n. 2. Liv. l. 1. c. f.*

II. *Popularis* maxima ex parte *status*, qui post Regifugium cœpit, commode per tres Epochas, sive intervalla notabiliora, recensetur, quarum *prima* est Juris incerti, stetitque per annos 60. *v. Magnif. Auth. S. J. C. Ex. 1. th. 63. Secunda Epocha* est juris stabiliti, dum nominatis decem viris, leges a Græcis aliisque Gentibus finitimis petitæ, atque in decem tabulas redactæ sunt, quibus sequenti anno duæ tabulæ accesserunt *l. 2. §. 4. h. t. Tertia Epocha* est juris aucti (1) per interpretationem Prudentum, & disputationem fori *l. 2. §. 5. ff. h. t.* (2) per Legis actiones *l. 2. §. 6. ff. eod.* (3) per Leges novas *l. 2. §. 8. ff. eod.* (4) per Plebiscita, Lege Hortensia pro legibus habita *d. l. 2. §. 8. v. Lampad. c. l. n. 5.* (5) per Senatus-Consulta *l. 2. §. 9 ff. eod.* (6) per Magistratuum Edicta *l. 2. §. 10. ff. h.* (7) per JCtorum Responsa *l. 2. §. 35. & 44. ff. eod. §. 6. seq. I. de Jur. Nat. Gent. & Civ. Gothofr. Hist. Jur. Civ. Rom. c. 2. Franz. Com. ff. h. t. a. n. 14. ad 46.*

III. *In Statu Monarchico prima* fuit *Epocha* Gentilium Impp. usque ad Constantini M. initia f. *A.* 306. *Secunda* Principum Christianorum, usque ad Theodosium Juniorem, qui Codicem Theodos. edidit. *A.* 435. *Tertia* Impp. subsequentium usque ad Justinianum f. *A.* 527.

IV.

IV *Justinianus*, laudatissimus Imperator, immensa *Jurisprudentiæ Volumina septennio in ordinem redegit*, dum (1) ex Gregoriano, Hermogeniano, & Theodosiano Codice, additis subsequentium Impp. Constitutionibus, *Codicem Justinianeum* colligi jussit, ediditque A.529. (2) Post compositionem Digestorum *Institutiones* componi voluit, easque promulgavit *A.*533.*Mens.Novembr.* (3) *Digesta* eod. Anno *Mense Decembri* publicavit (4) Codicem repetitæ prælectionis, quo hodie utimur, A. 534. edidit, & denique (5) pro re nata *Novellas & 13. Edicta* ad Reipublicæ salutem, emisit. *Magnif. Auth. S. J. C. Ex. 1. th. 61. seqq. Jac. Gothofr. Histor. Jur. Civ. Rom. c. 8. Dan.* Kayser *Histor. Jur. Part. 1. p. m. 25.*

V. *Juris Justinianei fata* vel usus decrescentis, vel renascentis fuerunt. *Decrevit* Justinianeæ Jurisprudentiæ auctoritas *in Occidente*, Gothis, Francis, Vandalis &c. arma per occidentales terras circumferentibus. *In Oriente* illius auctoritas eviluit, partim ob subsequentium Impp. Novellas, partim ob novas, in quas hæc Jura redacta sunt, formas, e quibus libri *βασιλικῶν* eminent. Conf. *Jac. Gothofred. Hist. Jur. c. 9. & Bibl. Jur. Civ. c. 5. & 6.*

VI. *Jus Justinianeum renatum est* Seculo XII. dum Imperio *Lotharii*, consilio *Irnerii*, desiderio *Mathildæ* Comitissæ Tusciæ, Pisis hoc Jus doceri cœpit. Ex Italia illud in Germaniam, Hispaniam, Galliam &c. sensim trans-

latum est *Gothofred. d. c. 9. Magnif. Auth. S. I. C. Ex. 2. th.* 34.

VII. *Jus Justinianeum* hodie *maximæ est autoritatis*, adeo quidem, ut Turcæ Codice Justinianeo Græo utantur, vide *Buf. ad L. 6. ff. de Just. & Jur.* præcipue in Imperio Romano-Germanico, quandoquidem in Ordinationibus Imperii, Juris Communis nomine denotatur *v. Rec. Imp. ab A.* 1495. & in Camera observatur. *Ord. Cam. P. 2. T. 31. §. f.* Assessoribus ad illud juramento devinctis. *v. Gail. l. 1. Obs. 36. n.* 14. De Belgio testatur *Grœnew. de LL. abrog. ad §. 6. Proœm. Inst. n. 2.* Similem quandam auctoritatem Juri Civili tribuit in Italia *Arthurus Duck. de Auct. J. C. l. 2. c. 3. n.* 16. in Hispania *c. 6. num.* 30. in Gallia *c. 5. n.* 31. *vid. tamen Rebuff. ad Const. Reg. 9. in Præfat. gloss. 5. n.* 20. Jura statutaria in Germania (idem de Italia asserit. *c. Arthur. d. l. c. 3. num.* 29.) e Jure Civili declarantur, restringuntur & supplentur, *id. l. 1. c. 2. n. 17. Hart. Pist. l. 1. q. 32. n. 8. Carpz. p. 3. c. 20. d. 10. n. 6. Lauterb. Concl. For. Exerc. 1. th. 2.*

VIII. Cum de moderna Juris Justinianei autoritate actum sit, monendum nonnihil venit *de Jure Canonico & Saxonico*, usu frequentissimo. *Jus Canonicum* originem trahit a Canonibus, qui in primis Conciliis conditi sunt, de quibus *v. Joh. Schilt. inst. Jur. Canon. l. 1. t. 2. §. 4. seqq.* Quam incertæ vero originis & auctoritatis sint Canones, qui vulgo Apo-

stolici

ſtolici dicuntur, accurate docet *Ziegl. Diſſ. de Orig. & increm. Jur. Can. th. 8. ſeqq.* Aucta Pontificum poteſtate crevit canonum numerus & auctoritas, natumque ex Patrum ſententiis, Conciliorum decretis, Pontificum conſtitutionibus &c, tandem Jus Canonicum, quod *in Volumen Decreti & Decretalium* diſpeſci poteſt. *Decretum* privata auctoritate a Gratiano,, Monacho Bonon. circa A. 1150. collectum, *tres partes* complectitur, quarum *prima* 101. *diſtinctiones, ſecunda cauſas* 36. *tertia Tractatum de Conſecratione* 5. diſtinctionibus comprehenſum, tradit. De cujus Auctoritate dubia v. laudatus *Zieglerus d. Diſſ. th.* 47. & *prac. de Paleis leg. id. th.* 46.

IX. *Decretalium volumen* conſtitutiones Pontificum complectitur, & *quatuor partibus* abſolvitur. *Prima pars* 5. *libris conſtat*, quorum ſinguli ſuos habent Titulos & Capita: collegit eos *Raymundus*, mandato *Greg. IX.* Pontificis, quoniam extra Decretum ſunt, allegari ſolent (extra) X. Ordinem librorum vulgo notus docet verſiculus:

I. II. III.
Judex, Judicium, Clerus,
IV. V.
Sponſalia, Crimen.

Pars ſecunda, a Bonifacio VIII. congeſta, eodemque ordine diſpoſita eſt, quia vero *ſexti* decretalium Libri nomen habet, allegatur in

in 6. *Pars tertia*, eundem servans ordinem, *Clementinarum* vocabulo denotatur, citaturque ab Auctore *Clemente V. Pars quarta* 20. Constitutiones *Johannis XXII.* complectitur, & sub *Extravagantium* appellatione adducitur, præterea vero diversorum Pontificum Constitutiones recenset, quæ *Communes* dicuntur, eundemque cum decretalibus ordinem habent. His partibus in calce accessit cum *liber Institutionum Jur. Can.* Pontificis mandato a Joh. Paulo Lancellotto conscriptus, tum *lib. VII. Decretalium*, de cujus confirmatione nondum satis constat. *v. Ziegl. c.l. th.* 59. *L. Engel. proœm. Coll. I. Can. n.* 2.

X. *Jus Canonicum* Juri Divino & rationi non contrarium, per consuetudinem non tantum oppido multis receptum est, *Carpzov. Jurispr. Conf. l.* 2. d. 152. *num.* 45. sed etiam Juri Civili præfertur in materia juramentorum, matrimoniorum & Processuum &c. *Magnif. Auth. S. J. C. Ex.* 2. *th.* 39. *Rittershus. de differ. I. Civ. & Canon. proœm.* Alias in dubio non statuendus est inter Jus Can. & Civile dissensus, casus vero in altero obscurius, in altero aperte decisus, ex eo, quo manifeste continetur, regulariter determinandus est *c.* 1. *X. de Nov. oper. nunc. Carpz. P.* 1. *C.* 21. *d.* 2. *n.* 4. *v. Arth. Duck. de Auth. J. Civ. l.* 1. *c.* 7. *th.* 12. & 13. *Rittershus. c. l.*

XI. *Jus Saxonicum* moribus ab initio introductum, deinde ab *Eccardo a Repka* tribus

bus libris latino sermone conscriptum, & ab eodem in maternum idioma, mandato Illustris Comitis *Hojeri a* Falckenstein translatum, *Speculique Saxonici* titulo insignitum est, uti docet *Præfatio Spec. Sax.* cui postea accessit confirmatio *Caroli M. A.* 810. *d.* 10. *Febr.* facta, monente *Glossa ad* Land-Recht *l.* 3. *art.* 82. *v.* Diß *Privilegium.* Inde *Otto I.* Iure hoc denuo stabilito, das Weichbild, medullam Juris Saxonici, autoritate publica donavit *Anno* 940. id quod privilegium, sub finem Spec. Sax. adjectum, testatur. *v. Coler. in Orat., de Orig. Jur. Saxon.* Et hi quidem libri, np. das Land-Recht und Weichbild, *Juris Saxon. Communis* nomine veniunt, quod extra Saxoniam a Lusatis, Silesiis, imo Polonis & Lithuanis observari docet *Coler. in dict. Orat.* Hujus Juris auctoritas ex usu magis, quam verbis & scriptura, æstimanda est, *Berl. P.* 3. *Concl.* 28. *n.* 43. illiusque defensores sunt Electores Sax. etiam adversus Jus Cæsareum. *v. Philipp. Usu pract. Inst. l.* 3. *Ecl.* 17. *n.* 7. *seq.* Posteaquam autem Electores Saxoniæ non pauca, Jure communi controversa, aut indeterminata, in suis Constitutionibus deciderunt, quemadmodum *Electoris Augusti Const. de A.* 1572. *Joh. Georg. II. de A.* 1661. *& Const. Nov. de Anno* 1672. testantur, illæque Constitutiones non æque extra Electoratum, atque in Electoratu, observari cœperunt, nata inde est *Juris Communis & Electoralis Saxonici* distin-

ctio

ctio. Universum Jus Saxon. vero, tanquam statutarium, stricte accipiendum, & e Jure Civili explicandum est *Carpz. Proc. t.* 19. *art.* 3. *n.* 16. *seqq.*

XII. Altera pars tituli de *Magistratuum origine* tractat, quam per varias mutationes *Pomponius l.* 2. §. 14. *seqq. explicat.*

XIII. Tertia pars de *successione prudentum* agit, quam uti studiose id. *Pomp. l.* 2. §. 35. *seqq. h. t.* recenset, ita convenienti ordine illam exponit *Gothofr. Histor. Juris c.* 7. ubi sectas quoque Sabinianorum & Proculianorum accurate recenset *j. Franz. Com. ff. h. t. num.* 65.

TIT. II.
DE
LEGIBUS ET SENATUS CONSULTIS, ET LONGA CONSUETUDINE.

L. 1. ff. t. 3.

Origine Juris spectata, ad species nonnullas *Juris Civilis* descendendum erit, e quibus *Lex, SCtum & Consuetudo* præsenti titulo explicantur, quarta, nempe *Constitutio Principis*, tit. seq. comprehenditur. Pars prima hujus Tituli de Legibus agit.

I. Missa vero Legum in divinas & humanas, divinarumque in Morales, Ceremonia-

les,

les, & Forenses, distinctione, ad humanas confertur, e quibus cum leges omnibus communes, Naturales nempe & Gentium, Magnif. Auth. L. 1. T. 2. explicaverit, leges quibusdam proprias s. civiles, generaliter considerare convenit.

II. Est itaque Lex Majestatis decretum, ad salutem Reip. promulgatum, subditos ad obsequium obligans.

Legem condit Majestas, quæ in imperio Romano-Germanico penes *Imperatorem & Status* Imperii, simul sumtos, hæret; unde conjunctim ab his *Leges universales* conduntur, quæ Recessuum nomine veniunt *v. Paurmeist. l. 2. de Jurisd. Imper. c. 2. n.* 84. *Principes imperii vero Leges Particulares*, Jure Superioritatis Territorialis, ferunt. *Brautlach. Epit. Jurispr. Publ. l.* 3. *c.* 5. §. 13. *Phil. usu pract. L.* 1. *Ecl.* 9. *Reink. de R. S. & E. l.* 1. *Class.* 5. *c.* 6. *n.* 7.

III. *Per leges obligantur subditi*, quamvis inviti, *l.* 1. *ff. de ll.* quibus accensendi sunt Clerici *v. Carpz. Jurispr. Consist. l.* 3. *d.* 2. *n.* 7. *Ziegler. ad jus Canon. l.* 3. *t.* 1. *p.* 635. & Advenæ, *c.* 2. *dist.* 8. & quoad solennitatem actus, qui geritur *l.* 6. *ff. de Evict. l.* 9. *C. de Testam. Carpz. P.* 3. *C.* 6. *d.* 12. *v. Vinn. ad* §. *f. I. de Test. Ord.* & quoad pœnam, delicto statutam, *Carpz. P.* 2. *q.* 54. *n.* 51. *seqq.* Solutus igitur legibus civilibus est Princeps *l.* 31. *ff. de ll.* sive vim coactivam s. directivam spectes *arg. l.* 30. §.

4. *ff.*

4. *ff. ad SCt. Treb. a. l.* 26. *C. d. donat. inter Vir. & Ux.* licet honestatis intuitu ipsum nonnunquam leges Civiles vinciant *v. l.* 4. *C. de ll. Ziegl. de Jur. Maj. L.* 1. *c.* 1. *n.* 28.

IV. *Lex versatur* regulariter *circa* negotia (1) futura, non præterita, nisi nominatim & de præterito tempore, & adhuc pendentibus negotiis, cautum sit. *l.* 7. *C. de ll.* (2) frequentia *l.* 3. *seqq. ff. d. ll.* (3) possibilia naturaliter. *l.* 185. *ff. de R. I.* & moraliter *l.* 15. *ff. de cond. inst. a. c. f. X. de Consuetud.*

V. *Lex promulgata* plerumque *post duos Menses N.* 66. *c.* 1. *O. P. S. proœm.* §. **So haben.** *Philip. Us. Pract. I. l.* 1. *Ecl.* 11. obligat. *l.* 9. *C. de ll.* ad scientiam *l.* 3. *C. eod.* & ad obedientiam in foro soli directo, per consequentiam in foro conscientiæ. 1. *Petr.* 2. *v.* 13. ita, ut conscientia non liberetur, nisi quis sine dolo pœnæ legis se subjecerit, quæ aut est nullitatis *l.* 5. *C. de ll.* aut alia, eademque vel cum, vel sine nullitate actus definita, *l. f. & Auth. Incestas C. de Incestis & Inut. nupt. l.* 1. *C. de secund. nupt. Vin. S. Q. l.* 1. *c.* 1. *j. Hahn. ad Wesenb. t. de Legibus n.* 7.

VI. *Tollitur Lex* prior (1) per posteriorem legem contrariam *l. f. ff. de Const. Princ.* (2) desuetudinem *l.* 37. *ff. de ll.* (3) cessante penitus causa adæquata finali, lex ipsa cessat *a. l. f. ff. ad SCt. Silan. j. l.* 1. §. 3. *ff. de min. Franz. Comm. ff. h. t. n.* 75.

VII. *Pars secunda* hujus *tituli de Senatus-*

Con-

Consultis tractat. Est vero *SCtum*, quod Senatus jubet, atque constituit. §. 8. *J. de J. N. G. & C.* Potestatem juris condendi senatui competiisse, *l. 9. ff. de ll.* ostendit, sed quando hoc jure usus sit senatus, controversum, *v. Vinn. ad d. §. 5. Gothofred. Histor. Jur. cap. 3. Bach. Vol. 1. D. 1. th. 5. l. g.* Tertia pars hujus Tituli, *longa scil. Consuetudo*, explicata est *a Magnifico Auctore l. 1. t. 2. a. 12.*

TIT. III.

DE CONSTITUTIONIBUS PRINCIPUM.

L. 1. ff. t. 4.

I. *Constitutio Principis* est serium Principis placitum, ad hoc publicatum, ut legis vigorem haberet. *l. 1. ff. h. l. 8. C. d. ll.* ad L. 1. a. 11

II. Ratione effectus s. utilitatis *distinguuntur Constitutiones in generales & speciales. Generales* sunt, quæ omnibus prosunt, & dividuntur, respectu modi constituendi, in *Rescripta*, *Decreta & Edicta*. *Rescripta* sunt Responsa Principis, ad Consultationem, vel relationem eorum, qui Principi supplicarunt, emissa *l. f. C. d. diversf. Rescript.* quæ ut valida sint, *requiritur* præcipue (1) ut contineant conditionem, si preces veritate nitantur *l. 7. C. eod.* quæ Jure Canon. subintelli-

 gitur

gitur. *c.* 2. *X. de Rescript.* Jure Saxon. falsa relatio sub pœna arbitraria interdicitur, *v. Mand. El. ab An.* 1579. §. Letzlichen (2) ut non sint contra jus, vel utilitatem publicam. *l. f. C. Si contra jus vel utilitatem publ.* (3) ut adscribatur dies & Consul. *l.* 4. *C. de div. Resc.* (4) ut accedat Principis subscriptio *l.* 6. *C. eod.* (5) ut Originalia insinuentur *l.* 2. *C. eod. Franz. ad ff. h. t. n.* 29. *Decreta* sunt sententiæ, quas Princeps, causa cognita, inter partes litigantes pronunciat §. 9. *I. de I. N. G. & Civ. Ex. v. l.* 3. *ff. De his quæ in Test. del. Edicta* sunt constitutiones generales, proprio motu a Principe ad utilitatem Reipubl. latæ *l.* 3. *C. d. ll.*

III. *Constitutiones speciales* appellantur *privilegia*, quæ sunt jus singulare, contra legis universalis tenorem, propter aliquam utilitatem introductum *l.* 16. *ff. de ll.* Hæc sunt intuitu finis vel *odiosa, vel favorabilia* §. 9. *I. de I. N. G. & C.* A subjecto autem dividuntur *in realia & personalia. Realia* sunt, quæ rei tributa, eid. inhærent, & ad quosvis possessores transmittuntur *l.* 68. *l.* 196. *ff. de R. I.* e. g. immunitates prædiis concessæ. *Personalia*, quæ personæ concessa, illi inhærent, & cum ead. exstinguuntur. dd. ll. Indulgentur vero vel toti cuidam Ordini personarum, dicique possunt communiter personalia, ut privilegia Doctoratus; aut huic vel illi individuo, & appellari possunt naturali-

raliter personalia. Personalia non transeunt ad hæredes quatenus tales, nisi cœperit privilegio, viva persona privilegiata, esse locus. *a. l.* 18. §. *f. ff. de min. l.* 6. *ff. de in integr. rest. v. Magnif. Auct. S. Jur. C. Ex.* 2. *th.* 29. Conf. *Franz. Com. ff. h. t. n.* 139. *seqq.*

IV. *Privilegia* Personalia personæ, realia rei interitu totali exstinguuntur *d. l.* 68. *ff. de R. J. Tolluntur* item renunciatione. *a. l.* 29. *C. de Pact.* non usu, quando utendi haud defuit occasio *a. l.* 1. *ff. de Nund.* & abusu. *c.* 4. *c.* 24. *X. de privil. a. l.* 12. *C. de dignit.* Denique Privilegia sunt respectu concedentis latissime, *l.* 3. *ff. de Const. Princ.* respectu tertii, ne illi fiat præjudicium, strictissime interpretanda *l.* 2. §. 10. *&* 16. *ff. ne quid in loco publ.*

TIT. IV.

DE STATU SERVILI.

Quoniam juris, de quo dictum est, Objectum constituunt personæ vel Res *v.* §. 14. *J. de J. N. G. & C.* Personæ v. in triplici statu, vel libertatis, vel familiæ, vel civitatis constitutæ sunt. *l. f. ff. de Cap. min.* ea, quæ circa statum libertatis restant, inprimis e libro ff. 40. brevissimis annectere licebit. Ad. l. 1. Jpr. t. 3. aph. 5.

I. *Servi* statum servilem amittunt per *manumissionem*, quæ est de manu datio, seu de potestate dominica dimissio. Manumitti potest L. 40. ff. t. 1 de Manumissionibus.

rest servus proprius, etiam infans *l.* 25. *ff. de Manum.* furiosus *l.* 26. *ff. eod.* aut in ventre constitutus *l.* 14. *C. de Fideicomm. libert.* *Fit* autem *manumissio* vel *a Domino, vel a lege.* *A domino* aut verbis, aut factis expeditur. *Facto* manumissio contingit, quando Dominus instrumenta, e quibus servi conditio probari potest, servo dat, vel corrumpit, præsentibus quinque testibus *l.* 1. §. 11. *C. de Lat. lib. toll.*

L. 40. ff. t. 2. de Manumiss. vindicta.

II. *Verbis* manumissio fit vel inter vivos, vel ultima voluntate. *Inter vivos*, Vindicta, cum manumittendi voluntate a Domino declarata, Lictor, jussu Magistratus Majoris, Virgulam capiti servi manumittendi imponit, accedentibus verbis solennibus (quæ postea, licet non dicerentur, pro dictis habita sunt *l.* 23. *ff. d. t.*) nomenque manumissi ad acta refertur. *Hildebrand. in Antiquit. verb. Manumissio.* Hæc potestas manumittendi servos suos, quæ dominis singulis concessa per div. Marcum, omnibus Collegiis licitis tributa est *l.* 1. *ff. de Manumissionibus, quæ servis ad universitatem pertinentibus imponuntur.*

L. 40. ff. t. 3. de Manumissionibus, quæ servis ad universitatem pertinentibus imponuntur.

III. *Ultima voluntate* fit manumissio *vel verbis directis*, & datur libertas directa; vel precariis, & datur libertas fideicommissa. *Directa libertas* testamento valido *l.* 23. *ff. de Manum. test.* & codicillis, testamento confirmatis, conceditur *l.* 43. *ff. de Manumiss. Testam.* sive pure, sive sub conditione, sive in diem *l.* 23. *ff. eod.* Qui libertatem sic non pure tributam

L. 40. ff. t. 4. de Manumissis test.

butam habet, *statu liber* dicitur, & describitur, quod sit is, qui statutam, & destinatam, in tempus vel conditionem, libertatem habet *l. 1. ff. de statu liber*. *Fideicommissa libertas* appellatur, quæ verbis precariis, & ab intestato, & codicillis, testamento non confirmatis, relinquitur. *d. l.* 43.

L. 40. ff. t. 7. de statu lib. L. 40. ff. t. 5. de fideicommissariis libertatibus.

IV. Hactenus dictum *de libertate*, quæ a domino datur, jam agendum de illa, *quæ a lege dependet*, & ipso jure tribuitur, quando necem domini servus detexit, aut pro derelicto, ob gravem infirmitatem, a Domino habitus est, *l. 5. l. 2. ff. Qui sine manum. ad libert. perv.* Concessam *libertatem tollit ademptio libertatis*, tam a testatore, quam lege facta *l. un. ff. de ademt. libert.* *Manumissionem* faciendam *impedit Lex Ælia Sentia*, si vel in fraudem Creditorum, vel a persona inhabili fiat *pr. & §. 4. J. Qui & ex quib. caus. man. non poss.* Præterea *liberti ad ingenuitatem perveniunt jure aureorum annulorum a* Principe *impetrato* (nam liberti ferreis annulis utebantur) quod postea per *N.* 78. *c.* 1. sine speciali impetratione datum est, & tum quidem salva manent *Patronatus jura l. 5. l. 6. ff. de Jur. aur. annul.* Quæ omnia *pereunt*, quando libertini per Principem, consentiente Patrono, iis restituuntur natalibus, in quibus initio omnes homines fuerunt *l. 2. ff. de Natalibus restituend.* Verum Jure Nov. & hic Principis consensu non opus est *d. N. 78. c. 1.*

L. 40. ff. t. 8. Qui sine Manumissione ad libertatem perveniunt.

L. 40. ff. t. 6. de ademtione libertatis. L. 40. ff. t. 9. qui & a quibus manumissi liberi non fiunt & ad L. Æ. S.

L. 40. ff. t. 10. de Jure aureorum annulorum.

L. 40. ff. t. 11. de Natalibus restituendis.

V. Consistit alias *Jus Patronatus partim* L. 37. ff. t.

14 de Jure Patronatus. *in jure succedendi* de quo §. 1. I. *de success. libert.* agit, partim *in obsequio* & *reverentia*, Patrono præstanda *d. N. j. l.* 4. *l.* 159 *ff. de Iure Patronatus l.* 9. *de Obseq. Par. & Patron. præst.*

L. 37. ff. t. 15. de obsequiis Parentibus & Patronis præstandis. L. 38. ff. t. 1. de Operis libertorum. Cum vero *Patroni* nonnunquam *operas a libertis peterent*, eæ per stipulationem *l.* 5. *ff. de Oper. liber.* item jusjurandum *l.* 7. *ff. eod.* promittebantur, quarum aliæ in ministerio quodam consistebant, & *officiales*, aliæ in artificio, & *artificiales* appellabantur *l.* 6. *ff. eod.* utræque victu vestituque liberti regulariter præstabantur *l.* 18. *ff. eod.*

L. 40. ff. t. 12. de liberali causa. VI. Denique *ex hoc statu personarum nascitur actio præjudicialis*, qua vel in libertatis possessione constitutus, in servitutem petitur; vel in possessione Servitutis collocatus, ad libertatem provocat *l.* 1. *l.* 10. *de Liberal. causa.*

L. 40. ff. t. 13. Quib. ad libertatem proclamare non licet. A quo provocandi jure excluduntur, qui se venire passi sunt, *l.* 3. *ff. quib. ad libert. procl. non lic.* Pariter ei, qui se ingenuum esse asserit, tribuitur actio, qua ingenuitatis jura nanciscatur, *l.* 1. *l.* 6. *ff. si ingen. esse dic.*

L. 40. ff. t. 14. Si ingenuus esse dicitur. L. 40. ff. t. 15. Ne de statu defunctorum post quinquennium quæratur. Propter odium servitutis autem definitum est quinquennium, ut eo elapso, de defuncti conditione, in partem deteriorem non amplius quæreretur *l.* 1. *pr. &* §. 4. *ff. ne de stat. def. post quinq.* Ne vero in status controversia Domini cum servis colluderent, hæc pœna definita est, ut per collusionem Domini, vel libertus, vel ingenuus judicatus, ejus, qui collusionem detegit, servus vel libertus fieret. *l.* 1. *seqq. ff. d. Collus. detegenda.*

L. 40. ff. t. 16. de Col-

VII.

VII. *Proprios homines* magnam cum servis habere affinitatem *Magnif. Auth. l.* 1. *t.* 4. *a.* 4. ostendit. De quibus occasione superiorum monendum est paucissimis, quod iidem *Juris Civitatis sint incapaces.* Conf. *Bruning. de Var. Univers. Specieb. Concl.* 40. *l.* 6. Stamm *de servit. pers. l.* 3. *c.* 20. nec a Gleba, cui semel adscripti sunt, invito domino suo discedere possint, concessa dominis potestate, eos actione utili præjudiciali, cum omni sobole & peculio, repetendi. *Hahn. ad Wesenb. t. de stat. hom. num.* 5. *Mev. ad Ius Lubec. l.* 1. *t.* 3. *art.* 3. *Liberantur* autem homines proprii *a Domini potestate vel volente domino, vel Lege.* Dominus manumittendi voluntatem vel expresse, vel tacite declarat. *Expresse*, vel *inter vivos*, dato manumissionis instrumento, sive affrancamento Ger. Laß oder Loß-Brieffe, aut manumittendi animo alias sufficienter, e.g. in præsentia testium, detecto, *vel ultima voluntate*, manumissione hæredi mandata. Stamm *l.* 3. *c.* 37. *num.* 4. *seqq. Tacite* manumittendi intentio die Ab- oder Erlassung ostenditur *per præscriptionem* viginti annorum, quoties homo proprius tamdiu bona fide in possessione libertatis moratus est *a. l.* 2. *C. de Præscr. long. temp. j. l.* 28. *ff. de V. S. aut dignitatem*, ad quam, cum illius alias sit incapax homo proprius, sciente, & non repugnante domino, evehitur, nec intereft, utrum hæc dignitas *togata* e. g. Se- Iusione detegenda.

natoria, an vero *sagata* e. g. Tribunitia fit *a. l. 34. ff. de op. libert. a. l. 6. C. Qui milit. poss. Hahn. ad Wesenb. t. de Nat. rest. Philip. Usu Pract. Inst. l. 1. Ecl.* 39. *Legis voluntate* liberantur homines proprii a Dominorum potestate, per inhumanam Dominorum *crudelitatem a. §. 3. J. de his qui sui vel al. l. un. C. de Emend. serv. j. Auth. Qui rem. C. de sac. sanct. Eccles.* add. *Phil. Ecl.* 43. *& Principis autoritate*, quoties is vel ipse, vel per alium manumissionem facit, quam potestatem Comitivis nonnunquam inseri docet *d. Philip. Ecl. 38. n. 6.*

IIX. Quamvis hominibus propriis accenseri nequeant *Tuguriola Nobilium, ruri inhabitantes*, ea conditione, ut operas, ad culturam agrorum, & triturandum frumenta, mercede certa locent, **die Häußler Lohn- oder Erb-Drescher**, invito tamen domino hi domicilium mutare nequeunt *a. l. §. C. de obl. & Act. v. praejud. ap. Philip. d. l. 1. Ecl.* 38. *n.* 5.

TIT. V.
DE PACTIS DOTALIBUS.
L. 23. ff. t. 4.

Act. 1. T. 8. aph. 6. De statu libertatis actum est in praecedentibus, hinc ordine exigente, ad statum Familiae pergendum, qui cum a nuptiis, tanquam principio, dependeat, nuptiis vero plerumque dos accedat, de Pactis circa dotem intis tractari par est.

I. Pa-

I. *Pacta dotalia* sunt conventiones de dote, inter Conjuges vel eos, qui dotem dant, promittunt, suscipiunt, aut repetere possunt, initæ *a. l. un.* §. 1. *C. de R. U. A.*

II. Pacta dotalia *constituuntur Consensu*, tam *scripto*, quam *non scripto d. l. un.* §. 1. *Zœs. h. t. n.* 4. dummodo hic legitime e. gr. per testes juratos probari queat. *Carpzov. P.* 2. *C.* 4. *d.* 8. licet pacta dotalia, melioris probationis gratia in scripturam redigi soleant. *l.* 4. *ff. de Pign.*

III. *Ineunt hæc pacta*, qui dotem dant, promittunt, suscipiunt, aut repetere possunt *d. l. un.* §. 1. *ff. de R. U. A. l.* 6. *C. de dotis promiss.* ita, ut muliere paciscente, nec Iure Saxon. Curatoris consensum adhiberi necesse sit, Carpzov. *P.* 2. *C.* 43. *d.* 9. nisi ab eadem dos æstimata detur, cujus æstimatio venditionem sapiat *d. l. un.* §. 9. *Carpzov. c. l.* aut mulier in minorennitate sit *a. Rec. Imp. de Anno* 1548. *Tit.* von den Pupillen und Minderjährigen Kindern. *Concipiuntur* pacta dotalia *primario* de dote, & donatione propter nuptias, *secundario* de iis, quæ doti affinia sunt, e. g. Paraphernalibus & receptitiis. Is qui dat *dotem, ab initio dotis dandæ legem*, quam velit, etiam circa personam mulieris, *dicere potest*, non vero post datam dotem *l.* 7. *ff. h. l. un.* §. 13. *C. de R. U. A.* & servanda est lex, quam quis, cum dotem daret, dixit *l.* 1. *C. de Pact. conv.* nisi bonis moribus repugnet *l.* 5. §. 1. *ff. h.*

aut doris caufam deteriorem reddat *l.* 4. *l.* 14. *ff. h.* vel liberis, parentibus fecundas nuprias contrahentibus, in legitima noceat, *a. l.* 19. *C. de donat. ante Nupt. j. l.* 8. *C. de Inoff. teſt. Carpz. P.* 2. *C.* 43. *d.* 18.

IV. Dividuntur *Pacta dotalia in ſimplicia* & *mixta; Simplicia* ſunt, quæ per modum contractus fiunt, & vel de parte, vel univerſitate bonorum diſponunt, tempore ſolutionis licet in diem mortis dilato, Carpzov. *d. l. d.* 1. *&* 6. *Mixta* dicuntur, quæ præter dotem dotique affinia, de futura ſucceſſione, per modum ultimæ voluntatis agunt. Simplicia duos, mixta vero quinque teſtes ad ſui validitatem requirunt, ſi fiant extrajudicialiter *l. ſ. C. de donat. mort. Cauſ.* nam pacta tam per Conjuges, quam eorum Parentes *Carpz. d. Conſt.* 43. *Moll. ad eand. n.* 4. etiam judici ſoli *Carpz. part.* 3. *C.* 2. *d.* 7. judicialiter inſinuata, teſtes nullos deſiderant; quia ſuperfluum eſt privatum teſtimonium, cum publica monumenta adſunt *l.* 31. *C. de Donat. j. l.* 19. *C. de Teſtam. Conſt. El. P.* 2. *Conſt.* 43. *d.* 3. *ibique Carpz.* Cæterum *pacta dotalia*, quæ *ſimplicia* vocantur, ſi quingentorum ſolidorum quantitatem tranſcendunt, judici *inſinuanda ſunt* a parte viri, non mulieris, alias, quatenus utilitatem viri concernunt, nulla redduntur *N.* 127. *c.* 2. *Hahn. ad Weſenb. h. t. n.* 4. *verb. ſanc.*

V. *Pacta dotalia* pariunt *obligationem &* *actio-*

actionem; & quidem uxori & per virilem sexum ascendentibus, sive promissa, sive data sit dos *v. Bach. V.* 1. *D.* 6. *th.* 2. *l. d.* tribuitur actio ex stipulatu, quandoquidem, etiamsi facta non sit, re ipsa subsecuta esse stipulatio intelligitur *l. un. pr. &* §. 1. *C. d. R. U. A.* extraneis vero, quoties expressa stipulatio adjecta, actio ex stipulatu, *d. l. un.* §. 13. quoties adjecta non est, actio præscriptis verbis *a. l. 6. C. de Iur. dot. j. l. un.* §. 13. *C. de R. U. A.* competit.

VI. *Tolluntur pacta dotalia*, per modum contractus celebrata, partis utriusque dissensu *a. l.* 58. *ff. de pact.* per modum ultimæ voluntatis condita, alterius voluntate *a. l. 4. ff. de adim. vel transf. leg. Wiss. ad ff. h. t. th.* 24. Utraque vero, nulla liberorum facta mentione, per liberos supervenientes *a. l. 7. ff. de bon. damnat. j. l. 7. de lib. vel posth. her. Carpz. d. Const.* 43. *d.* 13.

TIT. VI.

SOLUTO MATRIMONIO DOS QUEMADMODUM PETATUR.

L. 24. ff. t. 3.

Dotis dominium sic transferri solet in maritum, ut sit revocabile *l. 9. C. de R. V. l.* 30. *C. de Jure dot.* Qua igitur actione dos data ab ipso repeti possit, hoc loco recensendum est.

I. Ad repetendam dotem præcipue comparata est *Actio ex stipulatu*, quæ est actio perfona-

sonalis, rei persecutoria, bonæ fidei *l. un. §. 2. C. d. R. V. A.* §. 30. *I. de Act.* daturque soluto matrimonio ei, qui jus repetendi dotem habet, adversus eum, qui dotem reddere tenetur, ad hoc, ut vel dotem salvam, vel ejus æstimationem restituat.

II. *Nascitur* hæc actio *e stipulatione vera vel ficta d. l. un.* §. 13. & locum habet soluto matrimonio: nam eo constante, dos uxori non debet refundi sine legitima causa *l. un. C. si dos const. mat. sol.* qualis est e. g. inopia mariti v. *l. 29. C. de Jur. dot.* & necessitas alendi parentem *v. l. 73. §. 1. ff. de Jur. dot. Wiss. h. t. th. 16.*

III. *Actionem hanc* ex stipulatu *instituit, qui jus repetendi dotem habet*, id quod pro casuum diversitate competit, vel patri, vel uxori soli, vel utrique, vel extraneo, vel eorum hæredibus. *Pater solus* repetit dotem profectitiam, divortio, nulla rationabili causa existente, ab uxore facto, *N. 22. c. 19.* item mortua in matrimonio filia, sive hæc in potestate patris, tempore mortis, fuerit, sive non *l. 4. C. solut. mat. l. 5. ff. de divort. l. 6. ff. de Iur. dot. l. 59. ff. h. t.* nec interest utrum liberi e filia superstites, nec ne *a. l. 48. ff. h. l. 12. pr. l. 26. ff. de Pact. dot.* quod posterius quamvis Iuri Civili conveniat *Bach. V. 2. D. 7. th. 11. l. c.* usu tamen fori contrarium esse receptum docent *Thesaurus Dec.* 190. *Oldendorp. Class. 4. act. 26. inf. Magnif. Auth. S. I. C.*

Ex.

Ex. 30. *th.* 49. *Hahn. ad Wesenb. h. t. n.* 3. *Sola uxor* dotem repetit profectitiam, si vel emancipata est, vel pater decessit, *a. l.* 71. *ff. de Evict. l. un.* §. 11. *C. de R. V. A.* adventitiam vero, quando extraneus nec stipulationem, nec pactum de reddenda dote interposuit *d. l. un.* §. 13. nulla distinctione adhibita, utrum morte, an vero divortio, culpa mariti accidente, solutum sit matrimonium. Utrique i. e. *& patri & uxori* ejus filiæ jus repetendæ dotis datur, cum dos est profectitia, filiaque in potestate patris constituta *l.* 2. §. 1. *ff. h. j. l.* 28. *ff. de Jur. dot. Extraneus* (sic vero appellatur omnis, qui non est parens virilis sexus, & in potestate dotatam personam non habet *d. l. un.* §. 13. *in f.*) actionem hanc ex stipulatu instituit, quando expressim sibi dotem reddi est stipulatus *d.* §. Recensitum *jus intentandi hanc actionem* jure hæreditario *ad heredes transit. d. l. un.* §. 6. præterquam, quod eo casu, quo & patri & filiæ jus repetendi dotem profectitiam competere dixi, Patre etiam post litem contestatam decedente, dos omnimodo ad mulierem pertinet *d. l. un.* §. 11. *&* 14. *C. de R. U. A.*

IV. *Conceditur actio ex stipulatu adversus eum, qui dotem restituere tenetur*, videlicet *maritum*, qui sui juris est, sive ipse, sive alii, ejus voluntate, data sit dos, item adversus *socerum* in cujus potestate maritus est, sive

socero,

socero, sive marito illius jussu, vel non jussu soluta sit, *l.* 22. §. 12. *ff. solut. matr.* nec non adversus soceri, maritique hæredes *d.* §. 12. *l.* 46. *ff. eod.* etiam fiscum *l.* 2. *C. h.*

V. *Tendit hac actio principaliter ad restitutionem dotis*, quando res dotales inæstimatæ, vel æstimatæ tantum taxationis gratia, translatæ sunt *a. l.* 21. *C. de Iur. dot.* ad restitutionem æstimationis vero, quoties æstimatione venditionis ergo facta, maritus pretii debitor effectus est *l.* 5. *C. eod. Minus principaliter* actione hac petitur a marito præstatio doli, latæ & levis culpæ *l.* 17. *ff. de Iur. dot.* nec non *fructuum* pro rata communicatio *l.* 11. *ff. eod. Iure Saxon.* autem solus maritus percipit fructus, postquam agri culti, rastrisque subacti sunt. Land-Recht *l.* 3. *a.* 76. *Carpz. p.* 3. *C.* 32. *d.* 6.

VI. *Effectus* hujus *actionis est restitutio dotis*, quæ in re immobili statim, in re mobili intra annuum spatium fieri debet *l. un.* §. 7. *C. de R. U. A.* *Qui effectus* vel pro parte, vel in solidum *impeditur. Pro parte* propter beneficium competentiæ personale, quod ob reverentiam marito tributum est, ita, ut huic renunciari non possit *l.* 12. *l.* 13. *l.* 14. §. 1. *ff. h.* non vero illius hæredibus *d. l.* 12. exceptis filiis *l.* 18. *pr. eod.* Restitutio *in solidum* impeditur (1) propter malitiosum uxoris divortium *l.* 38. *ff. h.* & adulterium N. 117. c. 8. (2) Propter interitum rei dotalis, venditionis gra-

tia

tia non æstimatæ, sine culpa mariti accidentem. *l. 24. ff. h. Carpz. P. 2. C. 42. d. 19. 20. & 21.*

TIT. VII.
AD MUNICIPALEM ET DE INCOLIS.

I. Statu libertatis & familiæ perpenso, ad statum Civitatis ducimur, cujus laudabiliter dirigendi ergo, Ius municipale inventum, *l. 25. ff. h. &* municipiis a Romanis non raro relictum est, vid. *l. 37. ff. de reb. auct. jud. Wiss. C. ad ff. t. de V. S. d. 7. th.* 10. id quod consistit primo in personis *Tit.* 1. 2. 3. Secundo in Muneribus & honoribus obeundis *T.* 4. 5. 6. 7. Tertio in rebus & pecuniis municipalibus. *T.* 8. Quarto in decretis ab ordine faciendis. *T.* 9. Quinto in operibus publ. *T.* 10. Sexto in Iure Nundinarum. *T.* 11. & censuum *T.* 15. Ad. L. 1. T. c. 12. aph. 1.

I. Personæ de quibus jus municipale disponit, sunt vel privatæ, ut municipes & incolæ; vel publicæ, ut decuriones, de illis hoc t. 7. agitur, de his tit. seq. *Municipes* aut cives, appellantur personæ, quæ in municipiis jus Civitatis habent ac suffragiorum, honorum & onerum sunt participes *v. l.* 1. §. 1. *ff. h. Magnif. Auth. S. 7. C. Ex.* 50. *th.* 48.

II. Cum vero *jus municipii* vel *per originem*, vel *per assumtionem* quæratur, nata inde est municipum in *originarios* & *voluntarios* distinctio. *Originarii* sunt vel *vere* per Nativitatem, vel *ficte* per

per manumiſſionem, aut adoptionem tales *l.* 1. *pr. ff. h.*

III. *Nativitas* filium facit municipem illius Civitatis, cujus municeps Pater eſt, *l.* 1. §. 2. *ff. h.* Is vero, qui ex vico ortus eſt, eam Patriam intelligitur habere, cui Reipublicæ vicus ille reſpondet *l.* 30. *ff. h. v. Carpz. P.* 2. *C.* 5. *d.* 1. *n.* 6. & 7. Matris municipium non ſequitur filius, niſi vel ſpurius ſit, vel hoc Privilegium certæ civitati conceſſum fuerit *d. l.* etiamſi caſu alibi edatur partus *l.* 3. *C. de Municip.* Hoc *domicilium nativitatis* Jure Civili mutari non poteſt *l.* 6. *ff. h. l.* 4. *C. eod.* poteſt quoad effectus civiles *v. l.* 31. *ff. d. R. J.* mutari moribus *Gail. l.* 2. *obſ.* 36. *n.* 5. *ſeqq. Hahn. h. num.* 4. *Franz. l.* 1. *Reſ.* 16. *num.* 44. *Carpz. Proc. T.* 3. *art.* 1. *num.* 7. *ſeqq. Lauterb. V.* 2. *D.* 6. *de domicilio c.* 1. *th.* 14. *Manumiſſio* jus municipii tribuit liberto, in loco uno vel pluribus, ubi illud Patronus habet *l.* 22. *pr. l.* 27. *ff. h. Adoptio* jus municipii Patris adoptivi filio adoptivo largitur, ita tamen, ut cum jure municipii, quod ipſe a Patre naturali habet, cumuletur. *l.* 15. §. *f. l.* 17. §. 9. *ff. h.*

IV. *Municipes Voluntarii fiunt per allectionem ſ. aſſumtionem. Allectio* eſt ejus, qui Civis non erat, in numerum civium receptio. *Jus recipiendi* Civem *Senatui Civitatis* tributum eſt v. Er. L. Gebr. *d. A.* 1609. *tit.* In *Juſt.* Sachen §. Ebenermaſſen; debet autem

in

in assumtione fieri 1. *in Conditionem* recipiendi *inquisitio*. Nam jure Civitatis donari non solent Hæretici *a. l. 4. C. de Haret.* infames, banniti, Judæi, Cives & subditi alieni. *A. B. c. 16.* incertæ originis (unde origo per literas natalitias probari solet) homines, lenones, usurarii, circulatores, &c. *Magnif. Auth. S. 7. C. h. th. 50. Hahn. ad Wesenb. h.* *II. Certa pecunia solutio*, quæ vocatur das Bürger-Geld / cujus quantitas plerumque arbitrio senatus relicta est. III. *Juramenti* de obsequio & fidelitate *præstatio*, quæ licet regulariter solennis sit, loco ejusd. tamen in personis certis honoratis, & Clericis, alicubi recepta est stipulata manu facta promissio, ut testatur de Civitate Misnensi Er. d. L. Geb. de A. 1653. *tit.* 57. §. 107. IV. *Receptio in matriculam v. cit. Dd.*

V. *Incola*, Einwohner *est*, qui in aliqua Civitate domicilium constituit, atque ad munera publica sustinenda obstrictus est, Jure Civitatis non impetrato *l. 22. §. 2. l. 29. ff. h. l. 5. C. de Incol.* Hic a municipe plurimum differt, & non, nisi in gradu remissiori, civis appellari potest, quia suffragiorum & honorum incapax est. *l. 3. C. de Incol. l. 7. C. eod. v. Eck. C. ff. h. t.* §. 8. *Constituitur domicilium* animi destinatione, cum facto habitationis conjuncta *l. 20. ff. ad Munic. l. 2. l. 7. C. de Incol.* idque in duobus locis nonnunquam haberi potest *l. 27. §. 2. ff. h. l. 5. ff. eod.*

Constituunt domicilium rationis usu non destituti, seu Pater, seu Filius familias *l.* 3. *l.* 4. *ff. h. v. plur. Magn. Auct. Jurispr. l.* 4. *t.* 5. *aph.* 3.

VI. *Cives & incolæ* (1) *obligantur* Domino territoriali, in cujus territorio jus Civitatis impetrant, aut domicilium constituunt, ad fidelitatem, obedientiam,& subjectionem præstandam (2) Magistratibus loci inferioribus ad reverentiam & obsequium, pro jurisdictionis concessæ modo exhibendum. (3) Munera civilia ferre tenentur *l.* 29. *l.* 22. §. 2, *ff. h.* (4) Coram Magistratibus municipalibus in causis, ad eorundem Iurisdictionem pertinentibus, conveniri possunt. *l.* 29. *ff. h.* Pro oneribus *fruuntur* etiam *emolumentis* civitati communibus e. gr. Iure commerciorum, foro, balneo, spectaculis, &c. *l.* 27. §. 1. *ff. h.* Quanquam *diversa in eo Civium & incolarum sit conditio*, quod incolæ ad honores & similia non adhibeantur, item Iura commerciorum, pascuorum &c. (v. Er. L. Geb. d. An. 1612. t. Von Iust. Sachen §. 31.) plerumque vel denegata, vel angustis limitibus circumscripta habeant, quibus jus civitatis nacti, multo liberius utuntur. Conf. *Lauterb. d. V.* 2. *D.* 6. *c.* 8. *th.* 54. & 55. *seqq.*

VII. *Jus municipii, vi adoptionis* quæsitum, per emancipationem *exstinguitur l.* 16. *ff. h.* Illud vero, quod *Nativitate vel assumtione* acquisitum est, item *Jus incolatus*, renunciatio-

ne

ne, bona fide facta *l.* 34. *ff. h.* vel *expressa vel tacita*, ut actuali voluntatis & habitationis mutatione, tollitur, dummodo habitationis mutatio fiat *legitime*, secundum statuta Civitatis: ubi enim *Census emigrationis* Nachsteur/ Abzug/ Absahrt/ Abschoß/ receptus est, ibi iste in Civitate, quæ deseritur, pro quantitate, statuto vel moribus definita, solvendus est *Gail.* 2. *O.* 36. *n.* 9. Item quoties emigratio statuto expresso prohibita est, renunciatio regulariter nullum habet effectum *v. Mev. ad Jus Lubec. l.* 1. *t.* 2. *art.* 2. *n.* 70. In dubio tamen statutum ita interpretandum est, ne facultas, Juri Civitatis renunciandi, adempta censeatur *a. l.* 71. §. 2. *ff. de Cond. & dem. Hahn. ad Wesemb. h.*

DE COLLEGIIS ET CORPORIBUS.

L. 47. ff. t. 22.

Hactenus considerati sunt municipes simpliciter, jam spectandi veniunt, quatenus vel sunt in Collegio, vel extra Collegium.

VIII. *Collegium* est plurium personarum ejusdem potestatis & muneris, rerumque ad id pertinentium, societas, Principis autoritate firmata, *l.* 1. *ff. de Coll. & Corp. j. l.* 85. *ff. de V. S.* ubi Wiss. Dividuntur *Collegia* in *licita* & *illicita*. *Licita* sunt, quæ autoritate Principis

ſunt confirmata *l.* 1. *ff. h.* Magiſtratus inferior enim jus confirmandi non habet *Hahn. ad Weſenb. h. t. verb. poſtea. Illicita,* quæ non confirmata *l.* 1. *ff. h. l.* 8. *C. de Hæred. Inſt.* De licitis loquitur definitio tradita, eaque ad ſui conſtitutionem tres, ad minimum, perſonas requirunt. *l.* 85. *ff. de V. S. v. Ant. Matth. de Crim. l.* 47. *t.* 15. *n.* 12. ad conſervationem una perſona ſufficit *l.* 7. §. 2. *ff. Quod cuj. univ. Carpz. P.* 2. *C.* 6. *d.* 17. *n.* 4.

IX. Permiſſum eſt Collegiis licitis pactionem, quam velint, ſibi ferre, dum ne quid ex publica lege corrumpant *h. ſ. ff. h.* Hodie *ſtatuta Collegiorum* confirmanda ſunt a Principe *v. Webner. Obſerv. pract. v.* **Zunfft/Innungen/ Gilden-Meiſter.** Solet autem Magiſtris Collegiorum, **den Zunfft-Meiſtern** / ſtatutis certa Jurisdictio concedi, qua in rebus ad Collegium pertinentibus utantur *Carpzov. P.* 2. *Conſt.* 6. *d.* 9. quæ tamen ad alias cauſas, aut delicta publica, extendenda non eſt, id. *d.* 10. *& Dec.* 285.

X. Collegium illicitum conſtituentes incidunt in pœnam arbitrariam, aliquando imperatur nuda diſſolutio, conceſſa pecuniæ communis partitione *l.* 3. *ff. h.* quando Criminis publici rei fiant, *v. l.* 2. *ff. h. & ap. Ant. Matth. de Crim. l.* 47. *t.* 15. *c.* 2.

TIT. VIII.
DE
DECURIONIBUS ET FILIIS EORUM.

L. 50. ff. t. 2.

Juris Municipalis Cap. primum personas considerabat, easque vel privatas, vel publicas; De Privatis actum est, progrediendum igitur ad publicas, quæ sunt Decuriones.

I. Sunt autem decuriones Personæ, quæ in municipiis consilio publico vacant, quasi Curiæ suæ senatores *a. l.* 33. *l.* 41. *C. de decur.* E Decurionum numero legi solebant Duum-Viri, Consulum personam referentes, & defensores Civitatum, Tribunis plebis similes. *v. Hill. ad Don. l.* 2. *c.* 21. *l. c.*

II. Decurionum alii *fiunt Nativitate l.* 31. *C. h.* alii *Electione.* Eligi possunt Filiifamilias *l.* 5. *C. h.* etiam spurii & incestuosi, vitæ honestæ, ita tamen ut his Competitor legitime natus, præferatur *l.* 3. §. 2. *l.* 6. *ff. h.* item illiterati *l.* 6. *C. h.* non v. minores viginti quinque annis, nisi ex justa causa, qui electi suffragium in Curia non ferunt. *l.* 8. *ff. de Mun. l.* 6. §. 1. *ff. h.* neque relegati *l.* 15. *ff. ad munic.* aut Criminum Capitalium rei *l.* 17. §. 12. *ff. eod.*

III. *Decurionum munus est* Rempubl. administrare *l.* 8. *ff. de muner.* Præcepta Præsidum exequi *l.* 47. *C. h.* pecuniam publicam tracta-

tractare *l.* 2. §. 1. *ff. ad Munic.* exigere tributa *l.* 17. §. 7. *ff. eod.* Ad hunc decurionatum cives, etiam inviti, olim magno cum rigore compellebantur *l.* 51. *C. h. l. un. C. si Curial. rel. civ. l.* 1. *ff. h. Hodie* cum detrectatoribus Magistratuum, & senatoriæ dignitatis, mitius agi solet, jam pœna amittendæ habitationis in Urbe, jam carceris, jam pecuniaria dictata *v. Hahn. ad Wesenb. h. t. n.* 2.

IV. *Decuriones* propter *privilegium* concessum torturæ non subjiciuntur, fustibus non castigantur, in metallum non damnantur, quod jus etiam ad filios transit, idemque in eo, qui desiit esse decurio, obtinet. *l. f. l.* 2. §. 2. *ff. h.* Id quod *hodie* ad Magistratus, qui legitime deposuerunt dignitatem, applicant. His enim ordinem immunitatemque conservari volunt *Dd. in d. l.* Præterea facultatibus lapsi decuriones e publico aluntur *l.* 8. *ff. eod.*

V. *Ab his Decurionibus* frequens ducitur *argumentum* ad Magistratus & *Senatores Civitatum Provincialium*, Rath-Männer oder Raths-Herrn, modo nulla diversitatis ratio appareat. Senatores autem Civitatum vel Imperialium, vel amplissime privilegiatarum, longe potioris sunt conditionis. Sed liceat, utilitate summa monente, potiora, quæ circa Magistratus municipalis Conditionem & privilegia hodie observari solent, inprimis e prælaudato *Hahnio ad Wesenb. h. t. n.* 5. referre.

ferre. Ubi præsupponitur, Magistratum hunc inferiorem, secundum formam receptam, homagium præstitisse domino territorii, suscepto ab eod. Regimine *v. c.* 13. *X. de Maj. & obed.* Civitatisque jura a Domino territoriali esse confirmata. Quo præmisso, plerumque Civitates habent Jura sequentia. Et quidem circa res humani juris (1) jus exigendi juramentum obsequii a Civibus: formulam Lipsiæ usitatam *v.* apud. *Ziegl. d. Jur. Maj. l.* 1. *C.* 29. *th.* 15. (2) Jus, mixtum Imperium exercendi *a. l.* 26. *ff. ad Munic. j. l. f. de Off. ej. cui mand. v. Ziegl. ad Lancell. l.* 3. *t.* 1. §. 10. *verb. vel superioris.* (3) Jus braxandi *v. l.* 3. *C. de Commerc. & merc.* adeo ut singulis Civitatibus Jure Saxon. fundatum de Jure privilegium competere, ne infra milliare circum circa vinum vel cerevisia extranea venalis habeatur, & ne fiant hujusmodi decoctiones, asserat *Ziegl. de jur. Maj. l.* 1. *c.* 43. *th.* 8. (4) Asservationem armorum ad defendendos limites, Greyschiessen. Conf. *Ziegl. d. Tr. l.* 1. *C.* 33. *Th.* 32. (5) Jus, metata & inhospitationes distribuendi *l.* 3. *C. de metat.* (6) Jus tacitæ hypothecæ in bonis administratorum *l. f. C. Quo quisque Ord. Berlich. P.* 1. *Concl.* 67. *n.* 41. *& seqq.* (7) Jus archivi *N.* 15. *c.* 5. & actorum conficiendorum *l. f. C. de Magist. munic.* quo refertur jus attestandi de actibus voluntariæ jurisdictionis *l.* 31. *C. de donat.* (8) Jus, indicendi collectas forenses

Standt- oder Marck-Geld, quia forum est universitatis, it. colligendi, distribuendique collectas & accisas, (9) Jus Sigillorum, (10) Jus servandi claves portarum, (11) Jus dandi Tutores, quod Jure Civ. sub distinctione competebat §. 1. *I. de Attil. Tut. ubi Vinn.* Jure moderno indistincte concessum est *Recess. Imp. de A.* 1577. *rubr.* Von Pupillen und Minderjährigen *Schulz. Syn. Inst. Imp. t. de Attil. Tut. lit. a.* (12) Jus prælationis inter chirographarios, ratione Crediti *l.* 38. §. 1. *ff. de reb. auct. jud. poss.* ratione tributi in prima Classe collocantur. *Carpzov. P.* 1. *C.* 28. *d.* 47. *j. Richter de Jure & Priv. Cred. cap.* 2. *membr.* 5. *n.* 1. *Berl. P.* 1. *Concl.* 64. *n.* 164. (13) Jus mittendi deputatos, *Brautlach. Epit. Jurispr. publ. l.* 4. *c.* 3. *num.* 6. de Jure Civ. *vid. l.* 1. *&* 4. §. 5. *ff. de legat.* Civitates liberæ legatos mittunt *Brautl. c. l.* (14) Jus tuendi & curandi, non instituendi Collegia *l.* 1. *ff. Quod cujusque univers.* (15) Jus creandi Magistratum e suo corpore, aliquando illimitatum, aliquando limitatum, (16) Immunitatem a servitiis, von den Frohn-Diensten, (17) Jus habendi, inspiciendique pondera & mensuras, *l.* 9. *C. de Defens. Civ. j. l.* 9. *C. de susceptoribus Ziegl. d. Tr. l.* 1. *c.* 45. *th.* 12. (18) Jus habendi arcam communem *l.* 1. §. 1. *ff. Quod cujusque univ.* Circa res divini juris habent Magistratus municipales plerumque (1) Jus exigendi impensas ad restauratio-

tionem Templorum, & constituendi Provisores, (2) Jus erigendi Scholas, salvo tamen Episcopali Jure. *v. Ziegl. d. Tr. l.* 1. *c.* 23. *th.* 3. (3) Jus pro mendicis colligendi eleemosynas, quas etiam ob necessitatem Reipubl. certo modo imperari posse, tradit *Franz. l.* 2. *Resp.* 7. *n.* 28.

DE ALBO SCRIBENDO.

L. 50. ff. t. 3.

VI. Decurionum nomina in albo, s. tabula, olim scribebantur eo ordine, quo Lex municipalis præcipiebat. Lege cessante, habebatur dignitatis ratio, in quo major minori, & inter pares antiquissimus præferebatur. Nullo ordine functi locabantur, prout quisque eorum in ordinem venerat. Idem ordo in sententiis ferendis spectabatur *l.* 1. *pr. &* §. 1. *ff. h. Hodie* totum *regimen Senatorium in Consules* ; *& Senatores in specie distinguitur.* Consulum numerus pro amplitudine, & more Civitatis, plerumque binarius vel ternarius, vel quaternarius est, e quibus præfertur Regens, s. verbipotens **der regierende / oder Worthabende Bürgermeister**, qui consultanda proponit, vota colligit, decreta publicat &c. Administratio Reipub. suprema, & inspectio ad Consules pertinet, reliquis functionibus ordini Senatorum relictis, e quibus vel se-

niores, vel, ratione officii, potiores, alios antecedunt. Distinguuntur autem a diversis quibus præsunt, officiis; hinc alii sunt Richt-Herren / alii Schoß-Herren / alii Steuer-Herren *v. Hahn. ad Wesenb. h. t.* Sed hæc, & specialiora e facie cujuslibet Reipubl. colligenda sunt.

DE SENATORIBUS.

L. 1. ff. t. 9.

De Senatorum Ordine in municipiis hactenus. Restat ut Senatores Romanos non relinquamus intactos.

VII. Senatoris nomen est nomen Ordinis, qui Equestri & Plebejo solet opponi, *a. l. 10. C. de Nupt. Hildebrand. in Antiq. Rom. Verb. Ordo.* Hoc sensu Senator dici potest, qui legitime ab eo, qui jus legendi habebat, ad summum ordinem evectus est, consilii publici gratia. Successu temporis autem senatoria dignitas, etiam sine lectione, parta, & e potestate, sententiam dicendi in senatu, æstimata est. *l. f. §. f. ff. h. j. N. 62.* quod pluribus tradit *Frantz. C. ff. h. t. n. 13. seqq.*

VIII, Senatorii ordinis *dignitas* erat amplissima, quæ *per maritos ad uxores transibat l. 8. ff. h. Gail. d. Pac. Publ. l. 1. c. 6. n. 22.* maritisque vita functis, apud viduas permanebat, usque dum aliis nuberent viris *l. f. ff. h.*

l. 10.

l. 10. *C.* de nupt. unde uxores *hodieque beneficiis dignitati maritorum, non officio, adhærentibus, gaudent.* e. g. Ministri Ecclesiæ vidua dignitate mariti, qui mortuus est, fruitur, non vero jure petit gratuitam in domo Ecclesiastica habitationem, quæ marito defuncto, intuitu officii, concessa erat, *Carpz. P.*4. *C.* 21. *d.* 11.

XI. *Liberi Senatorum Patris dignitate corruscabant*, etiamsi essent, Parente nondum in Senatoria dignitate constituto, nati. *l.* 5. *ff. h.* quod *hodie* ad *liberos Nobilitatorum*, ante nobilitatem quæsitam, natos; item *liberos a Magistro opifice*, Meister-Kinder, antequam Pater fieret Magister, procreatos, applicant, *Hahn. ad Wesenb. h. t. verb. Liberis. Carpzov. P.* 2. *C.* 10. *d.*32. *Dignitatem* hanc *liberi non amittebant, Patre senatu moto*, dummodo ante amissam dignitatem concepti essent. *l.* 7. §. 1. *ff. b. t.* atque ita statutis Collegii gaudent Opificum aut Mercatorum liberi, licet pater indignum se Collegio reddiderit. *Carpz. Dec.* 298. Senatores Romani *Senatu movebantur ob turpitudinem l.* 2. *ff. h.* proinde nec *hodie* injustum censebitur, Senatu quenquam ob stuprum, vel fornicationem moveri. *Carpzov. P.* 1. *Dec.* 17.

TIT.

TIT. IX.
DE
MUNERIBUS ET HONORIBUS.
L. 50. ff. t. 4.

Juris Municipalis Cap. II. est de Muneribus & honoribus.

I. *Munus* h. l. est administratio Reipubl. sine dignitatis gradu. *l.* 14. §. 1. *ff. h. Wiss. ad ff. h. t. th.* 16. idque *distinguitur* in *Personale*, *Patrimoniale*, *& mixtum l.* 18. *pr. ff. h.* Munus *personale est*, quod animi provisione, & corporalis laboris intentione, sine aliquo gerentis detrimento, expeditur *l.* 1. §. 3. *l.* 18. §. 1. *ff. h.* & quia vel directo, vel demum per consequentiam, publicam utilitatem respicit, in *privatum & publicum* dispescitur. *Publicum* est, quod directo ob utilitatem publicam injungitur *d. l.* 14. §. 1. ut Quæstura in Civitate *l.* 18. §. 2. *ff. h. Privatum*, quod directo ad utilitatem privatam imponitur, ut Tutela, Cura; *d. l.* 18. §. 1. *j. l.* 1. §. *f. ff. eod.* Præterea distinguitur Munus *personale in præstans, & sordidum. a. l.* 7. *C. de S. S. Eccl. l.* 12. *C. de Excus. mun. Præstans est*, quod magis animi, quam corporis ministerio perficitur *l.* 18. §. 2. *ff. h.* e.g. Kalendarii curatio. *Sordidum* est, quod magis corporis, quam animi labore expeditur e. g. Excubias agere.

II. Munus *Patrimoniale* est, quod sumtibus

bus patrimonii, & damnis administrantis expeditur. *l.* 18. §. 18. *l.* 1. *§.* 3. *ff. h.* Idque *est vel mere, vel quodammodo reale. Mere reale,* quod simpliciter rebus imponitur, nullo ad personas habito respectu, e. g. viarum munitio *l.* 14. §. 2. *ff. h. t. Quodammodo reale est,* quod personis propter res indicitur *l.* 6. §. *f. l.* 18. §. 12. *ff. h.* ut collectæ v. *Brunnem. Repet. Wes. h. t. q.* 7. deinde Munus *Patrimoniale* dividitur in *ordinarium & extraordinarium. a. l. f. C. de Mun. Patrim. Ordinarium* est, quod a lege, propter utilitatem, vel necessitatem ordinariam indicitur. *Extraordinarium* vero, quod per Magistratum ex improviso, propter utilitatem, vel necessitatem extraordinariam, injungitur *l.* 8. § 3. *ff. de Vacat. & excus. mun. l.* 1. *C. eod. v. Franz. l.* 1. *R.* 20. *num,* 29.

III. *Munus mixtum est*, quod & personali opera, & patrimonii sumtibus, præstatur. *l.* 18. §. 26. *ff. h.* e. g. Exactio tributorum *d.* §. 26.

IV. *Munera personalia* etiam *a Magistratu inferiore* imponuntur *v. l.* 6. §. 2. *ff. d. Tutel. l.* 9 *ff. de Vacat. vel exc.* Munera *patrimonialia* vero ab eo, qui Majestatis jure gaudet *v. l.* 8. *C. de Excus. mun. l. un. C. de Superindict.* item a Principibus Jure superioritatis territorialis, *non* vero *a Magistratibus inferioribus*, nisi vel summa necessitas hoc exigat, vel singulorum consensus id approbet. *v. Ziegl. de Jure Maj. l.* 2. *c.* 1. *th.* 17. & 19. *Eck. h. t.* §. 11.

V. *Mu-*

V. *Munera personalia* non nisi *civibus & incolis* regulariter *imponuntur. l.* 3. *C. de incol. l.* 1. §. *f. ff. de Tut. & Cur. dat. Franz. l.* 1. *Res.* 17. *n.* 5. Munera *patrimonialia* mere realia, etiam forenses onerant *l.* 18. §. 22. *l.* 12. *l.* 6. §. 4. *ff. h.* quodammodo realia, tantum municipes & incolas *l.* 6. §. 5. *ff. h.* nisi consuetudine aliud receptum sit. *v. Gail. l.* 2. *Obs.* 63. *n.* 12. *& Obs. præc.*

VI. *Defertur* Munus *secundum proportionem Geometricam l.* 14. §. 3. *ff. h.* quod quomodo defendi possit, novissime tradit *Ziegl. de Jur. Maj. l.* 2. *c.* 3. *th.* 24. *seqq.* pro eodem vero pecuniæ præstatio regulariter non admittitur, *l.* 16. *pr. &* §. 1. *ff. h. j. Magnif. Auth. h. t. th.* 69.

VII. *Honor est* administratio Reipubl. cum dignitatis gradu *l.* 14. *pr. ff. h.* In honore distribuendo Geometrica proportio attendenda est. *d. l.* §. 3. æqualitatis servandæ gratia *l. f. C. Quemadm. Civ. mun. ind.* Deferendi sunt honores gradatim *l.* 1. *ff. h.* nisi aliud sit cautum lege municipali, quæ sub conditione, si personæ sunt idoneæ, intelligenda est, *d. l.* §. 1. Rationis autem non est, ut majoribus honoribus functi, ad minores devocentur *l.* 2. *C. Quemad. Civ. mun.*

TIT. X.
DE VACATIONE ET EXCUSATIONE MUNERUM.

L. 50. ff. t. 5.

DE

DE JURE IMMUNITATIS. *t. 6. d. lib.*

Civis excuſare ſe poteſt a munere, quod defertur, ſi vacationem, vel immunitatem habeat. Quæ verba, vacatio & immunitas, cum ſynonymice adhibeantur a Calliſtrato in *l.* 5. §. 1. *&* 7. *ff. de Jure immun.* titulos hos conjungere placuit.

I. *Excuſatio* in actu ſpectata, eſt allegatio juſtæ cauſæ, ob quam a civili quis munere liberetur. *a. l.* 1. *pr. &* §. *f. ff. de vacat. vel excuſat.* hæc ob vacationem aut immunitatem locum habet, & ſtatim alleganda eſt *l.* 13. §. *f. ff. eod. l.* 18. *ff. d. V. S.* Alias vacationem in ſpecie dicitur habere is, cui certum tempus, quietis cauſa, ob honorem, aut munus publicum, quod geſſit, conceſſum eſt, ut negotia propria curare poſſit e. g. is, qui Reipubl. cauſa abfuit, reverſus, habet a novis tutelis anni vacationem *§.* 2. *I. de Excuſat. Tut. j. l.* 4. *ff. de vacat. vel. exc. Hahn. ad Weſenb. h. t. n.* 2. Eſt igitur *immunitas*, ſpecialiter accepta, *perpetua: Vacatio* autem *temporalis l.* 1. *l.* 5. §. 1. *ff. h. l.* 12. *ff. de vacat.*

II. *Acquiri poteſt immunitas* (1) Principis imponentis *privilegio* ſpeciali *l.* 11. *ff. de vacat.* a muneribus perſonalibus, patrimonialibus & mixtis, *a. l. un. C. de his qui a Princ. vac. accep. j. l.* 35. *ff. de R. J.* dummodo privilegium ſit juſtum, i. e. in aliorum civium iniquum

quum non vergat præjudicium *Ziegl. de Jure Maj. l. 1. c. 2. th. 43. j. tn. Hahn. ad Wesenb. tit. de Jure immun.* Non civitatis municipalis indultu, nisi vel qualitas muneris id permittat, vel civitati, ut toti aggregato impositum sit a Principe munus *Ziegl. c. l. th. 60.* vel ex amplitudine Privilegiorum hæc potestas promanet *v. l. 1. C. de decret. decur. sup. immu. l. 1. C. de Oper. publ.* (2) Acquiritur immunitas *consuetudine a. l. 1. C. d. Exc. & translat. mil. ann.* (3) *Pacto*, cum imponente compensativo, (4) *Præscriptione* immemoriali *a. l. 7. C. de Fund. rei priv. L. XI. v. Ziegl. c. l. th. 52. Hahn. ad Wes. h.*

III. Data est aliis a Personalibus, aliis a patrimonialibus muneribus immunitas. *Immunitas* autem *a muneribus personalibus competit* aut ob conditionem personarum, aut legis concessionem. *Ob conditionem personarum* tribuit immunitatem (1) *Ætas*, non tantum *senilis*, propter senectutis venerationem *l. 3. l. 5. ff. de Jure imm.* in decurionatu autem annus LV. *l. 11. de Decur.* in aliis muneribus LXX. determinatus est. *l. 2. §. 1. ff. de vacat.* (quod non obtinet in honoribus *d. l.*) sed etiam *minorennis*, id quod in honore deferendo quoque attenditur. *l. 8. ff. de muner.* (2) *Sexus* in fœminis *l. 3. §. 3. ff. eod.* nisi qualitas muneris sit talis, ut illius is sexus sit capax *l. un. C. de mul. in quo loc. l. 5. C. de his qui num. lib.* (3) *Morbus*, qui hominem muneri perferendo red-

reddit imparem *l.* 2. §. 7. *ff. de Vacat. t.t. C. Qui morbo se exc.* (4) *Dignitas*: nam honorem sustinenti munus imponi non potest, *l.* 10. *ff. de Muner.*

IV. *Ob legis concessionem* immunitate a muneribus personalibus nonnulli fruuntur justa ex causa *l. un. C. de his, qui a Princ. vac.* & quidem (1) *Clerici. l.* 2. *l.* 6. *C. de Episc. & Cler. Carpz. Jurispr. Consist. l.* 2. *t.* 19. *d.* 308 *n.* 2. idem de Conjuge, liberisque clericorum sentiendum *d. l.* 2. §. *f.* (2) *Professores* cujuslibet Facultatis, & *Doctores* Legum cum Uxoribus & filiis. *l.* 6. *C. de Prof. & Med.* (3) *Senatores l.* 4. *C. de dignit.* aliique in maximo dignitatis culmine constituti *v. l.* 12. *C. de Excus. mun.* (4) *Milites* actu militantes *l.* 3. §. 1. *ff. de mun. & honor. l.* 7. *ff. d. vac. & exc. l.* 5. *ff. de veteran.* (5) *Parentes quinque liberorum l.* 3. §. 6. *l.* 4. *ff. de mun.* quod ad honores non pertinet *l.* 2. §. 1. *ff. de vacat. vel exc.*

V. *A muneribus Patrimonialibus* regulariter nulla immunitas est. *l.* 10. *ff. de vacat. Sunt* vero per exceptionem *immunes* (1) *Clerici in bonis Ecclesiæ*, quæ possident, ut domibus parochialibus &c. *a. l.* 1. *C. de Episc. & Cler. c.* 1. *X. de immun. Eccl. c.* 1. *X. de Cens. & exact. Carpz. dict. d.* 308. *ubi præjud.* non in propriis *Zig. de Jure Maj. l.* 2. *c.* 2. *th.* 20. *&* 21. *ubi præjud. j. tn l.* 7. *C. de S. S. Eccl.* (2) *Milites & veterani* a certis *l.* 18. §. 29. *ff. de mun. & hon. l.* 10. §. 2. *ff. de Vac. vel. exc.* non tamen omnibus *l.* 11. *ff. eod. l.* 18. §. 23. *&* 24. *eod. l.* 7.

ff. de vac. v. Ziegl. d. Tr. th. 41. Non ſunt immunes parentes, ſive duodecim ſive ſedecim liberos habeant, *l.* 5. *C. de mun. Patr. l.* 6. §. 4. *ff. de mun. Ziegl. d. Tr. l.* 2. *c.* 2. *th.* 42. ubi non aliud uſu obſervatum eſſe, meminit. (3) *Profeſſores* omnes, & *Doctores* Legum a munere hoſpitum recipiendorum *l. ſ.* §. *ſ. ff. de mun. l.* 6. *C. d. Prof. & Med. l.* 3. *l.* 6. *C. de Mun. patrim.* Angariarum præſtatio etiam liberalium Artium Profeſſoribus remiſſa eſt *l.* 10 §. 2. *ff. de vac. j. l.* 11. *C. de Prof. & Med. Hodie* Profeſſores plerumque Univerſitatis ædificia, a tributis immunia, inhabitant, propria vero ſibi comparantes, inſtar Clericorum immunitatem non habere videntur, licet ea, præter hos etiam Doctores diligenter docentes, ex æquitate donandi ſint, ſecundum *Ziegl. c. l. th,* 38. *ſeqq.* (4) *Inopes* quatenus tales, onera patrimonii ipſa non habendi neceſſitate non ſuſtinent. *l.* 4. §. 2. *ff. de Mun. & hon. l.* 10. §. 3. *ff. de vac. & exc.* (5) *Vaſalli*, quia ſervitia feudorum nomine præſtant. *Carpzov. l.* 4. *R.* 71. *j.* Er. L. Gebr. *d. An.* 1661. *tit.* Kammer- und Rent-Sachen §. 4.

VI. *Tribuitur immunitas vel perſonis vel rebus. Perſonis vel veris vel fictis.* Perſonis veris conceſſa cum iisdem perit. *l.* 1. §. 1. *ff. de Jur. imm. j. l.* 68. *ff. d. R. J.* niſi conceſſa ſit eo jure, ut ad poſteros transmitteretur, quo caſu in perpetuum durat. *l.* 4. *ff. eod.* ad eos tamen, qui ex fœminis nati ſunt, non pertinet. *l.* 1. §. *ſ. ff. eod.* Perſonis fictis, e. gr. Collegiis, datæ immuni-

munitates perpetuæ ſunt. *a. l. 6. ff. d. Ann. leg. j. l. 7. §. f. ff. Quod cujusque univerſ. Rebus* indulta immunitas nunquam extinguitur *l. 3. §. 1. ff. de Cenſ.*

VII. Denique qualescunque conceſſæ ſint *immunitates ab oneribus extraordinariis*, quæ neceſſitate Reipublicæ ſingulari urgente indicuntur, *non excuſant. l. 1. C. de quib. mun. l. 1. C. ut nem. lic. in emt. Carpz. l. 4. Reſp. 75.* niſi conceſſione immunitatis onera hæc extraordinaria ſpecialiter ſint comprehenſa, ut teſtatur *præjudicium ap. Ziegl. de Jur. Maj. l. 2. c. 2. th. 61.*

DE LEGATIONIBUS.

L. 50. ff. t. 7.

VIII. Muneribus perſonalibus accenſetur *Legatio l. 1. §. 2. ff. de Mun. & hon.* quæ eſt munus publicum *l. 4. §. 5. ff. h.* quo quis ad Reipub. negotia curanda mandato inſtruitur, & peregre ablegatur.

IX. Legatus *mittitur ab eo, qui Jus Legationis habet*, quod *olim* quidem *Civitatibus*, etiam *municipalibus* attributum erat. *l. 1. ff. h. Hodie* vero *ad regalia refertur*, municipiis, Jure, Legatum mittendi, excluſis. Unde Perſonæ ab his delegatæ Procuratorum inſtar ſunt, & Syndicorum, Deputatorumque nomine venire ſolent. *v. Lampad. de Rep. Rom. Germ. P. 3. cap. 20 n. 2. Magnif. Ziegl. in ſæpe laudato Tr. de Jur. Maj. l. 1. c. 37. th. 2.*

X. *Mittuntur personæ idoneæ*, quæ postulare pro aliis queunt *l.* 4. §. 1. *ff. h.* numero ternario, non plures *d. l.*4. §. *f.* eo, quo in curiam lecti sunt, ordine. *d. l.*4. §. 5. (quæ duo postrema in Legatis modernis non attendi, tradit *Ziegl. c. l. th.* 3.) etiam inviti *d. l.* Non autem Reipubl. debitores *l.* 4. §. 2. *ff. h.*

XI. *Jure Civili* Legatus etiam a subdito ad Imperantem mittitur *a. l.* 18. §. 12. *ff. de Mun. Hodie* a pari ad parem *Ziegl. c. l. Jure Civ.* Vicarium dare filium poterat l. 4. §. 4. *ff. h.* Hodie non potest, id. *c. l.*

XII. *Legationis formale* constituunt *Instructiones*, seu literæ Credentiales, Credentz-Schreiben/ quæ sunt vel *indefinitæ vel definitæ*, prout vel ex mittentis voluntate, vel negotii qualitate potestas Legati circumscripta est, *v. Kirchn. de Leg. c.* 7. *Officium Legati* est, ut mandatum exequendo commoda publica diligenter curet *a. l.* 14. *ff. h.* nec ante perfectam legationem negotiis, vel privatis rebus, se obstringat. l. 12. *ff. h.* sive propriis sive alienis l. 8. §. 2. *ff. h.*

XIII. Habent autem *Legati* sua quoque *privilegia*, vi quorum (1) sunt sancti & inviolabiles Jure Gentium, quod de iis intelligendum, qui mittuntur ab his, qui Summi Imperii sunt inter se compotes *v. l.* 17. *ff. h. Grot. d. J. B. & P. l.* 2. *c.* 18. (2) Jus habent sumtus, legationi impensos, repetendi *l.* 2. §. *f. ff. h.* (non tamen Respublica, mortuo Le-

Legato, sumtus proficiscenti datos, recuperat, *l.* 10. §. 1. *ff. h.*) damnique reparationem etiam Legationis tempore postulandi *l.* 9. *ff. h.* (3) Vacationem a publico negotio *l.* 8. *ff. h.* (4) Immunitatem determinatam a Vectigalibus *l.* 8. *C. de Vectigal.* (5) Jure revocandi domum fruuntur, non tantum si ante legationem, sed etiam, si in ipsa Legatione contraxerint. *l.* 2. §. 3. *&* 4. *ff. de Jud.* quod hodie observari tradit *Carpzov. Dec. ill.* 78. *Hill. ad Don. l.* 17. *c.* 14. *l. N.*

TIT. XI.
DE
ADMINISTRATIONE RERUM AD CIVITATEM PERTINENTIUM.
L. 50. ff. t. 8.

Caput Tertium Juris Municipalis de rebus & pecuniis municipalibus agit, quæ proba administratione conservantur.

I. *Administratio rerum ad Civitatem pertinentium est* munus personale. *l.* 18. §. 9. *ff. de Muner.* quod in eo consistit, ut (1) Administratores, pecuniam, ad certos usus Civitatis destinatam, ad alios usus non facile convertant *l.* 1. *l.* 4. *ff. h.* (2) Agros Reipub. sine cautione non locent. *l. f.* §. 3. *ff. h.* (3) Rationes administrationis, secundum fidem acceptorum & datorum ponant. *l.* 2. §. 2. *ff. h.* Licet autem

D 3 Rei-

Reipublicæ rationes subscriptas & expunctas adversus eum, qui administravit, intra vicennium; adversus hæredem intra decennium retractare *l. 13. §. 1. ff. de Divers. temp. præscr.* Calculi erroris retractatio vero etiam post decennium aut vicennium admittenda est *l. 8. ff. h.*

II. *Neglecto ab Administratoribus officio, datur adversus eos*, & quatenus rei persecutoria est, adversus eorum hæredes, *actio* personalis, ad hoc, ut ob culpam simplum, ob dolum duplum, *l. 9 §. 4. ff. h.* damni, tempore administrationis dati, præstent. *l. f. § 9. ff. h.* una cum residui usuris *d. l. f. pr.* non vero usuris usurarum. *l. 2. §. 5. ff. h. Excell. Swend. ad Eck. h. verb. Regulariter.* Pro indiviso constituti administratores singuli in solidum conveniri possunt. *a. l. 3. ff. h.* gaudent tamen beneficio Excussionis *l. 2. C. Quo quisque ord. conv. d. l. 3.* & nonnunquam divisionis *v. Wiss. ad n. h. t. th.* 8.

DE
DECRETIS AB ORDINE FACIENDIS.
L. 50. ff. t. 9.

Juris Municipalis Cap. 4. consistit in decretis ab Ordine faciendis.

III. *Decreta sunt* Ordinationes Decurionum, quæ in salutem Reip. fiunt. *Requiritur* autem, ut omnibus vocatis, duæ partes Decurionum fuerint præsentes, & ex illis major

pars

pars consenserit *l. 2. l. 3. ff. h. l. 46. C. de Decur. Poterant* vero *decreta condere de* Medici a se constituti *l. 1. ff. h.* liberaliumque Artium salario *l. 4. §. 2. ff. h.* & similibus causis, utilitatem municipii concernentibus *a. l. 5. l. f. ff. h.* non autem valebant decreta ambitiosa e. gr. si aliquem debitorem dimisissent. *l. 4. pr. ff. h.* aut contra legem communem facta. *a. l. 3. §. 5. ff. de sepulc. viol. Obligant Decreta* non ignorantes, sed scientes. *l. 6. ff. h.* Cum his decretis hodie comparantur statuta.

DE OPERIBUS PUBLICIS.

L. 50. ff. t. 10.

Juris municipalis Cap. 5. est de Operibus publicis.

IV. *Opera publica dicuntur*, quæ ad universitatem pertinent, & publico usui ornatuique serviunt. *Hæc de novo* vel *exstruuntur*, vel restituuntur. Exstruuntur vel *publico, vel privato sumtu.* Publico sumtu, non sine Principis arbitrio. *l. 5. C. h.* ita, ut non alius, quam Principis nomen, operi inscribatur. *l. 3. §. f. ff. h.* nisi quis in Crimen læsæ Majestatis incidere velit. *l. 10. C. h.* Privato sumtu sine consensu Principis citra æmulationem, *l. 3. pr. ff. h. v. Gail. l. 2. Obs. 69. n. 18.* licet exstruere opus publicum *d. l. 5. C.* & tum operi privato nomen inscribi permittitur. *l. 2. pr. ff. h.* Opera publica ruinosa laudabiliter resti-

tuuntur, aut restaurantur cujusvis arbitrio & sumtu *l.* 5. *l. f. C. h.* ita, ut salvis Exstructorum titulis, adjici nomen restauratoris debeat. *l. f.* §. 1. *ff. h.* Cæterum operis publici exstruendi gratia nonnunquam domus privata dirui potest, sed pretio soluto. *l.* 9. *C. h.*

DE NUNDINIS L. 50. ff. t. 11.

Juris Municipalis Cap. 6. agit de Nundinis.

V. *Nundinæ sunt* conventus hominum, mercandi gratia, autoritate publica, instituti. Dividi solent in *Vulgares & solennes. Vulgares* seu Hebdomadales, die Wochen-Märckte, instituuntur *a quovis Magistratu municipali*, sine Domini superioris consensu. *Ziegl. de Jur. Maj. l.* 1. *c.* 43. *th.* 2. *Solennes* in duplici sunt differentia: nam *vel sunt solenniores, vel minus solennes. Solenniores ab Imperatore conceduntur l.* 1. *ff. h. l.* 1. *C. eod.* auditis tamen prius Civitatibus vicinis *Ziegl. c. l. n.* 3. *Hahn. ad Wes. h. n.* 1. *Minus solennes* concedi possunt *a Principibus Imperii. v. Besold. Thes. Pract. voc.* Messe.

VI. Hoc *Privilegium Nundinis solennioribus tributum est*, quod iisdem durantibus neminem e Mercatoribus (recte tamen alios cives, *Carpzov. P.* 1. *c.* 30. *d.* 25.) ob privatum (non publicum *l.* 3. §. *f. ff. de Fer.*) debitum convenire licet *l. un. C. h.* etiamsi debitum sit in ipsis Nundinis contractum, secundum Jus Sax. Elect. *Moll. ad. d. c. n.* 8. *& Carpz. d.* 20. *Diff.*

de

de Jur. Comm. Berl. P. 1. *Concl.* 77 *n.* 8. & debitor sit de fuga suspectus, Jur. Saxon. Elect. *Carpzov. d. c. d.* 25. *Diss. Berl. de Jur. comm. c. l. n.* 10.

VII, *Cessat* hoc *Privilegium* (1) in locis aliis, per quæ merces deportantur, teste Observantia *Carpz. d. c. d.* 28. *Ziegl. c. l. th.* 7. *Berl. d. Concl. n.* 9. (2) Quando huic Privilegio renunciatum est. *Carpzov. d. c. d.* 27. (3) Quando jus Nundinarum amissum. *v. l.* 1. *ff. h. a. l. f. ff. de Collat.* Sed *quæritur*, si Mercator Lipsiensis fiat non solvendo Nundinarum tempore, utrum durantibus Nundinis, adversus eum in Cancellaria Principis peti possit arrestum, nec ne? hanc quæstionem ab utraque parte discutientem vid. *Ziegl. sæpius laudato Tr. th.* 6.

DE CENSIBUS. l. 50. ff. t. 15.

VIII. Juribus municipalibus accensetur Census, qui adhibendus est ad æquam munerum distributionem. *Est autem Census* Descriptio publica personarum, & rerum ad eas pertinentium, æqualitatis servandæ gratia. *a. l.* 3. *l.* 4. *pr. &* §. 1. *ff. b.* Hic *census ut recte fiat, opus est* (1) Censoris constitutione (2) Bonorum professione. (3) Æstimatione intuitu fructuum *l.* 4. §. 1. *ff. b.* (4) Bonorum in Librum Censualem relatione. (5) In bona singulorum muneris distributione *v. Magnif. Auctor. S. J. C. Ex.* 50. *th.* 89.

IX. Non tantum vero ipsa Descriptio bonorum, ad æqualem oneris impositionem tendens, Census appellatur, sed *etiam id, quod a Personis vel e rebus præstatur, census nomine venit a. l. 4. §. 9. ff. h. l. 2. C. sine cens. vel reliq. v. Franz. l. 1. Res. 1. n. 3.* & *describitur* quod sit pensitatio publica, quæ fit Principi, in recognitionem universalis Dominii & Reip. tuitionem. *Dividitur* hic *in Censum Capitis & rerum.* Ille personis imponitur *l. 3. pr. l. 4. §. 8. ff. h.* diciturque capitatio *l. 9. C. de Agric. & cens.* hic rebus tam mobilibus, quam immobilibus *l. 3. pr. l. 5. §. 1. & 2, ff. h.* & quidem immobilibus in loco rei sitæ *l. 4. §. 2. ff. h. Ziegl. de Jur. Maj. l. 2. c. 2. th. 70.* dummodo fructum ferant. *l. 4. §. 1. ff. h.* hinc nihil ex ornamentis, catenisque solvitur. *Rec. Imp. de A.* 1542. §. Doch sollen 55. Imponitur etiam census artificiis & negotiationibus *a. l. 4. §. 1. ff. h.*

X. *Censum* hunc *solvunt*, qui fructus suo jure percipiunt, ut Emphiteutæ. *a. l. 2. C. de Annon. & trib.* Usufructuarii *l. 7. §. 2. ff. de Usufr. v. Carpz. P. 2. c. 40. d. 5.* non Conductores, aut Creditores pignus tantum possidentes. *l. 6. C. de Pignor. v. Carpz. P. 3. c. 16. d. 10.*

TIT. XII.
DE JURE FISCI.
L. 49. ff. t. 14.

Ad conservandum Civitatis statum, qui spe-

ſpectatus eſt hactenus, recte referuntur jura fiſci & militaria *Hahn. h. t.*

I. *Fiſcus* (qui in legibus etiam ærarium appellatur §. *f. ℑ. de Uſuc. ubi Vinn. l.* 2. *l.* 3. *C. de Quadrienn. præſcript.*) *eſt* Patrimonium Reipublicæ, res & jura publicæ utilitati peculiariter deſtinata, continens, atque neceſſitatibus publicis inſerviens *a. l.* 1. *C. de Condict. ex lege v. Gail. l.* 1. *Obſ.* 20.

II. *Jus Fiſci Jure majeſtatis competit a. l.* 2. §. 4. *ff. Ne quid in loc. publ. a. II. f.* 56. Imperatori Romano, Principibus Imperii, Jure ſuperioritatis territorialis, nec non liberis Imperii Civitatibus *v. Inſtrum. Pac. Mon. c.* 8. *verſ. Tam in univerſalibus &c.* 3. *Laut. V.* 3. *D.* 13. *C.* 2. §. 10. *ſeqq.* non Civitatibus municipalibus. *l.* 1. *C. de bon. vac. Schultz. Syn. Inſt. l.* 3. *t. de Succeſſ. Fiſci l. h.* Licet autem *Jure Sax.* Civitatibus ſuperiorem Jurisdictionem habentibus, Interpretum nonnulli, jus fiſci tribuant, de certis tamen caſibus, Jure aut obſervantia determinatis, non de omnibus id intelligendum eſſe putat. *Laut. d. D.* §. 6.

III. *Fiſcus* multa *nactus eſt Privilegia*, quæ ſunt vel Judicialia, vel Extrajudicialia. Ad *Judicialia* refertur (1) Quod fiſco non poſſit opponi Exceptio Compenſationis, niſi eadem ſtatio quid debeat *l.* 1. *C. de Compenſ.* & opponens compenſationem ex eo capite debitor ſit, ex quo permiſſa eſt adverſus fiſcum compenſatio e. g. non ex cauſa tributoria, annonaria

naria &c. *v. l.* 46. §. 5. *ff. h. j. l.* 3. *l.* 7. *C. de Compens.* (2) Quod causæ fiscales etiam feriatis diebus tractentur *l.* 5. *C. de fer.* (3) Quod fiscus a satisdationis onere immunis sit *l.* 1. §. 18. *ff. ut legat. vel fideic. serv. j. l.* 2. §. 1. *ff. de fund. dot.* (4) Quod reum ad edenda pro se instrumenta compellit in causis civilibus, non criminalibus *l.* 2. §. 2. *ff. h. Berl. P.* 1. *Concl.* 44. *n.* 31. *seqq.* (5) Quod res quomodocunque in fraudem suam alienatas revocare potest *l.* 45. *pr. ff. h. Wiss. h. t. th.* 12. (6) Quod sententia adversus fiscum lata intra triennium retractari potest. *l. un. C. de Sent. advers. Fisc.* (7) Quod publico debitori appellatio permissa non est. *l.* 8. *C. Quor. appell. non recip.*

IV. *Privilegia extrajuditialia* versantur vel circa conventiones, vel successiones. *Circa conventiones* (1) A fisco emens stare tenetur locationi a fisco factæ *l. f. ff. h. ubi Barthol. Franz. C. ff. t. Locat. cond. n.* 236. (2) Hæreditate a fisco emta non fiscus, sed Emtor Creditoribus hæreditariis respondet l. 1. l. 2. *C. de Hæred. vel act. vend.* l. 41. *ff. h.* (3) Fiscus contrahens cum privato, præter tacitam hypothecam in bonis debitoris, jus prælationis habet in bonis, post contractum initum, quæsitis l. 28. *ff. de Jur. fisc.* l. *f. C. de priv. fisc. O. P. Sax. t.* 43. §. deßgleichen *Carpz. P.* 1. *C.* 28. *d.* 103. *Berl. P.* 1. *Concl.* 65. *n.* 122. *Franz.* l. 1. *Res.* 14. *n.* 21. *Richt. d. Jure & priv. Cred.*

Cap.

Cap. 3. *Sect.* 2. *n.*10. *Ziegl. d. Jur. Maj.* l. 2. *c.* 3. *th.* 59. De conciliatione *obst.* l. *f. ff. Qui pot. in pign. v. Wiss. th.* 10. Hoc privilegium ad pœnas fiscales non est extendendum l. *un. C. de Pœn. fisc. l.* 37. *ff. h. Carpz. c. l. d.* 104. in quibus jus hypothecæ tacitæ demum a tempore factæ condemnationis incipit, secundum *O. P. S. t.* 43. §. Deßgleichen (4) Fiscus conductores vectigalium, qui maximos fructus sunt consecuti, si postea tanto locari non possint, vectigalia prioribus pensionibus suscipere compellit. *l.* 11. §. *f. ff. de publ. & vectig.* (5) Fiscus in Contractibus, evictionis nomine, simplum tantum præstat, quamvis duplum vel triplum pro evictione sit promissum *l.* 5. *pr. ff. h.*

V. *Privilegia fisci circa successiones* sunt hæc (1) quod hæreditatem, indigno relictam, aufert *l.* 1. *pr. ff. h.* (2) clam incapaci relictum acquirit. *l.* 13. §. 1. *ff. h.* (3) Bona vacantia occupat *l.* 1. *C. de bon. vacant.* mobilia ubique, immobilia extra territorium non sita, *v. Magnif. Auct. S. J. C. Ex.* 50. *th.* 35. (4) Bona damnatorum in Criminibus, in quibus confiscatio locum habet, capit. *v. N.* 134. *c. fin. l.* 8. *C. ad L. Jul. Maj. Carpzov. Pract. Crim. p.* 3. *q.* 135. *n.* 25. *seqq.*

VI. *Fisco res deferri* solent *per denunciationem* a personis idoneis factam v. l. 18. §. 1. *seqq. ff. h.* earumque *dominium ipso jure l.* 1. §. 1. *ff. h. possessio* vero *per apprehensionem* quæritur *l.* 23. *pr. ff. de acq. vel a. poss.*

DE

DE PUBLICANIS VECTIGALIBUS ET COMMISSIS.

L. 39. ff. t. 4.

Ad præcipua fiſci emolumenta referuntur Vectigalia, quæ a fiſco conducere ſolent publicani. *l.* 1. §. 1. *ff. h.*

VII. *Publicani ſunt* redituum publicorum vel vectigalium conductores. *l.* 1. §. 1. *ff. h. l.* 12. §. *f. ff. h. ad* quam *conductionem inhabiles ſunt* filiifamilias *l.* 3. §. 1. *ff. ad SCt. Maced.* item Tutores aut Curatores, rationibus nondum redditis. *l.* 49. *ff. Locat.* Et quidem vi hujus conductionis, publicani non tantum vectigalia, ſed etiam commiſſa capiunt. *a. l.* 11. *C. h. Wiſſ. ad π. P.* 2. *D.* 15. *th.* 22.

VIII. *Vectigal eſt* reditus, qui fiſco præſtatur pro rebus importandis, & exportandis Germ. Zoll. *Jus conſtituendi augendique* vectigalia *Jure Civili Imperatori* tribuitur *l.* 10. *pr. ff. h.* in noſtro *Imperio Imperatori & Electoribus* competit. *Lampad. de Rep. Rom. Germ. P.* 3. *C.* 14. *n.* 16. Habere vectigalia etiam Civitates municipales queunt, Principum indultu ad anguſtiarum ſuarum ſolatia. *l.* 1. *l.* 2. *C. Vectigal. nov. inſt. j. l.* 10. *C. h.*

IX. *Ad Vectigalium ſolutionem* regulariter *obſtricti ſunt omnes l.* 7. *C. h.* niſi ſpecialiter immunitatem habeant, qua gaudentes a præſtatione Vectigalis, non a profeſſione rerum, quæ-

quæ importantur, sunt liberati. *l.* 4. §. 1. *l.* 16. §. 3. & 9. *ff. h.* nisi immunitas sit notoria, quam limitationem in Praxi receptam esse, docet *Ziegl. de Jur. Maj. l.* 2. *c.* 11. *th.* 2. *Sunt* autem *immunes* (1) Res & personæ Ecclesiasticæ *v. l.* 5. *C. de S.S. Eccl. c.* 4. *de cens. in* 6. (2) Legati cum temperamento in *l.* 8. *C. h.* definito (3) Fiscus *l.* 9. § *f. ff. h. v. Hahn. ad Wesenb. h. t. n.* 4. (4) Consiliarii Principum per *Rec. Imp. de An.* 1500. *artic.* 21. (5) Professores, Doctores & Studiosi, quod deducunt vulgo ex *Auth. Habita. C. ne fil. pro Patr. j. l.* 5. *C. de Vectig. v. Rich.. ad d. Auth. membr.* 2. *num.* 1. *j. Plur. Ziegl. de Jur. Maj. l.* 2. *c.* 28.

X. *Vectigal solvendum est de rebus importandis & exportandis. Excipiuntur* (1) Res, quarum vectigal nunquam præstitum est. *l.* 9. §. 6. *ff. h.* (2) Res exercitui paratæ *l.* 9. §. 7. *ff. h.* (3) quæ ruris exercendi gratia inferuntur *l.* 5. *C. h.* (4) quæ ad usum proprium advehuntur *d. l.* 5. quod vix observari tradit *Hahn h. t.* (5) Corpora defunctorum *l. f. C. de Relig. Ziegl. c. lib. c.* 9.

XI. *Jure Civili pars octava* vectigalis nomine præstita est *l.* 7. *l.* 8. *C. h. Hodie* cujuslibet loci statutum & consuetudo spectanda est. *v. l.* 4. §. 2. *ff. h. t.* Interim vectigal pecuniarium, ut commodius, ita præstatione partis e rebus expeditius est *v. l.* 5. *C. h. it. Ziegl. & Hahn. cit. loco.*

XII. *Quando* e rebus vectigalis præstationi

ni obnoxiis *solutum non est Vectigal*, *res in commissum cadunt*, earumque dominium fisco ipso jure quæritur, non possessio *l.* 14. *ff. h. Gail. de Pac. Publ. l.* 2. *c.* 3. *n.* 11. unde fisco jus persequendi commissum, sicut adversus quemlibet possessorem, sic etiam adversus heredem competit. *d. l.* 14. alias vero hæres pœnæ nomine conveniri nequit, nisi vivo eo, qui deliquit, quæstio mota sit *l.* 8. *pr. l. f.* §. 2. *ff. h.*

XIII. *Non committuntur res fisco* (1) Si propter necessitatem adversæ tempestatis expositæ sunt, *l.* 16. §. 8. *ff. h.* quod ad necessitatem tempore belli, pestis &c. applicant Dd. (2) Si quis professus est, sed non solvit vectigal *l. f.* §. 12. *ff. h.* (3) Cum pupillus intra diem trigesimum vectigal infert *l.* 7. §. 1. *ff. h.* (4) ob errorem probabilem, duplicato vectigali oblato *l. f.* §. 10. *ff. h.* quo casu nonnullibi omnis pœna remittitur *Wiss. h. t. th.* 26. (5) Si res nec existit, nec dolo suppressa est *l.* 2. *C. h.* (6) Elapso quinquennio *d. l.* (7) quando miles professionem omisit *l.* 3. *C. h. Jure Sax.* vectigalia non solventes *arbitrarie puniuntur. Carpz. P.* 4. *C.* 41. *D.* 51.

XIV. Cæterum ob audaciam & temeritatem Publicanorum, *Prætor concessit adversus eos actionem* mixtam pœnalem, quæ competit Viatoribus, qui injustam exactionem, vim, damnum, furtumve passi sunt, eorumque hæredibus, adversus publicanum, ejusque familiam (adversus hæredes publicani locum habet

habet, quatenus ad eos quid pervenit *l.4. pr.ff. h.*) ad hoc, ut adhibita vi in exactione vectigalis, quadruplum, cum sine vi facta est exactio, damnum, injuria, furtumve factum, aut etiam vi ademtum quid est, duplum præstetur, post annum simplum. *l.* 1. *pr. ff. h. l.* 9. §. 5. *ff. eod. j. l.* 35. *de O. & A.* Amplius extraordinariam potest Magistratus infligere pœnam *v. l.* 9. §. 5. *ff. h. t.* hoc enim vigor publicæ disciplinæ postulat.

DE
RE MILITARI.

L. 49. ff. t. 16.

Etiam res militaris ad publicum Civitatis commodum pertinet.

XV. *Miles est* Persona ab eo, qui jus belli gerendi habet, ad bellum lecta, in numeros relata, & sacramento firmata *l.* 2. §. 1. *ff. h. l.* 42. *ff. d. Test. milit. l.* 2. *ff. de Veter. Distinguebantur* milites apud Romanos in Velites, hastatos, principes & triarios. *v. Hildeb. in Antiq. Rom. verb. Miles.*

XVI. Milites *olim* etiam inviti legebantur *a. l.* 4. §. 10. *ff. h. bodie* tantum volentes leguntur *R. I. de An.* 1570. §. Demselben 4. *Schüz. in Compend. Lauterb. h. t. idonei* esse debent, & militare *non prohibiti l.* 13. §. 3. l. 8. l. 11. l. 4. §. 4. *ff. h. Officium* illorum est Rempublicam, a qua aluntur, defendere l. 31. *C. loc. Cond.* Ducis imperio strictissime parere l. 3. §. 15. *ff. h.* a ne-

gotiatione & similibus, militiam remorantibus abstinere *l. un. C. Negot. ne mil. l. 13. pr. ff. h.*

XVII. *Delicta militum* sunt vel *communia* (sc. cum alterius ordinis hominibus) vel *propria* sive militaria, quæ quis ut miles admittit *l. 2. j. l. 6. §. 1. 2. & 3. l. 10. l. 3. §. 15. seqq. ff. h. Pœnæ* militum sunt militiæ mutatio, gradus dejectio, ignominiosa missio &c. *v. l. 3. §. 1. ff. h. Miles magistratum militarem habet, ad quem in delicto militari remittendus est,* non in delicto communi, in quo forum sortitur instar togati, seu extra militiam constituti. *v. l. 6. C. de Jurisd. omn. jud. l. 9. ff. de Custod. reor. j. l. 2. l. 3. ff. h. l. f. ff. de accusat. l. 1. C. ad L. Corn. de sic. Anton. Matth. de Crim. l. 48. t. 15. n. 12. Hahn. ad Wes. h. t. n. 6. Carpz. P. 4. C. 9. d. 11. & Pract. Crim. P. 3. q. 110. n. 79.*

XVIII. *Milites* ob favorem militiæ *privilegiis donati sunt, unde* (1) evocandi non sunt perhibendi testimonii causa *l. 3. §. f. ff. de Test.* (2) quæstionibus seu torturæ non subjiciuntur *l. 8. pr. C. de Quæst.* quod hodieque obtinet in militibus, de quorum singulari virtute militari constat. *Carpz. Pract. Crim. P. 3. q. 118. num. 73. seqq.* (3) beneficium competentiæ habent *l. 18. ff. de re jud.* (4) indebiti solutionem allegantes, debiti probationem in accipientem devolvunt. *l. 25. §. 1. ff. de Probat.* (5) jure testandi gaudent in peculio castrensi. *pr. I. Quib. non est perm. fac. Test.* nam in eo pro Patri-

Patribus familias habentur *l. 2. ff. ad SCt. Maced.* imo & alias liberrime inter vivos de hoc peculio diſponunt *l. 2. C. de Caſtr. pec.* a Patre intuitu illius ſtipulantur *l. 15. §. 1. ff. eod.* & ſuo arbitratu tam adverſus patrem, quam extraneum, agendi poteſtatem habent. *l. 4. ff. de Judic. l. 4. §. 1. ff. de Caſtr. Pecul.* Dicta *Juri Sax. congruunt* ſecundum *Schulz. Syn. Inſt. l. 2. t. 9. l. c.*

DE VETERANIS.

L. 49. ff. t. 18.

XIX. *Veterani ſunt,* qui, impleto legitimo militiæ tempore, honeſte ſacramento ſoluti ſunt *l. 2. pr. ff. h. l. f. C. de his qui non implet. ſtip. Solvuntur* autem *Sacramento per miſſionem* vel honeſtam, vel cauſariam, vel ignominioſam, de qua *v. l. 2. §. 2. ff. de his, qui not. inf. l. 3. ff. de re milit.* Veterani (1) in pœnis habent prærogativam e. gr. fuſtibus non cæduntur *l. 1. ff. h.* (2) eodem, quo Decuriones, honore afficiuntur *l. 3. ff. h.* (3) immunitatem quandam habent a muneribus, præcipue perſonalibus. *l. 3. l. 4. pr. & §. 1. ff. h.*

TIT. XIII.

DE INSPICIENDO VENTRE CUSTODIENDOQUE PARTU.

L. 35. ff. t. 4.

Ex ſtatu Familiæ, de quo ſupra dictum,

 na-

nascitur inter patrem & filium obligatio, qua pater ad agnoscendum filium compellitur *v. l.* 1. §. 4. *ff. de agnosc. vel al.* Cum vero SCta de liberis agnoscendis locum non habeant, si mulier dissimulet vel neget, se esse prægnantem, certitudinis parandæ ergo ventris inspectio permittenda est l. 1. §. 1. *ff. h.*

I. *Ventris inspectio adhibetur* muliere aliquando negante, aliquando affirmante, se esse prægnantem. *Si mulier*, facto divortio, *se prægnantem esse negat*, tres mittuntur obstetrices, quæ ventrem inspiciant, ut vel omnibus, vel duabus renunciantibus prægnantem videri, custodem ipsa admittat *l.* 1. *ff. h.*

II. Si mortuo marito *mulier se affirmat esse prægnantem*, denunciatione iis, ad quos ea res pertinet *v. l.* 1. §. 12. *ff. h.* facta, mittere hi possunt quinque mulieres, quæ ventrem inspiciant, imo ipsa mulier postulare potest, ut mittantur, quibus præsentibus pariat. *l.* 1. §. 10. *ff. h. Cum mulierem esse prægnantem constat*, mittitur ead. ventris i. e. partus nomine in possessionem bonorum *l.* 1. §. 10. *ff. h.* Hactenus dicta in *Matribus*, præcipue *Nobilibus*, quoties possessionem feudorum ventris nomine petunt, *usum habere*, ne falsus subjiciatur partus, *existimat Hahn. ad Wesenb. h.*

Si ventris nomine muliere in possessionem missa eadem possessio dolo malo ad alium translata esse dicatur. L. 25. *ff. t.* 5.

III. Ne vero *Prætor* in favorem partus possessionem

nem pollicitus aliis, prædæ occasionem præbeat, in mulierem, quæ in alium hanc possessionem dolo malo transtulit, & eum in cujus potestate est, *actionem in factum concedit* ad id, quod agentis interest. *l. 1. pr. &* *§. 1. ff. h.*

Si mulier ventris nomine in possessione calumniæ causa esse dicetur. L. 25. ff. t. 6.

IV. Ex eadem ratione *Prætor coërcet mulierem*, quæ in bonorum possessionem per calumniam venit, *concessa adversus eam actione in factum*, quæ famosa est *l. 15. ff. de his qui not. inf.* & competit ei, cujus interest, adversus mulierem & parentem, per quem factum est, ut in possessionem per calumniam veniret. *l. 1. §. 5. ff. h* ad id quod interest agentis, mulierem in possessionem missam non esse *d. l. 1. §. 4. & 6. ff. h.*

TIT. XIV.

DE
EO, QUI PRO TUTORE, PROVE CURATORE NEGOTIA GESSIT.

L. 27. ff. t. 5.

In statu familiæ personæ sunt vel sui, vel alieni juris, de his actum, de illis agendum, suntque vel in Tutela, vel cura, vel neutro jure tenentur *pr. J. de Tutel.* Tutores & curatores tam in genere, quam in specie considerabit

ravit *Magnif. Auth. l.* 1. *t.* 16. *seqq.* jam qui loco eorum sunt, spectandi veniunt, ut Protutores.

I. Similitudinem cum Tutore & Curatore habet *Protutor*, *Provecurator*, qui munere tutoris (curatoris) fungitur in re impuberis (minoris) sive se putet tutorem, (curatorem) sive sciat non esse, fingat tamen *l.* 1. §. 1. *ff. h. l.* 3. *ff. h.*

II. *Officium Protutoris, Provecuratoris* idem est quod veri Tutoris aut Curatoris, quoties eadem ratio adest *l.* 1. §. *f. ff. h. l.* 4. *ff. h.* Nascitur ex hac Pro-Tutela *actio* directa & contraria. *Directa est* actio personalis, prætoria *l.* 1. *pr. ff. h.* rei persecutoria, bonæ fidei, quæ datur illi, cujus ut pupilli negotia administrata sunt tam ante, quam post pubertatem l. 1. §. 3. *ff. h.* ad hoc, ut reliqua restituantur una cum usuris *l.* 1. §. 8. *ff. h.* & damnum, culpa lata aut levi datum, resarciatur. *a. l.* 4. *ff. h.*

III. *Actio contraria*, quæ ex Pro-Tutela descendit, Pro-Tutori competit adversus eum, cujus ut pupilli res administravit, ad hoc, ut indemnis servetur. *l. f. ff. h. l.* 1. §. 1. *de Contrar. tut. & util.* Quæ de Pro-Tutore dicta sunt, ad Pro-Curatorem sub terminis habilibus applicari queunt *a. rubr. & l.* 1. §. 6. *&* 7. *ff. h.* Denique *pupillo Hypothecam in bonis Pro-Tutoris, Prove-Curatoris concedi*, quam denegari, æquius esse duco cum *Hahn. ad Wes. h. t. verb. Eoque. a. l.* 20. *C. de Admin. Tut. l.* 19. §. 1. *ff. de reb. auct. jud. Diss. Bach. ad Wes. d. t.*

QUO

QUOD FALSO TUTORE AUCTORE GESTUM ESSE DICETUR.

L. 27. ff. t. 6.

IV. Falsus Tutor est, qui, cum tutor non sit, dolo malo se tanquam Tutorem gerit. *a. l. 7. ff. h.* Si quis cum pupillo contraxerit auctore Tutore, quem contrahens falsum esse ignorabat, Prætor eidem ob errorem dat in integrum restitutionem *l. 1. §. 1.* & *6. ff. h.* Ignoranti, non scienti subvenit, quia sciens ipse se decepit *d. §.* nisi (1) sit minor *l. 4. ff. h.* (2) a Prætore compulsus sit ad judicium accipiendum *l. 5. ff. h.* (3) præter falsum tutorem verus tutor autoritatem accommodaverit *l. 1. §. 5. ff. h.* & accommodare poterit *l. 1. §. 2. ff. h.*

V. Præterea *locum habet adversus Tutorem falsum actio in factum*, quæ est personalis *l. 9. §. 1. ff. h.* respectu actoris rei persecutoria. *d. l.* daturque illi, qui cum pupillo, falso Tutore auctore, contraxit, ejusque hæredibus, adversus falsum tutorem, ad hoc, ut id quod interest, præstetur, quo etiam sumtus petitæ restitutionis comprehenduntur, *l. 7. pr. & §. 3. ff. h.*

VI. Hæc actio *utiliter* quoque *pupillo decepto* adversus eum *conceditur*, qui Tutorem se esse interrogatus respondit, *l. 12. ff. h.* Item hujus actionis exemplo datur actio adversus eum, qui dolum malum adhibuit, ut alius auctoraretur inscius. *l. 9. pr. ff. h.*

De Fidejussoribus & Nominatoribus & Haeredibus Tutorum & Curatorum. L. 27. ff. t. 7.

VII. Tutoribus solvendo non existentibus, instituit pupillus adversus fidejussores actionem ex stipulatu, ad id, quod interest. *l.* 2. *C. de Fidejuss. Tut.* sive hi expresse, sive tacite fidejusserint *l.* 4. §. *f. ff. h.* Licet autem hujusmodi fidejussores a beneficio Excussionis excludendi non sint, cum unus ex his damnum in administratione dedit, *a. N.* 4. *c.* 1. *j. l.* 3. *C. de divid. tut. Hart. Pist. l.* 1. *q.* 6. *n.* 12. & 13. Conf. *Carpz. P.* 2. *C.* 11. *d.* 36. divisionis tamen beneficio non gaudebunt, nisi quatenus eo Tutor, pro quo intervenerunt, frui potest *v. l. f. ff. Rem. Pup. salv. j. l.* 6. *ff. Wiss. ad π. h. t. th.* 3. Hujus tituli usus praecipuus est iis in locis, in quibus Tutores sine fidejussoribus non accipiuntur. De quibus vid. *Add. Syn. Schulz. de satisdat. Tut. verb. satisdare coguntur.*

VIII. Quando indemnitati pupilli vel adulti satisfactum non est, *excussis Tutoribus*, eorumque *fidejussoribus*, *ad nominatores vel affirmatores pervenitur l.* 4. *C. de Magist. conv.* qui Tutores esse idoneos affirmarunt, hi enim fidejussorum vicem tum sustinent, *l.* 4. §. *f. ff. h.*

IX. *Haeres Tutoris* ex administratione defuncti conventus, non ob levem, sed *latam tantum culpam*, *condemnatur l.* 1. *C. de Hered. Tut. l.* 4. *ff. de Magist. conv.* nisi lis cum Tutore contestata, vel ex damno pupilli lucrum sit captatum

ptatum

tatum. *d. l.* 1. *Bach. V.* 2. *D.* 9. *th.* 5. *l. d. e.* Ex propria persona conveniri potest hæres, cum legitimæ ætatis & masculus, inchoata per defunctum explicuit. *l.* 1. §. 1. *ff. h. l.* 4, *pr. ff. eod.*

LIB. II.

TIT. I.

DE RELIGIOSIS ET SUMTIBUS FUNERUM ET UT FUNUS DUCERE LICEAT.

L. 11. ff. t. 7.

JUs personarum Lib. I. expositum, unde ad jus Rerum pergendum erit, quod cum in jus in re, & Jus ad rem dispesci soleat, Jus in re hoc libro secundo persequi, & Jus ad rem libro subsequenti tertio observare, animus est. Sed Principalis rerum distinctio est, qua aliæ res in patrimonio, aliæ extra patrimonium esse dicuntur, ad has refert Magnif. Auctor *l.* 2. *t.* 1. *a.* 11. res religiosas, quas sicco pede præterire nequeo.

I. *Locus religiosus est*, in quem corpus defuncti, sepulturæ causa *l.* 2. §. 5. *ff. h.* ab eo, qui jus in eodem sepeliendi habet. *l.* 2. §. 7. *l. f. ff. h.* actu illatum est. *v. l.* 6. §. *f.* & *l.* 6. §. 4. & 5. *ff. de Rer. div. l.* 42. *ff. h.* Huic locus purus opponitur, quando locum a mortui illatione liberum denotat. *l.* 2. §. 4. *ff. h. t.*

II. Cum vero jus sepeliendi in sepulturo

requiratur, *adversus eum qui mortuum* nullo jure *in locum alienum infert*, *comparata est actio in factum*, quæ competit domino *l.* 2. §. 1. *ff. h.* & in eo loco servitutem habenti. *l.* 8. §. 4. *ff. h.* ejusque hæredibus. *l.* 7. *pr. ff. h.* adversus eum, qui mortuum in locum alienum intulit, vel inferri curavit, ejusque hæredes. *l.* 7. *l.* 9. *ff. h.* ad hoc, ut vel corpus, quod illatum est, tollatur, vel loci pretium præstetur. *l.* 7. *pr. ff. h.* Quam actionem hodie utiliter adversus eum institui, qui in locum meum, sepulturæ assignatum, quemquam infert, docet *Responsum Hahn. ad Wes. h. t. num.* 4.

III. Loca, in quibus cadavera defunctorum conduntur, nominantur *sepulcra*, quæ sunt vel familiaria, vel hæreditaria. *Familiaria*, quæ quis sibi, familiæque suæ constituit, in quibus sepeliri qualescunque hæredes possunt. *l.* 5. *&* 6. *ff. h. Hæreditaria* quæ quis sibi, hæredibusque suis constituit. *d. l.* 5. aut Paterfamilias jure hæreditario acquisivit. *l.* 6. *ff. h. j. l.* 8. *l.* 13. *C. h. Magnif. Auct. S. J. C. Ex.* 15. *th.* 69.

IV. Fiunt vero loca religiosa per *sepulturam, quæ est* illatio hominis mortui in sepulchrum. *Sepultura est aut inhonesta aut honesta*, quæ etiam Ecclesiastica, vel Christiana dicitur. *Ziegl. ad Lanc. l.* 2. *t.* 24. *p.* 580. *Inhonesta vel humana, vel canina* seu asinina: *Honesta vel minus solennis*, *vel solennis est*. *Inhonesta, humana* scil. *est*, quæ sine Ceremoniis

sive

ſive in Cœmiterii loco ſeparato inhoneſto, veluti ad parietes in angulo, ſive extra cœmiterium fit, ignominiæ gratia, *Inhoneſta*, *canina* ſeu aſinina *eſt*, quando per Carnificem defuncti corpus, extra locum religioſum conſuetum, inter cadavera brutorum, aut facinoroſorum abjicitur. *Caninam patiuntur* (1) ex malitia, non melancholia, αὐτόχειρες ſeu propricidæ *v. c.* 12. *cauſ.* 23. *q.* 5. *Carpzov. Juriſpr. Conſ. d.* 326. (2) *Facinoroſi* qui in reatu (ut in Carcere) ante executionem moriuntur, dummodo crimen confeſſi, & convicti ſint. *Carpz. d. l. d.* 279. & 280. *Inhoneſtam, humanam* tamen *ſepulturam merentur* (1) *Excommunicati*, *c.* 12. *X. de ſepul.* niſi pœnitentiam egerint. *d. c. Conſt. Elect. Eccleſ. Art. Gen. t.* 11. §. Im Fall aber. *Ziegl. ad Inſt. Lanc. l.* 2. *t.* 24. *ad* §. 9. *verb. præciſi* (2) *Blaſphemi* impœnitentes *c.* 2. *X. de Maled. Schulz. Syn. Inſt. t. de publ. Jud. l. d.* (3) *Verbi divini* & ſacramentorum *contemtores a. c.* 11. *X. de pœnit. c.* 28. *X. de ſent. excomm. Carpzov. d.* 387. (4) *Hæretici* Jure Canon. *c.* 2. *de hæret. in* 6. Apud nos honeſte ſepeliuntur hæretici, præcipue non pertinaces, ita tamen, ut ceremoniæ temperentur, quarum temperamentum Judicis Eccleſiaſtici arbitrio relinquitur. *id. d.* 378. v. etiam *d.* 383. (5) *Uſurarii* manifeſti *c.* 2. *de Uſur. in* 6. *v. Ziegl. c. l. verb. Ne qui uſuras.* Ita uſurariorum funus ſine ſolennibus Ceremoniis deduci jubet *Mand. Elect. d. An.* 1625.

1625. *d.* 28. *Apr.* Von Wucherlichen Contracten §. So wollen wir. *Carpz. P.* 2. *q.* 92. *num.* 32. *seqq.* (6) *In Torneamentis* seu congressibus illicitis *pereuntes c.* 1. *X. de Torneament.* In duellis prohibitis exspirantibus, eandem pœnam dictat *Mandat. Elect. d. An.* 1665. *d.* 20. *Sept. tit.* Injurien-Händel und das Tumultuiren ꝛc. §. Welcher aber den andern. *v. Ziegl. Dissert. de eo quod justum est circa mortuos th.* 27. *seqq. sepulturam honestam nomino* ubi ritus, personæ, usuique convenientes, adhiberi possunt, & corpus defuncti in locum honestum defertur. Hæc sepultura *solennis* nomine venit, cum consuetæ Ceremoniæ accedunt, *minus solennis* appellatur, quando Ceremoniæ illæ deficiunt ob paupertatem, similemve rationem *Ziegl. c. l. ad Lanc. Schilt. Inst. J. Can. t. de sepultur.* §. 1. *Honesta hæc sepultura* regulariter *debetur omnibus*, etiam pauperibus *Carpzov. d.* 374. cadaveribus occisorum in via publica repertis. *d.* 375. involuntaria, infelici, aut incerta morte abreptis *d.* 381. nec non infantibus *ἀβαπτίστοις*, seu nondum baptizatis *Ziegl. c. dissert. th.* 25. Conf. Kirchen-Ordnung *de An.* 1580. *Gen. Art.* 1. §. Dieweil auch grosse.

V. *Solennitas deducendi funeris* ea plerumque est, quod corpus tectum, & mediocriter ornatum *a. c.* 2. *X. de auct. & usu pall.* post aliquod intervallum, cum comitatu, quod pestis tempore infrequens est, ad sepulturam

turam deducitur, cujus pro adultis trium, pro pueris duorum cubitorum est profunditas, ubi Vespillo sepeliendo, verbique divini Minister, sermonem funebrem habendo, mortales suæ mortalitatis admonet *v. plur. Schilt. d. t. de Sepult.* §. 13. *seqq.*

VI. Ob sepulturæ favorem & accelerationem, *controversia circa eand.* exorta, *summarie tractatur a. l. 43. ff. h.* & appellatio, cum res dilationem non recipit, haud permittitur *a. l. f. ff. de apell. rec. vel. non. Carpz. Jurispr. Consist. d.* 395. *num.* 10. *& seqq.* Imo *Creditor, qui cadaver defuncti arrestare ausus fuerit*, præter amissionem actionis, tertiæ partis bonorum publicationem patitur, infamia notatur, & alterum tantum restituere compellitur *l. 6. & Auth. item qui C. de sepul. viol. Carpzov. P. 1. C. 30. d.* 22. licet debitor ad incarcerationem se obligaverit, aut detentionem sui funeris instrumento permiserit, secund. *Phil. ad Ord. Proc. Sax. t. 51. Conf.* 1. Non vero prohibetur Creditor bona defuncti, etiam intra diem trigesimum, arresto afficere *Carpz. Proc. T. 21. art. 3. n. 16. Diss. Berl. Conc. 76. n.* 103. nec illicita est funeris detentio, quod pro certo locario in alieno loco, donec sepultura fiat, depositum, si pensio soluta non est *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 5. Promovet item funeris deductionem interdictum adversus prohibentem inferre funus, tit. subseq. traditum, quo si uti nolit prohibitus, mortu-

um

um alio inferre,& postea *in factum agere* poterit adversus prohibentem, ad hoc, ut quanti intereſt prohibiti, prohibitum non eſſe, præſtetur, *l. 9. ff. h.*

VII. Cum ea, quæ de loco religioſo, funerisque deductione, monenda erant, expedita ſint, reliquum eſt, ut de ſumtibus funerum nonnihil adjiciatur. *Deſcribitur ſumtus funeris ab Ulpiano l. 14. §. 3. ff. h.* quod ſit is, qui ideo fit, ut funus ducatur, ſine quo funus duci non poſſit, ut puta, ſi quid impenſum eſt in delationem mortui in locum, in quem mortuus infertur, in corpus cuſtodiendum *d. §. 3. & 4.* in illius vecturam *&c. l. 37. pr. ff. h. Moribus* iisdem accenſentur veſtes lugubres, ut faſciæ ſericæ & pepla, ſive viris, ſive fœminis ex conſuetudine præſtentur *v. Berl. Concl. 64. n. 90. Dan. Moll. ad P. 1. C. El. 23. n. 9. Carpz. d. Conſt. d. 41.*

VIII. *Servandus* eſt in impenſis funerum *modus*, pro facultatibus, & dignitate defuncti *l. 12. §. 5. ff. h.* ita ut nec æquo majores, nec minores fiant impenſæ *l. 14. §. 6. & 10. ff. h.* licet illud teſtator voluerit *d. §. 6.* quod arbitrio judicis relinquendum *d. §. 10. Berl. Concl. 64. n. 91. Franz. C. ff. h. n. 22.* in ſpecie vero notandum (1) quod *ornamenta cum corporibus condenda non ſint d. l. 14. §. 5. ff. h.* etiamſi id defuncti deſideraverint *l. 113. §. 5. de leg. 1. d. l. 14. §. 6. ff. h.* quod tamen ob perſonæ facultates, dignitatemque, aliasque cir-

circumſtantias, permitti poteſt *a. c. 2. X. de auct. & Uſu pall. v. Carpzov. Juriſpr. Conſ. d. 392. Schilt. Inſt J. Can. l. 2. t. 14. §. 13.* (2) quod *inter impenſas funerum referenda non ſint convivia*, quæ poſt funus parantur, niſi conſuetudine aliud receptum ſit. *Hahn. ad Weſ. h. t. n. 6.* (3) quod ab impenſis funeralibus *excludendi ſint ſumtus in curationem morbi*, ex quo non deceſſit defunctus, *facti. Richt. d. Jur. & Priv. Cred. c. 2. m. 4. n. 12.* Si mors ex eod. inſecuta eſt, idem Jure Civ. *Wiſſ. h. th. 23. diſſ. Hahn. c. l. Berl. c n. 95.* non Saxonico ſtatuendum erit. *v. C. E. 28. Hahn. c. l. Richt. c. l. Berl. c. l. Carpz. C. d. 45.*

IX. *Impenſæ funerum gaudent privilegio prælationis* ante quosvis hypothecarios *J. C. l. 45. l. 14. §. 1. ff. h. Wiſſ. d. th. 23. Franz. C. ff. h. t. n. 29. & Saxon.* per *Part. 1. C. 18. ubi Dd. ſupra cit.* Cui locus eſt, ſive familiæ herciſcundæ aut alia, ſive funeraria actione, de qua hoc titulo agitur, ſumtus funeris cauſa facti petantur. *l. 17. pr. ff. de reb. auct. jud. poſſ. Eſt* autem *actio funeraria* actio perſonalis *v. l. 1. ff. h.* Prætoria *l. 12. §. 2.* Subſidiaria *l. 14. §. 12. ff. h.* Privilegiata *l. 45. ff. h.* qua is, qui ſumtum in funus, animo repetendi, fecit. *l. 14. §. 7. ff. h.* experitur adverſus eos, ad quos funus pertinet, ut puta adverſus hæredem, bonorumve Poſſeſſorem, cæterosque ſucceſſores. *l. 14. §. f. ff. h.* ad hoc, ut reſtituatur. *l. 12. §. 2. ff. h. v. plur. Magnif. Auct. S. J. C. Ex. 15. th. 84. Franz. h. n. 26. ſeqq.*

DE

DE MORTUO INFERENDO ET SEPULCHRO ÆDIFICANDO.

L. 11. ff. t. 8.

X. Defunctorum sepulturam adjuvat Prætor *duplici interdicto*. *Primum* est *de Mortuo inferendo* prohibitorium l. 1. §. 4. *ff. h.* & competit illi, qui prohibetur mortuum in locum, in quem inferendi jus habet, inferre l. 1. *ff. h.* adversus eum, qui inferre impedit, ad hoc, ut prohibere desinat *d. l.* 1. Usus hujus interdicti elucescit, quando ob inundationem, hostilitatem, aut similem causam, via publica uti non licet, & per vicini prohibentis prædium transeundum est. *Magnif. Auct. S. l. C. Ex.* 15. *th.* 96.

XI. *Alterum interdictum de sepulchro ædificando* conceptum, datur ei, cui jus est inferendi mortuum in locum aliquem, adversus illum, qui in eod. sepulchrum ædificare prohibet, ut a prohibitione desistat. l. 1. §. 5. *ff. h.* Prohibere hic dicitur, qui prohibet convehi materiam ædificio necessariam l. 1. §. 8. *ff.* Adhiberi adversus eos potest, qui exornare aut exstruere monumenta prohibent. *v. l.* 7. *C. de Relig. & Carpz. Jurispr. Conf. p.* 391. *in Præjud.*

TIT. II.

DE USUFRUCTU ACCRESCENDO. L. 7. ff. t. 2.

E speciebus Juris in re dominium, illiusque

ac-

acquirendi modos Juris Gentium explicuit Auctor Magnif. hinc, antequam modos acquirendi Civiles traderet, res in patrimonio existentes in corporales & incorporales distinxit, & ex incorporalibus, post servitutes reales, proposuit personales, atque in specie usumfructum, de quo prætermittenda non sunt sequentia.

I. Quando Ususfructus pluribus a Testatore conjunctim relictus est, conjunctione sive re, sive verbis, sive re & verbis simul facta, deficientis & conjuncti pars reliquis conjunctis accrescit *l.* 1. *ff. h. j. l.* 142. *ff. de V. S. Carpz. P.* 3. *C.* 2. *d.* 14. & 15. Hoc *jus accrescendi describi potest*, quod sit jus capiendi partem ejus, qui conjunctus est, sed non concurrit. Modos accrescendi *v. Jurispr. L.* 2. *t.* 23. *a.* 19. Quia vero conjunctio ad *accrescendi jus* requiritur, *non obtinet* illud (1) quando ususfructus duobus alternis annis relictus est *l.* 2. *ff. Quib. mod. ususfr.* (2) quando separatim unicuique partis rei ususfructus est relictus *l.* 3. §. 2. *ff. h.* (3) quando a diversis hæredibus legatus est ususfructus. *l.* 11. *l.* 12. *ff. h.*

II. *In Usufructu peculiare est,* (1) quod ob concursum divisus, & iterum amissus ususfructus, non ad proprietarium, sed conjunctum pervenit. *l.* 1. §. 3. *ff. h.* (2) quod ususfructus conjuncto accrescit, licet ille usumfructum amiserit, nam personæ accrescit. *l.* 10. *ff. h. v. Don. en. l.* 10. *c.* 23.

ravit *Magnif. Auth. l.* 1. *t.* 16. *seqq.* jam qui loco eorum sunt, spectandi veniunt, ut Protutores.

I. Similitudinem cum Tutore & Curatore habet *Protutor* , *Provecurator*, qui munere tutoris (curatoris) fungitur in re impuberis (minoris) sive se putet tutorem, (curatorem) sive sciat non esse, fingat tamen *l.* 1. §. 1. *ff. h. l.* 3. *ff. h.*

II. *Officium Protutoris, Provecuratoris* idem est quod veri Tutoris aut Curatoris, quoties eadem ratio adest *l.* 1. §. *f. ff. h. l.* 4. *ff. h.* Nascitur ex hac Pro-Tutela *actio* directa & contraria. *Directa est* actio personalis, prætoria *l.* 1. *pr. ff. h.* rei persecutoria, bonæ fidei, quæ datur illi, cujus ut pupilli negotia administrata sunt tam ante, quam post pubertatem l. 1. §. 3. *ff. h.* ad hoc, ut reliqua restituantur una cum usuris *l.* 1. §. 8. *ff. h.* & damnum, culpa lata aut levi datum, resarciatur. *a. l.* 4. *ff. h.*

III. *Actio contraria*, quæ ex Pro-Tutela descendit, Pro-Tutori competit adversus eum, cujus ut pupilli res administravit, ad hoc, ut indemnis servetur. *l. f. ff. h. l.* 1. §. 1. *de Contrar. tut. & util.* Quæ de Pro-Tutore dicta sunt, ad Pro-Curatorem sub terminis habilibus applicari queunt *a. rubr. & l.* 1. §. 6. *&* 7. *ff. h.* Denique *pupillo Hypothecam in bonis Pro-Tutoris, Prove-Curatoris concedi*, quam denegari, æquius esse duco cum *Hahn. ad Wes. h. t. verb. Eoque. a. l.* 20. *C. de Admin. Tut. l.* 19. §. 1. *ff. de reb. auct. jud. Diss. Bach. ad Wes. d. t.*

QUO

QUOD FALSO TUTORE AUCTORE GESTUM ESSE DICETUR.

L. 27. ff. t. 6.

IV. Falſus Tutor eſt, qui, cum tutor non ſit, dolo malo ſe tanquam Tutorem gerit. *a. l. 7. ff. h.* Si quis cum pupillo contraxerit auctore Tutore, quem contrahens falſum eſſe ignorabat, Prætor eidem ob errorem dat in integrum reſtitutionem *l. 1. §. 1. & 6. ff. h.* Ignoranti, non ſcienti ſubvenit, quia ſciens ipſe ſe decepit *d. §.* niſi (1) ſit minor *l. 4. ff. h.* (2) a Prætore compulſus ſit ad judicium accipiendum *l. 5. ff. h.* (3) præter falſum tutorem verus tutor autoritatem accommodaverit *l. 1. §. 5. ff. h.* & accommodare poterit *l. 1. §. 2. ff. h.*

V. Præterea *locum habet adverſus Tutorem falſum actio in factum*, quæ eſt perſonalis *l. 9. §. 1. ff. h.* reſpectu actoris rei perſecutoria. *d. l.* daturque illi, qui cum pupillo, falſo Tutore auctore, contraxit, ejusque hæredibus, adverſus falſum tutorem, ad hoc, ut id quod intereſt, præſtetur, quo etiam ſumtus petitæ reſtitutionis comprehenduntur, *l. 7. pr. & §. 3. ff. h.*

VI. Hæc actio *utiliter* quoque *pupillo decepto* adverſus eum *conceditur*, qui Tutorem ſe eſſe interrogatus reſpondit, *l. 12. ff. h.* Item hujus actionis exemplo datur actio adverſus eum, qui dolum malum adhibuit, ut alius auctoraretur inſcius. *l. 9. pr. ff. h.*

De Fidejussoribus & Nominatoribus & Hæredibus Tutorum & Curatorum. L. 27. ff. t. 7.

VII. Tutoribus solvendo non existentibus, instituit pupillus adversus fidejussores actionem ex stipulatu, ad id, quod interest. *l. 2. C. de Fidejuss. Tut.* sive hi expresse, sive tacite fidejusserint *l. 4. §. f. ff. h.* Licet autem hujusmodi fidejussores a beneficio Excussionis excludendi non sint, cum unus ex his damnum in administratione dedit, *a. N. 4. c. 1. j. l. 3. C. de divid. tut. Hart. Pist. l. 1. q. 6. n. 12. &* 13. Conf. *Carpz. P. 2. C. 11. d.* 36. divisionis tamen beneficio non gaudebunt, nisi quatenus eo Tutor, pro quo intervenerunt, frui potest *v. l. f. ff. Rem. Pup. salv. j. l. 6. ff. Wiss. ad x. h. t. th.* 3. Hujus tituli usus præcipuus est iis in locis, in quibus Tutores sine fidejussoribus non accipiuntur. De quibus vid. *Add. Syn. Schulz. de satisdat. Tut. verb. satisdare coguntur.*

VIII. Quando indemnitati pupilli vel adulti satisfactum non est, *excussis Tutoribus*, eorumque *fidejussoribus, ad nominatores vel affirmatores pervenitur l. 4. C. de Magist. conv.* qui Tutores esse idoneos affirmarunt, hi enim fidejussorum vicem tum sustinent, *l. 4. §. f. ff. h.*

IX. *Hæres Tutoris* ex administratione defuncti conventus, non ob levem, sed *latam tantum culpam, condemnatur l. 1. C. de Hæred. Tut. l. 4. ff. de Magist. conv.* nisi lis cum Tutore contestata, vel ex damno pupilli lucrum sit captatum

tatum. *d. l.* 1. *Bach. V.* 2. *D.* 9. *th.* 5. *l. d. e.* Ex propria persona conveniri potest hæres, cum legitimæ ætatis & masculus, inchoata per defunctum explicuit. *l.* 1. §. 1. *ff. h. l.* 4, *pr. ff. eod.*

LIB. II.

TIT. I.

DE RELIGIOSIS ET SUMTIBUS FUNERUM ET UT FUNUS DUCERE LICEAT.

L. 11. ff. t. 7.

JUs personarum Lib. I. expositum, unde ad jus Rerum pergendum erit, quod cum in jus in re, & Jus ad rem dispesci soleat, Jus in re hoc libro secundo persequi, & Jus ad rem libro subsequenti tertio observare, animus est. Sed Principalis rerum distinctio est, qua aliæ res in patrimonio, aliæ extra patrimonium esse dicuntur, ad has refert Magnif. Auctor *l.* 2. *t.* 1. *a.* 11. res religiosas, quas sicco pede præterire nequeo.

I. *Locus religiosus est*, in quem corpus defuncti, sepulturæ causa *l.* 2. §. 5. *ff. h.* ab eo, qui jus in eodem sepeliendi habet. *l.* 2. §. 7. *l. f. ff. h.* actu illatum est. *v. l.* 6. §. *f. & l.* 6. §. 4. *&* 5. *ff. de Rer. div. l.* 42. *ff. h.* Huic locus purus opponitur, quando locum a mortui illatione liberum denotat. *l.* 2. §. 4. *ff. h. t.*

II. Cum vero jus sepeliendi in sepulturo

 requi-

requiratur, *adversus eum qui mortuum* nullo jure *in locum alienum infert*, *comparata est actio in factum*, quæ competit domino *l.* 2. §. 1. *ff. h.* & in eo loco servitutem habenti. *l.* 8. §. 4. *ff. h.* ejusque hæredibus. *l.* 7. *pr. ff. h.* adversus eum, qui mortuum in locum alienum intulit, vel inferri curavit, ejusque hæredes. *l.* 7. *l.* 9. *ff. h.* ad hoc, ut vel corpus, quod illatum est, tollatur, vel loci pretium præstetur. *l.* 7. *pr. ff. h.* Quam actionem hodie utiliter adversus eum institui, qui in locum meum, sepulturæ assignatum, quemquam infert, docet *Responsum Hahn. ad Wes. h. t. num.* 4.

III. Loca, in quibus cadavera defunctorum conduntur, nominantur *sepulcra*, quæ sunt vel familiaria, vel hæreditaria. *Familiaria*, quæ quis sibi, familiæque suæ constituit, in quibus sepeliri qualescunque hæredes possunt. *l.* 5. & 6. *ff. h.* *Hæreditaria* quæ quis sibi, hæredibusque suis constituit. *d. l.* 5. aut Paterfamilias jure hæreditario acquisivit. *l.* 6. *ff. h. j. l.* 8. *l.* 13. *C. h.* *Magnif. Auct. S. J. C. Ex.* 15. *th.* 69.

IV. Fiunt vero loca religiosa per *sepulturam*, *quæ est* illatio hominis mortui in sepulchrum. *Sepultura est aut inhonesta aut honesta*, quæ etiam Ecclesiastica, vel Christiana dicitur. *Ziegl. ad Lanc. l.* 2. *t.* 24. *p.* 580. *Inhonesta vel humana, vel canina* seu asinina: *Honesta vel minus solennis*, *vel solennis est.* *Inhonesta, humana* scil. *est*, quæ sine Ceremoniis sive

ſive in Cœmiterii loco ſeparato inhoneſto, veluti ad parietes in angulo, ſive extra cœmiterium fit, ignominiæ gratia, *Inhoneſta*, *canina* ſeu aſinina *eſt*, quando per Carnificem defuncti corpus, extra locum religioſum conſuetum, inter cadavera brutorum, aut facinoroſorum abjicitur. *Caninam patiuntur* (1) ex malitia, non melancholia, *αὐτόχειρες* ſeu propricidæ *v. c.* 12. *cauſ.* 23. *q.* 5. *Carpzov. Juriſpr. Conſ. d.* 326. (2) *Facinoroſi* qui in reatu (ut in Carcere) ante executionem moriuntur, dummodo crimen confeſſi, & convicti ſint. *Carpz. d. l. d.* 279. *&* 280. *Inhoneſtam, humanam* tamen *ſepulturam merentur* (1) *Excommunicati*, *c.* 12. *X. de ſepul.* niſi pœnitentiam egerint. *d. c. Conſt. Elect. Eccleſ. Art. Gen. t.* 11. §. Im Fall aber. *Ziegl. ad Inſt. Lanc. l.* 2. *t.* 24. *ad* §. 9. *verb. præciſi* (2) *Blaſphemi* impœnitentes *c.* 2. *X. de Maled. Schulz. Syn. Inſt. t. de publ. Jud. l. d.* (3) *Verbi divini* & ſacramentorum *contemtores a. c.* 11. *X. de pœnit. c.* 28. *X. de ſent. excomm. Carpzov. d.* 387. (4) *Hæretici* Jure Canon. *c.* 2. *de hæret. in* 6. Apud nos honeſte ſepeliuntur hæretici, præcipue non pertinaces, ita tamen, ut ceremoniæ temperentur, quarum temperamentum Judicis Eccleſiaſtici arbitrio relinquitur. *id. d.* 378. v. etiam *d.* 383. (5) *Uſurarii* manifeſti *c.* 2. *de Uſur. in* 6. *v. Ziegl. c. l. verb. Ne qui uſuras.* Ita uſurariorum funus ſine ſolennibus Ceremoniis deduci jubet *Mand. Elect. d. An.* 1625.

1625. *d.* 28. *Apr.* Von Wucherlichen Contracten §. So wollen wir. *Carpz. P.* 2. *q.* 92. *num.* 32. *seqq.* (6) *In Torneamentis* seu congressibus illicitis *pereuntes c.* 1. *X. de Torneament.* In duellis prohibitis exspirantibus, eandem pœnam dictat *Mandat. Elect. d. An.* 1665. *d.* 20. *Sept. tit.* Injurien-Händel und das Tumultuiren 2c. §. Welcher aber den andern. *v. Ziegl. Differt. de eo quod justum est circa mortuos th.* 27. *seqq. sepulturam honestam nomino* ubi ritus, personæ, usuique convenientes, adhiberi possunt, & corpus defuncti in locum honestum defertur. Hæc sepultura *solennis* nomine venit, cum consuetæ Ceremoniæ accedunt, *minus solennis* appellatur, quando Ceremoniæ illæ deficiunt ob paupertatem, similemve rationem *Ziegl. c. l. ad Lanc. Schilt.* Inst. *I. Can. t. de sepultur.* §. 1. *Honesta hæc sepultura* regulariter *debetur omnibus*, etiam pauperibus *Carpzov. d.* 374. cadaveribus occisorum in via publica repertis. *d.* 375. involuntaria, infelici, aut incerta morte abreptis *d.* 381. nec non infantibus ἀβαπτίςοις, seu nondum baptizatis *Ziegl. c. differt. th.* 25. Conf. Kirchen-Ordnung *de An.* 1580. *Gen. Art.* 1. §. Dieweil auch grosse.

V. *Solennitas deducendi funeris* ea plerumque est, quod corpus tectum, & mediocriter ornatum *a. c.* 2. *X. de auct. & usu pall.* post aliquod intervallum, cum comitatu, quod pestis tempore infrequens est, ad sepulturam

turam deducitur, cujus pro adultis trium, pro pueris duorum cubitorum est profunditas, ubi Vespillo sepeliendo, verbique divini Minister, sermonem funebrem habendo, mortales suæ mortalitatis admonet *v. plur. Schilt. d. t. de Sepult.* §. 13. *seqq.*

VI. Ob sepulturæ favorem & accelerationem, *controversia circa eand.* exorta, *summarie tractatur a. l.* 43. *ff. h.* & appellatio, cum res dilationem non recipit, haud permittitur *a. l. f. ff. de apell. rec. vel. non. Carpz. Jurispr. Consist. d.* 395. *num.* 10. *& seqq.* Imo *Creditor, qui cadaver defuncti arrestare ausus fuerit*, præter amissionem actionis, tertiæ partis bonorum publicationem patitur, infamia notatur, & alterum tantum restituere compellitur *l.* 6. *& Auth. item qui C. de sepul. viol. Carpzov. P.* 1. *C.* 30. *d.* 22. licet debitor ad incarcerationem se obligaverit, aut detentionem sui funeris instrumento permiserit, secund. *Phil. ad Ord. Proc. Sax. t.* 51. *Consf.* 1. Non vero prohibetur Creditor bona defuncti, etiam intra diem trigesimum, arresto afficere *Carpz. Proc. T.* 21. *art.* 3. *n.* 16. *Diss. Berl. Conc.* 76. *n.* 103. nec illicita est funeris detentio, quod pro certo locario in alieno loco, donec sepultura fiat, depositum, si pensio soluta non est *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 5. Promovet item funeris deductionem interdictum adversus prohibentem inferre funus, tit. subseq. traditum, quo si uti nolit prohibitus, mortuum

um alio inferre,& postea *in factum agere* poterit adversus prohibentem, ad hoc, ut quanti intereſt prohibiti, prohibitum non esse, præstetur, *l. 9. ff. h.*

VII. Cum ea, quæ de loco religioso, funerisque deductione, monenda erant, expedita sint, reliquum est, ut de sumtibus funerum nonnihil adjiciatur. *Describitur sumtus funeris ab Ulpiano l.* 14. §. 3. *ff. h.* quod sit is, qui ideo fit, ut funus ducatur, sine quo funus duci non possit, ut puta, si quid impensum est in delationem mortui in locum, in quem mortuus infertur, in corpus custodiendum *d.* §. 3. *&* 4. in illius vecturam *&c. l.* 37. *pr. ff. h. Moribus* iisdem accensentur vestes lugubres, ut fasciæ sericæ & pepla, sive viris, sive fœminis ex consuetudine præstentur *v. Berl. Concl.* 64. *n.* 90. *Dan. Moll. ad P.* 1. *C. El.* 23. *n.* 9. *Carpz. d. Const. d.* 41.

VIII. *Servandus* est in impensis funerum *modus*, pro facultatibus, & dignitate defuncti *l.* 12. §. 5. *ff. h.* ita ut nec æquo majores, nec minores fiant impensæ *l.* 14. §. 6. *&* 10. *ff. h.* licet illud testator voluerit *d.* §. 6. quod arbitrio judicis relinquendum *d.* §. 10. *Berl. Concl.* 64. *n.* 91. *Franz. C. ff. h. n.* 22. in specie vero notandum (1) quod *ornamenta cum corporibus condenda non sint d. l.* 14. §. 5. *ff. h.* etiamsi id defuncti desideraverint *l.* 113. §. 5. *de leg.* 1. *d. l.* 14. §. 6. *ff. h.* quod tamen ob personæ facultates, dignitatemque, aliasque cir-

circumſtantias, permitti poteſt *a. c.* 2. *X. de auct. & Uſu pall. v. Carpzov. Juriſpr. Conſ. d.* 392. *Schilt. Inſt J. Can. l.* 2. *t.* 14. *§.* 13. (2) quod *inter impenſas funerum referenda non ſint convivia*, quæ poſt funus parantur, niſi conſuetudine aliud receptum ſit. *Hahn. ad Weſ. h. t. n.* 6. (3) quod ab impenſis funeralibus *excludendi ſint ſumtus in curationem morbi*, ex quo non deceſſit defunctus, *facti. Richt. d. Jur. & Priv. Cred. c.* 2. *m.* 4. *n.* 12. Si mors ex eod. inſecuta eſt, idem Jure Civ. *Wiſſ. h. th.* 23. *diſſ. Hahn. c. l. Berl. c n.* 95. non Saxonico ſtatuendum erit. *v. C. E.* 28. *Hahn. c. l. Richt. c. l. Berl. c. l. Carpz. C. d.* 45.

IX. *Impenſæ funerum gaudent privilegio prælationis* ante quosvis hypothecarios *J. C. l.* 45. *l.* 14. §. 1. *ff. h. Wiſſ. d. th.* 23. *Franz. C. ff. h. t. n.* 29. *& Saxon.* per *Part.* 1. *C.* 18. *ubi Dd. ſupra cit.* Cui locus eſt, ſive familiæ herciſcundæ aut alia, ſive funeraria actione, de qua hoc titulo agitur, ſumtus funeris cauſa facti petantur. *l.* 17. *pr. ff. de reb. auct. jud poſſ. Eſt* autem *actio funeraria* actio perſonalis *v. l.* 1. *ff. h.* Prætoria *l.* 12. §. 2. Subſidiaria *l.* 14. §. 12. *ff. h.* Privilegiata *l.* 45. *ff. h.* qua is, qui ſumtum in funus, animo repetendi, fecit. *l.* 14. §. 7. *ff. h.* experitur adverſus eos, ad quos funus pertinet, ut puta adverſus hæredem, bonorumve Poſſeſſorem, cæterosque ſucceſſores. *l.* 14. §. *f. ff. h.* ad hoc, ut reſtituatur. *l.* 12. §. 2. *ff. h. v. plur. Magnif. Auct. S. J. C. Ex.* 15. *th.* 84. *Franz. h. n.* 26. *ſeqq.* DE

DE MORTUO INFERENDO ET SEPULCHRO ÆDIFICANDO.

L. 11. ff. t. 8.

X. Defunctorum sepulturam adjuvat Prætor *duplici interdicto. Primum* est *de Mortuo inferendo* prohibitorium l. 1. §. 4. *ff. h.* & competit illi, qui prohibetur mortuum in locum, in quem inferendi jus habet, inferre l. 1. *ff. h.* adversus eum, qui inferre impedit, ad hoc, ut prohibere desinat *d. l.* 1. Usus hujus interdicti elucescit, quando ob inundationem, hostilitatem, aut similem causam, via publica uti non licet, & per vicini prohibentis prædium transeundum est. *Magnif. Auct. S. I. C. Ex.* 15. *th.* 96.

XI. *Alterum interdictum de sepulchro ædificando* conceptum, datur ei, cui jus est inferendi mortuum in locum aliquem, adversus illum, qui in eod. sepulchrum ædificare prohibet, ut a prohibitione desistat. l. 1. §. 5. *ff. h.* Prohibere hic dicitur, qui prohibet convehi materiam ædificio necessariam l. 1. §. 8. *ff.* Adhiberi adversus eos potest, qui exornare aut exstruere monumenta prohibent. *v. l.* 7. *C. de Relig. & Carpz. Jurispr. Cons. p.* 391. *in Præjud.*

TIT. II.

DE USUFRUCTU ACCRESCENDO. L. 7. ff. t. 2.

E speciebus Juris in re dominium, illiusque

acquirendi modos Juris Gentium explicuit Auctor Magnif. hinc, antequam modos acquirendi Civiles traderet, res in patrimonio existentes in corporales & incorporales distinxit, & ex incorporalibus, post servitutes reales, proposuit personales, atque in specie usumfructum, de quo prætermittenda non sunt sequentia.

I. Quando Usufructus pluribus a Testatore conjunctim relictus est, conjunctione sive re, sive verbis, sive re & verbis simul facta, deficientis & conjuncti pars reliquis conjunctis accrescit *l.* 1. *ff. h. j. l.* 142. *ff. de V. S. Carpz. P.* 3. *C.* 2. *d.* 14. *&* 15. Hoc *jus accrescendi describi potest*, quod sit jus capiendi partem ejus, qui conjunctus est, sed non concurrit. Modos accrescendi *v. Jurispr. L.* 2. *t.* 23. *a.* 19. Quia vero conjunctio ad *accrescendi jus* requiritur, *non obtinet* illud (1) quando ususfructus duobus alternis annis relictus est *l.* 2. *ff. Quib. mod. usufr.* (2) quando separatim unicuique partis rei usufructus est relictus *l.* 3. §. 2. *ff. h.* (3) quando a diversis hæredibus legatus est usufructus. *l.* 11. *l.* 12. *ff. h.*

II. *In Usufructu peculiare est,* (1) quod ob concursum divisus, & iterum amissus usufructus, non ad proprietarium, sed conjunctum pervenit. *l.* 1. §. 3. *ff. h.* (2) quod usufructus conjuncto accrescit, licet ille usumfructum amiserit, nam personæ accrescit. *l.* 10. *ff. h. v. Don. cm. l.* 10. *c.* 23.

QUANDO DIES USUSFRUCTUS LEGATI CEDAT.

L. 7. ff. t. 3.

III. Quoniam ususfructus ad hæredes non transit, nec ante hæreditatem aditam constitui potest, illius pure legati dies, *adita* demum *hæreditate*, cedit. *l. un.* §. 1. *ff. h. l.* 2. *l.* 3. *ff. Quando dies leg. ced.* idemque obtinet, cum ex die legatus est ususfructus, unde nihil facere dicitur, qui ante diem agit, quamvis alias, qui ante diem agit, male agat. *d. l. un.* §. 4. *ff. h. Franz. C. ff. h. t. n.* 6.

DE OPERIS SERVORUM.

L. 7. ff. t. 7.

IV. *Operæ servi* cum usufructu nonnihil commune habent. *l.* 4. §. 1. *ff. h.* proprie tamen tam ab usufructu, quam usu *differunt. Ab utroque* diei cessione. *l.* 7. *ff. de usu & usufr. leg.* & amissione *l.* 7. *ff. eod. ab alterutro* distant, ut *ab usufructu*, dum vi illius, ex re & operis servorum quæsita, ad usufructuarium pertinent. §. 4. *l. per quas pers.* ex operis parta solum ad eum, qui operas habet, spectant. *l.* 4. *ff. h. ab usu* operæ sunt diversæ, nam jus locandi operas ei, cui debentur operæ, competit. *l.* 2. *ff. de usu & usufr. leg.* non usuario §. 2. *J. de usu & habit. Franz. Hahn. Wiss. Struv. h. t. th.* 53.

TIT.

TIT. III.

Inter modos acquirendi civiles refertur usucapio, quæ cum requirat justum titulum, de nonnullis titulis specialiter agi, & deinde, quæ circa præscriptiones temporales notari merentur, adjici convenit.

PRO EMTORE.

L. 41. ff. t. 4.

I. *Pro emtore usucapit* is, *qui* revera *emit. l. 2. ff. h.* aut pro emtore habetur, ut qui litis æstimationem obtulit. *l. 1. ff. h. dummodo* emerit (1) *bona fide*, quæ requiritur tempore contractus & traditionis *l. 2. ff. h. Wiss. C. ff. h. t.* (2) *pure* i. e. non sub conditione suspensiva *l. 2. §. 2. ff. h.* (3) *Pretium sit solutum*, vel ejus nomine sit satisfactum *a. §. 41. I. de R. D.* (4) emat *a persona*, vendere *non prohibita. l. 1. C. h.* nec luxuriosa, & protinus scorto pecuniam datura *l. 8. ff. h. Eck. h. t.*

PRO DONATO. L. 41. ff. t. 6.

II. *Pro Donato* usucapitur res aliena vere donata. *l. 1. ff. h.* ad usucapionem habilis. *l. 2. C. h.* bona fide accepta *l. 1. C. h.* & donari non prohibita *l. 1. §. f. ff. h.*

PRO DERELICTO. L. 41. ff. t. 7.

III. *Usucapio pro derelicto* locum habet, quando res aliena *l. 3. l. 5. §. 1. ff. h.* vere pro derelicto habita *l. 6. ff. h.* i. e. ea mente abjecta est, ut dominus eam in numero rerum suarum esse nolit. *§. 46. I. de R. D.*

PRO LEGATO. L. 41. ff. t. 8.

IV. *Facultatem usucapiendi pro legato habet* is, cui res aliena *l. 4. ff. h.* vere legata *l. 2.* & tradita, vel is, a quo sine vitio apprehensa est *l. 5. l. 8. ff. h.*

PRO DOTE. L. 41. ff. t. 9,

V. Res aliena marito in dotem data, sive mobilis sive immobilis, *pro dote usucapitur l. 1. §. 2. ff. h. Wis. h.* modo matrimonium subsistat. *l. 1. §. 1. ff. h.* & dos non æstimata, venditionis gratia, pure detur. *l. 2. ff. h. l. 10. §. 4. ff. de Jur. dot. j. l. 41. §. 1. ff. eod.*

PRO SUO. L. 41. ff. t. 10.

VI. *Titulus generalis pro suo* cum reliquis concurrit *l. 1. ff. h. l. 27. ff. de usurp. & usuc.* Titulus *specialis* dominium parit ex æquitate, alio titulo deficiente: ut cum quis cervum alienum mansuetum instar feri, aut avem mansuetam instar feræ, in sylva capit. *l. 2. ff. h. Hahn. h.*

De Diversis temporalibus præscriptionibus & accessionibus possessionum. L. 44. ff. t. 3.

Titulis ad usucapiendum habilibus perpensis, reliquum est, ut ad præscriptiones temporales, earumque accessiones, progrediamur.

VII. *Præscriptiones temporales sunt vel dierum, vel mensium, vel annorum.* Ita *triduo* præscribitur juri legendæ glandis (i. e. cujuslibet fructus) quæ in vicini agrum decidit. *l. un. ff. de gland. leg. Jure Sax.* fructus hos vicino statim

tim acquiri statuit *Carpzov. P.* 3. *C.* 32. *d.* 25. item Juri corrigendi errorem Advocati, domino litis præsente, commissum *l.* 1. *C. de err. adv. Decendio* præscribitur appellationi. *Auth. Hodie C. de Appell.* Leuterationi. *O.P.S. t.* 35. *pr.* Supplicationi. *Auth. Quæ supplicatio C. de Prec. imp. off.* Remedium supplicationis Jure Saxonico non admittitur *O. P. S. t.* 37. Spatio *quindecim dierum* præscribitur probationi Exceptionis spolii. *c.* 1. *de rest. spol. in* 6. *O. P. S. t.* 11. §. desgleichen *P.* 1. *C. El.* 6. *& ibid. Carpz. d.* 12. Lapsu *triginta dierum* præscribitur exceptioni non numeratæ pecuniæ adversus apocham. *l.* 14. §. 2. *C. de Non. num. pec. Carpz. P.* 2. *C.* 29. *d.* 19. nec non Apostolis petendis. *l.* 24. *C. de Appell.* etiam Jure Saxon. *Carpz. Proc. T.* 18. *art.* 3. *n.* 43. *&* 46.

VIII. *Mensium præscriptio* obtinet in Jure protimiseos, quo Dominus Emphyteuseos cadit, post emensa *duorum mensium* spatia a tempore oblatæ rei Emphyteuticæ ad emendum *l.* 3 *C. de Jur. Emphyt.* Inventarium *intra* 60. *dies* perficiendum *l.* 22. §. 2. *C. de Jur. del.* & Electio Episcopi intra *sex menses* expedienda est *N.* 123. *c.* 1. Apud nos dicto tempore elapso, & nondum electo Pastoratus successore, Patrono, præsentationem intra certum tempus faciendam, cum clausula comminatoria injungi a Consistoriis, docet *Schilt. Inst. Jur. Can. l.* 1. *t.* 13. §. 38.

IX. *Præscriptio annorum* varia est. Tempus

unius anni appellationi justificandæ præfixum Jure Civ. *Auth. Ei qui C. de Temp. & repar. appel.* & Saxon. *Carpzov. Proc. t.* 18. *art.* 5. *n.* 8. *seqq.* Jure Sax. reluendo pignori, creditori licitanti addicto, annus civilis statutus est *O. P. S. Tit.* 39. §. Damit ꝛc. *Dec. El. Nov.* 11. Actiones item Prætoriæ pœnales anno exstinguuntur *l.* 35. *ff. de O. & A.* rei persecutoriæ, non aliter atque civiles, sunt perpetuæ i. e. 30. annos durant *d. l. & pr. Ṗ. de perp. & temp. action. Biennium* Exceptioni non numeratæ pecuniæ. *l.* 14. *C. de non num. pec.* dolique actioni. *l.* 8. *C. de dol. mal.* definitum. *Triennio* usucapiuntur mobilia. *pr. Ṗ. de Usucap. Quadriennio* restitutioni in integrum præscribitur, secundum *l.* 7. *C. de Temp. in int. rest. Quinquennio* querela inofficiosi testamenti. *l.* 34. §. *f. C. de Inoff. test.* Querela inofficiosæ donationis *l. f. C. de inoff. don.* & jus revocandi rem minoris, titulo oneroso sine decreto alienatam, si minor major factus tamdiu tacuerit, exspirat. *l. f. C. si maj. fact. al. fact. Hahn. ad Wes. h. t. Magnif. Auct. S. Ṗ. C. h. t. th.* 28.

X. *Tempus*, de quo varie dictum, vel est continuum vel utile. *Continuum est*, quod sine intermissione, etiam ignoranti, currit. *a. l.* 5. *C. de fer. l.* 10. *ff. de Excus. tut. j. l.* 8. *ff. de his qui not. infam.* huc quodammodo referri potest decendium Appellationis. *Utile est*, quod non nisi scienti, & experiendi potestatem habenti currit, quæ facultas agendi competere de-

debet tam ratione Actoris & Rei, quam Judicis. *l.* 55. *ff. de Ædil. edict. l.* 1. *l.* 4. *ff. h.* datur & tempus *mixtum* : nam quadriennium restitutioni præfinitum, est ratione initii utile, ratione cursus continuum *l.* 7. *C. de Temp. in int. rest. j. l.* 1. *ff. Ex quib. caus. maj. Eck. C. ff. t. de in integrum rest.* §. 9. Præterea tempus vel naturaliter, vel civiliter *currit*; *naturaliter* a momento in momentum: ut tempus minorennitatis *l.* 3. §. 3. *ff. de Minor. Civiliter* ita, ut dies cœptus pro completo habeatur, ut in emancipatione *l.* 15. *ff. h.*

XI. Accessio est temporis conjunctio inter diversos, continuosque possessores *l.* 51. §. 1. *seqq. ff. h.* de ea tractatum a Magnif. Auct. *l.* 2. *t.* 9. *a.* 15.

TIT. IV.

SI QUIS OMISSA CAUSA TESTAMENTI AB INTESTATO VEL ALIO MODO POSSIDEAT HÆREDITATEM.

L. 29. ff. t. 4.

A dominio singulari transitus fit ad dominium universale, seu Jus hæreditarium, quod hæredis institutione, Testamento facta, quæritur; cum vero ultimam voluntatem conservari publice expediat *l.* 5. *ff. Test. quemad. aper.* ne eadem temere circumveniretur, cautum est.

I. *Si hæres, qui testamento potest obtinere hæreditatem l. 2. C. h. dolo malo* in fraudem eorum, quibus quid eo Testamento relictum est *l. 1. §. 11. ff. h. velit ab intestato succedere*, vel pecunia accepta hæreditatem prætermittere *l. 2. ff. h. conceditur adversus eum actio* personalis *utilis ex testamento l. 29. l. 30. l. 12. §. 1. l. 24. ff. h.* rei persecutoria, quæ datur iis, quibus quid testamento relictum est, eorumque hæredibus, adversus eum, qui in fraudem eorum, quibus quid ex ultima voluntate defuncti præstandum est, dolo malo ab intestato possidet hæreditatem, ad hoc, ut relicta præstet *dd. ll.* Quæ actio, cum adversus hæredem scriptum, dolo malo ab intestato succedentem, competat, per *N.* 115. *c.* 3. qua, concidente testamento, legata conservantur, non est abrogata. *Habn. ad Wes. h. verb. Nam.*

DE SCTO SILANIANO ET CLAUDIANO QUORUM TESTAMENTA NE APERIANTUR.

L. 29. ff. t. 5.

II. *Ut testamenta* plenissimum habere queant effectum, *aperienda sunt, nisi prohibeantur aperiri.* Quod accidit, cum testator vi occisus *l. 1. §. 17. ff. h.* & nec de illius Familia publica quæstio habita. *l. 1.* nec supplicium de noxiis sumtum est. *l. 3. §. 18. ff. h. Pœna aperientis contra SCtum* Silan. & Claud. *aut hæredita-*

ditatem adeuntis eſt, quod, ſi quid illi relictum eſt, fiſco addicatur *l.* 5. §. 2. *ff. h. j. l.* 3. §. 18. *&* 19. *ff. eod.* Si nihil relictum, actione populari ad præſtandos 100. aureos convenitur, quorum 50. fiſco inferuntur, 50. actori cedunt. *l.* 25. §. 2. *ff. h.* Necem defuncti ſciens, & non vindicans hæres, hæreditate ſe indignum reddit. *l.* 22. *ff. h. l.* 17. *ff. de his quæ ut ind. Hodie* eam privationis pœnam non obtinere, ſtatuit *Carpzov. prax. Crim. P.* 1. *q.* 34. *num.* 77. *ſeqq.* ita tamen, ut hæredes, locupletem hæreditatem capientes, ad ſumtus inquiſitionis ſuppeditandos, adſtricti ſint, it. *d. C. d.* 11. ſed hoc tum demum obtinere crediderim, quando ſine hæredum denunciatione, magiſtratus inquirendi occaſionem habet.

DE
PECULIO LEGATO.
L. 33. ff. t. 8.

III. Acceſſoria Teſtamenti ſunt Legata, Legari vero queunt non tantum, quæ ipſi, ſed etiam quæ per alios tenemus, ut *peculiaria v. l.* 93. *ff. d. R. I.* quæ *ſervum legatum ſequuntur. l.* 24. *ff. h.* peculii autem acceſſiones, etiam extra peculium naſcentes, cum illud ipſi ſervo relictum eſt, ſervo, non vero extraneo, cui legatum eſt,, cedunt. *l.* 9. §. *f. ff. h.*

DE
REBUS DUBIIS. L. 34. ff. t. 5.

IV. Ne Legata relicta intereant, *verba du-*

bia interpretatione adjuvanda sunt. l. 12. *ff. d.R. J.* Principaliter vero *proprius* verborum *sensus* spectandus est. *l.* 69. *ff. de leg.* 3. qui si a testatoris mente alienus esse videtur, ad usum Testatoris & regionis respiciendum erit. *l.* 1. *ff. de Trit. vin. ol. l.* 18. §. 3. *ff. de inst. vel instr.* imo etiam *improprie* verba capi possunt ad voluntatis conservationem. *l.* 12. *ff. h.* quoties autem verba voluntati nullo possunt applicari modo, legatum perit. *l.* 7. §. 2. *ff. de Supell. leg. l.* 3. *ff. h.*

V. Sicuti verba, ita etiam *res dubiæ* interpretationem requirunt. Quod accidit, *quando plures personæ decesserunt*, & quænam alteri supervixerit, ignoratur. e. g. Si duo fratres incendio, terræ motu, naufragio, peste &c. perierunt, regulariter *neuter alteri supervixisse videtur. v. Carpz. P.* 3. *C.* 17. *d.* 13. *l.* 18. *ff. h. quod limitatur*, *quoties* ex circumstantiis *alia præsumptio* inducitur, ut *personarum imbecillitate:* ita filius impubes, non pubes, in dubio ante Patrem *l.* 9. §. 4. *ff. h.* matremque. *l.* 22. decessisse præsumitur. *Carpz. P.* 3. *C.* 17. *d.* 10. atque inter maritum & uxorem, uxor prius mortua esse creditur. *dd. ll. j. l.* 9. §. 3. *ff. h. Carpz. c. l. d.* 12. nisi contrarium probetur *d. l.* 9. §. 4. *ff. h.* etiam per unum testem, qui rejiciendus non est. *Carpz. d.* 15. Item *favore fideicommissi*, ut exstitisse putetur conditio adjecta: si sine liberis decesserit, pater filio superstes fuisse existimatur. *l.* 17. §. 7. *ff. ad SCT. Treb.*

Treb. v. Carpz. P. 1. dec. 19. j. Wiss. P. 2. d. 6. th. 21.

DE
REGULA CATONIANA.
L. 34. ff. t. 7.

VI. *Legata* inania sunt, *quæ ab initio non subsistunt*, nam *ex post facto non convalescunt*, per regulam Catonianam. *l.* 1. *ff. h.* cui etiam in hæreditatibus locus est. *l.* 210. *ff. de R. I. Hahn. ad Wes. h. n.*4. sed Reg. Caton. non obtinet in legatis, quorum dies demum post aditam hæreditatem cedit. *l.* 3. *ff. h.* neque in institutionibus conditionalibus, aut novis legibus *l.* 4. *l.* 5. *ff. h.*

DE
HIS QUÆ PRO NON SCRIPTIS HABENTUR.
L. 34. ff. t. 8.

VIII. Intereunt Legata quando pro non scriptis habentur, veluti cum incapaci *l.* 3. *ff. h.* vel in rebus humanis non existenti, relinquuntur *l.* 4. *ff. h.* vel legatum in eam causam pervenit, a qua incipere non potest. *l.* 3. §. 2. *ff. h.* item *quoties sibi quis legatum in testamento vel codicillis adscribit. l.* 5. *ff. h. l.* 2. *C. de his qui sibi ascr.* neque interest, utrum testamentum scriptum, an nuncupatorium, in scripturam redactum sit. *Hahn. ad Wes. h. v. Sed,* nisi Testator, adscribente sibi extraneo, specialem, in pote-

state

ſtate conſtituto, generalem adhibeat ſubſcriptionem, qua legatum ſuo juſſu ſcriptum eſſe teſtetur *l.* 14. *l.* 15. *§.* 1. *ff. ad L. Corn. de falſ. d. l.* 2. *C. Carpz. P.* 3. *C.* 3. *d.* 9. *Ant. Matth. de Crim. l.* 48. *t.* 17. *c.* 1. *n.* 4. ubi appoſitum ſigillum generalis ſubſcriptionis vice non fungitur. *Carpzov. c. l. d.* 10.

SI CUI PLUS QUAM PER LEGEM FALCIDIAM LICUERIT, LEGATUM ESSE DICATUR.

L. 35. ff. t. 3.

VIII. Denique imminuuntur aut tolluntur legata, ſi plus, quam per legem Falcidiam licuerit, relictum eſt, de quo cum non raro juſte dubitari poſſit, *ſubvenit Prætor hæredi, ut ei Legatarius ſatisdet*, ut ſi apparuerit, eum amplius Legatorum nomine cepiſſe, quam e Lege Falcidia capere licet, quanti ea res erit, tantam pecuniam det, dolusque malus ab eo abſit. *l.* 1. *ff. h.* nam lex Falcidia facit, ut nonnunquam pars Legati, nonnunquam totum legatum revocari poſſit *d. l.* 1. §. 11.

IX. Hæc ſatisdatio etiam in mortis cauſa donationibus obtinet. *l.* 1. §. 10. *ff. h.* ab ea tamen liber eſt fiſcus *l.* 3. §. 5. *ff. h.* pauper. *l.* 6. & is cui minuta alimenta ſunt relicta. *l.* 3. §. 4. *ff. h.*

TIT.

TIT. V.

AD SCTUM TERTULLIANUM ET ORPHITIANUM.

L. 38. ff. t. 17.

I. Deficiente Teſtamento *juri ſuccedendi ab inteſtato* locus eſt, quod *vel a lege,vel a Prætore dependet.* *A Lege* datum, olim anguſtis limitibus incluſum erat: nam Lex XII. Tabb. ſuos tantum & legitimos hæredes i. e. agnatos vocabat §. 1. *I. de hæred. quæ ab inteſt. pr. I. de legit. agn. ſucceſſ.* Quæ Juris anguſtiæ emendatæ ſunt, cum SCto Tertulliano mater ingenua, trium liberorum jus habens, libertina quatuor, ad ſucceſſionem filiorum filiarumve ab inteſtato admiſſa eſt, in ſolatium liberorum amiſſorum *§. 1. & 2. I. ad SCT. Tertull.* & SCt. Orphitiano liberi ad bona matrum inteſtatarum vocati. *pr. I. de SCt. Orphit.* Tandemque per *Nov.* 118. jus illud ſucceſſionis ad æquitatem plenius exactum extenſumque eſt. *v. Magnif. Auth. l. 2. t. 30. aph. 3. ſeq.*

DE GRADIBUS ET AFFINIBUS ET NOMINIBUS EORUM.

L. 38. ff. t. 10.

II. Cum vero ad intelligendas ſucceſſiones, tam legitimas, quam Prætorias, neceſſaria ſit graduum cognitio. *l. 10. ff. de Grad. & affin.* de illis vero per computationem conſtet,

quæritur, distat a communi stipite, eod. gradu eæ personæ distant inter se. In linea obliqua inæquali obtinet hæc : *Quoto gradu persona remotior* ex iis, quarum conjunctio investigatur, *distat a communi stipite, eo distant inter se. c. 9. X. de Consang. & Affin. c. 4. cum seqq. caus. 35. q. 5. v. Carpz. tr. de Usu Arb. Consang. d. th. 10. & 11. Schilt. Inst. Jur. Can. l. 2. t. 10. §. 24.*

IV. Prætereundum hoc loco non est, quod *Canonistæ* vulgo *Affinitatis tria genera constituant. Primum genus est,* quod per personam, consanguinitate junctam, mediantibus nuptiis contrahitur. Ita sororis meæ maritus est mihi in primo genere Affinitatis. *Secundum est,* quod per personam, primo genere Affinitatis junctam, mediantibus nuptiis contrahitur. Ita Sororis meæ defunctæ relicti mariti uxor est mihi in secundo genere Affinitatis. *Tertium est,* quod per personam, secundo genere Affinitatis junctam, intervenientibus nuptiis contrahitur. Ita sororis meæ præmortuæ relicti mariti uxoris relictæ secundus maritus est mihi in tertio genere Affinitatis. *v. c. 8. X. de Consanguin. & Affin. Per* hæc *diversa affinitatis genera* autem *modus attinentiæ*, ut loquuntur, *non gradus mutatur. Carpzov. P. 4. C. 38. d. 5. n. 7.* Cæterum in Affinitate eadem est computationis ratio, quæ in consanguinitate. *Phil. Usu Pract. Inst. l. 1. Ecl. 66.* dummodo attendatur Regula : *Quoto gradu consanguinei uxoris uxori junguntur in Consan-*

gui-

guinitate, *eod. marito junguntur in Affinitate*, & vice versa: *Quoto gradu consanguinei mariti marito junguntur in Consanguinitate*, *eod. uxori junguntur in affinitate. c.* 5. *X. de Consang. & Affin. Carpzov. c. l. th.* 17. & 20. *Schilt. Inst. Jur. Can. l.* 2. *t.* 10. *th.* 35. *seqq. Rittersh. de Diff. J. Civ. & Can. l.* 1. *c.* 6.

V. Utraque *Computatio* in usu est, at in diversis materiis: nam *Canonica in matrimonialibus* vulgo *recepta est*, præcipue cum causarum matrimonialium cognitionem suam, conniventibus Principibus, fecerint Pontifices, *v. Ziegl. ad Inst. Lanc. l.* 2. *t.* 13. *p.* 439. uti *de Jure Sax.* testatur **Die Kirchen-Ordnung.** *Tit. spec.* **welche Personen sich in Ehegelöbniß mit einander einzulassen verboten:** *Carpz. Jurispr. Consf. l.* 2. *d.* 75. ead. Computatio *apud Saxones in criminalibus* attendi solet, ut in parricidio, incestu &c. excepto furto domestico, per *Nov. Const. El.* 6. *Computatio civilis* autem *in Tutelis & successionibus*, utpote Judicis secularis cognitioni semper relictis, *observatur. v. Carpz. Us. Arb. Consf. D.* 1. *th.* 13. 14. & 15. *Ziegl. c. l. Rosbach. de compar. J. C. & Can. t.* 6. *num.* 2. & 3.

VI. Nomina consanguineorum in linea recta & transversa *v. in l.* 10. §. 12. *seqq. ff. h. l.* 1. §. 3. *ff. eod.* Nomina affinium vero in *l* 4. §. 4. *seqq. ff. h.* Ad calcem hujus tituli post computationem etiam *Prohibitionem graduum* annectere placet. *In linea recta consanguinitatis & affi-*

unius anni appellationi justificandæ præfixum Jure Civ. *Auth. Ei qui C. de Temp. & repar. appel.* & Saxon. *Carpzov. Proc. t.* 18. *art.* 5. *n.* 8. *seqq.* Jure Sax. reluendo pignori, creditori licitanti addicto, annus civilis statutus est *O. P. S. Tit.* 39. §. damit 2c. *Dec. El. Nov.* 11. Actiones item Prætoriæ pœnales anno exstinguuntur *l.* 35. *ff. de O. & A.* rei persecutoriæ, non aliter atque civiles, sunt perpetuæ i. e. 30. annos durant *d. l. & pr.* ℈. *de perp.* & *temp. action. Biennium* Exceptioni non numeratæ pecuniæ. *l.* 14. *C. de non num. pec.* dolique actioni. *l.* 8. *C. de dol. mal.* definitum. *Triennio* usucapiuntur mobilia. *pr.* ℈. *de Usucap. Quadriennio* restitutioni in integrum præscribitur, secundum *l.* 7. *C. de Temp. in int. rest. Quinquennio* querela inofficiosi testamenti. *l.* 34. §. *f. C. de Inoff. test.* Querela inofficiosæ donationis *l. f. C. de inoff. don.* & jus revocandi rem minoris, titulo oneroso sine decreto alienatam, si minor major factus tamdiu tacuerit, exspirat. *l. f. C. si maj. fact. al. fact. Hahn. ad Wes. h. t. Magnif. Auct. S.* ℈. *C. h. t. th.* 28.

X. *Tempus*, de quo varie dictum, vel est continuum vel utile. *Continuum est*, quod sine intermissione, etiam ignoranti, currit. *a. l.* 5. *C. de fer. l.* 10. *ff. de Excus. tut. j. l.* 8. *ff. de his qui not. infam.* huc quodammodo referri potest decendium Appellationis. *Utile est*, quod non nisi scienti, & experiendi potestatem habenti currit, quæ facultas agendi competere de-

debet tam ratione Actoris & Rei, quam Judicis. *l.* 55. *ff. de Ædil. edict. l.* 1. *l.* 4. *ff. h.* datur & tempus *mixtum:* nam quadriennium restitutioni præfinitum, est ratione initii utile, ratione cursus continuum *l.* 7. *C. de Temp. in int. rest. j. l.* 1. *ff. Ex quib. caus. maj. Eck. C. ff. t. de in integrum rest.* §. 9. Præterea tempus vel naturaliter, vel civiliter *currit; naturaliter* a momento in momentum: ut tempus minorennitatis *l.* 3. §. 3. *ff. de Minor. Civiliter* ita, ut dies cœptus pro completo habeatur, ut in emancipatione *l.* 15. *ff. h.*

XI. Accessio est temporis conjunctio inter diversos, continuosque possessores *l.* 51. §. 1. *seqq. ff. h.* de ea tractatum a Magnif. Auct. *l.* 2. *t.* 9. *a.* 15.

TIT. IV.

SI QUIS OMISSA CAUSA TESTAMENTI AB INTESTATO VEL ALIO MODO POSSIDEAT HÆREDITATEM.

L. 29. ff. t. 4.

A dominio singulari transitus fit ad dominium universale, seu Jus hæreditarium, quod hæredis institutione, Testamento facta, quæritur; cum vero ultimam voluntatem conservari publice expediat *l.* 5. *ff. Test. quemad. aper.* ne eadem temere circumveniretur, cautum est.

I. *Si hæres, qui testamento potest obtinere hæreditatem l. 2. C. h. dolo malo* in fraudem eorum, quibus quid eo Testamento relictum est *l.* 1. §. 11. *ff. h. velit ab intestato succedere*, vel pecunia accepta hæreditatem prætermittere *l.* 2. *ff. h. conceditur adversus eum actio* personalis *utilis ex testamento l.* 29. *l.* 30. *l.* 12. §. 1. *l.* 24. *ff. h.* rei persecutoria, quæ datur iis, quibus quid testamento relictum est, eorumque hæredibus, adversus eum, qui in fraudem eorum, quibus quid ex ultima voluntate defuncti præstandum est, dolo malo ab intestato possidet hæreditatem, ad hoc, ut relicta præstet *dd. ll.* Quæ actio, cum adversus hæredem scriptum, dolo malo ab intestato succedentem, competat, per *N.* 115. *c.* 3. qua, concidente testamento, legata conservantur, non est abrogata. *Hahn. ad Wes. h. verb. Nam.*

DE SCTO SILANIANO ET CLAUDIANO QUORUM TESTAMENTA NE APERIANTUR.

L. 29. ff. t. 5.

II. *Ut testamenta* plenissimum habere queant effectum, *aperienda sunt, nisi prohibeantur aperiri.* Quod accidit, cum testator vi occisus *l.* 1. §. 17. *ff. h.* & nec de illius Familia publica quæstio habita. *l.* 1. nec supplicium de noxiis sumtum est. *l.* 3. §. 18. *ff. h. Pœna aperientis contra SCtum* Silan. & Claud. *aut hæredita-*

ditatem adeuntis est, quod, si quid illi relictum est, fisco addicatur *l.* 5.§. 2. *ff. h. j. l.* 3. §. 18. *&* 19. *ff. eod.* Si nihil relictum, actione populari ad præstandos 100. aureos convenitur, quorum 50. fisco inferuntur, 50. actori cedunt. *l.* 25.§. 2. *ff. h.* Necem defuncti sciens,& non vindicans hæres, hæreditate se indignum reddit. *l.* 22. *ff. h, l.* 17. *ff. de his quæ ut ind. Hodie* eam privationis pœnam non obtinere, statuit *Carpzov. prax. Crim. P.* 1. *q.* 34. *num.* 77. *seqq.* ita tamen, ut hæredes, locupletem hæreditatem capientes, ad sumtus inquisitionis suppeditandos, adstricti sint, it. *d. C. d.* 11. sed hoc tum demum obtinere crediderim, quando sine hæredum denunciatione, magistratus inquirendi occasionem habet.

DE
PECULIO LEGATO.
L. 33. ff. t. 8.

III. Accessoria Testamenti sunt Legata, Legari vero queunt non tantum, quæ ipsi, sed etiam quæ per alios tenemus, ut *peculiaria v. l.* 93. *ff. d. R. I.* quæ *servum legatum sequuntur. l.* 24. *ff. h.* peculii autem accessiones, etiam extra peculium nascentes, cum illud ipsi servo relictum est, servo, non vero extraneo, cui legatum est, cedunt. *l.* 9. §. *f. ff. h.*

DE
REBUS DUBIIS. L. 34. ff. t. 5.

IV. Ne Legata relicta intereant, *verba du-*

bia interpretatione adjuvanda sunt. l. 12. ff. d. R. J. Principaliter vero *proprius* verborum *sensus* spectandus est. *l. 69. ff. de leg.* 3. qui si a testatoris mente alienus esse videtur, ad usum Testatoris & regionis respiciendum erit. *l. 1. ff. de Trit. vin. ol. l. 18. §. 3. ff. de inst. vel instr.* imo etiam *improprie* verba capi possunt ad voluntatis conservationem. *l. 12. ff. h.* quoties autem verba voluntati nullo possunt applicari modo, legatum perit. *l. 7. §. 2. ff. de Supell. leg. l. 3. ff. h.*

V. Sicuti verba, ita etiam *res dubiæ* interpretationem requirunt. Quod accidit, *quando plures personæ decesserunt*, & quænam alteri supervixerit, ignoratur. e. g. Si duo fratres incendio, terræ motu, naufragio, peste &c. perierunt, regulariter *neuter alteri supervixisse videtur. v. Carpz. P. 3. C. 17. d. 13. l. 18. ff. h. quod limitatur*, *quoties* ex circumstantiis *alia præsumptio* inducitur, ut *personarum imbecillitate:* ita filius impubes, non pubes, in dubio ante Patrem *l. 9. §. 4. ff. h.* matremque. *l. 22.* decessisse præsumitur. *Carpz. P. 3. C. 17. d. 10.* atque inter maritum & uxorem, uxor prius mortua esse creditur. *dd. ll. j. l. 9. §. 3. ff. h. Carpz. c. l. d. 12.* nisi contrarium probetur *d. l. 9. §. 4. ff. h.* etiam per unum testem, qui rejiciendus non est. *Carpz. d. 15.* Item *favore fideicommissi*, ut exstitisse putetur conditio adjecta: si sine liberis decesserit, pater filio superstes fuisse existimatur. *l. 17. §. 7. ff. ad SCT. Treb.*

Treb. v. Carpz. P. 1. dec. 19. j. Wiss. P. 2. d. 6. th. 21.

DE
REGULA CATONIANA.
L. 34. ff. t. 7.

VI. *Legata* inania sunt, *quæ ab initio non subsistunt*, nam *ex post facto non convalescunt*, per regulam Catonianam. *l. 1. ff. h.* cui etiam in hæreditatibus locus est. *l. 210. ff. de R. J. Hahn. ad Wes. h. n.*4. sed Reg. Caton. non obtinet in legatis, quorum dies demum post aditam hæreditatem cedit. *l. 3. ff. h.* neque in institutionibus conditionalibus, aut novis legibus *l. 4. l. 5. ff. h.*

DE
HIS QUÆ PRO NON SCRIPTIS HABENTUR.
L. 34. ff. t. 8.

VIII. Intereunt Legata quando pro non scriptis habentur, veluti cum incapaci *l. 3. ff. h.* vel in rebus humanis non existenti, relinquuntur *l. 4. ff. h.* vel legatum in eam causam pervenit, a qua incipere non potest. *l. 3. §. 2. ff. h.* item *quoties sibi quis legatum in testamento vel codicillis ascribit. l. 5. ff. h. l. 2. C. de his qui sibi asc.* neque interest, utrum testamentum scriptum, an nuncupatorium, in scripturam redactum sit. *Hahn. ad Wes. h. v. Sed,* nisi Testator, asscribente sibi extraneo, specialem, in potestate

ſtate conſtituto, generalem adhibeat ſubſcriptionem, qua legatum ſuo juſſu ſcriptum eſſe teſtetur *l.* 14. *l.* 15. *§.* 1. *ff. ad L. Corn. de falſ. d. l.* 2. *C. Carpz. P.* 3. *C.* 3. *d.* 9. *Ant. Matth. de Crim. l.* 48. *t.* 17. *c.* 1. *n.* 4. ubi appoſitum ſigillum generalis ſubſcriptionis vice non fungitur. *Carpzov. c. l. d.* 10.

SI CUI PLUS QUAM PER LEGEM FALCIDIAM LICUERIT, LEGATUM ESSE DICATUR.

L. 35. ff. t. 3.

VIII. Denique imminuuntur aut tolluntur legata, ſi plus, quam per legem Falcidiam licuerit, relictum eſt, de quo cum non raro juſte dubitari poſſit, *ſubvenit Prator haredi, ut ei Legatarius ſatisdet*, ut ſi apparuerit, eum amplius Legatorum nomine cepiſſe, quam e Lege Falcidia capere licet, quanti ea res erit, tantam pecuniam det, dolusque malus ab eo abſit. *l.* 1. *ff. h.* nam lex Falcidia facit, ut nonnunquam pars Legati, nonnunquam totum legatum revocari poſſit *d. l.* 1. §. 11.

IX. Hæc ſatisdatio etiam in mortis cauſa donationibus obtinet. *l.* 1. §. 10. *ff. h.* ab ea tamen liber eſt fiſcus *l.* 3. §. 5. *ff. h.* pauper. *l.* 6. & is cui minuta alimenta ſunt relicta. *l.* 3. §. 4. *ff. h.*

TIT.

TIT. V.

AD SCTUM TERTULLIANUM ET ORPHITIANUM.

L. 38. ff. t. 17.

I. Deficiente Testamento *juri succedendi ab intestato* locus est, quod *vel a lege, vel a Prætore dependet.* *A Lege* datum, olim angustis limitibus inclusum erat: nam Lex XII. Tabb. suos tantum & legitimos hæredes i. e. agnatos vocabat §. 1. *l. de hæred. quæ ab intest. pr. I. de legit. agn. success.* Quæ Juris angustiæ emendatæ sunt, cum SCto Tertulliano mater ingenua, trium liberorum jus habens, libertina quatuor, ad successionem filiorum filiarumve ab intestato admissa est, in solatium liberorum amissorum §. 1. & 2. *I. ad SCT. Tertull.* & SCt. Orphitiano liberi ad bona matrum intestatarum vocati. *pr. I. de SCt. Orphit.* Tandemque per *Nov.* 118. jus illud successionis ad æquitatem plenius exactum extensumque est. *v. Magnif. Auth. l. 2. t. 30. aph. 3. seq.*

DE GRADIBUS ET AFFINIBUS ET NOMINIBUS EORUM.

L. 38. ff. t. 10.

II. Cum vero ad intelligendas successiones, tam legitimas, quam Prætorias, necessaria sit graduum cognitio. *l.* 10. *ff. de Grad. & affin.* de illis vero per computationem constet,

ftet, præmittendum videtur, quod *Computatio graduum fit* inveftigatio, quoto gradu a fe invicem perfonæ in confanguinitate vel affinitate diftent. Hæc fieri vulgo folet in fchemate, arboris formam repræfentante, quæ *Arbor dici poteft* ocularis demonftratio graduum, quibus perfonæ inter fe diftant; eaque *eft vel confanguinitatis vel affinitatis. Confanguinitas eft* vinculum perfonarum a communi ftirpe provenientium, carnali propagatione contractum. *Affinitas eft* conjunctio perfonarum inter fe conjunctarum per juftas nuptias, inter uxorem & mariti confanguineos, & inter maritum & uxoris confanguineos contracta. *l.* 4. §. 8. *ff. h.* §. 9. *J. de Nupt. c.* 5. *X. de Confang. vel Affin.* Tam in arbore confanguinitatis quam affinitatis diverfæ funt lineæ, lineæque gradus continent. *Linea eft* collectio perfonarum inter fe conjunctarum, gradus numero difcernens. Linea *eft vel recta vel obliqua,* feu collateralis. *Recta* quæ perfonas generantes & generatas complectitur, eaque cum a perfona generata feu defcendente, ad perfonam generantem feu afcendentem, afcendimus, *fuperior feu afcendens*, cum a perfona generante feu afcendente ad perfonam generatam, feu defcendentem, defcendimus, *inferior, feu defcendens* appellatur *v. l.* 9. *ff. h. Linea Collateralis*, quæ etiam obliquæ & transverfalis nomine venit, *eft*, quæ perfonas a latere junctas complectitur, cum eas nec generave-

taverimus, nec illæ a nobis generatæ sint. e. g. fratres & sorores. Hæc Jur. Can. *est vel æqualis vel inæqualis. Æqualis* est, in qua personæ æquali s. pari gradu a communi stirpe distant. *Inæqualis*, in qua personæ inæquales, impari gradu, a commune stirpe distant, ita ut altera persona stipiti propior, altera remotior sit. *Gradus est* distantia proxima unius personæ ab altera, per generationem constituta §. 7. *I. de Grad.* unde apparet, in consanguinitate proprie, in affinitate improprie dictos gradus reperiri. *l.* 4. §. 5. *j. l.* 10. *ff. h.*

III. *Computatio graduum dividitur in Civilem*, quæ fit secundum regulam juris Civilis, & *Canonicam*, quæ fit secundum regulas Juris Canonici. Addunt nonnulli Saxonicam ex L. R. *l.* 1. *art.* 3. Sed J. Sax. a computatione Juris Civ. aut Canonici non receditur. *Carpz. de Usu Arb. Consangu. D.* 1. *th.* 13. Si excipias casum successionis, quod frater ex uno latere uno gradu remotior esse putatur. *v. Rittersh. de Diff. J. C. & Can. l.* 1. *c.* 6. *Jure Civili* computatur juxta unicam generalemque regulam; *Quot sunt generationes, tot gradus.* §. 7. *J. h. v. l.* 10. §. 9. *ff. h. In computatione Juris Canonici*, & quidem *in linea recta* obtinet regula: *Quot sunt personæ, tot gradus, stipite demto*, quæ in effectu cum ea, quæ ex Jure Civili tradita est, convenit. *In Linea obliqua æquali* obtinet hæc regula: *Quoto gradu alterutra persona, de cujus cognatione*

qua-

quæritur, distat a communi stipite, eod. gradu eæ personæ distant inter se. In linea obliqua inæquali obtinet hæc : *Quoto gradu persona remotior* ex iis, quarum conjunctio investigatur, *distat a communi stipite, eo distant inter se. c. 9. X. de Consang. & Affin. c. 4. cum seqq. caus. 35. q. 5. v. Carpz. tr. de Usu Arb. Consang. d. th. 10. & 11. Schilt. Inst. Jur. Can. l. 2. t. 10. §. 24.*

IV. Prætereundum hoc loco non est, quod *Canonistæ* vulgo *Affinitatis tria genera constituant. Primum genus est*, quod per personam, consanguinitate junctam, mediantibus nuptiis contrahitur. Ita sororis meæ maritus est mihi in primo genere Affinitatis. *Secundum est*, quod per personam, primo genere Affinitatis junctam, mediantibus nuptiis contrahitur. Ita Sororis meæ defunctæ relicti mariti uxor est mihi in secundo genere Affinitatis. *Tertium est*, quod per personam, secundo genere Affinitatis junctam, intervenientibus nuptiis contrahitur. Ita sororis meæ præmortuæ relicti mariti uxoris relictæ secundus maritus est mihi in tertio genere Affinitatis. *v. c. 8. X. de Consanguin. & Affin. Per* hæc *diversa affinitatis genera* autem *modus attinentiæ*, ut loquuntur, *non gradus mutatur. Carpzov. P. 4. C. 38. d. 5. n. 7.* Cæterum in Affinitate eadem est computationis ratio, quæ in consanguinitate. *Phil. Usu Pract. Inst. l. 1. Ecl. 66.* dummodo attendatur Regula : *Quoto gradu consanguinei uxoris uxori junguntur in Consangui-*

guinitate, eod. marito junguntur in Affinitate, & vice versa: Quoto gradu consanguinei mariti marito junguntur in Consanguinitate, eod. uxori junguntur in affinitate. c. 5. X. de Consang. & Affin. Carpzov. c. l. th. 17 & 20. Schilt. Inst. Jur. Can. l. 2. t. 10. th. 35. seqq. Rittersh. de Diff. J. Civ. & Can. l. 1. c. 6.

V. Utraque *Computatio* in usu est, at in diversis materiis: nam *Canonica in matrimonialibus* vulgo *recepta est*, præcipue cum causarum matrimonialium cognitionem suam, conniventibus Principibus, fecerint Pontifices, *v. Ziegl. ad Inst. Lanc. l. 2. t. 13. p.* 439. uti *de Jure Sax.* testatur Die Kirchen-Ordnung. *Tit. spec.* welche Personen sich in Ehegelöbniß mit einander einzulassen verboten: *Carpz. Jurispr. Cons. l. 2. d.* 75. ead. Computatio *apud Saxones in criminalibus* attendi solet, ut in parricidio, incestu &c. excepto furto domestico, per *Nov. Const. El. 6. Computatio civilis* autem *in Tutelis & successionibus*, utpote Judicis secularis cognitioni semper relictis, *observatur. v. Carpz. Us. Arb. Cons. D. 1. th. 13. 14. & 15. Ziegl. c. l. Rosbach. de compar. J. C. & Can. t. 6. num. 2. & 3.*

VI. Nomina consanguineorum in linea recta & transversa *v. in l.* 10. §. 12. *seqq. ff. h. l.* 1. § 3. *ff. eod.* Nomina affinium vero in *l* 4. §. 4. *seqq. ff. h.* Ad calcem hujus tituli post computationem etiam *Prohibitionem graduum* annectere placet. *In linea recta consanguinitatis & affi-*

nitatis prohibitæ sunt nuptiæ inter parentes & liberos (quibus susceptores cum susceptis e Baptismo apud nos non annumerandi sunt, *Philipp. Usu Pract. Inst. l.* 1. *Ecl.* 62.) *in infinitum.* §. 1. *I. de Nupt. l.* 17. *C. eod. secundum Jus Civile, Canonicum, Saxonicum: in linea obliqua* consanguinitatis & affinitatis *secundum jus civile inter fratres & sorores, item personas, quæ sibi invicem sunt Parentum loco, prohibitæ sunt nuptiæ.* §. 2. *I. de Nupt. l.* 39. *ff. de rit. nupt. j. c.* 1. *X. de Consang. & Affin.* Dicitur autem parentis loco esse, qui proxime subest communi stipiti, a quo alter ipso est remotior. *Jus Saxonicum* ulterius progreditur, *nuptiasque interdicit* tam in consanguinitate, quam affinitate, *usque* ad *Gradum tertium lineæ collateralis inæqualis*, ipso gradu tertio lineæ collateralis inæqualis incluso, Kirchen-Ordnung. *Tit. cit. spec.* Welche Personen sich in Ehegelöbniß 2c. quod idem non tam Jure Can. quam *Usu Saxonico* in affinitatis genere primo & secundo, non tamen tertio, statuendum est, *v. Carpz. tr. de us. Arb. Conf. d. l. th.* 42. 43. & 44. Confer. tamen *Phil. Us. Pract. Inst. l.* 1. *Ecl.* 67. Imo *jus Canonicum matrimonia prohibet* in consanguinitate & affinitate *usque ad gradum quartum lineæ collateralis æqualis inclusive c.* 8. *X. de Conf. & affin.* Exempla prohibitionum, *v. ap. Auct. Magnif. l.* 1. *t.* 6. *a.* 5. *seqq. v. Ziegl. c. l. v. & tertio Schilt. c. l.* §. 22.

TIT.

TIT. VI.

DE BONORUM POSSESSIONIBUS.

I. Post legitimam successionem accedendum ad Prætoriam, *(.Bonorum possessionem, quæ vel ordinaria est,* & verbo, jure atque ordine certis personis defertur. *v. l.* 13. §. 15. *ff. de Carb. Ed. vel extraordinaria*, & extra certum ordinem quibusdam accommodatur. *Vin. ad.* §. 3. *J. de Bon. Poss. Ordinaria* bonor. possess. locus est vel *tabulis testamenti exstantibus*, vel non exstantibus. Extare autem Testamenta dicuntur, non tantum quando supersunt legique possunt, sed etiam, si postea prolata deleta sunt. *l. un. ff. si tab. test. ext.* Cum vero *tempus bonorum possessionis petendæ* statutum, scientibus sit præfinitum, *nec furioso, nec infanti*, curatore & parente licet sciente, *cedit. l.* 1. *ff. de bon. poss. fur.* Non idem in muto, surdo & cœco intelligente obtinet. *l.* 2. *ff. eod.*

L. 37. ff. t. 2. si tab. test. ext.

L. 37. ff. t. 3. de bon. poss. furioso, infanti, muto, surdo, cœco competente.

II. Extantibus testamenti Tabulis, bonorum possessio vel secundum tabulas, vel contra tabulas defertur. *Bonorum possessionem contra tabulas* impetrant liberi præteriti, non tantum emancipati. *l.* 1. §. 6. *ff. de bon. poss. cont. tab.* sed etiam sui, quod hodieque obtinet *Habn. h. t. num.* 3. *v. l.* 12. §. 1. *ff. h.* & adoptivi, in potestate patris adoptivi, tempore mortis, existentes *l.* 1. *pr. &* §. 5. *ff. eod.* Quamvis autem per bonorum possessionem contra tabulas, infirmato testamento, etiam legata corruant, *certis* tamen *personis*, ut liberis, paren-

L. 37. ff. t. 4. de bonorum possessione contra tabulas.

L. 37. ff. t. 5. de Legatis præstandis, contra tabulas bon.

 tibus,

poss. petita.

tibus, uxori nuruique, dotis nomine, *Legatum* ab emancipato *solvi placuit*. *l.* 1. *ff. de legat. præstandis l.* 15. *ff. eod.* Item quando *Prætor* filio emancipato bonorum possessionem concedit, ita rem temperat, ut *filios* ejus, avi nepotes, in potestate retentos, ex parte dimidia *cum patre concurrere permittat l.* 1. *ff. de conjung. cum eman. lib. Jure novo* Nepotes a Patre suo excluduntur. *N.* 118. *c.* 3.

L. 37. ff. t. 8. de conjungendis cum emanc. lib. ejus.

III. *Bonorum possessio secundum tabulas* datur hæredibus testamento, septem testium signis signato *l.* 2. *C. h.* scriptis, tam institutis quam substitutis *l.* 2. §. 4. *ff. de bon. poss. secund. Tab.* pure vel sub conditione *l.* 5. *ff. l.* 2. §. 1. *ff. h.* idem in nuncupativo testamento institutis obtinet. *l.* 2. *C. h.* Sunt qui hoc ad Testamenta, quovis Jure valida, hodie extendunt. *Hahn. h.*

L. 37. ff. t. 11. de bon. poss. secund. tab.

IV. Reliquum est ut circa bonorum possessiones, ex testamento moneatur, *bonor. possess contra tabulas Parenti*, qui filium manumisit, exemplo Patroni *tributam esse l.* 1. *ff. si a Paren. quis man.* atque ex testamento militari, licet minus solenne sit, bonorum possessionem peti posse. *d. l.* 1. *ff. de bon. poss. ex. test. milit. j. Hahn. h. v. Rata.* Pariter patronus, deficientibus liberis, jure patronatus ad honorum possessionem omnium bonorum ab intestato pervenit *pr. I. de Success. libert.* testamento facto autem, per bonorum possessionem contra tabulas, tertiam bonorum partem consequi-

L. 37. ff. t. 12. Si a Parente quis manumissus sit.

L. 37. ff. t. 13. de bonor. poss. ex testam. militis.

L. 38. ff. t. 2. de bon. libertor.

ſequitur. §.3. *J. d.t. v. l.*1. §.*ſ.* & *t.t.ff. de bon. libertorum.* Idem jus patronatus municipiis & aliis *univerſitatibus*, in bonis ſuorum liberto- rum denegandum non eſt. *l.* 1. *ff. de libert. uni- verſit.* & ad liberos Patronorum tranſit. *d.* §. 3. *I.* æqualiter, niſi Patronus uni ex liberis *libertum aſſignaverit*, i. e. teſtificatus ſit, cujus ex liberis libertum eſſe velit. *l.* 107. *ff. de V. S. l.* 1. *ff. de aſſign. libert.* De quo jure adeo proſpectum eſt patronis, ut ſi *in fraudem legitimæ* partis quicquam *alienatum* ſit, ab inteſtato ſuccedentes patroni Calviſiana *l.* 2. *C. ſi in fraud. Patr.* ex teſtamento, Faviana actione id revocare poſſint *l.* 3. §. 2. *ff. ſi quid in fraud. Patr.* L. 38. ff. t. 3. de Libertis univerſitatum. L. 38. ff. t. 4. de Aſſignandis libert. L. 38. ff. t. 5. ſi quid in fraud. Patroni factum ſit.

V. Tabulis teſtamenti non exſtantibus, primo gradu ad bonorum poſſeſſionem admittuntur *liberi*, non tantum naturales, ſed etiam adoptivi, qui in poteſtate fuerunt. *l.* 1. §. 6. *ff. ſi tab. teſt. null.* Secundo gradu *legitimi* i. e. agnati per maſculos defuncto juncti. *v.* §. 1. *I. de Legit. agn. ſucceſſ.* etſi longiſſimo gradu §. 3. *I. eod. v. Hahn. ad Weſ. h. n.* 3. item hi, quibus lex vel SCTum bonorum poſſeſſionem defert *l.* 3. *ff. Unde Legit.* Tertio gradu *cognati* i. e. per fœminini ſexus perſonas defuncto juncti, *v.* §.4. *I. de ſucceſſ. cognat.* non excluſis agnatis, agnationis jure, in ſecundo gradu præcluſis. §.7. *I.d. leg. agnat. ſuc.* Petendæ bonorum poſſeſſioni tempus certum eſt præſcriptum, quod in extraneis hæredibus eſt centum dierum. *l.* 1. §. 9. *ff. de ſucceſſ. Ed.* in liberis & parentibus vero ſpacium anni uti- L. 38. ff. t. 6. ſi Tab. Teſtam. nullæ extabunt unde Liberi. L. 38. ff. t. 7. unde legit. L. 38. ff. t. 8. Unde Cognati. L. 38. ff t. 9. de ſucceſſorio Edicto.

lis *d.l.* §. 14. *l.* 2. *ff.* *Quis ord. in bon. poss.* quo præterlapso, neglectoque, subsequens gradus vocatur. *l.* 1. *ff. d. t.* Singulare est in milite, & quidem odiosum, quod ab intestato illi tantummodo ad quintum gradum inclusive succeditur *l.* 2. *ff. de Veteran. & milit. success.* favorabile vero, quod ob delictum militare damnatus miles, & testari, & successorem ab intestato habere potest *l.* 1. *ff. eod.* Excluditur a bonorum possessione, qui ea vel indignus est, vel eidem renunciavit. *l. un. ff. Quib. non comp. bon. poss.*

L. 38. ff. t. 12. de Veteran. & mil. success.

L. 38. ff. t. 13. Quib. non competit. bonor. poss.

VI. *Extraordinariam bonorum possessionem* concedit prætor, cum expresse per legem novam civilem, alia lege civili non vocatum, ad successionemve admittit *l.* 1. *pr.* §. 2. *ff. ut ex legib. Senatus c. bon. poss.* Denique adjiciendum est, quod *in casu testati*, vel secundum, vel contra tabulas, petatur bonorum possessio, *in casu intestati* eo ordine, ut primum sui hæredes, secundo legitimi, tertio proximi cognati, deinde vir & uxor vocentur. *l.* 1. *l.* 2. §. 1. *ff. Quis ordo in possess. servetur.*

L. 38. ff. t. 14. ut ex Legib. Senatusve consul. bon. poss. detur.

L. 38. ff. t. 15. Quis ordo in possess. servetur.

TIT. VII.

QUI POTIORES IN PIGNORE VEL HYPOTHECA HABEANTUR : ET DE HIS, QUI IN PRIORUM CREDITORUM LOCUM SUCCEDUNT.

L. 20. ff. t. 4.

A dominio universali, seu jure hæreditario trans-

transeundum est ad aliam juris in re speciem, Jus scil. Pignoris, circa quod Creditorum prioritatem, & distrahendi potestatem, ut perpendamus, reliquum est.

I. Quodcunque creditores jus hypothecæ nacti sunt in eadem re, alii *aliis sunt potiores*, quatenus *tempore* sunt *priores*. *l.* 10. *ff. h. l.* 2. *l.* 7. *C. h.* quæ temporis prioritas etiam semihorulis aut momentis æstimanda est, *v. l.* 25. *§.* 1. *ff. de liber. & posth. Bach. de pign. l.* 4. *cap.* 6. *num.* 4. *Gail. l.* 2. *observ.* 25. *num.* 3. *Carpz. P.* 1. *C.* 28. *d.* 111. observaturque (1) tam in hypotheca generali, quam speciali, *l.* 2. *ff. h.* nisi qui specialem hypothecam habet, ex ea universum debitum exigere possit. *l.* 2. *C. de Pign. O. P. S. t.* 46. §. Ob nun wohl. *Carpzov. P.* 2. *C.* 23. *d.* 29. *Franz. Comm. ff. h t. n.* 36. obtinet (2) tam in hypotheca tacita, quam expressa *a. l.* 2. *C. de priv. fisci O. P. S. t.* 44 *§.* alle. etiam in pignore prætorio, cum conventionali, aut judiciali concurrente *l.* 3. *C. ut in poss. legat. v. Wiss. ad π. Disput.* 40. *th.* 5. *d.* §. *O. P. S. Magnif. Auth. S. J. C. Ex.* 26. *th.* 29. (3) tam posteriori creditore, quam debitore, hypothecam possidente *l.* 1. *ff. h. t. t.* 44. *O. P. S.* §. und das hat. (4) tam hypotheca pure, quam ex die, aut sub conditione accepta. *l.* 1. *l.* 9 *l.* 11 *§.* 1 *ff. h.* dummodo conditio non pendeat ex debitoris voluntate *l.* 9. §. 1. *ff. eod. Bach. Tr. de Pign. l.* 4. *c.* 2.

II. *Limitatur* vero *regula*: *Qui prior tempore*

pore potior est jure (1) si alii e Creditoribus hypotheca publica (e. g. coram magistratu **mit Consens der Obrigkeit**, vel instrumento publico) alii privata (ut scriptura privata) data sit, *l.* 11. *C. h. Hahn. ad Wes. h. n.* 2. *Gail. l.* 2. *Obs.* 25. *n.*9. (2) si concurrens Creditor, ratione causæ debendi, præferatur aliis hypothecariis, ut Uxor ratione dotis *l.* 12. *C. h.* Quod Jure Saxonico ad creditores, tempore priores, hypothecam tacitam habentes, restringitur. *t.* 43. *O. P. S. pr.* Creditor, cujus creditum in reparationem domus impensum est. *l.* 5. *l.* 6. *ff. h. N.* 97. *c.* 3. *Carpz. P.* 3. *C.*28. *d.*105. Creditor, qui ad emendum prædium mutuam pecuniam dedit, idque pignori specialiter accepit. *l.*7. *C. h. id. d.*107. *v. t.*43. *O. P. S, t.* **wenn auch §. als** *Rich. de jure & Priv. Cred. Sect.* 3. §. 4. (3) si creditor prior in oppignorationem, quæ fit posteriori, consensit *l.* 12. §. 4. *ff. h. Franz. Comm. ff. t. quib. mod. pig. vel hypoth. solv. num.*112. *seqq. it. h. t. n.*44. Conf. *t.* 46. *O. P. S.* §. **Es trägt sich auch offtmahls zu.** *Carpz. d. C.* 231.

III. Tituli hujus pars altera de his agit, qui in priorum Creditorum locum succedunt. *Succedere* autem *h. l. dicuntur*, qui, dimissis sua pecunia Creditoribus anterioribus, eorum jura nanciscuntur *l.* 3. *l.* 4. *C. de his qui in prior. Cred. loc. succed*, ad quem effectum in creditore Chirographario, qui ad hypothecarii jura admitti cupit, expresso pacto, aut impetratio-

tione speciali opus est *l.* 1. *C. eod. l.* 1. *C. de fidejuss.* non in Creditore hypothecario *d. l.* 3. *&* 4. *C. l.* 12. §. 6. *ff. h. Carpzov. P.* 1. *C.* 28. *d.* 133. Si tamen tertii creditoris pecunia primus dimissus est, secundo is in summa soluta tantum præfertur. *l.* 16. *ff. h. Franz. Comm. ff. h. t. n.* 72. Idem in Creditore, cujus pecunia privilegiatus debitor est demissus, obtinet: nam privilegium Creditoris adipiscitur, dummodo non ex intervallo pecunia ad privilegiatum Creditorem pervenerit. *v. l.* 24. §. *f. ff. de reb. auct. jud. poss. Carpzov. P.* 1. *C.* 28. *d.* 134. Imo qui hypothecam sibi pactus est a debitore, eam, quatenus ad Creditorem hypothecarium pecunia pervenit, consequitur, licet alii hoc jus pacto jam promissum sit. *l.* 12. §. 8. *ff. h.* Cæterum, quod hypothecario posteriori permissum erat Jure Civ. etiam invito hypothecario anteriori offerre solutionem debiti, ut jus distrahendi pignoris consequeretur. *l.* 1. *l.* 8. *C. h. v. Bach. Tr. de Pign. l.* 4. *c.* 17. hoc, data quoque posterioribus Creditoribus distrahendi potestate, salvo jure tertii, in desuetudinem abiisse, censet *Grœnewegen. de leg. abrog. ad d. l.*

DE DISTRACTIONE PIGNORUM ET HYPOTHECARUM.

L. 20. ff. t. 5.

IV. E Jure Pignoris propullulat *pignoris*

distractio, quæ *fieri potest mora* in solvendo a debitore *commissa. l. 7. C. h. post interpellationem vel fictam*, ut accidit in obligatione, cui dies pro homine interpellans, adjectus est. *l. 12. C. de Contrah. stipul. vel veram v. l. 32. ff. de usur. j. l. 73. ff. de furt.*

V. *Formam distrahendi pignoris* si spectemus, alia distractio extrajudicialis, alia distractio judicialis est. *Extrajudicialis* fieri debet bona fide, & solenniter. *l. 9. C. h.* Bona fides in eo præcipue consistit, ut pignus justo pretio, non vili, per gratiam &c. vendatur *l. 3. C. Si vend. pign. agatur.* eaque diligentia, quam bonus paterfamilias in rebus suis adhibere solet. *l. 14. ff. de distract. pign. Carpz. P. 1. C. 28. d. 13. n. 6. & 7.* Ad solennia ante distractionem si convertamur, pacto de distrahendo pignore, in casum solutionis, certo die non factæ, pignoris dationi adjecto, debitori nullam denuntiationem fieri necessarium. *l. 4. ff. de pign. act. v. l. 12. C. de Contrah. Stipul.* sed pacto nullo adjecto, unica *a. l. 28. C. de administ. tut.* pacto de non distrahendo pignore adjecto, trina denunciatione per intervalla opus est. *d. l. 4. ff. de pign. act. Magnif. Auth. S. J. C. Ex. 26. th. 44. Philipp. usu. Pract. Inst. l. 2. Ecl. 41. Obrecht. Disp. de pignore th. 382. seqq* Solennitas, in ipso distractionis actu observanda, est, quod pignus publice proscribendum, idemque debitori denunciandum, venit. *l. 4. C. h. l. 6. C. de*

C. de remiss. pign. Carpz. P. 1. *C.* 28. *d.* 136. *n.* 7. Hujus distractionis extrajudicialis usum exolevisse, putat *Grœnew. de leg. abrog. ad l.* 1. *C. h.* infrequentem eum *Jure Sax.* esse, nec *Carpz. d. def. n.* 15. nec *Hartm. Pist. P.* 3. *q.* 18. diffitetur.

VI. *Forma distrahendi pignoris judicialis* alia recensenda est e Jur. Civili, alia e Jure Saxonico. *Jure Civili* solutionem pecuniarum dependere jussi, a die condemnationis, vel confirmatæ post provocationem sententiæ, spatium quatuor mensium habent (in actione reali tempus est arbitrarium *v.* §. 3. *l. de off. jud.*) *l.* 2. *C. de Usur. rei jud.* quo elapso, nondumque facta solutione, pignora capiuntur, iisque captis, tempus duorum mensium datur, intra quod, si nulla subsecuta sit solutio, pignora venduntur *l.* 31. *ff. de re jud. l.* 2. *C. si in caus. jud. pign.* alioque emtore non existente, vel existente quidem, sed non dignum pretium offerente, is cui judicatus satis non fecit, ad licitationem admittitur *d. l.* 2. si licitari non vult, in possessionem pignorum mittitur, *l.* 3. *C. de exec. rei jud.* tandemque ei, auctoritate Principis, dominium addicitur, ubi superfluum e pretio pignoris creditori restituere debet *v. l.* 31. *ff. de Re jud. l. f.* §. 4. *C. de Jur. dom. imp. l. f. C. si in caus. jud. v. Franz. Com. ff. h. t. n.* 91. *seqq. it. Tr. de Laudem. c.* 16. *n.* 449. *seqq. j. Bach. de pignor. l.* 3. *c.* 31. *n.* 1.

VII. *Ad formam distrahendi pignoris judicialis e Jure Saxon.* jam perveniendum est. Hu-

Hujus *Pignoris judicialis nomine* vero omne id *venit*, quod vigore instrumenti, paratam executionem habentis,capitur, aut, cum pignus conventionale sit, auctoritate Judicis venditur. *Carpzov. P.* 1. *C.* 28. *d.* 136. *n.* 13. *&* 14. Distinguendum autem inter actionem realem & personalem. In actione reali (veluti cum domus vindicanti, per sententiam adjudicata est) tempus quatuordecim dierum, a tempore rei judicatæ, & petiti præcepti executivi currens, præfinitum, intra quod si facta non sit restitutio, res quasi manu militari aufertur, victorique traditur, *Philipp. ad T.* 39. *O. P. S.* §. nemlich. *Consid.* 2. *Carpz. Proc. T.* 25. *art.* 3. *num.* 4. *seqq.* In actione personali terminus Saxonicus condemnato præfigitur, simulque eventualiter executioni dies certus statuitur. *t.*39. *O. P. S.* §. Wenn aber. *Dd. cit.* Quando ad executionem pervenitur, triplici præcipue via inceditur: vel enim nulla æstimatione prævia fit subhastatio, vel prævia licitatione Creditoris, vel prævia æstimatione judiciali. *d. t.* §. und weil. *Cum subhastatio fit nulla æstimatione prævia*, res per præconem intra spacium quatuordecim dierum, ter numerandum, ternis vicibus publicæ hastæ subjicitur. Interim Emtor vel invenitur, vel non invenitur. Quando Emtor invenitur, qui certam pecuniæ summam offert, res denuo proscribitur, & plus licitanti addicitur *T.* 39. *O. P. S.* §. So soll man. *Quando* non invenitur emtor,

emtor, attenditur, num *Creditor* licitari velit, qui vel licitatur, vel non licitatur. Si licitatur, res, una cum quantitate a Creditore oblata, porro per quatuordecim dies, ter computandos, proscribenda est, quibus elapsis, novoque emptore, plus licitante, non reperto, judici æstimandum, utrum pretium a Creditore oblatum, sit æquum, & res creditori addicenda est, ita tamen, ut jus reluendi intra annum, debitori sit salvum *d. t. O. P. S.* **Wann nun §. damit** an vero iniquum, Creditorve licitatus non sit; & tum *locus est æstimationi judiciali*, qua facta, res, adjecta taxatione, per tempus quatuordecim dierum continuum, & ter computandum, ulterius proclamanda est. *d. T.* §. **Wann aber.** hoc subsecuto, nec Emtore invento, aut secundum taxationem judicialem rem nancisci creditor, non contradicente debitore, potest, aut ulterius licitari, & facta quantitatis mentione, rem porro proscribere *d. T.* §. **wenn nun gleich.** Quodsi autem vel Creditor, vel debitor de taxationis judicialis iniquitate conqueratur, impetrare potest, ut res denuo per scabinos provinciales æstimetur, a qua æstimatione recedere non licet. *d. T.* §. **würde aber.** adeo, ut omni emtore deficiente, res Creditori eo pretio in solutum dari possint, per *P.* 1. *Const. El.* 32. §. **Kinder.** *Berl. P.* 1. *Concl.* 81. *n.* 212. Et quidem hic *subhastationis ordo præcise observandus* est; ejus enim inversio, aut præposteratio, totum pro-

processum vitiat *v. l.* 11. *C. de fide & jure hast. fisc. id. n.* 225. Denique *singulare* hoc *in primo licitatore* receptum est, quod is offerendo augmentum pretii, subsequentibus licitatoribus oblati, subhastatione adhuc durante, in emtione reliquis præfertur. *Carpzov. P.* 1. *C.* 32. *d.* 42. v. Uberius de subhastatione agentes. *Carpz. d. C. Berl. d. Concl. Joh. Philip. toto Tr. de subhastat.*

TIT. IIX.

DE INTERDICTIS.

L. 43. ff. t. 1.

Posteaquam jus Pignoris expositum, ad jus Possessionis pergendum est, e quo interdicta prætermissa referre, mei est instituti.

I. Ab Objecto dividi possunt *interdicta* in personalia & realia. *Personalia sunt*, quæ circa jus personarum, *Realia* quæ circa jus rerum versantur. *Realia vel publica sunt, vel privata. Publica* vel de rebus divini, vel humani juris tractant. De rebus *Divini Juris* agit *interdictum, Ne quid in loco sacro fiat v. l.* 1. *ff. de Rer. div.* quod est remedium prætorium prohibitorium. *l.* 1. *ff. h.* restitutorium. *l.* 2. §. 19. *ff. Ne quid in loc. pub.* & competit cuivis ex populo *v. l.* 10. *C. de Episc. & Cler. j. l.* 2. §. 2. *ff. Ne quid in loc. pub.* maxime locorum sacrorum curatoribus l. 1. §. 3. *ff. h.* adversus eum,

L. 43. ff. t. 0. ne quid in loco sacro.

eum, qui quid facit in loco sacro, etiam muris & portis, deformitatis, damni vel incommodi causa *l.* 1. §. 2. *ff. h.* ad hoc, ut facere desinat, factumque restituat *d. l.* 2. §. 19. Hodie illud utiliter applicari potest adversus eos, qui fenestras lapidibus infestant, stercore conspurcant, aut ad limina vel parietes templi fimum projiciunt, similive modo in loca sacra quid immittunt. *Eck. Comm. ff.* §. 3. *h. t.*

II. De rebus *publicis humani juris* concepta sunt interdicta sequentia. Præmittitur autem *generale interdictum de locis & itineribus publicis*, quo prætor vetat prohiberi usum loci publici, & de eo, quolibet postulante, se interdicturum pollicetur. *l.* 1. *ff. h.* Vocabulum autem itineris publici *d. l.* denotat **den Fuß-steig bey der Heerstrassen**/ seu jus eundi ambulandi per viam publicam. L. 43. ff. t. 7. de locis & itineribus publ.

III. Sequuntur jam *interdicta specialia in titulo: Ne quid in loco publico vel itinere fiat.* *Primum* Interdictum agit *de locis publicis*, & est remedium Prætorium prohibitorium *l.* 2. §. 1. *ff. h.* perpetuum, quod datur cuivis ex populo *l.* 2. §. 34. *ff. h.* adversus eum, cui damnum qualecunque infertur, faciendo quid in loco publico. *l.* 2. §. 5. & 11. *ff. h.* ad præstandum quanti actoris interest. *d. l.* §. 34. *Secundum Interdictum de viis & itineribus publicis tractat*, & tria membra complectitur, quorum *primum*, fieri quid in via, itinereve publico L. 43. ff. t. 8. Ne quid in loco publ.

vetat,

vetat, quo via iterve reddatur deterius *d. l.* 2. §. 20. ut, si quid factum nondum est, caveat non fieri *d. l.* §. 18. si quid jam factum est, præstetur id, quod interest, *d. l.* §. 34. *Secundum* id quod factum, immissumve est, quo via vel iter fit deterius, restitui, aut interesse præstari jubet. *d. l.* §. 35. 43. & 44. *Tertium* via publica, itinereve publico, euntem, agentemve, impediri prohibet *d. l.* §. *f. v.* plur. *Mindan. de Interd. n.* 5. 6. & *praced.*

L. 43. ff. t. 9. de loco publico fruendo. IV. De loco publico fruendo proposuit Prætor interdictum retinendæ possessionis prohibitorium, quod competit illi, qui locum publicum conduxit, ejusve socio *l.* 1. *ff. h.* adversus eum, qui frui prohibet, ad hoc, ut secundum legem locationis frui liceat *d. l.* 1. §. 3. Hoc interdictum hodie ad balnea publica, vectigalia, & similia à Magistratu conducta pertinere, recte asserit *Hahn. ad Wesenb. h. t.* licet *Wiss. h. t. th.* 22. extra ordinem conductori, manu militari succurri solere, testetur: id enim extraordinaria via prohibentibus adhibita, præcipue locum habere duxerim.

L. 43. ff. t. 10. de via publica, & si quid in ea factum esse dicatur. V. Viæ publicæ cura incumbit Ædilibus unde (1) construere caduca jubent. *l.* 1. §. 1. *ff. h.* (2) subruere viam prohibent, sub pœna mulctæ & restitutionis *l.* 1. §. 2. (3) vias publicas secundum propriam domum construi, & aquæductus, qui sub cœlo libero sunt, purgari volunt, ita ut non prohibeatur vehiculum transire. *l.* 1. §. 3. *ff. h.* (4) in viis nec stercora

nec

nec pelles jacere, nec ante officinas projicere, aut proponere inutile quicquam, permittunt. *l.* 1. §. 4. *&* 5. *ff. eod. Hodie* viæ publicæ per plateas pontesve impensis ærarii parari, reparari, verrique solent, at ærario deficiente, cives & incolæ omnes conferre tenentur, idemque in recuperandis mœnibus, aggeribus, vallis, fossisque dicendum, ubi ne quidem Clerici a collatione eximendi sunt, *v. l.* 7. *C. de Sacr. S. Ecl. v. l. f. C. de quib. mun vel præst. Hahn. ad Wes. h. t. Carpz. Jpr. Conf. l.* 2. *t.* 22. *d.* 340.

VI. Interdictum de via publica, & itinere publico reficiendo prætorium & perpetuum. *l.* 1. §. 3. *ff. h.* competit cuivis ex populo. *d.* §. adversus eum, qui viam publicam iterve publicum reficere i. e. ad veterem altitudinem, latitudinemque restituere, & purgare prohibet, ad hoc, ut quanti actoris interest, præstetur. *d.* §. 3. Cæterum, si in agrum vicini viam publicam quis rejecerit, eatenus in eam viæ rectæ actio dabitur, quanti ejus interest, cujus fundo injuria irrogata est *l.* 3. *ff. h. v. Frider. Mind. d. Interd. t.* 3. *n.* 71.

L. 43. ff. t. 11. de via publ. & itinere publico reficiendo.

VII. *Ne quid in flumine publico ripave ejus fiat, quo pejus navigetur*, proditum a Prætore duplex *Interdictum*, ad flumen publicum navigabile pertinens. *l.* 1. §. 4. *&* 12. *ff. h. Prius* est prohibitorium *l.* 1. *ff. h.* & competit cuivis ex populo *v. l.* 1. *ff. de loc. & itin. publ.* adversus eum qui navigationem aut iter (quo etiam iter pedestre, cujus usus est, cum navis per boves,

L. 43. ff. t. 12. de fluminibus. ne quid in flumine publ. ripave ejus fiat, quo pejus navigetur.

ves, equos, aut homines trahenda est. *Frid. de Interd. t. 6. n. 34. Hahn. ad Wes. n. 1.* comprehenditur *l. 1. §. 1. ff. h.*) deterius reddere vult. *l. 1. §. 14. & 17.* ad hoc, ne id faciat *l. 1. ff. h. Posterius* Interdictum est restitutorium, quod datur cuivis ex populo. *v. l. §. 20. ff. h.* adversus eum, qui quid factum, immissumve habet, quo statio, iterve deterius fit, ad hoc ut restituat. *l. 1. §. 21. & 22. ff. h.*

L. 43. ff. t. 13. Ne quid in flum. publ. fiat, quo aliter aqua fluat, atque uti priore æstate fluxit.

VIII. Prætor cavet *duplici Interdicto ne quid in flumine publico fiat, quo aliter aqua fluat, atque uti priore æstate fluxit*, quorum *primum* in *l. 1. pr. ff. h.* traditur, & est prohibitorium, concediturque cuivis ex populo. *l. 1. §. 9. ff. h.* adversus eum, qui in flumine publico, tam navigabili, quam non navigabili. *d. l. 1. §. 2.* ejusve ripa, quid facit aut immittit, quo aliter aqua fluat, atque priore æstate fluxit, *d. l. 1. §. 6. & 8.* ad hoc ne quid eo modo fiat, aut immittatur *l. 1. §. 12. ff. h. Secundum* in *l. 1. §. 11. h.* proponitur, & est restitutorium, ad ejus, quod factum, aut immissum est, restitutionem tendens. *d. §. 11. & 12. ff. h.* Q. autem *utrum in flumine publico liceat ædificare molendinum* jure dominii, quod quis in fundo adjacente sibi asserit? Quod affirmandum esse videtur cum *Hahn. ad Wes. h. t. & Ziegl. de Jur. Maj. l. 2. c. 15. th. 32. seqq. v. l. 1. §. 12. ff. de flum. l. 24. ff. de damn. inf.* nisi Principis declaratio prohibitiva facta sit.

L. 43. ff. t.

IX. *Ut in flumine publico navigare liceat Inter-*

terdicto prospicit Prætor, *quod est* remedium prohibitorium, competens cuivis, in flumine, lacu, fossa, stagno publico navigare prohibito, adversus prohibentem, ad hoc, ne prohibeatur *l.* 1. *ff. h.* Utiliter publicano datur, qui piscari prohibitus est, cum lacum vel stagnum conduxisset, *l.* 1. *§.* 7. *ff. h.* applicatur etiam adversus vicinos vel accolas fluminis, merces, ligna, trabes & similia per ripam onerare, & exonerare prohibentes, *v. l.* 1. *ff. h. Habn. h. t.*

14. ut in flumine publ. navigare liceat.

X. Ad res publicas etiam referri potest *ripa* quatenus illius usus publicus est. *l.* 5. *ff. de Rer. div. de qua Prætor prodidit Interdictum*, quod est prohibitorium, tribuiturque illi, qui in flumine publico, ripave ejus, opus facere, ripæ, agrive, qui circa ripam est, tuendi causa, cupit, ex quo navigatio non fit deterior, adversus eum, qui prohibet, cum illi in annos decem cautum, vel satis datum sit, ad hoc, ut impedire desinat. *l.* 1. *pr. &* §. 3. *ff. h.* Utiliter hoc Interdictum ad ripam lacus, fossæ, stagni muniendam extenditur. *l.* 1. §. *f. ff. h.*

L. 43. ff. t. 15. de Ripa munienda.

XI. Actum est de Interdictis, quæ res publicas concernunt, *ad res privatas pertinent* (1) *Interdictum*, *Ne vis fiat ei*, *qui in possessionem missus est*, quod est prohibitorium, restitutorium *l.* 1. §. 1. *ff. h.* annale. *l.* 1. §. 8. daturque ei, qui permissu jus dicentis, in possessionem missus, sed non admissus est. *l.* 1. *ff. h.* adversus eum, qui suo, vel alieno nomine ipsum do-

L. 43. ff. t. 4. ne vis fiat ei qui in possessionem missus est.

lo. *l.* 1. §. 6. *ff. h.* in possessione esse prohibuit, *l.* 1. §. 3. *l.* 2. §. 1. *ff. h.* ad hoc, ut tantum præstet quantum missi interest, possessionem habere *l.* 1. §. 5. *ff. h.* Si missus actione ex hoc Interdicto uti velit, locum ea habet. Potest etiam magistratus extraordinarie suum decretum manu militari exequi *l.* 3. *ff. h. v. Hill. ad Don. en, l.* 20. *c.* 6. *n.* 9.

XII. (2) *Interdictum de Tabulis exhibendis* quod *est* prætorium, exhibitorium *l.* 1. *pr. ff. h.* perpetuum. *l.* 13. §. 16. *l.* 3. §. 7. *ff. h.* & competit illis, quorum interest tertii alicujus testamenti tabulas exhiberi *v. l.* 1. §. 10. *ff. h. l.* 3. *C. Quemad. Test. aper.* adversus eos, qui negant se exhibere posse, vel oportere. *l.* 1. §. 1. *ff. h.* cum tabulæ Testamenti apud eosd. sint, vel dolo malo esse desierint. *l.* 1. *l.* 3. §. 6. *ff. h.* ad hoc, ut illas vel exhibeant, vel id quod interest, præstent. *d. l.* 3. §. 11. *ff. h.*

L. 43. ff. t. 25. de Remissionibus. XIII. (3) *Interdictum de Remissionibus est* remedium prohibitorium, quod datur ei, qui remissionem a novi operis nunciatione, quæ tenebat, impetravit, *l.* 1. *pr.* & §. 2. adversus eum, qui novum opus nunciavit, ad hoc, ne vis fiat opus facienti. *Strauch. ad Jus Justin. Diss.* 23. *th.* 4.

L. 43. ff. t. 26. de Precario. XIV. (4) *Interdictum de precario est* remedium restitutorium, recuperandæ possessionis, quod conceditur illi, qui usum rei precario roganti concessit, ejusque hæredibus. *l.* 8. §. 1. *ff. h.* adversus eum, qui rem precario habet, aut dolo

dolo malo habere desiit *l.* 4. §. 2. *l.* 2. *ff. h.* ejusque hæredes *l.* 8.§.8.*ff. h.* ad hoc,ut res restituatur in pristinam causam, & si hoc factum non fuerit, id quod interest, rem non restitui, ex eo tempore, ex quo interdictum editum est, præstetur. *l.*8. §.4.*ff.h.* conf. *Amad. Eck. Comp. Pand.h.t.* §.7. *seqq. Precarium* autem, monente Vlpiano in *l.* 1.*pr. h. est*, quod precibus petenti utendum conceditur tamdiu, quamdiu is, qui concessit, patitur, & quia proxime ad donationem accedit. *l.* 14.*ff. h.* non præsumitur. *Carpz. P.*2.*C.*41.*d.* 18. *n.* 8.Constituitur precarium consensu concedentis, & accipientis, tam expresso, quam tacito *l.* 1.*l.* 4.*§. f. ff. h.* accedente traditione vera, vel ficta, *l.* 1. §. *f. l.* 22.*ff. h.* precario res mobiles & immobiles conceduntur. *l.* 2. *C. h. l.* 4. *ff. h.* corporales & incorporales *l.* 2. §.*f. l.* 3. *ff. h.* etiam habitatio *d. l.* 2. *C.h. v.Hahn. ad Wesenb. h. t. num.*4. alienæ & propriæ rogantis, quoad proprietatem,non possessionem *l.* 6. *§. f. l.* 7. *l.* 11.*ff. h.* per precarium tribuitur rei usus, sui natura revocabilis, unde ad certum tempus cum effectu non datur. *l.* 12.*ff. h.* quia natura æquum est, tamdiu alium liberalitate mea uti, quamdiu ego velim. *l.* 2.§. 2.*ff. h.* ex humanitate tamen confestim precarium repetendum non est. *v. l.* 17. §. 3. *ff. Commud. Hill. ad Don.l.* 14. *c.*34. *l. c.* Resp. effectus precarii rogatio vel simplex est, vel non simplex: simplex supra exposita est,& tantum detentio-

nem operatur, *l.* 5. §. 2. *ff. h.* Non simplex esse dicitur, cum præter usum, etiam possessio conceditur, *l.* 15. §. 4. *ff. h. j. l.* 6. §. 2. *ff. eod.* Præstanda est in precario, ob revocabilitatem, tantum dolus & culpa lata, sed edito Interdicto, dolus, culpa & omnis causa *l.* 8. §. 3. *ff. h.* Præter interdictum autem, datur etiam precarium concedenti actio præscriptis verbis extraordinaria, ex æquitate descendens *l.* 2. §. 2. *ff. h. l.* 19. §. 1. *ff. h. Hahn. ad Wes. h. n.* 2. *j. Don. c. loc. l. C. V. & ad restitutionem tendens,*

L. 43. ff. t. 27. de Arboribus cædendis.

XV. (5) *Interdictum de Arboribus cædendis* duo capita complectitur, quorum *prius* ad succidendas, *posterius* ad coercendas quindecim pedes a terra arbores, tendit *l.* 1. §. 9. *ff. h.* Ex capite primo datur interdictum prohibitorium. *l.* 1. §. 1. *ff. h.* quod competit vicino adversus eum, cujus arbor vel vitis. *l.* 1. *pr. &* §. 3. *ff. h.* in ædes vicini impendet, ad hoc, ut vicinus eam adimat, nisi adimat, vicino, cui arbor officit, eam a stirpe succidenti, lignaque tollenti, vim nullam faciat. *l.* 1. *pr. &* §. 2. *ff. h.* huic interdicto etiam Jure Saxon. esse locum tradit *Philip. Usu Pract. Inst. l.* 2. *Ecl.* 13. *n.* 2. Ex capite secundo fluit interdictum prohibitorium, quo utitur vicinus, in cujus agrum vicini arbor impendet, adversus vicinum, ad hoc, ut eam quindecim pedes altius a terra coerceat, aut vicino ita coercenti, lignaque tollenti, vim nullam faciat.

ciat. *l.* 1. §. 7. *&* 8. *ff. h.* Jure Sax. ramos in vicini fundum propendentes, vicino impune succidere licet. *v.* L.R. *l.* 2. *art.* 52. *&* Wb. *a.* 126. *Carpz. P.* 3. *C.* 3. *d.* 25. *in fin.*

XVI. (6) *Interdictum de Glande legenda est* remedium prohibitorium adipiscendæ possessionis, quo experitur vicinus cujus fructus e proprio fundo in vicini fundum ceciderunt, ad hoc, ut colligere eos non prohibeat. *l. un. ff. h.* Jure Saxon. hi fructus vicino acquiruntur. *v. Gloss. in* L. R. *l.* 2. *a.* 52. *verb.* Die Zweige *Wiss. ad ff. h. t. n.* 3. *Carpzov. c. l.* alias etiam hodie propter ramos in alterius fundum vel hortum propendentes, sæpe fructus inter vicinos dividi, testatur *Hahn. ad Wes. h. t.* L. 43. ff. t. 28. de Glande legenda.

XVII. (7) *Interdictum de migrando est* remedium prohibitorium perpetuum *l.* 1. *pr. &* §. *f. ff. h.* quod datur inquilino, ejusque hæredibus *d. l.* 1. §. *f.* soluta conductionis mercede, adversus locatorem, qui res sive proprias sive alienas. *l.* 2. *ff. h.* exportare prohibet, ejusque hæredes. *d.* §. *f.* ad hoc, ut prohibere desinat, *l.* 1. *ff. h.* utiliter hoc interdictum ei, qui gratuitam habitationem habet, conceditur, *l.* 1. §. 3. *ff. h.* Posteaquam extra ordinem subventum est inquilino, infrequens esse cœpit interdictum. *l.* 1. §. 2. *ff. h. Hill. ad Don. en. l.* 15. *c.* 37. *l. h.* L. 43. ff. t. 32. de migrando.

XVIII. Hactenus Interdicta realia, tam pu-

L. 43. ff. 29. de Libero homine exhibendo.

blica, quam privata consideravimus, unde jam ordine ad personalia ducimur. Ob favorem libertatis edidit Prætor *Interdictum de libero homine exhibendo*, quod *est* exhibitorium perpetuum *l. 3. §. f. ff. h.* & competit omnibus. *l. 3. §. 9. ff. h.* adversus eum, qui hominem liberum invitum, dolo malo, retinet *l. 1. l. 3. §. 5, ff. h.* ad hoc, ut in continenti eum exhibeat *l. 4. §. 2. ff. h.* vel litis æstimationem præstet, *l. 3. §. 13. ff. h. v. Eck. Com. ff. h. t. plur.*

XIX. Ob potestatis vinculum proposuit prætor *Interdictum de liberis exhibendis*, quod *est* præparatorium *l. 3. §. 1. ff. h.* exhibitorium, & conceditur illi, qui liberos in potestate habet, *l. 1. ff. h.* adversus eum, qui eosdem invitos dolo malo detinet *d. l. 1. l. 5. ff. h.* ad hoc, ut illos exhibeat. *d. l. 1. Except. v. in l. 1. §. 3. & 5. ff. h.* Utiliter hoc interdictum marito de exhibenda uxore competit *l. 2. ff. h.* idem ad Abbatem & Monachum, Dominum & adscriptitium applicandum *v. Meier. C. I. A. h. t. th. ult.* Item *Interdictum de liberis ducendis*, quod *est* restitutorium *l. 3. §. 1. ff. h.* & datur ei, qui liberos in potestate habet, adversus eum, qui eosd. invitos dolo malo retinet, ad hoc, ut eos duci permittat. *l. 3. pr. ff. h. j. Eck. Compen. Dig. h. t.*

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIB.

LIB. III.

TIT. I.

DE CONDICTIONE EX LEGE.

L. 13. ff. t. 2.

Pertractato jure in re, ad jus ad rem, seu obligationem accedendum est, quæ constituitur etiam per pactum, seu nudum, seu non nudum, v. Jurisp. *l. 3. t. 2.* Non nudum vel legitimum, vel vestitum est. Legitimum, vi legis confirmantis, actionem producit, quæ est condictio ex Lege, cum Lex civilis est, nec alia actio in Lege expressa.

I. *Est autem condictio ex lege* actio personalis, quæ competit ex obligatione civili, (non Prætoria. *l. 11. ff. de Præsc. verb.*) introducta per legem novam (i. e. post leges XII. Tab. latam *v. l. 7. ff. de Capit. min.*) non caventem, quo genere actionis sit experiundum *l. un. ff. h. Pac. in Isag. h. n. 2.* Cui, adversus quem, & ad quid hæc condictio detur, ex ipsis legibus novis colligendum est. *Hodie* locum habet, si moribus, aut constitutionibus Principum Imperii generalibus, vel specialibus, ut statutis, obligatio nova inducta est. *v. Hahn. ad Wes. h. t. n. 5. Bach. v. 1. Disp.* L. 13. ff. t. 1. de Condictione ex Lege.

23. *th.* 1. *l. C. verb. Quod.* Exempla v. in *l.* 35. §. 5. *C. de donat. l.* 22. §. 6. *C. de Jure del. v. Wis. ad π. P.* 1. *d.* 26. *th.* 6.

L. 13. ff. t. 5. de constituta pecunia.

II. Prætorio edicto confirmatur *pactum constituti*, quod *est* pactum Legitimum, quo quis paciscenti, citra stipulationem, promittit, se proprium, vel alienum debitum esse soluturum, salva priori obligatione *l.* 5. §. 2. *ff. h.* §. 9. *l. de Act. l.* 28. *ff. h. l.* 1. *ff. h. j. Hahn. ad Wes. h. num.* 9. & *Franz. C. ff. h. t. n.* 5. *seqq.* unde Beneficio ordinis locus est *v. N.* 4. *c.* 1. *Bach. V.* 2. *D.* 28. *th.* 5. *l. C. Carpz. P.* 2. *C.* 18. *d.* 2. Constituere possunt, qui se, convenienti casu, etiam pro alio obligare queunt. *l.* 1. §. 2. *seqq. ff. h.* non mulieres pro maritis, nisi jurato J. Sax. *Carpz. P.* 2. *C.* 16. *d.* 2. præsentes & absentes. *l.* 14. §. 13. *ff. h.* pro debitore præsente, absente, aut invito. *l.* 27. *ff. h.* sed non impersonaliter. *Auth. si quando C. h.* Conf. *Wiss. ad π. P.* 1. *d.* 27. *th.* 4. Constitui potest debitum ex obligatione civili mixta, naturali plena *l.* 1. §. 7. *ff. h.* prætoria *d.* §. 9. non mere civili. *l.* 3. §. 1. *ff. h. Franz. c. l. n.* 15. *seqq.* Constituitur illi, qui obligationem sibi, vel alteri acquirere potest. *l.* 5. §. 6. *seqq. ff. h.* Ex pacto constituti nascitur *actio de constituta pecunia*, quæ est prætoria, personalis, rei persecutoria, perpetua. *l.* 19. *ff. h. l.* 2. *C. h.* Creditori adversus eum, qui proprium vel alienum debitum constituit, ad debiti solutionem competens. *v. Comp. Lauterb. h. t.*

III.

III. Ad confirmanda pacta nuda adhibentur stipulationes. *l. 45. ff. de Pact.* per quas stipulator sibi, non alii, acquirit. *v. §. 4. J. de Inut. stip. l. 38. §. 17. ff. d. V. O.* Excipitur *servus*, qui ex persona domini *jus stipulandi habet. pr. J. h.* & jacenti quoque hæreditati stipulari potest. *d. pr.* non tamen nominatim hæredi futuro. *l. 16. ff. h. v. Magnif. Auth. S. J. C. Ex. 47. th. 34.* L. 45. ff. t. 3. de stipulat. servorum.

IV. *Pupillo* etiam *stipulari potest Tutor, rem pupilli salvam fore. §. 19. J. de Inutil. Stip.* quia hanc stipulationem pupillo prospici, ipsius Tutoris interest. *Est* vero *stipulatio rem pupilli salvam fore*, qua Tutores vel curatores, administrationem rerum pupillarium, aut minorennium, suscipientes, datis fidejussoribus, cavent de indemnitate minoris, aut pupilli *v. §. 1. I. de Satisdat. Tut.* unde nascitur *actio ex stipulatu*, adversus Tutores, vel Curatores, eorumque fidejussores, ad præstandam indemnitatem, finita tutela aut cura, competens, *l. 4. §. 2. ff. h. j. l. 2. C. de Administr. tut.* Olim stipulari poterat pupillus sec. *l. 6. ff. h. Hodie* stipulantur Magistratus, referente *Brun. in Repet. Parat. Wes. h. t. q. 2.* L. 46. ff. t. 6. Rem pupilli vel Adolescentis salvam fore.

V. Dividuntur *stipulationes* in Judiciales, Prætorias, conventionales & communes *v. §. 1. 2. 3. & 4. de divis. stipulat. Prætoriæ sunt*, quæ jussu Prætoris interponuntur, etiam Ædilitiæ *§. 2. I. d. t.* eæque vel propter judicium interponuntur, ut ratum fiat, & dicuntur judiciales, vel fiunt judicio sistendi causa, & nominantur communes *l. 1. §. 1. 2. & 3. ff. h.* Cum Prætor satis- L. 46. ff. t. 5. de stipulationibus Prætoriis.

ſatisdationem deſiderat, quod plerumque, ubi incerta eſt quantitas, contingit, perſonæ intervenientium requiruntur. *l.* 7. *ff. h.* cum cautionem poſtulat, vel pignora *v. l.* 1. §. 9. *ff. de Collat.* vel nudæ repromiſſiones ſufficiunt *l.* 1. §. 6. *ff. h. Wiſſ. P.* 2. *d.* 28. *th.* 25.

TIT. II.

DE HÆREDITATE VEL ACTIONE VENDITA.

L. 18. ff. t. 4.

I. A Pactis ad Contractus, etiam conſenſuales, tranſitur, ubi prætereundum non eſt circa emtionem venditionem, quod *vendi etiam hæreditas poſſit, eo cum effectu, reſpectu Emtoris;* ut (1) ad Emtorem neque amplius, neque minus juris tranſeat, quam apud hæredem futurum eſſet. *l.* 2. *ff. h.* ut (2) perfecta Emtione ad emtorem lucrum & damnum omne reſpiciat. *l.* 2. §. 9. *ff. h.* præter jus accreſcendi, quod emtor non habet. *v. l.* 2. §. 1. *ff. h. j. l.* 88. *ff. de hæred. Inſt. Vinn. S. Q. l.* 1. *c.* 55. & id quod hæres ex ſubſtitutione pupillari nanciſcitur *l.* 2. §. 2. *ff. h.* (3) ut Emtor vicem hæredis obtineat, & præſtet quicquid venditori, nomine hæreditatis, abeſt. *l.* 2. §. 11. *ff. h.* (4) ut Emtor ex ſua perſona habeat

beat utiles,ex hæredis persona, directas actiones hæreditarias. *l. 5. l.f. C. h.*

II. *Venditæ hæreditatis Effectus, respectu venditoris, sunt*, quod (1) Venditor quidem totius hæreditatis, at non rerum singularum evictionem præstare tenetur. *l. 2. ff. h. l. 1. C. de Eviction.* (2) quod ab emtore repetere potest, quicquid hæreditatis nomine Creditoribus, vel legatariis &c. præstitit. *l. 2. C. de leg.* ab his enim venditor adhuc rectè convenitur. *d. l.* nisi fiscus venditor sit. *l. 1. C. h. Franz. Comm. ff. h. t. n.* 14. *v.* plur. *Comp. Jur. Lauterb. h. t. de actione vendita, & L. 3. T. 20. a. 18.*

De servis exportandis, vel si ita mancipium venierit, ut manumittatur vel contra. L. 18. ff. t. 7.

III. *Servi etiam* Jure Civili *vendebantur pactis adjectis*, e quibus probabantur æqua: ut de servo exportando *l. 1. ff. h.* manumittendo *l. 3. ff. h.* non iniqua: ut de serva prostituenda. *v. l. 6. & 7. ff. h.* Pariter *ad Pacta injusta refert Hahn. ad Wes. h. t.* si quis emat pretio nunc recepto C. oves, indeterminate tradendas, ubi plus valebunt: si quis in Autumno, pretio usitato emat C. oves servandas usque ad mensem Januarium, ita ut fructus ad emtorem perveniant, periculum ad venditorem pertineat &c. Item pacta emtorum vel venditorum inter se, ad Monopolium tendentia, sub pœna gravissima improbantur *v. l. un. C. de Monopol.* nisi Principis auctoritate Monopolia ex

justa

justa causa exerceantur. *v. Carpz. P.* 1. *dec.* 4. *Hahn.c.l. j.a. JusSax.* der Torg.Ausschr. *d. Anno* 1583. *T.* von schädlichen Vorkauffen insgemein/ *& Spec.* von Vorkauffe des Getraydes/ der Wolle.

DE PROXENETICIS.

L. 50. ff. t. 14.

IV. Ad mercedem locationis conductionis quam proxime accedit *proxeneticum*, sive honorarium, quod negotiorum licitorum conciliatoribus, pro ministerio, quali quali accommodato solvitur *v. l.* 2. *l.* 3. *ff. h.* Hi conciliatores s. *Proxenetæ* vulgo appellantur die Mäckler/ Unterhändler / & sunt hodie vel publici vel privati. *Publici*, qui publica autoritate constituti, & ad hoc officium juramento devincti sunt. *v. Strauch. de Proxenet. Privati*, qui privata auctoritate hoc officio funguntur. e. g. in Nuptiis *l. f. ff. de sponsal. j.* tamen *l. f. C. eod.* Præstant Proxenetæ dolum & culpam latam. *v. l.* 2. *ff. h.* & peti potest ab ipsis proxeneticum extra ordinem. *l. f. ff. h.* Sunt autem proxenetæ in causa, in qua mediatores exstitere, testes demum habiles, atque ad testimonium compelli possunt utriusque partis consensu. *N.* 90. *c.* 8. *v. Wis. P.* 2. *D.* 42. *th.* 20. *Eck. Com. ff. h. t. §.* 2. *Gail. l.* 1. *Obs.* 100. *n.* 19.

DE NAUTICO FOENORE.

L. 22. ff. t. 2.

V. Usuris, quæ ex plurimis contractibus

præ-

præstandæ sunt, affine est *Nauticum fœnus*, quod solvitur pro pecunia mutua, quæ periculo creditoris trans mare vehitur, etiam citra stipulationem pacto promissum *l.* 1. *l.* 5. §. 1. *l.* 7. *ff. h.* propter periculi magnitudinem usuras, etiam centesimas, in pecunia trajectitia stipulari permissum est. *l.* 26. §. 1. *C. de Usur.* & incipit creditoris periculum ex ea die, ex qua navem navigare convenit, & desinit quando navis salva, intra statuta tempora, ad locum destinatum pervenit. *l.* 6. *ff. h.* Quodsi autem culpa debitoris in navigatione damnum contingat, non præstet illud Creditor. *l.* 3. *C. h.* *Quasi nauticum fœnus est*, cum mercatori, aut alii, pecunia, periculo Creditoris, simili ratione datur, extra navigationem. *v. l.* 2. *C. l.* 5. *ff. h. Hahn. ad Wesenb. h. t.*

TIT. III.

DE

ACTIONIBUS E CONVENTIONE EORUM, QUI IN NOSTRA POTESTATE SUNT, ADVERSUS NOS COMPETENTIBUS.

Ex obligatione, quæ perpensa est hactenus, regulariter adversus contrahentes, non alios, datur actio. *v. l.* 3. *C. Ne uxor pro mar.* quod exceptionem patitur in personis nostræ potestati subjectis.

I. Ita

L. 15. ff. t. 2. Quando de peculio actio annalis est.

I. Ita actio de peculio illi, qui cum filio, vel servo contraxit, adversus patrem vel dominum, quatenus est in peculio, competit §. 36. *I. de Action.* & hæc quidem actio, quamdiu servus vel filius in potestate est, perpetua, post mortem autem ejus, vel postquam emancipatus, manumissus, alienatusve fuerit, annalis est *l.* 1. §. 1. *ff. Quando de pecul. actio annalis est.* Cum *hodie* servitio liberorum hominum utamur, adversus dominos, non nisi intuitu debitæ mercedis J. Saxon. agitur, Land-Recht. *l* 2. *a.* 32. *Schulz. Syn. Inst. t. de Action. l. aa.* Item quia filiifamilias consensu Patris negotiantes, quoad negotiationem pro emancipatis habentur, exiguus est hujus actionis usus, secundum *Schultz. Syn. Inst. t. Quod cum eo qui in alien. pot. lit. C. ubi Addit. Hahn. ad Wesenb. t. de Pec. num.* 4. *Groenew. de LL. abrog. ad l.* 1. *ff. h. t.*

L. 14. ff. t. 4. de Tributoria Actione.

II. Similiter *actio tributoria* datur illi, qui cum servo, vel filiofam. Domino vel Patre sciente. *l.* 1. §. 3. *ff. de Tributor. action.* contraxit, ejusque hæredibus, adversus dominum, vel patrem, ejusque hæredes, quatenus ad eos pervenit. *l.* 7. §. *f. ff. h.* ad hoc, ut res peculiares, inæqualiter distributæ; æqualiter distribuantur. *l. f. ff. h.* quam actionem *hodie* non obtinere tradit *Hahn. ad Wes all. l.*

L. 14. ff. t. 5. Quod cum eo qui in aliena &c.

III. Hæc autem notanda est inter servos & filiosfamilias differentia, quod servi, potestate dominica soluti, plane non possunt conveni-

veniri, hi autem possunt; at si nihil e bonis paternis consecuti sunt, tantum in id, quod facere possunt. *l. 2. ff. Quod cum eo qui in alien. pot.* i. e. ita ut non totum, quod habent, extorqueatur, sed & eorum ratio habeatur, ne egeant. *l. 19. ff. de re jud.* *Hodie* emancipatos in solidum esse conveniendos, censet *Grænew. de LL. abrog. ad L. 2. C. h.* & de Gallorum moribus testatur. *all. Autumn. Conf. Gall. ad l. 5. ff. h.*

potestate est negotium gestum esse dicitur.

TIT. IV.

DE CESSIONE BONORUM.

L. 42. ff. t. 3.

Tollitur obligatio per solutionem solidi, quam qui facere non potest, ad evitandum carcerem, cessionem bonorum suscipere non prohibetur Lege Julia *l. 1. l. 4. C. Qui bon. ced.*

I. *Cessio bonorum est* actus, quo debitor obæratus omnia sua bona Creditoribus concedit, ut ipse, salva existimatione, carceris molestiam evitet, interimque Creditoribus quodammodo satisfiat. *l. 6. ff. h. l. 1. l. 8. C. h.* Cessio fit voluntate debitoris quomodocunque declarata. *v. l. 6. C. h.* etiam extrajudicialiter. *l. f. ff. h.*

II, *Cedere bonis possunt debitores* utriusque sexus, qui alienare possunt, tam filii, quam Patresfamilias *l. 7. C. h.* etiam universitates & Eccle-

 siæ.

ſiæ. *Hahn. ad Weſ. h. t. verb. omni. Probibentur* autem (1) debitores, qui fraudulenter bona, ſub ſpe ceſſionis, diſſiparunt. *v. l.* 48. *ff. de Jur. dot. Strauch. diſſ. Inſt.* 28. *th.* 13. (2) Fiſci, aut ex delicto debitores *v. l.* 2. *C. de exact. tribut. v. l.* 37. *ff. de minor.* quod ad publicanos applicat *Wiſſ. ad π. P.* 2. *D.* 21. *th.* 21. *Cedi poteſt creditori* etiam invito. *v. l.* 55. *ff. de O. & A.*

III. *Cedi debent bona* debitoris *omnia*, ne quidem, ſecundum rigorem juris, veſte, lecto aut alimentis quotidianis exemtis, licet ea nonnunquam ex æquitate, & commiſeratione, debitori relinquantur. *v. l.* 6. *ff. h. Mev. in Theatr. concurſ. Cred. c.* 1. *th.* 35. neque excluſo peculio profectitio. *v. l.* 7. *C. h. Hahn. ad Weſ. h. t. verb. Quam.* aut fructu præbendarum, vel commodo braxationum, uti reſponſum eſſe docet *id. c. l. n.* 4. *Non* vero *ceduntur* bona feudalia, emphyteutica, aut fideicommiſſaria, niſi quatenus debitor ex iis jus percipiendi fructus habet. *v. l.* 69. §. 1. *ff. de leg.* 2. *Perez. ad Cod. h. t. n.* 19.

IV. *Ceſſio bonorum hac ratione fit*, quod creditores, liquidi ſui crediti ſolutionem urgentes, convocantur, iisque convocatis, Inventarium omnium bonorum cum libro rationum, vel etiam jurata ſpecificatio editur, & tum plerumque Curator bonorum conſtituitur. *Magnif. Auct. S. J. C. Ex.* 44. *th.* 29. *Lauterb. Comp. Jur. h. t.* Conf. *Juriſpr. l.* 1. *t.* 28. *a.* 20.

V.

V. *Per hanc cessionem bonorum debitor* metu carceris *liberatur. l.* 1. *C. h.* & Exceptione cessionis a Creditoribus conventus, se defendere potest, donec ad pinguiorem sortem pervenerit: item locupletior factus beneficium competentiæ habet. §. *f. l. de Act. l.* 3. *C. de reb. aut. jud. poss. j. c.* 3. *X. de Solut.* Creditores vero jus petendi distributionem bonorum nanciscuntur. *v. l.* 4. *C. de reb. Auct. jud. j. plur. Strauch. Ex. Inst.* 28. *th.* 16. & 17.

VI. *Jure Saxon. Communi* debitor, non existens solvendo, ad manus creditoris tradi solet, ut eum vinculis inclusum teneat, donec operis, vel alia ratione, debitum dissolvat. Land-Recht. *l.* 3. *a.* 39. *Carpz. P.* 2. *C.* 22. *d.* 1. *J. Sax. Electorali* in carcerem publicum conjici potest, etiam advena. *id. d.* 2. *Berl. P.* 2. *Concl.* 28. *n.* 14. 15 & 16. nisi sit mulier. *Carpz. d.* 19. nec cessioni bonorum, nisi Creditoribus consentientibus, locus est. *Carpzov. d. C. d.* 11. 12. 13. unde hoc Jus contra Saxones retorqueri solere, monet *Grœnew. de LL. abrog. ad l.* 4. *C. h.*

DE SEPARATIONIBUS.

L. 42. ff. t. 6.

Quando bonorum cessio fit, Creditores concurrunt, vel solius debitoris, vel debitoris forte defuncti & hæredis. Quo posteriori casu defuncti Creditores gaudent Jure separationis.

VII. *Jus separationis est* beneficium Prætoris *l. 1. ff. h.* quo creditores defuncti petentes, causa cognita, a propriis Creditoribus hæredis separantur, ut ipsis e Patrimonio defuncti, præ creditoribus hæredis, satisfiat. *v. l. 1. §. 1. ff. h. Impetrant* hanc *separationem* non tantum *Creditores*, quibus pure, sed etiam, quibus ex die, vel sub conditione debetur. *l. 4. ff. h.* etiam hypothecarii, secundum Jus Civile *v. l. 2. C. de reb. auct. jud. l. 1. §. 1. ff. h.* non Saxonicum. *O. P. S. t. 42. §.* gleiche Meynung. *v. Carpz. P. 1. c. 28. d. 22.* Ita recte distinguit *Lauterb. V. 2. D. 16. c. 3. §. 8.*

VIII. Separatio *impetratur adversus* defuncti *hæredem*, qui non est solvendo. *l. 1. §. 1. ff. h. & cessat* (1) quinquennio post aditionem hæreditatis elapso. *l. 1. §. 13. ff. h.* quod Jure Saxonico observatur, *v. Carpz. l. 4. t. 2. Resp. 18. & præjud. Richt. de J. & priv. Credit. c. 1. memb. post. num.* 147. hoc tamen non admittit in Creditoribus hypothecariis *id. Richt. c. l. n. 176. ubi præjud.* (2) Quando bona hæreditaria bonis hæredis ita mixta sunt, ut impossibilis sit separatio. *l. 1. §. 12. ff. h. j. Struv. ad Ant. Matth. de success. t. 16. th. 29.* (3) cum bona hæreditaria bona fide sunt alienata. *l. 4. ff. h.* (4) Si Creditores, novandi animo, ab hærede stipulati sunt *l. 1. §. 10. ff. h. v. Richt. c. l. n. 129. ubi præjud.* Hoc separationis beneficio, confecto inventario, opus non est. *v. l. 22. §. 49. C. de Jur. del. Eck. C. ff. h. t.*

TIT.

TIT. V.
DE
REBUS AUCTORITATE JUDICIS POSSIDENDIS VEL VENDENDIS.

L. 42. ff. t. 5.

I. Creditores concurrentes debitoris bona, poſtquam poſſeſſionem eorum nacti ſunt, ſolenniter vendunt *l. 9. C. h. l. 2. C. de fid. & jur. haſt. fiſc.* ut cuivis creditori, ſecundum prioritatem, quam habet, fieri queat ſolutio. Commode igitur hoc titulo (1) concurrentium Creditorum Proceſſus. (2) jus Prælationis exponetur.

II. *Deſcribi* autem *poteſt Concurſus Creditorum*, quod ſit univerſale judicium, inter Creditores, & eorum debitorem communem, coram hujus Judice competente, inſtitutum. Naſcitur Concurſus vel Debitore Creditores convocante, boniſque cedente, vel Creditoribus ſponte concurrentibus, concurſumque formari petentibus. Inde Citatio ad Creditores, ut creditum probent, prioritatemque oſtendant; ad debitorem, ut reſpondeat, & inſtrumenta producta vel recognoſcat, vel diffiteatur, emitti, & ſingulis legitime inſinuari ſolet. Hinc debitor, bonis nondum ceſſis, ipſe, ſi bonis ceſſit, abſens eſt, aut hæreditatem jacentem reliquit, bonis abſentive datus Curator citatur. Si debitor non

comparet, sub pœna recogniti, liquidi & confessi denuo citatur. Creditores nominatim noti, prima vice simpliciter, contumaces, secunda vice sub pœna præclusionis, ignoti autem Edictaliter sub eadem pœna vocantur. Quodsi in contumacia tum perseverat debitor, documenta pro recognitis, debitumque pro liquido pronunciatur. Si creditor in contumacia perseverat, præcluditur. Comparens autem debitor, adversus postulata Creditorum suas exceptiones proponit, documenta vel recognoscit, vel diffitetur, (ad defensionem conscientiæ per probationes non admittitur) nisi testes Creditor de manu debitoris attestantes producere, quam diffessionem admittere malit. Creditores vero suum creditum probant, illiusque prioritatem deducunt, quo facto, sententia designationis fertur, quæ nonnunquam conditionalis est. In ea ferenda officium Judicis præcipue in eo consistit, ut singulorum Creditorum jura accurate perpendat, ne Leuterationibus & Appellationibus litem protelari necesse sit. *v. Richt. de J. & P. C. Carpzov. P.* 1. *C.* 28. *d.* 1. *n.* 12. *& exacte hæc tradens Lyser. Diss. de Concurs. & Graduat. Cred. cap.* 1.

III. Alterum hujus tituli membrum est *de Jure Prælationis inter Creditores*, quod habent ordine priores; commodissime autem ordo Creditorum, quinque classibus constitutis, cognoscitur, quarum I. Contineat Creditores

qui

qui cæteris omnibus creditoribus, quocumque etiam privilegio munitis, præferuntur. II. Creditores præter hypothecas, privilegium prælationis habentes. III. Creditores, qui jus reale ex hypotheca, arresto, vel immissione adepti sunt IV. Creditores personali tantum privilegio instructos. V. Chirographarios simplices. De singulis præcipue I. Sax. ductu agemus. *v.O.P.S. t.*41. *Carpz. P.* 1. *C.* 28. *d.* 11. *Berl. P.*1. *Concl.* 63. *& Dd. all. n.*3.

IV. *In prima Classe* vocantur (1) *Res suas extantes jure dominii repetentes O. P. S. t.* 42. *pr. j. N.* 91. *c.* 1. *ut domini res depositas. l.*17. §. 1. *ff. depos. Carpzov. d.* 15. furtivas §. *f. I. de obl. quæ ex del.* Viduæ vel uxores, eorumve liberi, bona dotalia, paraphernalia &c. filii bona castrensia & qs. castrensia, nec non adventitia regularia. *Carpzov. d. C. d.* 13. *&* 14. Venditores vendita, dominio nondum translato, vel dolo emptoris patefacto, *l.* 19. *ff. de contrah. emt. l.*5. §. 8. *ff. de Trib. act. Gail. l.* 2. *Obs.* 15. *Carpz. d.*17. 19. *&* 21. Commodatores commodata, precario concedentes, precario concessa, locatores locata, (quod etiam ad oves vaccasve ferreas pertinet. *Richt. de J. & Priv. Cred. c.* 2. *m.* 1. *n.* 23. *seqq.*) revocantes: *v. Berl. P.*1. *Concl.* 64. *a num.* 4. *ad* 59. *Richt. c. l. d. c.* 1. *ad n.* 55. (2) *Venditores qui* ante traditionem, vel in ipsa traditione *hypothecam sibi*, licet extrajudicialiter, *reservarunt, O. P. S. t.* 42. §. da auch einer *Carpzov. d. C. d.* 20. (3) *Credito-*

ditores, qui in re vendita, antequam debitor eam emeret, hypothecam acceperunt. a.l.12. C.de Distr. pign. O.P. S. t. 24. §. Gleiche Meynung. *Carpz. d. C. d.* 12. *j. Dec. Nov.Elect.* 63.quomodo etiam adversus fiscum esse pronunciatum,docet *Magnif. Auct. S. J.C. Ex.* 44. *th.* 46. *n.* 3. (4) *Sumtus, pendente concursu, in utilitatem omnium Creditorum erogati*, ut inventarii confecti, taxationis, & distributionis bonorum, Inventir- Taxirungs- und Subhastations-Kosten. &c. *v.l.* 8. *ff. depos. l.* 22. §.9. *C. de Jur. del.* nec non salarium Curatoris bonorum *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 4. §. 1. *Carpz. d. C.d.* 36. *Richt. d. c.* 2. *m.* 2. *n.* 6. & 8. deinde mercedes famulorum, das Lied-Lohn / dummodo his certa merces sit promissa,iidemque tempore mortis in servitio &convictu debitoris reperiantur. *d.t.*42. *O.P.S.* §. nechst diesen. *Carpz. d.C.d.*25. quod ad pædagogum extendendum. *d.*26. sed cessat,usuris hujus pecuniæ, tanquam creditæ, a famulo acceptis. *v. l.* 7. §. 2. *ff. depos. d.* 43. Hoc privilegium mercedis famulorum Juri Civili ignotum est. *Hart. Pist. P.* 1. *q.* 8. *n.* 2. (5) *Impensæ funeris. l.* 14. §. 1. *l.* 43. *ff. de relig. & sumt.* debitoris, non uxoris & liberorum. *d. T. O. P.* §. Ferner. quamvis contrarium Jure Civili defendi possit. *v. l.* 17. *ff. de reb. auct. jud. poss. Carpzov. d.*40. *v.Rich.d. l.c.* 2. *m.*4. *num.* 12. *seqq.* Conf. *Add. l.* 2. *t.* 1. *a.*7. & 8. (6) *Salaria Medicorum, Chirurgorum, pharmacopolarum* in morbum ultimum defun-

ct

cti impensa, dummodo fuerint probata. *Carpz. d. C. d.* 43. 45. *&* 46. *Hahn. ad Wes. h. num.* 4. alia probatione deficiente, per conjecturas verisimiles, iisque cessantibus, per juramentum. *Berl. d. Concl.* 64. *n.* 92. *&* 93. quod an Juri Civili conveniat *v. Add. cit. T.* 1. *a.* 8. (7) *Collectæ & exactiones publicæ*, Schoß-Steuer. *l.* 1. *C. si propt. publ. pensit. l.* 4. *C. ex quib. caus. pign.* sive Principi, sive magistratui inferiori præstentur. *Carpz. d. C. d.* 47. sive collectæ sint ordinariæ, sive extraordinariæ, veluti Opffer-Korn/ Wächter- Soldaten-Frohne- Hufen-Geld/ Defension, Steuer/ Contribution, Discretion, Cortesy, Præsent-Geld ꝛc. *Hahn. ad Wes. h. n.* 4. §. 4. *Carpz. d. C. d.* 49. *Strauch. Diss. Inst.* 15. *th.* 19. *Phil. ad T.* 42. *O. P. S. Consid.* 4. *Diss. Richt. de J. & priv. Cred. c.* 2. *m.* 5. *num.* 31. adeo quidem, ut idem jus extendant ad sumtus, quos subditi *ex* consuetudine in executionibus criminalibus solvunt. Das Hencker- oder Herd- Geld. *Berl. P.* 1. *Concl.* 64. *num.* 109. *Heig. P.* 2. *q.* 23. *n.* 15. *seqq. Carpz. dict. def.* 49. imo civitatibus, tributa pro subditis erogantibus, idem privilegium ad quadriennium concessum est in Land- und Tranck-steuer. Erört. der Land-Geb. *d. A.* 1609. §. 17. Privilegium, tributis concessum, etiam ad canonem Emphyteuticum, Decimas, RedituSque annuos, tam redimibiles, quam non redimibiles pertinet. Conf. *l.* 15. *ff. Qui pot. in pign. O. P. S. t.* 42. §. Ferner. *Carpz. d. C.* 54. 55.

 (8)

(8) *Pecunia hæreditaria*, *est* autem pecunia hæreditaria, quam hæres cohæredi e bonis immobilibus hæreditatis, titulo familiæ herciſcundæ, ſingulis annis, aliisve ſolutioni præfinitis intervallis, ſolvere debet. *Carpzov. P.* 3. *Conſt. El.* 21. *d.* 8. *Richt. de J. & P. Cred. c.* 2. *m.* 7. *n.* 2. *j. d. Tit. O. P. S.* §. Es wird. Hoc privilegium etiam ad Emtorem pecuniæ hæreditariæ tranſit. *Carpz. d.* 17. ſed ad bona, pro quibus ea ſolvenda eſt, reſtringitur a *Carpzov. Dec.* 268. & interit, acceptis ex hac pecunia uſuris, adhibita in exigendo mora *Nov. dec. El.* 7. ipſiusque prædiis hæreditariis in tertium translatis. *Carpz. d. Conſt. d.* 59. & 61. *Berl. d. Concl. n.* 119. Pecunia hæreditaria hoc ſenſu Juri Civili incognita eſt, ſi lubet vid. *diſſ.* meam inaug. *de pecun. hæred. c.* 1. *th.* 3.

V. Secunda Claſſis Creditores ſiſtit, præter hypothecas jus prælationis habentes, vel ob ſpeciale privilegium, vel hypothecæ conſtitutæ modum. Ob Privilegium præferuntur (1) *qui crediderunt ad militiam*, ſibique ſpecialiter de hypotheca proſpexerunt *N.* 97. *c.* 4. quod ad eos, qui crediderunt ad Equeſtres ordines, Magiſterii, Licentiaturæ, & Doctoratus inſignia adipiſcenda, applicari poſſe, credit *Hahn. ad Weſ. h. Diſſ. Lauterb. Com. Jur. h. t. lit. c.* (2) *Mulieres in repetenda dote, non amplius extante. l.* 12. *C. Qui pot. in pig.* ejusque augmento. *N.* 97. *c.* 2. *Carpz. P.* 1. *C.* 28. *d.* 68. Præferuntur autem

jure

jure Civili etiam creditoribus, expressam hypothecam anteriorem habentibus *dd. ll. Lauterb. v.3.D.6.th.22. Berl. P.* 1. *Concl.* 65.*num.* 6. *Bach. v.* 2. *D.*24. *th.* 7. *l. b. verb. Praeferturque. Jure Saxonico* tacita anteriore hypotheca, non expressa, munitis *O. P. S. t.* 43. *pr. Carpz. d. l.* Hoc privilegium nec ad Paraphernalia, intuitu quorum nudum hypothecæ jus uxori datum est. *l. f. C. de Pact. conv. T.* 43. *O. P. S.* §. Was aber. *Carpzov. d. C. d.* 86. nec ad donationem propter nuptias extendendum, cujus nomine & Jure Civ. *v. Bach. de Pign. l.* 1. *c.* 10. *n.*4. Non obst. *N.*91. *c.*3. & Saxonico *d.T.O.P.S.* §. So sollen wir. ne quidem jus hypothecæ uxori competit. *Carpz. d. C. d.* 91. Incipit hoc Privilegium dotale Jure Civili a tempore promissæ dotis, contractique matrimonii. *v. l.* 1. *ff. qui pot. in pign. Bach. ad Treutl. cit. lit. b. verb. Mulier.* Jure Sax. a tempore copulationis sacerdotalis, per *P.* 2. *Const. El.* 24. *ubi Carpz. d. l.* Transit hoc privilegium ad liberos. *l.* 12. §. 1. *C. Qui pot. in pign. N.* 91. *c.* 1. non ad hæredes extraneos *l. un. C. d. Priv. dot. Carpzov. d. C. d.* 95. *&* 96. *Berl. d. Concl.* 95. *n.* 93. *Bach. de Pign. l.* 4. *c.* 13. *n.* 2. & locum habet, etiamsi mulier obærato nupserit, aut statuto sit dispositum, ut nomina pupillorum omne debitum præcederent, secundum *Nov. dec. El.* 5. *&* 6. *v. Strauch. Diss. Inst.* 15. *th.* 19. *j. Richt. de J. & Priv. Cred. c.* 3. *sect.* 1. (3) *Qui in refectionem ædificii credidere*, dummodo specia-

cialiter ad refectionem sit data pecunia, ædificium inde sit refectum,& adhuc exstet *v. N.* 97. *c.* 3 *l.* 6. *ff. qui pot. in pig. l.* 1. *ff. Quib. in caus. pign. tac. v. Gail. l.* 2. *Obs.* 12. *n.* 4. *v. O. P. S. t.* 43. §. Wenn auch einer. *Carpz. d. C.d.* 105. *Richt. d. Tr. c.* 3. *sect.* 3. *num.* 1. *seq.* idem statuendum est de eo, cujus pecunia ædificium, aut prædium est emtum, quoties specialiter sibi hypothecam pactus est *v. l.* 7. *C. Qui pot. in Pign. l.* 17. *C. de Pignor. d. T. O. P.* §. Also wann. *Carpz. d. C. d.* 107. non idem obtinet in eo, qui tantum ad exsolutionem pretii pecuniam credidit *Carpzov. d.* 108. *Phil. ad O. P. Consf.* 7. *Richter c. l. sect.* 4. *num.* 24. (4) *Pupilli in rebus pupillari pecunia emptis. L.* 7. *ff. Qui pot. in pign. l.* 3. *ff. d. reb. auct. jud. poss. Carpzov. d.* 109. *Neguz. de Pign. Part.* 5. *m.* 2. *n.* 19. *Berl. d. Concl.* 65. *n.* 145. *Richt. d. Sect.* 4. *n.* 18. (5) *Fiscus in rebus a debitore, post contractum* cum ipso *initum, acquisitis. l.* 28. *ff. de Jur. fisc. O. P. S. T.* 43. §. desgleichen. *Berl. d. Concl. n.* 122. *Carpzov. d.* 103. *Richter. d. Tr. c.* 3. *sect.* 3. *num.* 21. non in pœnalibus. *l.* 17. & 37. *ff. de Jur. fisc. l. un. C. de pœn. fisc.* nisi a tempore condemnationis, ex quo hypothecam tacitam habet Jure Saxon. *d.* §. desgleichen. non civili. *Lauterb. Com. Jur. h.* Ob hypothecæ constitutæ modum præfertur Creditor, cui instrumento publico est constituta hypotheca, ei, cui hypotheca tantum privata scriptura concessa est, quod in mobilibus Jur.

Sax,

Sax. non obtinet. *Moll. l.* 1. *Semest. c.* 3. *Carpz. P.* 2. *C.* 23. *d.* 9. *v. Dec. Nov. El.* 60.

VI. *Ad Tertiam classem referuntur Creditores, jus reale habentes*, sive illud per constitutionem hypothecæ expressæ aut tacitæ, sive per immissionem judicialem actualem, aut arrestum legitime impetratum, sint adepti. *Vid. O. P. S. t.* 44. 45. 46. 47. & 48. Hi creditores pro rata admittuntur, si eodem momento jus reale impetrarint, vel quis prior altero fuerit, ignoretur. *d. T.* 44. §. da auch. *v. Jpr. l.* 2. *T.* 35. *a.* 14. *seqq. j. Carpz. d. C.* 110. add. *d.* 149. *Richt. c. l. c.* 4. *sect.* 1. 2. 3. & 4. *Berlich. P.* 1. *concl.* 66.

VII. *Quarta Classis continet creditores, personaliter* tantum *privilegiatos.* Quibus accensetur (1) *Deponens, re deposita non* amplius *existente. l.* 7. §. 2. *ff. Depos. l.* 24. §. 2. *h. Carpz. P.* 1. *C.* 28. *d.* 150. *Wes. ad π. P.* 2. *d.* 22. *th.* 9. *j. Lauterb. Comp. Jur. h. n.* 4. quod ad depositum Judiciale & necessarium, non est producendum: hoc enim arresta posteriora præcedit, per *O. P. S. T.* 49. *pr.* & *Carpzov. d. C. d.* 151. *Phil. ad d. T. O. P. Cons.* 1. (2) *Respublica Creditrix. l.* 38. §. 1. *ff. h.* (3) *Debita piarum causarum & alimentorum d. T.* 49. *O. P.* §. alles. *Carpzov. d.* 152. (4) *Creditores qui gratis pecuniam dederunt mutuam d. T.* §. wenn auch. *id. d.* 153. (5) *Venditores in residuo pretii*, qui de jure pignoris sibi non prospexerunt. *d. T.* §. Ingleichen. *d.* 154. (6) *Qui ad rem comparandam vel reparandam crediderunt*, pigno-

pignoris jure non impetrato l. 5. & 6. ff. Qui pot. in pign. l. 34. l. 26. ff. h. Rauchb. P. 1. q. 5. Richt. d. I. & P. Cred. c. 3. Sect. 4. n. 15. (7) *Advocatorum, Praeceptorum & Procuratorum salaria*, secundum *Rauch. d. Tr. c. 5. n. 36. j. Hahn. ad Wes. h. t.*

VIII. *Quintam classem occupant nudi Chirographarii.* i. e. Creditores, qui vel nuda chirographa, seu Cautiones producunt, vel credita sua per testes, aut confessionem debitoris probant. *Carpzov. d.* 159. Reliquum est, ut hoc loco notetur, *quomodo creditores concurrentes, ejusdem classis, sibi invicem praeferantur, cum ex patrimonio Debitoris omnibus satisfieri nequit. Creditores Classis primae*, utpote jus praelationis ante omnes habentes, eo ordine, quo hactenus sunt collocati, priores posteriores plane excludunt. *Carpzov. d. C. d.* 12. *Berl. P. 1. Concl. 64. num.* 125. inter creditores *secundae* Classis, seu eos, qui hypothecam cum privilegio praelationis habent, praeferendi sunt tempore priores: nam privilegiatus adversus privilegiatum non utitur suo privilegio. *v. l. 8. ff. de Excus. l. 12. §. 1. C. Qui pot. in pign. N. 91. c. 1. Cynus in Auth. Quo Jure C. qui pot. in pign. Berl. P. 1. Concl. 65. num. 155. Carpzov. d. C. 63. O. P. S. T.* 43. §. **wenn sie aber.** ubi cum de prioritate non constat, primo loco uxor, secundo pupillus, tertio Fiscus collocari jubetur, reliquis creditoribus pari jure concurrentibus, §. **wenn man.** *Carpzov. d. l.* In Tertia Classe Credito-

ditores jus tantummodo reale habentes, tempore priores jure sunt potiores *l. 2. l. 7. C. qui pot. in pign.* de qua Regula *v. Addit. L. 2. t. 7. n. 1. & 2. Carpz. D. C. d.* 110. Creditores ad *quartam* Classem relati, s. qui nudum jus prælationis habent, pro rata concurrunt, etiamsi privilegia sint imparia, secundum *Carpzov. d. C. d.* 149. *ubi præjud. Diff. Berl. P. 1. Concl.* 70. *num.* 28. *it. Lauterb. Compend. Jur. h. t. num.* 4. *j. Richt. de J. & P. Cred. c.* 5. *num.* 9. Pariter Creditoribus *quintæ* Classis, seu nudis chirographariis, pro rata quantitate satisfaciendum est, *l. 6. C. de reb. auct. Jud. poss. Carpz. d. C. d.* 158.

IX. Jure Civili usuræ cum sorte pari jure prælationis gaudent. *v. l.* 18. *ff. qui pot. in pign.* Quandoquidem accessorium naturam sui principalis sequitur. *c. 42. d. R. J. in 6. Sim. Pist. P. 2. Conf.* 7. *num.* 10. non vero Jure Saxon. *O. P. S. T.* 50. §. **Es ist aber.** Excipiuntur ob favorem Creditoris (1) Ecclesiæ similiaque loca pia. *Dec. El.* 8. (2) Pupilli reliqua ex administratione a Tutore petentes. *Dec. Nov. El.* 9. Ob conditionem usurarum, vel debiti vero (1) si per modum interesse petantur usuræ *v. d. Dec.* 8. (2) si postulentur ut residuum pretii *d. T.* 50. §. **denn wann.** (3) in annuis reditibus. (4) in usuris, pro principali a fidejussore solutis. (5) in usuris dotalibus. *d. O. P.* (6) in feudalibus *Dec. Nov. El.* 10. *Carpzov. d. C. d.* 164. *seqq. Magnif. Auct. S.*

J.

J. C. Ex. 44. *th.* 58. Conf. *Richter. d. l. & de P.C. c.* 7. *& Phil. ad Cit. D. Elect.*

L. 42, ff. t. 8. Quæ in fraudem Creditorum facta sunt, ut restituantur.

X. Ad massam communem Creditorum non tantum pertinet id, quod in bonis debitoris est, sed etiam in iisdem, improbo debitoris facto, esse desiit: nam *in fraudem Creditorum alienata*, animo & eventu alienantis spectato. §. 3. *l. Qui & ex quib. caus. actione Pauliana intra* annum utilem *l.* 6. §. 14. *ff. Quæ in fraud. Cred. revocari possunt.* In hac actione vero alienare dicitur, qui patrimonium diminuit, non qui occasionem acquirendi omittit. *l.* 6. *ff. h. Carpzov P.* 3. *C.* 23. *d.* 21. *n.* 7. Item annus utilis nec ad alienationem, titulo lucrativo factam *l.* 10. §. 24. *ff. eod.* neque ad liberationem ab actione pertinet. *d. l.* §. 23. nam illo casu perpetuo, hoc intra tempus, actioni instituendæ definitum, potestas revocandi competit. *Carpz. P.* 2. *C.* 3. *d.* 20. *j. Jurispr. L.* 2. *T.* 35. *a.* 22.

TIT. VI.

DE

ACTIONE RERUM AMOTARUM.

L. 25. ff. t. 2.

A contractibus transferimur ad delicta, eademque vel privata, vel publica. E privatis delictis furtum. *l.* 3. *t.* 23. *a.* 3, *seqq.* vivis co-

lori-

loribus depictum eſt, de quo nonnihil addendum.

I. Furtum honeſtius appellatur *amotio*, quæ *eſt* fraudulofa rei mobilis a conjuge, divortii cauſa, conjugi facta ablatio. *l.* 1. *l.* 2. *l.* 3. *ff. de act. rer. am.* Ex amotione naſcitur *actio rerum amotarum*, quæ deſcribi poteſt, quod ſit actio perſonalis *l.* 1. *&* 2. *ff. h.* rei perſecutoria. *l.* 21. §. 5. *ff. h.* quæ ſoluto per divortium matrimonio, datur conjugi, adverſus conjugem, qui vel quæ quid divortii cauſa, conſtante matrimonio amovit. *l.* 2. *C. l.* 3. *l.* 25. *ff. h.* ad hoc, ut res amotæ reſtituantur in ſolidum, *l.* 21. §. 3. *ff. h.* Utiliter hæc actio inſtitui poteſt ob res amotas, ſeparatione conjugum quoad menſam & thorum facta, aut muliere, cum de viri vita deſperaret, ſubreptis quibusdam rebus, divertente *l.* 21. *ff. h.* At cum ſine divortii cogitatione, per levitatem & diſſipandi animo conjux alterius res contrectavit, actio in factum de damno danda eſt *l.* 2. *C. h. t. Hahn. ad Weſ. h. t. n.* 1.

II. *Hodie* adhuc actio rerum amotarum ſuum habet uſum, qua cum conſulatur indemnitati conjugum, facta amotione, locum non habet inquiſitio. *O. Crim.* a. 165. *Tabor. in Racem. Crim. d. art. n.* 12. & ad accuſationem alterius, J. Sax. Elect. per *Con. Nov.* 6. pœna extraordinaria carceris, relegationis, aut mulctæ pecuniariæ, non corporis afflictiva, imponitur. *Carpzov. P. Crim. P.* 2. *q.* 82. *num.* 42. *&*

43. *id.q.* 77. *n.* 30. *Phil. Us. pr. Inst. l.* 4. *t.* 1. *Ecl.* 7. *num.* 8.

Si is, qui Testamento liber esse jussus erit, post mortem domini ante aditam hæred. surripuisse, aut corrupisse quid dicetur. L. 47. ff. t. 4.

III. Quamvis res hæreditatis, jacente hæreditate, surripiens, nec furti, nec legis Aquiliæ actione conveniri queat. *l.* 1. §. 1. *&* 15. *ff. h. Tabor Racem. Crim. h. t. n.* 18. *&* 32. ne tamen ex testamento liber esse jussus, surreptionem, aut corruptionem impune faciat, Prætor *actionem in factum* concedit, quæ *est* pœnalis. *l.* 1. *pr. &* §. 2. *ff. h. C. A. h. t. th.* 10. & intra annum utilem. *l.* 1 *ff. h.* datur hæredibus. *l.* 1. §. 18. *ff. h.* adversus servos, qui testamento liberi esse jussi sunt, & ex hæreditate quid surripuerunt, aut corripuerunt, ad hoc, ut duplum ejus, quod interest, præstetur. *l.* 1. *pr. &* §. 16. *ff. h. j. Tab. c. l. th.* 23.

Furti adversus nautas, caupones, stabularios. L. 47. ff. t. 5.

IV. Pari modo *Prætor dat actionem pœnalem l.* 1. §. 2. *ff. h. Tab. Rac. Crim. h. t. th.* 25. quæ competit *illi*, *cui quid in navi, caupona vel stabulo* ab exercentibus, non viatoribus, *l.* 1. §. *f. ff. h. subreptum est. l.* 1. *pr. &* §. 3. *ff. h.* adversus nautam, cauponem, vel stabularium *d. l.* 1. ad hoc, ut duplum præstetur. *l.* 1. §. 2.

ff. h.

ff. h. Quam actionem non recessisse ab usu, contra communem opinionem Doctorum asserit. *c. Tab. num.* 32. *v. Phil. Us. Pr. inst. l.* 4. *Ecl.* 42.

SI FAMILIA FURTUM FECISSE DICETUR.

L. 47. ff. t. 6.

V. Item *si familia* (i. e. plures servi ejusdem domini) *furtum fecit*, *datur actio prætoria*, ei cui furtum factum est, adversus dominum, qui servos possidet. *l.* 3. §. *f. ff. h.* ad hoc, ut duplum præstetur præter rem, quæ condictione repetitur. *l.* 2. *ff. h. Tab. Rat. Crim. h. t. num.* 45. Arbitrio autem domini, quo ignorante furtum commissum, relictum est, utrum familiam noxæ dedere, an vero tantum offerre velit, quantum præstaret unus liber, si furtum fecisset *l.* 1. *ff. h.* Hoc ad damnum a familia datum extenditur. *l.* 32. *ff. ad L. Aquil. Hahn. ad Wes. h. t.*

ARBORUM FURTIM CÆSARUM

L. 47. ff. t. 7.

VI. Coërcetur etiam *furtiva arborum cæsio*, quæ *est* delictum privatum, quo quis alienas arbores, ignorante domino, celandique ejus causa, cædit. *l.* 7. *l.* 8. *ff. h.* Arborum nomine quid comprehendatur. *v. l.* 3. *pr.* & §. *seq. ff. h. Berl. P.* 5. *Concl.* 52. *n.* 22. *Datur* etiam *actio civilis. l.* 1. *ff. h.* mixta pœnalis. *l.* 7. §. 6. & 7. *l.*

K 2 8. *ff.*

8.*ff.h.* Domino tam utili *l.* 5.§. 3.*ff.h.* quam directo. *l.*8.*ff. h.* adversus eum, qui arbores alienas clam,& invito domino, cæcidit. *d. l.* 7. ad hoc, ut damnum duplo resarciatur. *l.* 7.§. *f.ff. h.* Conf. *Tab. Rac. Crim. h. t. num.* 33. *seqq.* Jure Sax. solo nocendi animo arbores cædenti, pœna 30. solidorum, seu duarum sexagenarum antiquarum imponitur L. R. *l.* 2. *a.*28. C. *El.* 37. *ibique* Carpzov.*d.* 1. qua pœna arboris æstimatio, quæ præstanda est, non continetur. *Berl. d.* Concl. *num.* 14. *Matth.* Col. *P.* 1. *dec.* 145. *num.* 4. pro qualitate delicti, & magnitudine damni vero graviori etiam pœnæ locus est. Carpzov. *Pr. Crim. P.* 2. *q.* 83. *n.* 19. Quodsi arbores animo furandi cæsæ sunt, pœna furti in delinquentem statuitur, non tamen facile suspendii *v. d. C.* 37. *ibique Carpz. d.* 3. *j. eund. Pr. Crim. d.q.* 83. *n.* 24. ubi de furibus herbarum agit. *n.* 27.

De incendio, ruina, naufragio, rate, nave expugnata. L. 47. ff. t. 9.

VII. Præterea, quoniam publice interest nihil rapi, aut recipi ex incendio, ruina, naufragio, rate, nave expugnata, damnique nihil in his rebus dari, *Prætor proposuit* suo Edicto *l.* 1.*pr.* & §. 1.*actionem*, quæ est pœnalis mixta, & datur ei, cui quid abreptum, ablatum, val damni datum est, occasione incendii, ruinæ &c. *v. l.* 1. §.23.*ff.h. l.* 4.§. 2. *ff. eod.* adversus eum, qui quid occasione incendii, ruinæ,

næ, naufragii, ratis, navisve expugnandæ rapuit, aut damni dedit, ad hoc, ut intra annum quadruplum, post annum simplum restituat. *l.* 1. *ff. h.*

TIT. VII.

DE
SEPULCRO VIOLATO.
L. 47. ff. t. 12.

Post delicta privata de Extraordinariis Criminibus agitur, e quibus reliquum est, ut in specie agatur de Sepulcro violato.

I. Adversus violatorem sepulcri Prætor producit *actionem in factum*, quæ est famosa *l.* 1. *ff. h.* competens ei, ad quem res pertinet, *l.* 6. *ff. h.* adversus eum, qui dolo malo sepulcrum violavit *l.* 3. *ff. h.* ad hoc, ut præstet 100. aureos, & si sepulcrum dolo malo inhabitaverit, ducentos *d. l.* 3. quæ pœna actori applicanda est, *v. l.* 3. §. 8. *ff. h. l.* 12. *ff. de V. S. Anton. Matth. de Crim. l.* 47. *t.* 6. *n.* 6. ubi *num.* 8. addit, hanc actionem usu non esse antiquatam.

II. Hæc obtinent, cum de sepulcro violato civiliter agitur, non quando criminaliter *v. Cujac. in Parat. Cod. h. t.* tum enim distinguendum est, utrum violatio cum armis, an vero sine armis facta sit; illo casu capite plectuntur. *l.* 3. §. 7. *ff. h.* etiam Jure Saxon. *P.* 4. *C.*

El. 34. *ibique Carpz. d.* 2. hoc casu cum corpora sunt extracta, ossave eruta, humiliores summo supplicio afficiuntur, honestiores in insulam deportantur; alias autem arbitrarie puniuntur. *l. f. ff. h.* & quidem corporibus sepultis, & reliquiis tantum contrectatis, pœna decem pondo auri fisco inferenda est *l.* 4. C. *h.* quam pœnam ab usu nondum recessisse testatur *præjud. apud Carpzov. Pr. Crim. P.* 2. *Q.* 73. *n.* 66. Conf. *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 2. *verb. Ei Centum in f.*

DE CONCUSSIONE.
L. 47. ff. t. 13.

III. Extraordinariis Criminibus annumeratur *Concussio*, quæ nihil *est* aliud, quam terroris injectio ad faciendum, vel non faciendum aliquid. Fieri potest a Persona tam publica, quam privata. *v. c.* 5. *caus.* 23. *q. I. Exempl. v. l.* 1. *l.* 2. *ff. h. j. Anton. Matth. de Crim. l.* 47. *t.* 7. *num.* 3. *& Wesenb. t.* 1. *&* 2. Pœna hujus criminis est arbitraria. *l.* 2. *ff. h. Wiss. ad π. h.*

DE FURIBUS BALNEARIIS.
L. 47. ff. t. 17.

IV. Ad Extraordinarii criminis reos referuntur etiam *fures balnearii*, qui in balneis vestimenta lavantium surripiunt, quorum pœna pro circumstantiis varia fuit, *l.* 1. *l.* 2.

l. 3.

l. 3. *ff. h. Ant. Matth. de Crim. l.* 47. *t.* 11. *c.* 1. *Hodie* pari cum aliis furibus afficiuntur pœna, secundum P. H. O. *a.* 159. & 160. docente *Hahn. ad Wes. h. t.*

DE EFFRACTORIBUS ET EXPILATORIBUS.

L. 47. ff. t. 18.

V. Effractores etiam, qui carceres, ædes &c. effringunt. *l.* 1. *pr.* & §. 2. *ff.* criminis extraordinarii fiunt rei, iidemque vel sunt diurni, vel nocturni. *l.* 2. *ff. h. Carceris effractio* vel fit ab incarcerato, vel ab extraneo. *Si fit ab extraneo* per violentiam, is tanquam violator pacis publicæ, vel gladio puniri, vel ead. qua afficiendus fuisset carcere per effractionem liberatus, pœna plecti potest. *v.* L. R. *l.* 3. *a.* 9. *Carpzov. P. Crim. P.* 1. *q.* 35. *n.* 25. *id. P.* 4. C. *El.* 13. *d.* 8. *Si fit ab incarcerato*, & is ob crimen capitale incarceratus est, capitalis pœna in effractorem statui potest, alias vero arbitraria *v. l.* 1. *ff. h. l.* 4. *C. de Custod. reor. Ord. Crim. art.* 180. *Carpzov. Pr. Crim. P.* 3. *q.* 111. *n.* 94 & 95. *Ant. Matth. de* Cr. *l.* 47. *t. fin. c.* 4. *n.* 3. Quod si autem criminis capitalis *reus evasit custodum dolo*, in custodes pœnæ similitudo statuitur, secundum *d. a.* 180. *d. l.* 4. si custodum *culpa*, pœnæ arbitrariæ locus est. *d. art. d. l.* 4. Conf. *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 1. *Lauterb. Comp. Jur. h. l. b.*

VI. *Expilatores sunt* fures atrociores, qui adeo furantur, ut ne quidem pilum relinquant *v. l.* 1. §. 1. *ff. h.* Conf. *Hill. ad Don. en. l.* 15. *c.* 19. *l. h.*

EXPILATÆ HÆREDITATIS.

L. 47. ff. t. 19.

VII. Pariter *Expilatio hæreditatis est* crimen extraordinarium, quo res hæreditariæ, nondum ab hærede possessæ, fraudulose contrectantur lucri gratia. Ex hoc crimine nascitur accusatio famosa. *l.* 12. *C. Ex. quib. caus. infam.* quæ datur hæredibus. *l.* 3. *C. h.* adversus eos, qui hæreditatem expilarunt, ad pœnam extraordinariam *l.* 1. *ff. h.* Quæ monente *Carpzov. P.* 2. *q.* 83. *n.* 82. inter consanguineos &c. relegationem excedere non solet, inter extraneos ad fustigationem extendi potest. *v. l.* 1. §. 1. *ff. l.* 3. *C. h.* Regulariter hæc accusatio nec adversus uxorem. *l.* 5. *ff. h. l.* 4. *C. h.* nec cohæredes locum habet. *v. l.* 51. *ff. pro socio* conf. *Ant. Matth. d. Crim. l.* 47. *t.* 12. *n.* 3.

DE FUGITIVIS.

L. 11. ff. t. 4.

VIII. Cæterum non aberrabimus a scopo, si hoc loco non nihil de Fugitivis, Aleatoribus, & Mensoribus, falsum modum renunciantibus adjiciamus. *Fugitivus est*, qui eo animo

mo discedit, ne ad dominum redeat. *l.* 225. *ff. de V. S.* quæ non redeundi intentio in errone deficit *l.* 17. §. 1. 14. *ff. de Ædil. Ed.* sed in titulo de fugitivis fugitivi vocabulum etiam erronem complectitur. *l.* 1. §. 15. *ff. h.* Fugitivum celantes crimine furti se obstringunt. *l.* 1. *ff. h. v. l.* 3. *C. h.* Sicuti autem in alienis prædiis requirere fugitivos, scrutando cubilia &c. licuit olim, auctoritate Magistratus *v. l.* 1. §. 2. *l.* 5. *ff. h.* ita *hodie* fieri potest reorum, rerumque furtivarum, prævia causæ cognitione, indiciisque sufficientibus allegatis, per alienas domos aut possessiones inquisitio, vulgo die Haußsuchung. *v. Bocer. Dec.* 114.

DE ALEATORIBUS.

L. 11. ff. t. 5.

IX. *Aleatores dicuntur*, qui ludis fortunæ aut mixtis, lucri intentione, deditι sunt. *v. l.* 2. §. 1. *l.* 3. *l.* 4. *ff. h.* *Ludus* describitur ab *Hahn. ad Wes. h. t.* quod sit actus ad animi oblectationem pertinens, quo luditur in victoriam, ut vincenti cedat, quod ejus causa depositum fuerit. Ludus *est vel artis*, in quo arte, *vel fortunæ*, in quo fortuna, *vel mixtus*, in quo & ars & fortuna victoria paratur. *Ludi artis permissi* sunt, dummodo dolus absit, & lucri causa non instituantur. *d. l.* 2. *l.* 1. *C. h. j. l.* 206.

ff. de reg. jur. Ludi mixti & fortunæ sunt prohibiti, nisi recreationis gratia moderate, citra rei familiaris jacturam, suscipiantur, & omnis prohibitionis ratio cesset. *Pœna lusorum* est *arbitraria* de Jure Saxon. Elect. *v.* Policey-Ordn. *Joh. Georg. II. t.* 8. *seqq. Carpzov. Pr. Crim. P.* 3. *q.* 134. *n.* 29. *seqq.*

X. Ut ad Aleatores revertamur, eorum susceptores verberati, furto defraudati, damnove affecti tempore lusus, nullam habent actionem *l.* 1. *pr. &* §. 3. *ff. h. Franz.* C. *ff. h. t. num.* 11. *vid. præjud. apud Hahn. num.* 3. *Lusores* vero *ad ludendum* vel ab initio *cogentes*, vel in lusu invitos retinentes, aut mulcta multantur, aut in latumias, vel vincula publica ducuntur. *Magn. auct. S. J.* C. *Ex.* 15. *th.* 57. Ludo autem illicito perditi repetitio est, cui per quinquaginta annorum spatia demum præscribitur, *l. f.* C. *h.* Quam repetitionem generali consuetudine denegari putat *Grœnew. de LL. abrog. ad h. t. ff. num.* 2. Conf. *Rauchb. P.* 2. *q.* 25. *num.* 49. *j.* Carpzov. *l.* 6. *Resp.* 69. *n.* 16. item collusori, intuitu debiti per lusum talem contracti, denegatur actio *l.* 1. C. *h.* L. R. *l.* 1. *a.* 6. *Carpzov. P.* Crim. *d. q. num.* 23. *Hahn. a. W. h. t. num.* 2. Add. *Jurispr. l.* 3. *t.* 26. *a.* 6. De sponsionibus. *l.* 3. *t.* 12. *a.* 3. *Olla fortunæ* (der Glücks-Topff) fraude omni remota licita est. *d. l.* 8. *ff. de Contrah. emt.* Jur. Saxonico autem prohibita. *d. t.*

d. t. 8. der Policey-Ordnung. §. dieweil auch. *j. Puf. de J. N. & G. l.* 5. *c.* 6. §. 7.

SI MENSOR FALSUM MODUM DIXERIT.

L. 11. ff. t. 6.

XI. *Adversus mensores, falsum modum dicentes, Prætor actionem in factum proposuit. l.* 1. *ff. h. t.* quæ est personalis, subsidiaria *l.* 3. §. 2. *&* 3. *ff. h.* rei persecutoria, perpetua. *l.* 4. *ff. h.* competens illis, quorum interest falsum modum dolo, aut lata culpa, non esse renunciatum, *l.* 1. §. 1. *ff. h.* eorumque hæredibus *l.* 3. §. 1. 5. *ff. h.* adversus mensores agri *l.* 1. §. *f. ff. h.* frumenti, vini, *l.* 5. §. *f.* &c. qui per se, aut per alios falsum modum renunciarunt *l.* 1. §. *f. l.* 2. *ff. h.* ad id quod interest. *l.* 5. §. 1. *ff. h. l.* 3. §. 1. *ff. eod.* Hæc actio utiliter etiam adversus eos, qui cum non sint mensores, in modo tamen, æstimatione, aut computatione fefellerunt, obtinet *l.* 7. §. 2. *seqq. ff. h. t. Hahn. ad Wes. h. t. n.* 4. *Franz.* C. *ff. h. t. n.* 10.

TIT. VIII.
AD SCTUM TURPILLIANUM ET DE ABOLITIONIBUS CRIMINUM.

De criminibus singulis specialiter tractatum est hactenus, unde progrediendum est ad ea, quæ multis criminibus sunt Communia.

I. Ubi

I. Ubi circa Accusatores non omittendum, quod temerariis Accusatoribus infrequens non est *calumniari*, i. e. falsa crimina dolo intendere. *Prævaricari* h. e. vera crimina, per collusionem cum reo, abscondere. *Tergiversari* h.e. in universum ab accusatione, non impetrata abolitione, desistere *l.* 1. *pr.* & §. *seq. ff. h. t. l.* 1. *C. eod. Calumniatorum pœna* J. *Civili est talio l.* 10. C. *de Calum. hodie* vero arbitraria *Magnif. Auct. S.J. C. Ex.* 49. *th.* 85. De Prævaricatoribus Jurisprud. *l.* 3. *T.* 24. *a.* 4. *n.* 7. actum. *Tergiversatoris pœna* quinque librarum auri manet. *l.* 3. §. *f. ff. de Prævaricat.* una cum remotione ab accusandi potestate *l.* 2. *ff. h.* Jur. Sax. conf. L. R. *l.* 1. *art.* 69.

II. *Abolitio est* necessitatis, accusationem peragendi, remissio. *v. l.* 12. *ff. h.* Hæc vel privata, vel publica, vel legalis est. *Privata* accusatori postulanti a Judice, ex justa causa conceditur *l.* 10. *ff. l.* 2. *C. d. Abol. Publica* ob causam publicam tribuitur: veluti re prospere gesta. *l.* 8. *l.* 9 *ff. h. Legalis* a lege dependet *l.* 10. *ff. h.* Regulariter conceditur abolitio. Exceptiones *v. l. f. C. de Abolit.* in crimine læsæ Majestatis, peculatus &c.

De requirendis reis, vel absentibus damnandis. L. 48. ff. t. 17. III. Accusatio ad præsentes criminum reos præcipue pertinet: absentes enim requirendi sunt *l.* 6. C. *de Accusat. l.* 5. *ff. de Pœn.* ne quis inaudita causa condemnetur. *l.* 1. *ff. h.* Publicis igitur edictis reus citatur, ut copiam sui præstet, & a crimine se purget. *l.* 1. §. 1 *ff. h. L.*

h.l. 1. *C. h. t.* bona etiam reorum obſignantur, & ſi intra annum non redierint, ſeque purgaverint, poſt annum in fiſcum coguntur. *l. f. ff. h. t. Hodie bonorum annotatio* inſolens non eſt, ut vivendi mediis deſtitutus, eo citius ſe ſiſtat, at publicatio bonorum per Imperatorem in *Nov.* 134. *c. f. & Ord. Crim. a.* 106. fere ſublata eſt. *Hahn. ad Weſ. h. t. n.* 5. *Carpzov. P.* 4. *C.* 48. *d.* 11. *v. Juriſpr. l.* 4. *t.* 21. *n.* 19. *ſeqq. Müll. de fuga th.* 33.

IV. *Quæſtio*, Germ. die peinliche oder ſcharffe Frage, *eſt* interrogatio legitima de Crimine, per corporis tormenta, ad eruendam veritatem, a Judice inſtituta. *l.* 15. §. 41. *ff. de injur. l.* 12. *C. h. t.* A Quæſtione diverſa eſt *Territio*, quæ deſcribi poteſt, quod ſit carnificis de torquendo comminatio, eaque in verbalem, & realem diſpeſcitur. *Verbalis* ſine apprehenſione, verbis geſtibusque carnificis, ad torturam præparatoriis, perficitur, & proprie talis eſt. *Realis* vero præter minas carnificis, apprehenſionem, & quale quale torturæ initium complectitur, diciturque vulgo das Vorſtellen mit den Daumſtöcken. *Carpz. Pr. Crim. P.* 3. *q.* 117. *n.* 52. Hæc, quatenus realem corporis afflictionem continet, proxime ad torturam accedit; verbalis autem non tam torturæ, quam ad Torturam gradus eſt, uti loquitur *Ant. Matth. de Crim. l.* 48. *t.* 16. *c.* 2. *num.* 2. *Carpz. Pr. Crim. P.* 3. *q.* 117. *num.* 52. *& q.* 119. *n.* 52. Territio adhibetur ob indiciorum,

De Quæſtionibus L. 48. ff. t. 18.

aut

aut delicti levitatem, vel Personæ qualitatem, quæ torturam non admittit. Exemplum de impubere *v. l.* 1. §. 33. *ff. ad SCT. Silan. j. l.* 15. §. 41. *ff. de injur. v. Carpzov. q.* 117. *n.* 51. & 53.

V. *Tortura* tribus discernitur *gradibus*, *primus est*, quando adhibitis funiculis cruciantur rei, *secundus*, quando scalæ subjiciuntur, membraque expanduntur: *tertius*, cum præter expansionem, severioribus tormentis rei affliguntur e. g. sulphure aut igne corpori injecto. *Carpz. c. l. n.* 60. *seqq. Ant. Matth. c. l. n.* 2. *Hahn. ad Wes. h. t. verb. varii.* cum autem de confessione, quæ per torturam extorqueri solet, actum sit *Jurispr. l.* 4. *t.* 21. *a.* 14. *seqq.* reliquum est, ut *torturæ requisita*, *formam & reiterationem* paucis expendamus.

VI. *Requiritur* vero (1) ut judex, torturam decernens, jure Civ. merum Imperium, jure Sax. Jurisdictionem superiorem habeat. *Carpz. c. l. num.* 19. (2) ut delictum sit capitale & atrox *l.* 8. *ff. h. Ord. Crim. art.* 8. *Eck. C. ff. h. t.* §. 5. (3) ut veritas aliter haberi nequeat. *v. l.* 9. *ff. h. l.* 1. *pr. ff. eod. Carpzov. P. Crim. P.* 3. *q.* 119. *num.* 64. *Ant. Matth. d. t.* 16. *c.* 3. *n.* 21. *Wis. ad. π. h. t. th.* 15. (4) & de corpore delicti certo constet. *l.* 1. §. 24. *ff. ad SCT. Silan. Ord. Crim. art.* 20. *Carpzov. d. q. n.* 59. *seqq. it. p.* 4. *Const. El.* 3. *d.* 16. & 17. (5) ut reus tantis sit oneratus indiciis, ut sola confessio deesse videatur, *l.* 8. §. 1. *C. h. l.*

1. §.

1. §. 1. *f. h.* *Est* autem *indicium* argumentum delicti perpetrati demonstrativum, sive indicativum, idque in *commune* & *proprium* distinguitur, hoc ad certum crimen restringitur, illud ad quælibet delicta pertinet. Ita proprium homicidii indicium est, quando reus cum vestimentis,armisque sanguineis, in loco homicidii deprehenditur *v. Ord. Crim. a.* 33. de veneficii indicio *v. Ord. Crim. a.* 37. *&c. Hahn. ad Wes. h. t. num.* 7. *Commune* indicium *vel est verisimile*, seu probabile remotum, *vel certum*, seu indubitatum propinquum, hoc, non illud, per se ad torturam est sufficiens. *Ord. Crim. a.* 27. *Hahn. c. l. v.* plenius *Carpz. Pr. crim. P.* 3. *q.* 120. *&* 121. *& Lauterb. Comp. Jur. h. t.* (6) ut persona sit torqueri non prohibita. *l.* 8. *pr. &* §. 1. *C. h. t.*

VII. *Torturæ* vero *non subjiciuntur* alii ob dignitatem, alii ob ætatem, alii ob invaletudinem. *Ob dignitatem* Principes, Duces, Comites. Barones, &c. *l.* 11. *C. h. t. l.* 10. *C. de dignit.* Milites & nobiles *v. l.* 8. *C. h. l.* 4. *C. de Leg. Jul. Maj.* Doctores & Professores *v. d. l.* 10. *l.* 14. *C. d. Advoc. div. jud. l.* 6. *C. de Prof. & Med. v. alleg. ap. Lauterb. Comp. Jur. h. t. & Carpz. P.* 3. *q.* 118. *n.* 2. *seqq. ob ætatem* impuberes, licet pubertati sint proximi. *l.* 1. §. 33. *ff. ad SCT. Silan. Ant. Matth. de Crim. l.* 48. *tit.* 16. *c.* 2. *n.* 9. *Carpzov. c. l. n.* 11. Senes, ætate defecti. *l.* 3. §. 7. *ff. eod. Carpz. c. l. num.* 38. *Ob invaletudinem mentis* furiosi

furiosi, & melancholici manifesti *v. l.* 3. §. 11. *eod. j. Hahn. ad Wes. de Pœn. num.* 20. *Corporis*, muti & surdi natura tales. *v. l.* 3. §. 8. 10. *ff. eod.* lethali morbo laborantes. *v. l.* 7. *ff. h. t. j. l.* 3. *ff. ad SCT. Sil. j. art.* 59. *Ord. Crim. id. num.* 47. *seqq.* Mulieres prægnantes, & puerperæ intra 40. dies, postquam editus est partus. *l.* 3. *ff. de Pœn. l.* 18. *ff. de stat. hom. j. l.* 7. *ff. h. Phil. uf. Pract. Inst. l.* 1. *Ecl.* 36. *Carpz. c. l. n.* 51. *seqq.* An autem & quatenus terreri possint torqueri prohibiti, *v. ap. Ant. Matt. c. l. n.* 13.

VIII. *Forma torturæ hac est*, quod (1) dies certus, regulariter non feriatus. *l.* 10. *C. de fer.* ad quæstionem habendam præfigitur *v. Ord. Crim. art.* 45. eodemque (2) tempore opportuno, alicubi nocturno, alicubi matutino, non statim post prandium, aut cœnam, *Matth. d. t.* 16. *c.* 4. *num.* 9. (3) torquendus ad spontaneam confessionem, in præsentia Judicis, cum Assessoribus duobus, & Actuario, adhibitis etiam minis, commonetur, *Ord. Crim. a.* 46. (4) inter plures delicti complices is, a quo facillime veritas cognosci posse creditur, ordine torturæ præfertur. *l.* 1. §. 2. *ff. h.* ut timidior, vel qui teneræ ætatis est. *l.* 18. *ff. h.* & (5) tormenta usitata, cum moderatæ rationis temperamento. *l.* 10. §. 3. *ff. h.* (Jur. Sax. ad præscriptam a JCtis sententiam) ita applicantur, ut reus salvus sit vel innocentiæ, vel supplicio. *l.* 7. *ff. h. j. Ord. C. a.* 58. deinde remisso

misso torturæ actu. *Ord. C. a.* 58. reus articulate & breviter, annexa circumstantiarum inquisitione. *v. O. C. a.* 48. examinatur, & tandem tota torturæ executio, una cum rei confessione, omnibusque circumstantiis, ab Actuario diligenter consignatur. *Ord. Cr. a.* 47. *Carpzov. P.* 3. *q.* 124. *per tot.*

IX. Denique ad *torturæ reiterationem* pergendum, quæ locum habet, quando nova emergunt indicia *l.* 18. §. 1. *ff. h. t. Anton. Matth. d. t. c.* 4. §. 14. & pro Judicis arbitrio fieri potest Jure Civ. *v. l.* 1. §. 2. *ff. de Jur. delib. Jur. Saxon. Elect.* in criminibus atrocissimis ultra tertiam, in reliquis delictis ultra secundam vicem tortura repeti non debet, per *Const. El. Nov.* 9. *Carpzov. P.* 3. *q.* 125. *n.* 34. *seqq.* & *n.* 50. *seqq.*

TIT. IX.
DE
POENIS.
L. 48. ff. t. 19.

I. Variis criminibus etiam communes sunt pœnæ. *Pœna* est delicti, sive criminis, debita coërcitio: dividitur in civilem & criminalem. *Civilis* interesse privatum spectat, & actori applicatur. *Criminalis* interesse publicum respicit, & fisco cedit. *v. l.* 12. *ff. de V. S. l.* 9. §. 5. *ff. de Publ. & vect. l.* 4. *ff. de publ. jud.* §. 10. *I.*

 de

de Injur. v. Barthol. in l. 2. *ff. de Jud. Carpzov. P.* 3. *q.* 102. *n.* 27. *&* 28. Criminalis pœna vel capitalis eſt, vel non capitalis. *Capitalis* caput rei adimit *vel naturaliter*, adimendo vitam, ut per capitis amputationem *l.* 28. *ff. eod.* ſubmerſionem in aquis. *l.* 9. *ff. ad L. Pomp. de parr. vel civiliter* libertatem aut civitatem, ut per deportationem in inſulam, damnationem in metallum *dd. ll.* in cujus locum damnationem ad triremes ſucceſſiſſe, putat *Carpzov. Pr. Cr. P.* 3. *q.* 129. *num.* 8. objectionem beſtiis factam. *l.* 11. §. *f. ff. h. Non capitalis* pœna *eſt*, quæ caput rei non adimit, ſive qua quis, ſalva vita, libertate & civitate coërcetur, ut Relegatio. *l.* 14. §. 1. *ff. de interd. & releg.* damnum pecuniarium cum infamia. *l.* 8. *ff. h. v. plur. Ant. Matth. de Cr. l.* 48. *t.* 18. *c.* 1. *n.* 9. *& prac.*

II. Præterea *pœna eſt* Ordinaria, vel Extraordinaria. *Ordinaria* dicitur, quæ lege publica ſpecialiter definita eſt. *l.* 1. §. 1. *ff. de Effract.* ſ*j. l.* 15. *ff. ad Munic. Extraordinaria*, quæ lege determinata non eſt, ſed judicis arbitrio relicta *d. l.* 11. *ff. h. l.* 4. §. 1. *ff. incend. ruin. naufrag. Infligenda* vero eſt pœna *delicto proportionata*, delictumque ipſum, ſive facto, ſive dicto, ſive ſcripto, ſive conſilio ſit peccatum, conſideratis circumſtantiis cauſæ, perſonæ, loci, temporis, qualitatis, quantitatis & eventus, æſtimandum eſt *l.* 16. *pr. &* §. 1. *ff. h. t.* conf. *Ant. Matth. c. l. c.* 4. *Magn. Auth. S. J.*

C. Ex.

C. Ex. 1. th. 31. *Carpzov. Pr. Cr. P. 3. q.* 142. *seqq. Non* etiam *prohibita* pœna in delinquentes ſtatuenda eſt, quo refertur præcipitatio de ſaxo. *l.* 25. §. 1. *ff. h. &c. & carcer perpetuus, l.* 6. *C. h. t. j. Matth. c. l. c.* 1. *n.* 3. 13. *Bach. v.* 2. *D.* 31. *th.* 4. *l. d.* Jure Canon. permiſſus. *c.* 3. *d. pœn. in* 6. Hic *moribus* regulariter locum non habet, niſi lege vel ſtatuto talis pœna ſtatuta ſit. *v. Conſt. Nov. Elect.* 8. *teſte Carpz. P.* 3. *q.* 111. *n.* 57. *ſeqq.* Cæterum carceris *temporalis* pœna nec *Ord. Crim. a.* 157. nec Jur. Canonico *d. c.* 3. nec uſu, præcipue in arbitrariis, improbatur. *Carpz. c. l. n.* 64. Conf. *Hahn. ad Weſ. h. t. n.* 4. In Electoratu Sax. autem Judex inferior nec carceris pœnam ultra octiduum, nec mulctam pecuniariam, tribus vel quatuor Sexagenis novis majorem, dictare poteſt. *Carpz. P.* 3. *q.* 109. *n.* 63. *& P.* 2. *q.* 70. *n.* 49.

III. *Moribus* præcipue *Saxonicis pœnæ* aliæ ſunt criminales, aliæ civiles: illæ Peinliche / hæ Bürgerliche Straffen appellantur. *Criminales ſunt*, quæ corpus affligunt, & cum vitam hominis adimunt, *capitales*, cum non adimunt vitam, ſed corpus directo affligunt, *non Capitales* nominantur. *Civiles pœnæ ſunt*, quibus directo corpus non affligitur. *Ad pœnas criminales capitales refertur* capitis amputatio: Suſpendium: Rota: Suffocatio in aquis: Combuſtio & diſſectio in quatuor partes. *Ad pœnas criminales non capitales* Fuſtigatio: Abſciſſio duorum digitorum, Ma-

Manus amputatio, Membrorum extensio seu Tratto di Corda, Damnatio ad triremes, metallum vel opus publicum. *Ad pœnas civiles* mulcta pecuniaria, Geld-Busse, Carcer & Relegatio. De quibus omnibus accurate tractavit *Carpz. Pr. C. P.* 3. *q.* 128. 129. & 130. *brev. Hahn. ad Wes. h. t. n.* 2.

IV. *Irroganda est pœna ipsis delinquentibus l.* 21. *C. de Pœn.* non liberis *l.* 26. *ff. h.* nec hæredibus *l.* 20. *ff. eod.* nisi vel lis sit contestata, & condemnatio secuta, qua bonorum ademtio dictata sit. *l.* 20. *ff. de Accusat.* vel criminis ea sit atrocitas, ut pœna ad liberos extendatur *l.* 5. §. 1. *C. ad L. Jul. Maj. d. l.* 20. Nec brutis, licet ea, ne indignam refricent facti memoriam, nonnunquam tolli soleant. *c.* 4. *caus.* 15. *q.* 1. *Petr. Theod. Coll. Crim. Disp.* 10. *th.* 3. *l. h. Carpz. Pr. Cr. q.* 131. *n.* 2. *seqq.*

V. *Finis* pœnarum *est*, ut sollicita Justitiæ administratione Numinis divini indignatio evitetur *v. c.* 32. *caus.* 23. *q.* 5. delinquentes, libidine peccandi exstincta, emendentur *l.* 20. *ff. h.* alii exemplo deterreantur *l.* 6. §. 1. *ff. h.* & boni sua securitate fruantur. *c.* 18. *caus.* 23. *q.* 5. quod optime apud *Senecam de Clem. l.* 1. *c.* 22. his verbis traditum legimus: *In vindicandis injuriis hæc tria lex secuta est, quæ Princeps quoque sequi debet, aut ut eum, quem punit, emendet: aut ut pœna ejus cæteros meliores reddat: aut ut, sublatis malis, securiores cæteri vivant.*

VI.

VI. *Exstinguitur pœna* defuncto eo, qui criminis reus fuit. *l. 6. ff. de Publ. jud.* nec in cadaver, nisi in quibusdam atrocissimis Criminibus, animadvertitur. *v. l. 28. §. 15. ff. de Pœn. Carpzov. d. l. n. 44. seqq.* de præscriptione *v. Jurispr. l. 3. t. 28. n. 4.*

VII. *Damnatorum bona olim confiscabantur*, lata sententia condemnatoria, in crimine capitali. *l. 1. ff. h.* quæ confiscatio tamen ad bona propria pertinebat, quæ ad hæredem extraneum transire poterant, non ad feudalia, nec fideicommisso subjecta, secundum *Hahn. ad Wes. h. t. verb. item* Conf. *tamen Matth. d. Crim. l. 48. c. 18. n. 2.* De bonis damnatorum. L. 48. ff. t. 20.

VIII. *Jure Novellarum* Ascendentes & descendentes, usque ad tertium gradum, excludebant fiscum. *N. 134. c. f.* Excepto Majestatis Crimine, quod in Authentica *Bona damnatorum* Irnerius novo jure ad collaterales extendit. *d. Auth. de Bon. Damn. C. de Bon. proscr. per Ord. Crim. a. 218.* vero, si crimen læsæ Majestatis excipias, *hæc confiscatio abrogata esse videtur. Carpzov. P. 3. q. 135. n. 9. seqq. Hahn. ad Wes. h. t. Verb. Exceptio. Diss. Lauterb. Com. Jur. h. t.*

IX. *Eorum* quoque *bona in fiscum cedebant, qui conscientia delati,* admissique *criminis,* metuque futuræ sententiæ, non tædio vitæ aut furore &c. *mortem sibi consciverant. l. 1. C. h. l. 2. C. eod.* ubi in dubio hæredibus relinquebatur potestas defunctorum innocentiam o- De bonis eor. qui ante sent. vel mortem sibi consciv. vel accus. corruperunt. L. 48. t. ff. 21

 sten-

ſtendendi, *l. f. §. f. ff. h*. Quæ confiſcatio *hodie* non niſi in reo Criminis læſæ Majeſtatis obtinet, *v. Ord. Crim. a.* 135. & 218. *quod teſtatur prajudicium Magn. Struv. ad Ant. Matth. de ſucceſſ. c.* 19. *a.* 71. *Hahn. ad Weſ. t. Ad L. Corn. num.* 7. *verb. An vero*. de eo, qui accuſatorem in crimine non capitali corrupit, *v. l.* 1. *ff. h.*

De interdict. & relegat. & deportatis L. 48. ff. t. 22.

X. Hactenus de pœnis in genere dictum, jam ad certas pœnarum ſpecies, utpote Interdictionem, relegationem, & deportationem perveniendum eſt. *Interdicti ſunt*, quibus certo loco, advocatione, ordine aut ſimili quodam jure interdictum eſt. *l.* 7. §. 10. 19. 20. *l.* 9. *ff. h. l.* 9. *ff. de Pœn. Relegatus eſt*, qui certo loco incluſus, vel excluſus eſt, ſalvo civitatis jure, *l.* 4. *l.* 5. *l.* 7. *ff. h. Relegatio fit vel ad tempus, vel in perpetuum*, huic, non illi, quandoque partis bonorum publicatio adhæret, *d. l.* 4. *Ant. Matth. de Crim. l.* 48. *t.* 18. *c.* 1. *n.* 10. *Hodie* relegatio vel in perpetuum fit, **die ewige Verweiſung,** vel ad certum tempus, **die zeitliche Verweiſung,** vel, memorante Hahnio, revocabiliter, **auf künfftige Erlaſſung,** quæ poſtrema relegatio arbitrio Magiſtratus revocari poteſt. Indefinite concepta relegatio, **daß N. des Landes zu verweiſen ſey /** perpetuam relegationem denotat. *v. l.* 10. *de Pœn. Hahn. ad Weſenb. t. de Pœn. n.* 7. *Carpzov. Pr. Cr. P.* 3. *q.* 130. *num.* 170. *ſeqq. J. Civ.* e certo Provinciæ loco relegatus, non cenſetur a tota pro-

vin-

vincia exclusus *l.* 7. §. 15. *ff. h. t. J. Sax.* creditur e tota provincia relegatus, per *P.* 4. *C. El.* 47. *ubi Carpzov. d.* 1. & si relegatio a superiore facta est, etiam ad subfeuda extenditur. *Carpzov. Decis. Elect.* 98. Caeterum relegatio nec matrimonii vinculum solvit. *v. l.* 22. §. 7. *ff. solut. matr. Carpz. ad d. C. d.* 7. nec bona, civitatem, famamve (nisi ob delictum famosum facta est *v. l.* 22. *ff. de his qui not. inf.*) tollit, *id. d.* 9, 12. *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 4. adeo, ut relegatus alibi ad honores admitti possit *d.* 11. Affinis relegationi est *impositio venditionis ac migrationis ex certo aliquo pago*, cujus mentionem facit Elector Sax. P. 2. C. 8. *Carpzov. Pr. Cr. P.* 3. *q.* 130. *n.* 55. *Deportatus est*, qui in certum locum delatus est, ut in eo, amissa civitate, perpetuo commoretur. *l.* 6. *l.* 15. *ff. h. l.* 17. §. 1. *ff. de Poen. v. Vinn. ad* §. 2. *I. de Capit. dem.* Deportatio ab usu recessit. *Carpzov. d. q. num.* 14. *v. Jurispr. l.* 1. *t.* 14. *a.* 4.

DE SENTENTIAM PASSIS ET RESTITUTIS.

L. 48. ff. t. 23.

XI. Qui sententiam condemnatoriam passi sunt, *restitui queunt, via vel Justitiae*, probata scil. innocentia *l.* 1. §. *f. ff. d. quaest. vel Gratiae*, Principis clementia. *Restitutio, quae fit per gra-*

tiam, olim a Principe summo fiebat *l.* 10. C. *h. l.* 1. §. 27. *ff. de quæst. hodie* fit etiam a statu Imperii, vi Superioritatis Territorialis *Eck.* C. *ff. h.* t. *n.* 3. *j. Jurispr. l.* 3. *t.* 29. *a.* 1. *seqq.* & dividitur in *Generalem & Specialem. Generalis est*, quæ reditum, impunitatemque tribuit. *l.* 2. *l.* 7. C. *h. Specialis*, quæ statum pristinum plenarie reddit. *l.* 4. C. *h.* non tamen ea fructus, aliis quæsiti, videntur comprehendi *Ant. Matth. d. l. t.* 19. *c.* 5. *n.* 8. *seqq.*

De Cadaveribus punitorum. L. 48. ff. t. 24.

XII. Tandem corpora punitorum petentibus, præcipue agnatis, ad sepulturam dantur. *l.* 1. *l.* 3. *ff. h. v. a.* 6. *h. t. Hodie* etiam ad Anatomiam, pro personæ qualitate, conceduntur. *Carpzov. P.* 3. *q.* 137. *n.* 72. præcipue, cum apud nos Anatomia humani corporis, ad minimum semel annuatim suscipienda, Professori Anatom. sit injuncta in Verordnung bey der Universitäten t. Von der Facultät in der Artzney §. Sonderlich aber.

LIB.

LIB. IV.

TIT. I.

DE POSTULANDO.

L. 3. ff. t. 1.

I. Post jura personarum, rerumque exposita, transitus fit ad Processum Judicialem, ubi circa personas, judicium constituentes, actor reusve, per se vel per alium postulans, omittendus non est. *Dicitur* autem *postulare*, qui desiderium suum, vel amici sui, in jure apud eum, qui Jurisdictioni præest, exponit, vel alterius desiderio contradicit. *l.* 1. *§.* 2. *ff. h.* Pro se postulare potest quilibet, non prohibitus. *v. l.* 43. §. 1. *ff. de procur.* nec Advocatum adhibere tenetur, qui ad causam suam agendam inhabilis non est. *pr. J. de iis per quos ag.* quod in causis summariis apud nos usu frequentissimum, licet, pro circumstantiarum qualitate, & legum diversitate, non eandem totius Germaniæ esse consuetudinem credam. *vid. Grœnew. ad l.* 26. *C. de Procur.* Nonnullibi, ut in Sabaudia, ne quidem summi nominis JCto propriæ causæ defensio committitur. *Fab. ad l.* 1. *ff. h. t. & Hill. ad Don. l.* 18. *c.* 3. *lit. i. Prohibetur* autem Jure Sax. non Civili, *l.* 1. §. 5. *ff. h. pro se postulare* (1) fœmina, quæ personam legiti-

mam ſtandi in judicio,deficiente Curatore,non habet. *v. P.2. C. El.15.Hahn. ad Wes.h.t. n.* 4. ſive rea ſive actrix , ſive virgo ſive vidua ſit, *Carpz. Proc. T.5.a.3. n.*48. 52. quod in fœminis illuſtribus *id. P.* 2. *C.*15. *d.* 9. *n.* 61. teſtamenta condentibus, cauſas matrimoniales tractantibus,& criminis publici accuſatis,fallit. *id. d.t. Proc. n.*75. *ſeqq. j. Berl. P.* 1. *Concl.* 15. (2) Minor 17. annis *l.* 1. §. 3. *ff. h. j. l.* 7. *ff. eod. v. Philip.ad O.P.S. t.* 3. *Conſ.* 2. (3) *Surdus. d.l.* 1. §. 3.

II. Pro aliis poſtulantes Advocati appellantur. *Sunt* autem *Advocati*, qui partibus litigantibus, cauſas perite defendendo,aſſiſtunt *l.* 11. §. 1. *C. de Advoc. div. judiciorum. l.* 14. *C. eod. v.Berl. P.* 1. *Concl.* 9. *n.* 1. *ſeqq.* & cum cauſas privatorum tractant, privati, cum fiſcales ſeu publicas, Advocati fiſci nominantur. *v. l.*2. *l.* 3. *C. de Adv. fiſci.* Porro *in Ordinarios & Supernumerarios* ſ. Extraordinarios *dividuntur*, quorum illi, publica auctoritate in matriculam Advocatorum relati *l.* 13. *C. de Adv. div. jud.* hi relati non ſunt. Ita *in Curia Provinciali Lipſienſi* Advocatis ordinariis jus, excludendi alios ab hoc munere,datum eſt, utpote qui etiam juramento ad officium illud devincti ſunt *Carpz. Proc. t.* 5. *art.* 1. *n.* 35. & 40. *ſeq.*

III. *Arcentur* vero *ab advocati munere* alii Prætoris Edicto,alii Lege, alii ſententia Judicis. *Edicto Prætoris* mulieres *l.* 1. §. 5. *ff. h.* Cœci *d.* §. & infames ſub diſtinctione *d. l.* 1. §. 6.

§. 6. 8. *&* 11. hodie removentur indiſtinctè, ſecundum Jus Canon. *c.1. cauſ.3. qu.7. Carpz. d.t. n. 26. Phil. ad O. P. S. T.* 3. *Conſ. 3.n.* 2. *Lege & ſimpliciter* (1) Hæretici *l.f. C. h.* (2) Juris imperiti. *l.* 11. §. 1. *C. de Adv. div. jud.* hinc ſuam peritiam probare tenentur *T.*3. *O. P. S.* §. beſonders Conf. *Berl. P.* 1. *Concl.* 9. *n.* 54. *ſeqq.* (3) de quota litis cum cliente paciſcentes *l.* 5. *C. h.* (4) Milites §. *f. I. de Except. j. l.* 31. *C. locat. In certis cauſis* vero patrocinium præſtare prohibentur (1) Judices & arbitri in cauſis, quas judicant. *l.* 6. *pr. &* §. 6. *C. de poſtul. Franz. l.*2. *R.*15. *n.*5. (2) Aſſeſſores in ſuo auditorio. *l.*5. *ff. de Off. Aſſ.* quod correctum eſſe putat per *l. f. C. eod. Wiſſ. ad π. P.* 1. *D.* 5. *th.* 23. *Franz. c. l. n.* 1. *v. Ord. Cam. P.* 1. *t.* 6. *& t.* 19. §. nachdem (2) Vaſalli in cauſa civili graviore, ut famoſa adverſus Dominum feudi, II. *f.* 33. §. 2. *Bach. v.* 1. *D.* 8. *th.* 2. *l. g. j. Magn. Struv. S.J. F. c.* 15. *a.* 9. *n.* 3. (4) Clerici beneficiati, apud judicem ſecularem *v. c.* 1. *& f. X. h. t. j. Ziegl. ad Inſt. Lanc. l.*3. *t.*2. §.12. *verb. qui. Sententia judicis*, advocationem apud certum judicem præſtare ſpecialiter prohibiti. *l.* 6. §. 1. *ff. h. j. l.*9. *ff. de pœn.* quæ prohibitio nec ad ſucceſſorem in magiſtratu. *d. l.* nec ad conſilium extrajudiciale dantem, extendenda eſt *v. l.* 1. §. 2. *ff. h. l.* 1. §. 11. *ff. de Extraord. cog. Hahn. ad Weſ. h. t. n.* 5.

IV.

IV. *Advocati regulariter a partibus* litigantibus *eliguntur l.* 2. *C. h. t. nonnunquam* vero *a Judice* ex officio, etiam inviti, *dantur, l.* 7. *C. h. l.* 2. *de R. J.* præcipue si litigans ob paupertatem Patronum invenire nequeat. *v. l.* 9. §. 5. *de Off. Proconf.* quo casu plerumque, præstito a cliente paupertatis Juramento. *v. O. P. S. T.* 1. §. würde. Salarium Advocatis e Fisco solvitur, quod, si victores existant, restituere solent. *Hahn. ad Wes. h. t. num.* 3. nonnullibi autem habentur certi Pauperum Advocati *Carpz. P.* 1. *C.* 1. *d.* 25. *j. Gail. l.* 1. *Obs.* 43. *n.* 11. Atque ita ex officio a Magistratu partibus, non tantum in causis civilibus, sed etiam criminalibus, adjungi possunt, & aliquando debent. *v. Ord. Cr. a.* 88. *j. Carpz. Pr. Cr. P.* 3. *q.* 115. *n.* 91. *seq.*

V. *Advocati officium* est, ut (1) Causas, de quarum injustitia constat, repudiet. *l.* 14, §. 1. *C. d. Jud.* illicitum tamen non erit eum defendere, qui in possessorio bonam fovet causam, malam in petitorio, quamdiu de petitorio non controvertitur, secundum *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 6. (2) Causas susceptas sine conviciis & fraudibus, ea, qua decet, brevitate, fidelitate, diligentia & constantia tractet. *l.* 6. §. 1. *C. h. t. d. l.* 14. *l.* 13. §. 9. *C. de Jud. O. P. S. T.* 3. *pr.* Torg. Ausschreib. *de Anno* 1583. *tit.* von Advocaten und *Procurat. Lauterb. Comp. Jur. h. t. Hahn. ad Wes. d. n.* 6. *v. Carpz. P.* 1. *C.* 1. *d.* 18. & 19.

VI.

VI. Pro tam fideli *opera ſolvitur Advocato honorarium*, quod *eſt* laboris adhibiti æqua remuneratio, & ſecundum Jus Civile 100. aureorum ſummam excedere non debet *l.* 1. §. 12. *ff. de extraord. cogn.* quod a moribus noſtris alienum eſſe, cum pro fori cujuslibet conſuetudine honoraria taxentur, aſſerit *Grœnew. de ll. abrog. ad d. §. & Dion. Gothofr. eod.* Conf. *Finckelth. Obſ* 98. *it. Berl. P.* 1. *Concl.* 9. *n.* 70. *ſeqq. Wiſſ. ad* π. *t. de Extraord. cogn. th.* 12. *Quodſi promiſſum eſt ſalarium annuum, & Advocatus* intra annum vel *moritur*, vel lis transactione, ſimilive via, finitur, integri anni ſalarium nihilominus advocato debetur. *l.* 38. §. 1. *ff. loc. l.* 1. §. 13. *ff. de Extraord. cogn. l. f. C. de Cond. ob cauſ. dat.* eidemque ſolutum repeti nequit *dictis ll. Carpz. P.* 1. *C.* 1. *d.* 34. *Salarium petit advocatus* vel actione ex ſtipulatu, vel implorato judicis officio. *v. l.* 4. *C. de Cond. ob cauſ. dat. l.* 1. §. 10. *&* 12. *ff. de extraord. cogn. v. Wiſſ. ad l.* 34. *ff. de V. S. th.* 1. *Gail. l.* 1. *obſ.* 44. *num.* 2. Sed ab hoc honorario quam maxime differt *palmarium*, hoc enim donum vel munus *eſt*, quod Advocatis a Clientibus ſuis, victoriæ cauſa, extraordinaria conſuetudine & liberalitate, exhibetur. *v. Lauterb. V.* 1. *D.* 21. *de Palm. Adv. c.* 2. *th.* 4.

TIT.

TIT. II.

DE PROCURATORIBUS ET DEFENSORIBUS.

L. 3. ff. t. 3.

1. Principalium in judicio personarum, ut actoris & rei, nomine comparet etiam Procurator aut Defensor. *Procurator* est, qui aliena negotia, mandato domini, administrat. *l.* 1. *ff. de Procur.* quod mandatum in advocato non requiritur. *v. plur. Eck. t. de postul.* §. 1. *Carpz. Pr. T.* 5. *a.* 1. *n.* 8. *&* 9. Est vero Procurator (1) alius *Judicialis*, qui ad agendum aut defendendum, alius *extrajudicialis*, qui ad negotia administranda constituitur, *v. l.* 43. *ff. h. t.* Priorem hic præcipue consideramus (2) alius *Principalis*, alius *substitutus*, Ein After-Anwald, quæ *substituendi potestas* Procuratori, cui specialiter concessa non est, *observantia fori Saxon.* denegatur. *v. Carpzov. Pr. t.* 5. *art.* 5. *num.* 6. Licet *Jure Civili* post litem contestatam Procurator libere substituere possit. *l.* 8. *C. de Procur. v. l.* 22. *C. eod.* quod in dubio observandum est, quoties contraria observantia ostendi nequit. *v. l.* 27. *de Testam. vid. plur. Laut. V.* 1. *D.* 23. De

De Procur. subst. C. 3. §. 10. at Procurator substitutus alium substituere nequit, nisi substituendi facultas ipsi expresse tributa sit. *Carpzov. d. t. num. 9. seqq. & Dec. Ill. 297.* (3) Alius est *specialis*, qui ad unam rem, alius *generalis*, qui ad omnes res datus est *l. 1. §. 1. ff. h. t.* (4) Alius est Procurator *cum libera* (scil. potestate) alius *sine libera*: ille est, cujus constitutioni clausula cum libera vel formaliter, vel virtualiter, inserta est. *c. 9. X. c. 4. de Proc. in 6.* hic, cujus constitutioni non inserta est. Hic restrictiorem, ille liberiorem potestatem habet, e. g. transigendi, paciscendi &c. *v. Carpzov. Proc. t. 5. art. 1. num. 11.* non tamen habilis est ad expedienda ea, quæ mandatum speciale requirunt. *Carpz. Dec. Ill. 20. n. 10.* Denique (5) alius est Procurator *in rem* (f. utilitatem) *alienam*, alius *in rem suam*, *qui describi potest*, quod sit persona, quæ actiones alienas, ex justo titulo a domino sibi mandatas, in judicium deducit, & in utilitatem suam administrat, *l. 4. l. 9. C. l. 25. ff. h. t. l. 13. §. 1. ff. d. Pact. Lauterb. V. 2. D. 12. De Proc. in rem su. th. 6. j. Bach. ad Treutl. V. 1. D. 9. th. 1. l. a. verb. Unde. Franz. C. ff. h. t. n. 43.* (6) alius est *verus*, alius *quasi procurator*, ille verum, hic præsumtum habet domini mandatum, & præstita cautione rati, admittitur, nisi de contraria ipsius voluntate constet. *l. 40. §. f. ff. h. t. l. 21. C. h. O. P. S. t. 7. §.*

wir

wir lassen. *Lauterb. V. 2. D. 5. De Caut. rati conjunct. th. 6.*

II. *Nituntur* autem *præsumto Domini Mandato* (1) *Parentes & liberi*, quod de his, qui sunt masculini, non fœminini sexus, intelligendum, *v. l. 35. ff. h.t. j.l. 1. §. 5. de post.* at sine distinctione, utrum sint in potestate nec ne, utrum primi an ulterioris gradus *d. l. 35. j. l. 220. l. 51. ff. de V. S.* in infinitum *Lauterb. d. Disp. th. 6. 7. 10. Philip. ad O. P. S. Conf. 4. ubi praj. de fœminis num. 8.* (2) *Collaterales* usque ad gradum secundum inclusive *J. Civ. d. l. 35. J. Sax.* usque ad gradum tertium inclusive *d. O. P. S.* §. wir lassen *Phil. c. l.* Hic autem fratres cognatione, non conventione, (Duß-Brüder,) religione, affectu &c. tales, intelligendi sunt. *Berl. P. 1. Conclus. 24. n. 40. seqq. Lauterb. c. l. th. 11. Carpzov. Proc. T. 5. art. 6. num. 25. seqq.* (3) *Affines J. Civili* in linea recta & obliqua usque ad secundum gradum *d. l. 35.* durante, non dissoluta affinitate. *v. l. 3. §. 1. ff. de Postul. Berl. P. 1. concl. 14. num. 51. Lauterb. c. l. th. 17. Diss. Carpzov. Proc. t. 5. art. 6. n. 46. J. Sax.* tantum Socer pro Genero, & Gener pro Socero *d. §.* Wir. (4) *Maritus* pro uxore in receptitiis bonis *l. 21. C. h. t. Gail. l. 1. Obs. 133. n. 7. Jur. Sax.* etiam in bonis dotalibus & paraphernalibus, per *P. 2. C. El. 15. T. 8. O. P. S.* §. diese aber. *Lauterb. l.*

15.

15. *Carpzov. Pr. d. t. num.* 34. (5) *Consortes ejusdem litis. Jure Civ.* lite conteſtata. *l.* 2. *C. de Consort. ejusd. litis. v. latiſſ. Lauterb. c. l. th.* 29. *ſeqq. Jus Sax.* generaliter loquitur. *d.* §. *O. P. S. v. Carpzov. d. t. num.* 51. *id. P.* 1. *C.* 1. *d.* 29. *num.* 5.

III. *Verus Procurator mandato* vero *conſtituitur. l.* 1. *ff. h.* quo deſtitutus, ad judicium nequidem cum cautione rati admittitur, *Carpzov. P.* 1. *C.* 1. *d.* 26. *Franz. C. ff. h. t. n.* 25. imo prima vice 5. ſecunda 10. thalerorum pœna afficitur, ſecundum *O. P. S. t.* 6. *pr. Phil. ad d. T. Conſid.* 1. qua cautione reali *v. Carpzov. Proc. t.* 5. *a.* 6. *num.* 1. adjuvatur, qui mutilum producit mandatum *a. l.* 1. *C. h. t. j. l.* 40. §. *ſ. ff. h. O. P. S. T.* 7. §. Da auch etwan 2c. niſi cauſa mandatum ſpeciale deſideret. *Phil. ad d. T. O. P. Conſid.* 3. *Carpzov. Proc. t.* 5. *a.* 6. *n. ſ.* Quod Juri Civ. non convenit. *l.* 26. *ff. de minor. Lauterb. Comp. Jur. h. t. l. c.* Quando autem ſine mandato admiſſus eſt Procurator, & dominus geſta ab eod. re integra, ratihabet, ea ratihabitio mandato æquipollet, & retrotrahitur. *a. l. ſ. C. ad SCt. Maced.* ſi re non amplius integra, ratihabitio in ratihabentis, non tertii præjudicium valet. *v. l.* 3. §. 1. *ff. rem rat. hab. v. O. P. S. t.* 7. §. trüge. *Franz. C. ff. h. t. num.* 28. *Carpzov. Proc. t.* 17. *a.* 2. *num.* 19. 22. *Berl. P.* 1. *Concl.* 14. *n.* 134.

M IV.

IV. *Mandatum procuratorium secundum fori* cujuslibet *usum formandum est. v. l.* 24. *ff. Ad municipal.* Generaliter vero complecti debet, Quis, Quem, in qua causa, contra quem, coram quo Judice constituat *Berl. P.* 1. *Concl.* 14. *n.* 70. quo anno & die, *v. c. f. X. h. t. Wesenb. C. ff. h. t. num.* 7. Cautio rati non *l.* Civ. *v. l.* 6. *ff. de Cond. ind. Franz. C. ff. h. t. num.* 24. *Hahn. ad Wes. h. t. num.* 6. Sed nonnullorum locorum observantia requiritur. *v. Carpzov. P.* 1. *C.* 1. *d.* 27. subscriptio, una cum sigilli appositione J. Sax. *O. P. S. t.* 7. §. Die *Mandata &c.* necessaria est. *v. tamen Phil. ad d. T. Cons.* 6. non Jure Civil. *v. Carpzov. c. l. Berl. P.* 1. *Concl.* 14. *num.* 74. *seqq. Hahn. ad Wes. h. t. num.* 7. *v. Et aliquando sigillo. Modum constituendi procuratorem* ponderantes, alium deprehendimus *extrajudicialem*, quando procurator coram Notario & testibus, vel literis privatis constituitur, alium *judicialem*, quando dominus apud acta procuratorem constituit, illiusq; gesta se ratihabiturum promittit. *Carpzov. Pr. t.* 5. *a.* 1. *num.* 115.

V. Mandatum Procuratorium Generale nullius est utilitatis, ubi speciale desideratur: appellatur autem *mandatum speciale*, in quo articuli alicujus, verbis expressis, fit mentio specialis e. g. concedo potestatem Instrumenta recognoscendi, in integrum restitutionem pe-

petendi &c. *Requiritur speciale mandatum* in actibus maximi præjudicii *v. l.* 25. §. 5. *ff. d. a. vel o. her.* ut in renuntiatione litis, recognitione instrumentorum, Cautione rati. *Carpzov. Proc. t.* 5. *art.* 2. in restitutione in integrum minoris *v. l.* 25. §. 1. *ff. de minor.* in delatione, & relatione juramenti. id *d. l.* 2. *Resp.* 99. in matrimonio contrahendo, compromisso &c. *Hahn. ad Wesenb. h. t. num.* 7.

VI. *Procuratores constituunt* causarum *domini l.* 1. *ff. h. t.* tam directi, quam utiles: ut Vasalli *II. f.* 8. *&* 43. Non pupilli, aut minores, sine Tutorum auctoritate, & Curatorum consensu. *l.* 11. *C. de Procur.* subsistit tamen lata in favorem eorund. sententia. *l.* 14. *C. eod. Carpz. P.* 1. *Dec.* 14. Non Tutores aut Curatores soli: hi enim actorem dant. *d. l.* 11. *l.* 24. *ff. de Adm. & per. tut. O. P. S. t.* 9. §. **würden**. *neque mulieres* usu Saxon. sine curatorum consensu. *Carpzov. P.* 1. *C.* 1. *D.* 32. ipsi vero Curatores mulierum, exhibendo Curatorium suum in judicio legitimant personam, imo actoria concedentes, nulla necessitate Curandæ suæ subscriptionem adhibent; quæ tamen necessaria est, si mulier sit suorum liberorum Tutrix, Curatorque actorem in causa Tutelari constituat, in qua si vel ipse Curator se sistat, præter Curatorium tutricis voluntatem docere tenetur. *Carpz. Proc. t.* 5. *a.* 3. *num.* 90. *seqq. Phil. ad t.* 9. *O. P.*

M 2 *S.*

S. Consid. 2. *ubi praj.* Neque constituunt procuratores prohibiti vel natura, ut furiosi &c. *v. l.* 34. *ff. h.* vel Jure, ut excommunicati. *c. f. X. h. t.* præterquam ad defendendum *c.* 7. *X. de judic.*

VII. *A munere procuratorio arcentur* (1) *fœmina. l.* 18. *C. h. t.* nisi in rem suam sint procuratrices *l.* 4. *C. eod.* alias Exc. *v. l.* 41. *ff. h. l.* 3. §. 2. *ff. de lib. caus. §.* 3. *I. d. susp. tut. Jure Saxon.* in impetratione arresti, confectione testamenti &c. etiam sine curatore admittuntur. *Carpzov. Pr. t.* 5. *a.* 3. *n.* 70. *seq.* (2) *Milites* ob publicam utilitatem *l.* 7. *l.* 9. *C. h. t.* dummodo adversus eos excipiatur. *l.* 13. *C. h. t. Hahn. ad Wesenb. h. t. num.* 4. (3) *Minores* tam ante, quam post impletum annum 17. Jure Can. *c.* 5. *de Procur. in* 6. & secundum observantiam Saxon. opposita inhabilitatis exceptione, uti pronunciatum esse refert *Phil. ad O. P. S. T.* 3. *conf.* 2. *Nicol. Proc. Jud. p. m.* 64. *l. c. Carpzov. Dec. Ill.* 203. & *Proc. t.* 5. *art.* 1. *num.* 29. *seqq.* (4) *Infames c.* 1. *caus.* 3. *q.* 7. *Gail. l.* 1. *Obs.* 43. *num.* 8. *Hahn. ad Wes. d. l.* Conf. *Tit. præc. aph.* 3.

VIII. *Procurator admittitur in causis* civilibus, licet famosis *v. l.* 6. §. 2. *ff. de his qui not. inf.* Conf. *Grœnew. de LL. abrog. in l.* 40. *ff. h. t.* in criminalibus, cessante Inscriptionis vinculo a parte accusatoris. *Ord. Crim. Car. V.*

a. 12.

a. 12. a parte rei si de pœna nec capitali,nec corporis afflictiva, reo irroganda, agatur. *v. l.* 1. *ff. an per al. cauf. appell.* nisi is absentiam rei ante litis contestationem defendere. *v. l.* 71. *ff. h. t.* aut exceptiones dilatorias proponere velit. *Carpzov. P.* 3. *q.* 115. *num.* 2. 48. & 77. *id. P.* 4. *C.* 42. *d.* 3. de Jur. Civ. *v. Magnif. Auth. S. J. C. Ex.* 7. *th.* 32. *j. Ant. Matth. de Cr. l.* 48. *t.* 31. *c.* 4. *n.* 2. *feqq.*

IX. *Procuratoris officium est* mandatum susceptum exequi. *l.* 8. *§. f. ff. Mand.* ejusque fines neutiquam excedere; *quodsi* autem *procurator in causa vel dolo, vel culpa, versatur, domino hoc nocet. l.* 10. *C. h. t. l.* 1. §. *f. ff. Quand. appell.* eique restitutione in integrum non succurritur, nisi citra omnem culpam Domini damnum hoc datum sit a Procuratore, solvendo non existente, vi clausulæ generalis *in l.* 1. §. 1. *ff. Ex quib. cauf. maj. Carpzov. P.* 1. *C.* 1. *d.* 22. & 23. add. *Dec.* 203. *num.* 26. Ex hoc mandato domino directo datur mandati actio, Procuratori contraria, *l.* 46. §. 4. & 5. *ff. Mand.* Pariter cum Procurator, lite contestata, fiat dominus litis. *l.* 22. *C. de Procur.* in ipsum, non in principalem *J. Civ.* ferenda est sententia. *l.* 1. *C. d. Sentent.* quod *hodie* non attendi, nec Jure Can. receptum esse, refert *Rittershuf. de Diff. Jur. Civ. & Can. l.* 5. *c.* 24. *verb. Nunc. Hahn. ad Wef. h. t. num.* 8. *verb. Sententia. Gail. l.* 1. *obf.*

111. *num.* 2. *Grœnew. de LL. abrog. d. l.* 1. *num.* 2.

X. *Constitutio Procuratoris dissolvitur* non tantum utriusque *v. l.* 58. *ff. de pact.* sed etiam alterius partis voluntate, re integra, ante litis contestationem *l.* 16. *ff. h. t.* non post eam, nisi causa cognita. *l.* 17. *pr.* & §. *f. ff. h. l.* 25. *ff. h. t. Gail. l.* 1. *Obs.* 46. & adversa parte, si contradicit, audita, *Carpzov. Dec. Ill.* 45. *num.* 18. & 24. *ubi præjud. Ziegler. ad Inst. Jur. Can. l.* 3. *t.* 2. §. 15. Item lata sententia definitiva procuratoris officium exspirat, cum appellationem prosequi invitus non cogatur, nisi aliud actum sit inter partes *c.* 14. *X. de Procur. l.* 17. *C. h. l.* 9. *l.* 10. *C. de Appellat. Hahn. ad Wesenb. h. t. num.* 11. *Carpzov. P.* 1. *C.* 1. *d.* 24. *ubi præjud.*

XI. Altera pars Tituli de defensore agit, in qua *defensor dicitur*, qui sine mandato reum in judicio defendit. *l. un. C. de satisd. j. l.* 46. §. 1. & 2. *ff. h. t.* hic satisdare tenetur judicatum solvi. *d. l. un. C.* cujuscunque sit conditionis. *l.* 51. §. *f. l.* 52. *ff. h. t. Franz. C. ff. h. t. num.* 52. & cavere de rato in actione reali. *l.* 40. §. 2. *ff. h.* t. *j. l.* 45. §. *f. ff. h. t.* si illud ab adversa parte in litis exordio est petitum. *d. l. un.*

Quod

Quod cujusque universitatis nomine, vel contra eam agatur. L. 3. ff. t. 4.

XII. Hactenus de Procuratore privatorum. Procurator Universitatis dicitur *Syndicus l.* 1. §. 1. *ff. h. t.* & *describi potest*, quod sit procurator universitatis, qui communi mandato causas ejusdem in judicio administrat *l.* 1. §. 1. *l.* 6. §. 3. *ff. h. t. Universitas* autem *est* corpus e distantibus personis collectum, & unitum, communibus juribus, rebus & personis ad utilitatem communem utens, *d. l.* 1. *Magn. Auctor. S. J. C. Ex.* 7. *th.* 40. *&* 41. *Carpzov. Proc. T.* 5. *art.* 4. *num.* 5. *Cogitur universitas per Syndicum litigare*, ne actione aut defensione per plures scissa, incommodo afficiatur adversarius *v. l.* 5. §. 7. *ff. Judic. solvi Carpzov. P.* 1. *Const.* 13. *d.* 5. non tamen inde colligi potest, id quod alia, quam Syndico constituto, via, in judicio ab universitate gestum est, ipso jure nullum esse, uti docet *Ziegler ad Inst. Jur. Canon. l.* 3. *th.* 2. *verb. Syndicus.*

XIII. *Syndicum constituit* vel lex, vel lege deficiente, *universitas* a Principe confirmata *l.* 1. *l.* 3. *ff. h. t. Franz. C. ff. h. t. n.* 3. quæ si *ordinata* est, i. e. certum habet ordinem regentem, causasque judiciales curantem, ordinis illius major pars consentiens Syndi-

 cum

cum facit: si *minus ordinata*, ut in pagis accidit, in universitate numerosa majoris partis; non numerosa, singulorum consensus & subscriptio requiritur, nisi desuper instrumentum confectum *Berl. P.* 1. *Concl.* 14.*n.*88.vel constitutio judicialiter facta sit, adeo ut nequidem Tutores nomine pupillorum, curatores nomine viduarum, a subscriptione sint excludendi, Syndico necessitate cum Syndicatu Curatoria & Tutoria exhibendi imposita. *v. l.* 2. *l.* 3. *l.* 4. *l.* 6. §. 1. *ff. h. t. vid. Carpzov. P.* 1. *C.* 1. *d.* 7. *id. Proc. T.* 5. *a.* 4. *num.* 33. *seqq. Hahn. ad Wes. h. t. n.* 2. *verb: Nec enim.* Quæ & similia e consuetudine præcipue æstimanda sunt. *v. l.* 6. *pr. ff. h.*

XIV. *Syndicus constitui potest* non tantum qui e corpore universitatis est, sed *etiam extraneus v. l.* 1. §. *f. ff. h. Carpz. P.* 1. *C.* 1. *d.* 7. *Hahn. h. t. num.* 5. & patris suffragium filio, filiique patri prodest *l.* 5. *ff. h.* imo, ut duæ partes Decurionum adfuerint, is quoque, quem decernunt, numerari potest. *l* 4. *ff. h.* Officium Syndici idem est, quod Procuratoris, & *præsumitur* is legitime constitutus *habere mandatum cum libera, secundum Gail. l.* 2. *Obs.* 72. *n.* 11 nec removetur unus, Syndicis duobus constitutis, a Judicio, si solus compareat. *v. l.* 32 *ff. de procur. Carpz. Dec.* 26. *id. Proc. t.* 5. *art.* 4. *num.* 5. ad delatum juramentum vero præstandum Syndicus, ut talis, non admittitur, sed illud a tribus, quatuorve membris uni-

universitatis, exactissimam causæ notitiam habentibus, persolvitur. *P. 1. Const.El.13. ibique Carpzov. d. l. 32. j. Magn. Auth. S.J. C. Ex. 7. th. 44.*

XV. Quodsi Procuratores, de quibus actum est, pecuniam acceperint, ut per *calumniam* alicui negotium facerent, vel non facerent. *l. 1. ff. h. t. l. 3. §. 1. ff. eod. Prætor* in eos *actionem in factum* concessit; quæ est personalis, pœnalis mixta, & datur illi, cujus intuitu pecunia data, vel promissa est, ut ei negotium fieret, vel non fieret, non hæredibus *l. 4. ff. h. t.* adversus accipientem, non hæredes *l. 5. ff. h.* ad hoc, ut intra annum quadruplum, post annum simplum præstent. *l. 1. ff. h.* Hanc actionem exolevisse dicit *Grœnew. de LL. abrog. h. t.* infrequentem eam esse sentio cum *Eck. C. ff. h. t. §. 5.*

TIT. III.
DE MAGISTRATIBUS ROMANIS.

Actores & Rei, una cum personis, pro ipsis in judicio comparentibus, visi sunt in superioribus, a quibus ad Judices transeundum est, qui cum Jure Romano diversæ potestatis fuerint, eorumque conditio ad nostram Rempubl. referri, non nisi cum aliqua difficultate possit. *v. Grœnew. d. LL. abrog. t. de senat.*

Magistratus Romanos in subsequentibus magis attingere, quam exponere lubet.

I. *Magistratus dici potest* persona publica quæ jurisdictioni præest *v. l. 1. ff. de Off. ej. cui mand. Dividitur in Urbanum & Provincialem*, ille in ipsa urbe Roma, hic in provincia jus dicebat. *Urbanus* erat vel *ordinarius*, qui semper erat in Republ. *Extraordinarius* qui emergente necessitate eligebatur. Ad *Magistratum Urbanum* refero (1) *Consulem*, qui senatui præerat. Hujus post regifugium magna fuit dignitas. *v. l.* 8. *C. de dignit.* & potestas *l.* 2. §. 16. *ff. de O. J. Franz. C. ff. h. t. num.* 3. Quæ restricta est per provocationem ab eo concessam, prohibitamque in caput civis Romani animadversionem *d. l.* Tempore Ulpiani Consules voluntariam & contentiosam Jurisdictionem habuisse videntur. *l. un. ff. h. t. j. l.* 57. *ff. de re jud. j. l.* 5. §. 1. *ff. de off. ej. cui mand. Jurisd. Hahn. ad. Wesenb. h. t. verb. Ea.* Conf. *Magnif. Auctor. S. J. C. Ex.* 4. *th.* 11.

De officio Consul. L.1.ff.t.10.

II. (2) *Præfectum Prætorio.* Qui ab initio cohortibus aulæ (i. e, militibus, quos in sui custodiam alebant Principes) præfuit, & res militares tractavit, postea causis civilibus adhibitus est, & adeo potestate crevit, ut ab ipsius sententia non appellaretur. *l. un.* §. 1. *ff. h. t.* sed supplicatio admitteretur. *l. un. C. de Sent. Pref. Prat. j. l.* 17. *ff. de*

De officio Præfecti Prætorio L.1.ff.t.11.

ff. de min. Hahn. ad Wes. h. t. Tandem plures Præfecti Prætorio creati, diversisque regionibus, ut administratores, præpositi sunt. *v. Franz. C. ff. h. t. num. 5. seqq. Magn. Auct. S. I. C. Ex. 4. th. 14. seqq.*

III. (3) *Præfectum urbi*, cujus Magistratus extraordinarius sub Regibus & Consulibus fuit, quia Regibus & Consulibus ob bella &c. abeuntibus, eligebatur. Sub Imperatoribus ordinarius extitit. *Franz. C. ff. h. t. n. 11. & 12.* atque jus dixit in criminalibus in urbe & extra eam, usque ad centesimum lapidem. *l. 1. pr. & §. 4. ff. h. t. v. l. 7. l. f. C. ad L. Fab. de Plag. Wiss. ad π. P. 1. D. 5. th. 5.* at in civilibus quibusdam tantum causis cognitionem habuit. *l. 1. §. 9. 11. ff. eod. v. Franz. C. ff. h. t. n. 9. Magn. Auct. S. I. C. h. t. th. 17.* De officio Præfecti Urbi L. 1. ff. t. 12.

IV. (4) *Quæstorem.* Quæstorum alii erant capitales, alii pecuniæ publicæ *v. l. 2. §. 22. & 23. ff. de O. J. hi vel provinciales*, qui cum Proconsulibus & Proprætoribus in provincias ibant: *vel urbani*, qui ærarii curam gerebant *v. Hild. in Antiq. Rom. v. Quæstor.* Sub Imperatoribus deinde Quæstorum munus ingressus, & qs. primordium gerendorum honorum, sententiæque in senatu dicendæ fuit. *l. 1. §. 3. ff. h. t.* Imo Justitiæ administrandæ directio. Tandem in aula ipsis commissa est responsorum principis subnotatio &c. *Auth. Gloriosissimi C. de divers. rescript. l. 32. §. 2. C. de* De officio Quæstoris. L. 1. ff. t. 13.

Appel.

Appell. Magn. Auctor. S. J. C. h. t. th. 20. *Franz. C. ff. h. t. n.* 9.

De officio Praetorum. L. 1. ff. t. 14.

V. (5) *Praetorem.* Hic vel *Urbanus* dicebatur, & inter cives, vel *peregrinus* & inter peregrinos jus reddebat. *l.* 2. §. 27. & 28. *ff. d. O. I.* Jus ipse dicebat de caussis non criminalibus, sed civilibus: *l.* 1. §. *f. ff. de Susp. Tut. j. l.* 8. *ff. de Just. & Jur.* praecipue per tria verba solennia: do, dico, addico *v. Brisson. de formul. l.* 5. *p.* 465. Illius auctoritas sub Imperatoribus magis magisque deminuta est, unde ea, quae voluntariae sunt Jurisdictionis, principaliter expedivit *v. l.* 1. *C. h. t. j. l. f. C. de prad. & al. reb. min.* Denique *l.* 3. *ff. h. t.* res judicatas a Magistratu inhabili, per errorem dato, propter utilitatem publicam sustineri, non communem errorem jus facere, probat. *v. Jac. Gothofred. Dissert. ad d. l. Habn. ad Wes. h. t. verb. omnis.* qui eam ad Magistratus, a Tyrannis constitutos, applicat. *Franz. C. h. t. & Magn. Auctor. S. J. C. h. t. th.* 23. 25.

De officio Praefecti Vigilum. L. 1. ff. t. 15.

VI. (6) *Praefectum vigilum*, qui Magistratus fuit Extraordinarius. *l.* 2. §. 33. *ff. de O. J.* ab Augusto constitutus *l.* 1. *ff. h. t. Franz. C. ff. h. t. num.* 2. cognitionem de incendiis, effractoribus, furibus, raptoribus, receptatoribus habuit. *l.* 3. §. *f. ff. h.* & jus fustibus, flagellisque caedendi, *l.* 4. *ff. h.* non animadvertendi in criminalibus *d. l.* 3. §. *f. ff. l. un. C. eod.* Hic Magistratus successu temporis sua aucto-

auctoritate cecidit. *Magn. Auctor. S. 7. C. h. t. th.* 28. Cæterum e *l.* 3. §. 1. *ff. h. t.* colligitur, incendium in dubio culpa habitantium excitatum præsumi *v. Hahn. ad Wes. h. t. verb. Per negligentiam.*

VII. Consideravimus huc usque Magistratus Urbanos, progrediendum ad *Provinciales,* quibus accensetur (1) *Proconsul* (ejus originem *v. ap. Franz. h. t.*) qui in provinciam mittebatur, eand. regeret per spatium annuum, jus in caussis civilibus tam voluntariæ, quam contentiosæ Jurisdictionis, & criminalibus dicendo. *l.* 2. *l.* 6. *l.* 10. *l.* 11. *ff. h. t.* Utitur autem Jurisdictione contentiosa ingressus Provinciam *l.* 4. §. *f. ff. h.* voluntaria egressus urbe. *l.* 2. *ff. h. t. v. Franz. num.* 11. Proconsuli adjungebatur *Legatus,* ut ei, si opus esset, Jurisdictio mandaretur. *l.* 5. *l.* 6. §. 1. *ff. h. t.* qui proinde nudus mandatarius non erat, hinc & ab eo ad Proconsulem provocari poterat. *l.* 2. *ff. Quis a quo appell. j. l.* 1. §. 1. *ff. de off. ej. cui mand.* & caussarum criminalium cognitionem, non sententiæ dictionem habebat. *l.* 6. *ff. h. t. j. l. un. C. h. t. Franz. h. t. n.* 21. *Wiss. h. t. th.* 10. De officio Proconsulis & Legati. L. 1. ff. t. 16.

VIII. (2) *Præfectus Augustalis* ab Augusto sic dicitur, & Ægypto præfectus est, causas civiles voluntariæ. *l.* 21. *ff. de manum. vind.* & contentiosæ Jurisdictionis tractavit. *l. un. ff. h.* tributaque, etiam per militare auxilium, exegit. *l.* 1. *C. h. t.* De officio Præfecti Augustalis. L. 1. ff. t. 17.

IX.

De officio Præsidis. L. 1. ff. t. 18.

IX. (3) *Præses* qui ad Provinciam regendam mittebatur tamdiu, quamdiu Principi placebat, in causa civili voluntariæ & contentiosæ Jurisdictionis, item criminali Juris dicendi potestatem habebat *l.* 2. *l.* 3. *l.* 16. *ff. h. t.* & deportare, si generalis erat, non prohibebatur. *v. l.* 6. §. *f. ff. h. l.* 2. §. 1. *ff. de Pæn. Wiss. h. th.* 13. Conf. *Hahn. ad Wes. h. t.* Præterea malos homines conquirendo, pacatam servare provinciam. *l.* 13. *ff. h. t.* non quod factum, sed faciendum est spectare. *l.* 12. *ff. h. t.* dignitatisque contemtum, in conversatione cum provincialibus, evitare jubebatur. *l.* 19. *ff. h. t.*

De officio Procuratoris Cæsaris vel Rationalis. L. 1. ff. t. 19.

X. (4) ***Procurator Cæsaris vel Rationalis*** fiscalibus causis in provinciis præfectus erat, & successu temporis aliquam inter fiscum, & privatos, Jurisdictionem nanciscebatur, *l.* 5. *C. ubi caus. stat. l.* 9. *ff. de Off. Proconſ.* in quo hoc præcipuum est, quod Cæsare hærede instituto, miscendo se hæreditati, Cæsarem hæredem facit. *l.* 1. §. *f. ff. h. t. Wis. h. t. th.* 17. Conf. *Magn. Auct. S. J. C. h. t. it. Franz. h. t.*

De officio Juridici. L. 1. ff. t. 20.

XI. (5) *Juridicus Alexandriæ*, qui Præfecto Augustali adjunctus est, Alexandriæ Jus dixit, tutoris dandi facultatem *l. f. ff. h. t.* legis actionem *l.* 1. *ff. h. t.* & jus insinuationes ad acta referendi habuit. *l.* 1. *C. h. Hahn. ad Wes. h. t. verb. Adeo.*

XII.

XII. Quia Magistratus non raro impediuntur, quo minus ipsi jus dicant, Jurisdictionem suam alii mandare solent. *At mandare Jurisdictionem* is demum *potest*, qui eam suo jure *l. 5. ff. de Jurisd.* non alieno beneficio, actu, *l. 4. §. f. ff. de Off. Proc.* non potentia habet. Item *mandari debet Jurisdictio*, quæ mandari non prohibetur, non Jurisdictio extraordinaria, aut merum Imperium. *l. 1. ff. h. t. Mandari* tamen *illi* tantum *potest* Jurisdictio, qui habilis est naturaliter & civiliter *l. 12. §. 2. ff. de Jud. j. l. 43. §. 1. de Procur. l. un. C. Qui pro sua Jurisd.* is vero, cui mandata est Jurisdictio, eadem secundum mandati vel generalis, vel specialis modum formaliter aut virtualiter expressum, uti debet *l. 16. l. 17. ff. de Jurisdiction j. l. f. §. 1. ff. h. t. l. 2. ff. de Jurisd.* Tandemque *tollitur* mandata jurisdictio mandantis revocatione. *l. 18. ff. de jud.* & morte, re adhuc integra, interveniente. *l. 6. ff. de Jurisd.* De officio ejus cui mandata est jurisdictio L. 1. ff, t. 21.

XIII. Magistratui solebat adjungi *Assessor*, qui consiliis ipsum adjuvaret. *L. 7. C. h. t.* quicquid hic in eo officio quæsierat, peculio quasi castrensi cedebat. *d. l. Apud nos* Judici adjunguntur *Scabini*, die Gerichts-Schöppen, qui una cum judice judicium constituunt, eorumque præsentia adeo necessaria esse creditur, ut Elector Sax. in *Dec. Nov. 73.* insinuationem Testamenti, Actuario soli factam, De officio Assessorum L. 1, ff. t. 22.

pro

pro inutili habeat, nisi periculum fuisse in mora idem judicialiter attestetur. *Dec. N.*45. quo de antea disputatum est a *Carpzov. Proc. t.* 2. *art.* 4. *num.* 32. *seqq. it. l.* 6. *Resp.* 12. Conf. *Berl. P.* 1. *Concl.* 8. *num.* 6. *seqq.*

XIV. Non prætereundus est hoc loco *Actuarius*, qui adeo necessarius est in judicio, ut ob defectum illius acta nullitatis vitium incurrant. *Ord. Cam. P.* 1. *t.* 59. *Phil. ad O. P. S. t.* 2. *Conf.* 2. *n.* 5. *ubi præjud.* & *est* publica persona, acta in judicio conscribens mandato judicis *v. c.* 11. *X. de Probat.* Ad officium Actuarii non admittendus est, nisi Juris peritus & idoneus, isque se judicio juramento speciali obstringere debet *O. P. S. t.* 2. §. Wir *ubi Phil. Conf.* 4. *Except. v. Conf.* 5 (Notarium requirit *Berl. P.* 1. *Con.* 8. *n.* 16. *Carpzov. Proc. t.* 2. *a.* 4. *num.* 52. quod in criminalibus tantum statuendum, vel Notarium Actuario adjungendum esse, declarat *Dec. Nov. El.* 48. *ibidemque Phil. Obs.* 2.) *Officium illius* est omnia in judicio acta, propria manu, præsente judice aut assessoribus, conscribere, videlicet citationes, dilationes, recusationes, exceptiones, petitiones, responsiones, interrogationes, confessiones, Instrumentorum productiones, recognitiones, testium depositiones, conclusiones, interlocutiones, sententias, Appellationes, Leuterationes, & cætera in judicio occurrentia, adjecto tempore, nomi-

na-

natisque personis fideliter & diligenter. Et ea quidem Acta originaliter in judicii scrinio conservare debet, ut contentione desuper exorta, veritas haberi queat: id quod tradit *Carpz. Proc. t.* 2. *art.* 4. *num.* 40. *seq.* & *Berl. P.* 1. *Concl.* 8. *n.* 18. *seqq.*

XV. Commune Judicibus & Assessoribus est, quod, *si quid iniqui juris in partes litigantes statuerint*, *eodem ipsi*, secundum naturalem æquitatem *utantur*. *l.* 1. *l.* 2. *ff. h. t.* de quo cavet Prætor Edicto suo in *l.* 1. *ff. h. t.* cujus prior pars agit de magistratu, qui novum Jus statuit, posterior de litigante, qui novum jus obtinuit, & *datur inde actio in factum* læso, & cuivis in simili causa experienti. *l.* 3. §. 2. *ff. h. t.* adversus Magistratum qui jus iniquum statuit cum effectu. *l.* 1. §. *f. ff. h. t.* aut eum, qui jus iniquum obtinuit, licet eo usus non sit *l.* 3. *ff. h. t.* ejusque hæredes. *l.* 3. § 5. *ff. h. t. v. Magn. Auctor. de Vind. Privat. cap.* 11. *aph.* 9. ad hoc, ut Magistratus aut pars in istis causis idem jus patiatur. *d. l.* 1. Verum ex hoc Edicto agi non potest contra Magistratum aut partem, quæ secundum Edicti formulam, iniquum jus adversus Magistratum partemve retorquet. *l.* 4. *ff. h. t.* *Hodie* ex fundamento hujus Edicti idem jus retorquetur adversus debitorem, qui inducias moratorias impetravit. *Berl. P.* 3. *Concl.* 5. *num.* 10. adversus civitatem, quæ jus de-

Quod quisque Juris in alterum statuerit, ut ipse eod. jure utatur. L. 1. ff. t. a.

tractionis in transferenda hæreditate exercuit, aut præstationem Geradæ vel Heergewettæ denegavit: quæ retorsio postremis casibus ab ipso Magistratu exercenda est, secundum *P.* 3. *Const. El.* 38. ubi *Carpzov. d.* 1. 2. *seqq. Hahn. ad Wesenb. h. verb. diligentiæ.* & *latiss. Magn. Auctor. dict. diss. de vind. priv. cap.* 11. *aph.* 13. *seqq.*

TIT. IV.

SI QUIS JUS DICENTI NON OBTEMPERAVERIT.

L. 2. ff. t. 3.

I. In ipso processu Magistratibus *necessaria* est *Jurisdictionis* suæ *defensio*, si litigans, quod extremum est in Jurisdictione, non fecit, e. g. rem mobilem via executiva auferri passus non est. *l. un.* §. 1. *ff. h. t. v. Bach. V.* 1. *d.* 4. *th.* 9. *l. d. & e.* unde adversus ipsum *prodita est actio*, quæ est pœnalis, & competit cuivis ex populo *Franz. C. ff. h. t. num.* 8. adversus contumaces, ad hoc, ut quanti est contemtus Magistratus, præstetur. *l.* 1. §. *f. ff. h. t. Hahn. ad Wes. h. t. num.* 2. *verb. Quid. Hodie* multi sunt coercendi contumaciam modi, ut: incarceratio personæ, captura pignorum, denegatio audientiæ, missio in bono-

rum

rum possessionem, sequestratio rei &c. *v. Wesenb. Com. ff. h. t. n. 6.*

II. Magistratus etiam est providere, ut in jus vocatio decenter fiat. Hinc *Prætor alios omnino, alios, non impetrata venia, vocare prohibet. Illis* annumerandi sunt ob potestatem: Consules, Proconsules, &c. ob causæ favorem: sacra facientes, funus uxoremve ducentes. *l. 2. l. 3. ff. h. t.* quod *hodie* observari testis est *Hahn. h. t. n. 5. verb. Qui.* ob imbecillitatem: furiosi & infantes *l. 4. ff. h. t. His* accensendi sunt Parentes, Patroni, similesve personæ, quibus singularis reverentia debetur. *l. 4. §. 1. ff. h. t. l. 13. ff. eod.* Sed veniæ impetrationem *hodie* non esse necessariam docet *Carpzov. P. 1. C. 2. d. 26. Phil. ad O. P. S. t. 4. Conf. 7. Dedit* autem *Prætor vocato* adversus eum, qui sine venia prohibitum in jus vocaverat, *actionem* pœnalem ad præstandos 50. aureos, aut sustinendam in casu inopiæ pœnam corporis afflictivam *l. 24. l. 25. ff. h. t.* de citatione actum est *Jurispr. l. 4. t. 8. a. 4.* De in jus vocando. L. 2. ff. t. 4.

Si quis in jus vocatus non ierit, sive quis eum vocaverit, quem ex Edicto non deb. L. 2. ff. t. 5.

III. In jus vocatus comparere debet, ne a competente judice mulcta damnetur. *l. 2. pr. & §. 1. ff. h. t.* a qua rusticitas, & dies feria-

tus vocatum liberat. *d.* §. 1. Sed *quid si judex sit incompetens ?* Aut notoria est incompetentia, aut dubia : priori casu non opus est , posteriori opus est comparatione, ut hoc ipso sciatur , an Judex sit competens. *l.2.ff.h.j.l.5.ff. de Jurisd. Hahn.ad Wes. h.t. n.* 1. *Magn. Auctor. S.I.C. Ex.* 5. *th.* 14. *vid. Carpzov. Proc.t.* 9. *a.* 2. *num.* 8. *seqq.* Atque ita Magistratum *hodie* adversus contumacem agere posse ad solvendam mulctam, existimat. *Hahn. l.c.*

In jus vocati ut eant, aut satis, vel cautum dent. L. 2. ff. t. 6.

IV. Necessitatem eundi ad judicium effugiebat, qui per fidejussores idoneos rei quantitatis, & conveniendi facilitatis *l.* 2. *ff. Qui satisd. cog.* cavebat ; at *in personis necessitudine junctis qualiscunque fidejussor* sub pœna 50. aureorum accipiendus erat *l.* 2. *ff. h.t.*

Ne quis eum, qui in jus vocabitur, vi eximat. L. 2. ff. t. 7.

V. *Ut autoritas Judicis conservaretur , concedit Prætor actionem in factum* ei , qui in jus quemquam vocaverat , adversus eum , qui in jus vocatum vi exemerat , ad hoc , ut quanti ea res ab actore etiam per calumniam æstimata fuerit , præstaretur. *l.* 5. §. 1. *ff. h. t.*

Si ex noxali causa agatur, quemadmodum caveatur. L. 2 ff. t. 9.

VI. *Cautione judicio sisti opus* erat olim etiam tum , *quando ex noxali causa agebatur* , quia noxa caput sequebatur, *l.* 2. *ff. h. t.* adeoque , ne adversarius eluderetur, ex-

pect-

pediebat in ead. causa servum sisti *l.* 2. *ff.* *h. t.*

VII. *Si quis judicio sistere se volentem impediat*, dolum impedientis coërcere æquissimum putavit *Prætor*, hinc *concessit actionem in factum* ei, cujus interest non esse in sistendo impeditum, sive actori sive reo *v. l.* 3. §. 2. *ff. h.* adversus eum, per quem factum est, quo minus se judicio quis sisteret, ad hoc, ut præstet id quod interest *l.* 3. §. *f. ff. h. t.* De eo per quem factum erit, quo minus in judicio quis sistat. L. 2. ff. t. 10.

VIII. *Si quis cautionibus, in judicio sistendi causa factis, non obtemperaverit*, committitur stipulatio; & *datur inde* certa, licitaque quantitate promissa, *actio* ex stipulatu ad illius præstationem, incerta quantitate promissa, condictio incerti ad id, quod intererat eo tempore, quo sisti quis debebat. *l.* 3. *ff. si quis in jus voc. non ierit. l.* 12. §. 1. *ff. h. t.* Quodsi autem is, qui sistere se debuit, ob legitimum impedimentum non stetit, tribuenda ei exceptio. *l.* 2. §. 1. *ff. h. t. Sunt* autem *legitima impedimenta*: Captivitas *l.* 4. §. 1. *ff. h. t.* Ægritudo. *l.* 2. §. 3. Peregrinatio. *a. l.* 2. §. 8. Expeditio publica. *l.* 6. *h. t. v.* R. J. *l.* 2. *art.* 7. Tempestas, Vis fluminis. *l.* 2. §. 3. *ff. h.* Mulieris citatæ puerperium §. 4. Funus domesticum ducendum *l.* 4. §. 2. Bellorum motus & hostilitates, motus pestilentiæ, mors & sonticus morbus conjugis Si quis Cautionibus in judicio sistendi causa factis non obtemperarit. L. 2. ff. t. 11.

aut liberorum, morbus aut defectus Advocati, aut Procuratoris. *a. l. 2. §. f. ff. h. t. quæ* & alia, cum sufficientibus circumstantiis, *summariter*, aliquando etiam rei juramento, *probari* sufficit *d. a. 7. ℒ. ℜ. Carpzov. Proc. t. 8. num. 40. seqq. Hahn. ad Wes. h. t. num. 2. verb. In verb.* Conf. *Berl. P. 1. Concl. 17. num. 48. seqq.*

TIT. V.

QUARUM RERUM ACTIO NON DATUR.

L. 44. ff. t. 5.

I. Partes citatæ in judicio suas opponunt *exceptiones*, quarum aliæ dicuntur esse *negativæ*, sive facti & intentionis, aliæ *affirmativæ*, seu juris & actionis. *Illæ* ipso jure intentionem, hæ per modum allegationis actionem competentem excludunt. Ad illas referri potest (1) *Exceptio onerandæ libertatis causa*, quæ liberto datur adversus patronum, qui onerandæ libertatis causa promissum exigit. *l. 1. §. 5. ff. h. t.* (2) *Exceptio de eo, quod in alea gestum est*, competens collusori re evicta, quam in alea vendidit, ut luderet. *l. 2. §. 1. ff. h. t.* Proponitur eod, cum illis Titulo *exceptio præstiti jurisjurandi*, quæ illi, qui, defe-

deferente adversario, voluntarium jusjurandum juravit, adversus eundem, ex eadem causa eandem rem petentem competit. *l.* 37. *ff. de jurejur. j. Vinn. C. 7. ad* §. 4. *de Except.*

De feriis & dilat. & div. temp. L. 2. ff. t. 12.

II. Exceptiones juris, quæ proprie tales dici possunt, in dilatorias & peremtorias abeunt. E dilatoriis reliquum est, ut *Exceptionem feriarum* consideremus. *Sunt* autem *Feriæ* dies a Judicialibus actibus vacui. *l.* 9. *ff. h. t.* & dispescuntur (1) in divinas & humanas. *Divinæ* cultui divino sunt destinatæ, appellanturque festa, quæ sunt vel immobilia vel mobilia. Item aliæ sunt integræ, aliæ semiferiæ, ut dies Apostolorum. *Franz. C. ff. h. t. num.* 19. Humanæ feriæ hominum gratia sunt constitutæ, dicunturque vel esse *necessariæ*, ut vindemiarum, messium, quæ incipiunt a die octavo Julii, finiunturque cum die 14. Augusti. *Rec. Imp. Wormat. d. anno.* 1512. nundinarum *v. P.* 1. *Const. El.* 30. *ibique Carpzov. d.* 23. *seqq.* Vel *Honorariæ*, quæ in honorem, recordationemque singularem celebrantur: ut Natales Principis, civitatis. *v. l.* 7. *C. h. t.* Dividuntur (2) in *Ordinarias*, quæ certo jure constitutæ, certis temporibus recurrunt, & *Extraordinarias*, seu repentinas, quæ pro re nata indicuntur. *l.* 26. §. 7. *ff. Ex quib. caus. maj.* In *feriis divinis judicialiter gesta* nulla sunt. *v. l.* 7. *C. h. t. c. f. X. cod.* adeoque

non opus exceptione, at *in feriis humanis*, veluti vindemiarum, nundinarum, messium &c. exceptio feriarum, etiam specialiter in iisdem non occupatis, prodest. *v. l.* 1. *ff. h. t. Carpzov. P.* 1. *C.* 1. *d.* 22. *id. Proc. t.* 10. *n.* 9. & 10. *seqq. Hahn. ad Wes. h. t. n.* 7. *nisi* feriarum exceptioni *sit renunciatum* vel expresse, vel tacite, eand. omittendo: *v. l.* 6. *ff. h. t. c. f. X. h. t. l.* 1. §. 1. *ff. h. t.* quæ renunciatio in feriis, ob utilitatem privatorum directo introductis, tantum obtinet, accedente Judicis consensu. *v. c.* 1. *X. h. t. Tessaur. Dec.* 39. *num.* 2. *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 8. *Franz. C. ff. h. t. num.* 8. *Ziegl. ad Inst. Jur. Canon. l.* 3. *t.* 5. §. 8.

De Exceptione rei judicatæ. L. 44. ff t. 2.

III. Inter exceptiones peremtorias non omittenda est (1) *Exceptio rei judicatæ*, quæ est peremtoria. *l.* 3. *ff. de Except.* reique cohærens. *l.* 7. §. 1. *ff. eod.* & datur reo adversus eum, qui idem, ab eodem, ex ead. causa petit *l.* 3. *l.* 4. *l.* 14. *ff. h. t.* Hæc exceptio strictissimæ est interpretationis. *l.* 1. *ff. h. t.* & tertio non præjudicat *Carpzov. P.* 1. *C.* 26. *d.* 15. nisi is omnino eandem habeat obtinendi rationem. *v. l.* 8. §. 16. *ff. de inoff. test. id. Proc. t.* 16. *a.* 4. *num.* 24. *seqq.*

De Exceptione rei venditæ & traditæ. L. 21. ff. t. 3.

IV. (2) *Exceptio rei venditæ & traditæ*, quæ est peremptoria, & emtori ejusque successoribus *l. f. ff. h. t.* adversus eum, qui rem alienam vendidit, ejusque dominium postea consecu-

tus

tus est, nec non illius successores universales & singulares *l.* 17. *ff. de Evict. l.* 1. *l. f.* §. 1. *ff. h. t.* competit *Franz. Com. ff. h. t. n.* 4. *seq.* Quando effectum non habeat hæc Exceptio, vid. *apud Hahn. ad Wes. h. t. num.* 3. Est autem in arbitrio Emtoris, utrum rem velit retinere, intentione per exceptionem elisa, an potius re ablata de evictione agere. *l.* 17. *ff. de Evict. Magn. Auctor. S. I. C. Ex.* 27. *th.* 39.

V. (3) *Exceptio litigiosi*, qua is qui rem litigiosam emit, vel per aliam speciem contractus sibi comparavit, repellitur. *l.* 1. *l.* 4. *pr. C. h. t.* *Dicitur* autem *res* esse *litigiosa*, de cujus dominio controversia movetur, *Authen. Litigiosa. C. de Litigios. Gail. l.* 1. *Obs.* 118. *num.* 5. Quodsi vero non de dominio rei, sed aliquo jure, rei inhærente, ut pignore, arresto, servitute, controvertitur, jus illud efficitur litigiosum, non res ipsa. *v. l.* 3. *C. h. t. Carpzov. l.* 1. *Resp.* 102. *n.* 4. & 5. *Franz. l.* 1. *Res.* 11. *n.* 21. & 22. Actiones sive personales sive reales litis contestatione demum fiunt litigiosæ, *l.* 1. §. 1. *ff. h. t. l.* 31. *C. Commun. div. Authent. litigiosa. C. h. t. j. l.* 1. *C. Quando lib. princ. obl. Lauterb. Comp. Jur. h. t.* Vitium litigiosi facit, ut res alienari non possit, exceptis casibus in *l.* 4. §. 1. *C. h. t. Franz. d. Res. n.* 75. *seqq.* eademque alienata, executio recte adversus tertium possessorem fiat. *v. l.*

De Litigiosis. L. 44. ff. t. 6.

2. *C. h. t. Carpzov. l.* 1. *Resp.* 27. *num.* 10. *Gail. l.* 1. *Obs.* 118. *num.* 2. *Habn. ad Wesenb. h. t. num.* 1. de pœna rem litigiosam alienantium *v. Habn. c. l. Franz. c. l. num.* 107. *seqq.* Ex his manifestum est, aliam esse *rem* litigiosam, aliam *judicii futuri mutandi causa*, dolo malo *alienatam. l.* 8. §. 1. *l.* 4. §. 1. *ff. h. t. l.* 1. *ff. h. t.* qua alienatione suscepta Proconsul dedit *actionem in factum* arbitrariam *l.* 8. *ff. h. t.* rei persecutoriam. *l.* 4. §. *f. ff. h. t.* quæ competit per hanc alienationem læso, adversus lædentem ad hoc, quod interest alium adversarium non habuisse *l.* 1. *l.* 4. §. 5. *ff. h. t.*

De alienatione judicii mutandi causa facta. L. 4. ff. t. 7.

De confessis. L. 43. ff. t. 2.

VI. Tam agentes, quam excipientes in judicio ad probationem sunt devincti. *a. l.* 4. *C. de Edend. l.* 1. *ff. de Except.* a qua relevat confessio. *Est* autem *confessio* facti cujusdam certa assertio, in asserentis præjudicium facta. Dividitur in Civilem & Criminalem, de hac *Jprd. L.* 4. *t.* 21. *aph.* 14. actum. *Civilis* est, quæ fit in causa civili, *vel in judicio* ab habili persona *l.* 6. §. 5. *ff. h.* apud judicem competentem. *c.* 4. *X. de jud.* præsente adversario, de re certa. *l.* 6. *pr.* & §. 3. & vim plenæ probationis habet, atque per eam, de tota causa factam, ante litem contestatam paratæ executioni, post litem contestatam, sententiæ ferendæ aperitur via. *a. l. un. C. de Confess. l.* 21. *j. l.* 74. *ff. de Jud. l.* 3. *ff. h. Gail. l.* 2. *Obs.*

Obs. 106. *n.* 2. *Hahn. ad Wes. h. t. n.* 8. *vel extra judicium*, & hanc ab adversario acceptatam plenam; non acceptatam, semiplenam facere probationem, statuit *Carpzov. P.* 1. *C.* 16. *d.* 21. Conf. *Lauterb. V.* 1. *D.* 6. *de Confess. th.* 45. Ab hac Confessione differt ea, quæ ad interrogationem actoris fiebat olim in judicio, ad fundandam actionem *l.* 4. *ff. h. t.* atque ex ea nascebatur *actio interrogatoria*, quæ actio licet *hodie* ab usu recessisse videatur, non tamen omnem interrogationum utilitatem sublatam esse, credit *Franz. C. ff. h. t. n.* 14. *j. Grœnew. de LL. abrogat. h. t. pr.* neque prohibetur judex, quoties ipsum æquitas movet, *l.* 21. *ff. h. t.* & pars litigans per positiones, *c.* 2. *de Confess. in* 6. adversarium interrogare, de quibus Positionibus Conf. *Hahn. ad Wes. h. t. num.* 5. *& lat. Lauterb. Comp. Jur. h. t.* De interrogat. in jur. fac. & interrogat. act. L. 11. ff. t. 1.

VII. *Ob contumaciam rei* latitantis *Prætor missionem decernit*, quæ non possessionem, sed custodiam tribuit *l.* 2. *l.* 12. *ff. h. t.* ut reus tædio affectus se sistat. *l.* 5. *ff. ut in possess. legat. vel fideic.* at si fraudationis causa tum porro latitet, nec defendatur, ejus bona possideri, vendique jubet. *l.* 2. §. 1. *ff. h. t.* De modo procedendi *in Camera* adversus contumaces *v. Magn. Auctor. S. I. C. Ex.* 44. *th.* 41. *j. Jurisprud. l.* 4. *t.* 8. *a.* 10. *de Jur. Sax.* Quib. in causis in Poss. eatur. L. 42. ff. t. 4.

TIT.

TIT. VI.

QUÆ SENTENTIÆ SINE APPELLATIONE RESCINDANTUR.

L. 49. ff. t. 8.

I. Denique fertur a Judice sententia, quæ si iniqua partibus videtur, appellandum est; *l. 1. ff. de Appell.* dummodo *sententia* sit valida: *invalidam* enim rescindi opus non *est*: veluti *cum lata est*, (1) adversus solitum Judiciorum ordinem. *l. 4. C. d. interd.* aut jus expresse constitutum. *l. 1. §. 2. ff. h. t. Wiss. ad π. P. 2. d. 38 th. 30. Carpz. Proc. t. 16. a. 4. n. 59.* (2) adversus non citatum. *l. 1. §. 3. ff. h.* (3) adversus mortuum. *l. 59. §. f. ff. de re jud. l. 2. ff. h.* (4) adversus rem judicatam. *l. 1. C. Quando prov. non est nec. Carpz. l. 3. Resp. 96. n. 3. seqq.* (5) ita ut contineat impossibile. *l. f. ff. h.* aut (6) errorem calculi. *l. 1. §. 1. ff. h. t. Wesenb. C. ff. h. t. n. 1. & 2.* (7) in causa propria. *l. un. C. Ne quis in sua caus.* (8) a Judice incompetente. *l. 1. C. Si a non comp. Carpzov. Proc.* t. *16. a. 4. num. 55. seqq.* Quodsi autem in describenda sententia error commissus est, hic per appellationem, aut J. Saxon. leuterationem corrigi debet, nisi ex actis sit manifestissimus. *id. d. l. art. 2. n. 17.*

II.

II. *Appellari potest a Judicibus, qui superiorem agnoscunt. l. 1. §. 1. ff. h. t. c. 3. de Appell. in 6.* nec toleranda est Appellatio a Principe male informato, ad melius informandum *dd. ll. Bach. v. 2. d. 33. thes. 4. l. d. verb. Item. Carpzov. Proc. t. 18. art. 1. num. 26. seqq.* Quodsi vero partes etiam apud Judicem, qui superiorem habet, Appellationi renunciarint. *l. 1. §. 3. ff. h. t.* aut eidem privilegium de non appellando datum sit, *l. 1. §. 2. ff. h. cessat appellatio*: Ita *jus de non appellando* Electoribus in *cap. 11. Aur. bull. (ubi v. Limn.)* concessum est, quo Elector Saxonicus & Brandenburgicus hodieque utuntur. *Hahn. ad Wes. h. t. num. 2.* imo privilegium illud non soli Electori, sed omnibus Saxoniæ Ducibus tributum est. *Carpzov. P. 1. C. 20. d. 25*: verum in Episcopatibus Numburgensi, Martisburgensi, & Misnensi alternative, vel ad Aulam Electoralem, vel ad Cameram Imperialem dirigi potest Appellatio. *Carpzov. d. t. num. 21. 63.* **A quibus appellari non licet. L. 49. ff. t. 2.**

III. *Recipienda est Appellatio, dummodo non sit illicita*, ut (1) contra propriam confessionem suscepta. *l. 2. C. Quor. appell. non rec. Carpzov. Proc. t. 18. art. 2. num. 20.* (2) Absentis ad agendam causam vocati, & per contumaciam condemnati. *l. 1. C. h. t. Bach. V. 2. D. 33. th. 3. l. d. &c. verb.* **De appellationibus recipiendis vel non. L. 49. ff. t. 5.**

con-

contumaces j. Carpzov. c. l. num. 35. *seqq.* ita nec admittuntur ad provocationem condemnati in sententia, super desertione appellationis lata *cap.* 5. *x. de Appell. Berl. P.* 1. *Concl.* 50. *num* 195. *Carpzov. P.* 1. *C.* 20. *d.* 14. (3) ab executione ex re judicata, vel Instrumento liquido, nisi in ea excedatur. *l.* 5. *C. Quor. appell. non rec. id. Proc. t.* 18. *d.* 2. *n.* 17. *Ziegler ad Inst. Jur. Can. l.* 3. *t.* 16. *verb. Excedatur.* (4) In processu inquisitorio, secundum *Carpzov. Pr. Cr. P.* 3. *q.* 139. *num.* 14. *id. add. c.* 29. *d.* 29.

An per alium caus. appell. reddi possunt. L. 49. ff. t. 9.

Si Tutor vel Curator magistratus creatus appell. L. 49. ff. t. 10.

Eum qui appellaverit in Provincia defendi. L. 49. ff. t. 11.

Apud eum, a quo appell. al. caus. ag. compell. L. 49. ff. t. 12.

Si pendente Appellatio-

IV. Judici Appellationis factæ rationes in causis pecuniariis, etiam per Procuratorem, reddi possunt. *l.* 1. *l.* 2. *ff. h. t.* Cæterum si ad munera publica nominati appellaverint, nec causas probaverint, ad periculum eorum pertinet damnum, quod per moram Appellationis Reipublicæ accidit. *l.* 1. *ff. h. t.* qui vero Appellationis causa peregrinantur, tanquam Reipubl. causa absentes, in aliis suis causis defendendi sunt. *l.* 1. *l.* 2. *ff. h. t.* non tamen impedit Appellatio, quo minus appellans in alia causa eundem Judicem, pendente Appellatione habeat. *l. un. ff. h. t.* præcipue si Judex sit ordinarius, *c.* 6. *X. de Appell. Ziegler. ad Inst. Jur. Canon. l.* 3. *t.* 17. §. 16. *verb. in illa.* At Appellatore defuncto sine hærede, appellatio evanescit,

ſcit, quod ſi appellatori hæres exſtiterit, ſiquidem tertii alicujus intereſt, cauſas appellationis reddi, non alias, appellationem peragere cogendus eſt. *l. un. ff. h. t. Jure Sax.* ab extrajudicialibus gravaminibus non, niſi iis exceptive propoſitis, rejectisque, conceditur appellatio. *v.* Churfürſtl. *Appellation-*Ordnung *Tit.* von *Appellationen* §. ſonderlich Conf. *Ziegl. d. Tr. l.* 3. *t.* 17. §. 4. 7.

ac mors intervenerit. L. 49. ff. t. 13.

V. Principalis *Appellationis* interpoſitæ *Effectus eſt, quod ead. pendente nihil eſt innovandum, l. un. ff. h. t. l.* 3. *C. de Appellat.* ſi ſecus factum eſt, dicitur attentatum, & ante omnia eſt revocandum. *c.* 7. *de Appellat. in* 6. aliquando ex officio. *Gail. l.* 1. *Obſ.* 146. *n.* 5. 6. *&* 7. ſive fiat a Judice, qui ex ſpolio quoque ad reſtitutionem tenetur *Carpzov. Proc. t.* 18. *art.* 6. *num.* 11. ſive a partibus *dd. ll.* quod æque appellatione interpoſita, ante factam inhibitionem, ac poſt eam affirmat *Mev. P.* 4. *Dec.* 382. in appellatione ab interlocutoria vero limitat *Ziegler Inſt. Jur. Canon. l.* 3. *t.* 17. §. 17. *verb. A definitiva.*

Nihil innovari appellat. interpoſ. L. 49. ff. t. 7.

VI. Titulos de Verborum ſignificatione & regulis Juris paſſim peculiari commentario illuſtratos videmus: Utrumque Titulum breviſſime recenſet *Weſenb. C. ff. latius* Tit. de Verborum ſignificatione tractat *Andreas Alcia-*

De Verbor. ſignificatione. L. 50. ff. t. 16.

De diversis Regulis Juris antiqui. L. 50. ff. t. 17.

Alciatus, *Joh. Brecha*, *Arnold. Corvinus*, *Camill. Gallinius*, *Joh. Gœddeus*, *Joh. Suevius*, *Joh. Jacob. Wissenbach.* Tit. de Regulis Juris *Everh. Bronchorst*, *Jacob. Cujacius*, *Joh. Eichelius*, *Petr. Faber*, *Jacob Gothofredus*, *Wilhelm. Ludwel*, *Phil. Matthæi*, *Joh. Noldelius*, *Joh. Strauch*, *Petr. Müllerus*, *Joh. Jac. Wissenb. Sturcius*, *Christoph. Güntzelius.*

SOLI DEO GLORIA.

INDEX

INDEX GENERALIS
CONTINENS
OMNES TITULOS DIGESTORUM ALPHABETICE RECENSITOS,
IN QUO

Num. 1. Librum, num. 2. Titul. Pandectarum, voc. Jpr. Jurisprudent. voc. Addit. Additiones denotat.

A.

Ad

De

D.

E.

F.

De

De

M.

De

N.

O.

De

De

* * *

CAROLUS sextus Divina Favente Clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hispaniarum, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archi-Dux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Würtenbergæ, Comes Tyrolis &c. *Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium Universis: quod, cum Nobis Noster Sacrique Imperii fidelis dilectus* FRANCISCUS VARRENTRAPP *Bibliopola Francofurtensis ad Mœnum humillime exposuerit* GEORGII ADAMI STRUVII *Jurisprudentiam Romano-Germani-*

manicam Forensem cum additionibus LUDOVICI MENCKENII *in 8vo boni publici causa sumptibus suis prelo committendam secum decrevisse, vereri autem, ne Æmulorum invidiæ memoratum librum recudentium, impendii laborisque sui fructu cum non exigua jactura frustretur, proinde Nobis demississime supplicârit, ut Cæsareo Nostro Privilegio se contra quoscunque ejusmodi quæstui inbiantium conatus, & machinationes præmunire benigne dignaremur, Nos æquis ejusdem precibus clementer annuendum censuerimus, quemadmodum vigore præsentium annuimus; Ac propterea omnibus & singulis Typographis, Bibliopolis, Bibliopegis, & aliis quibuscunque negotiationem Librariam exercentibus, firmiter inhibemus, & interdicimus, ne Eorum quisquam per Decennii decursum a die hujus privilegii numerandi præmemoratum Librum intra Sacri Romani Imperii, Regnorumque ac Dominiorum Nostrorum Hæreditariorum fines in simili aut alio quopiam typo vel forma recudere, alii recudendum dare, alibive impressum apportare, vendere vel distrahere clam vel palam citra voluntatem & expressum ejusdem Impetrantis consensum præsumat. Si quis vero Interdictum hoc Nostrum Cæsareum violare aut transgredi ausus fuerit, eum non modo ejusmodi Libris perperperam quippe recusis & adductis, a præfato Impetrante & ejus heredibus ubicunque,*

sive

De

De

De

Si

sive propria authoritate, sive Magistratus loci auxilio sibi vindicandis, de facto privandum; sed & poena insuper Decem Marcarum auri puri fisco seu erario Nostro Cæsareo & parti læsæ ex æquo pendenda irremissibiliter decernimus mulctandum, dummodo tamen hujus Privilegii Nostri Cæsarei tenor pro publica notitia in fronte Librorum Impressus exhibeatur, & quinque Exemplaria ad arcanam Nostram Cancellariam Imperialem Aulicam sumptibus Impetrantis quamprimum transmittantur. Mandamus igitur omnibus & singulis Nostris & Sacri Romani Imperii, Regnorumque & Dominiorum Nostrorum Hæreditariorum subditis & fidelibus dilectis, cujuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, aut præeminentiæ existant, tam Ecclesiasticis, quam Secularibus, præsertim vero in Magistratu Constitutis, ac aliis Jus, Justitiamque administrantibus, ne quemquam Privilegium hoc Nostrum Cæsareum temere & impune violare, aut transgredi patiantur, quin potius transgressores præscripta pœna plecti, aliisque modis idoneis coërceri curent, quatenus & ipsi eandem mulctam evitare voluerint. Harum testimonio Litterarum Manu nostra subscriptarum, & Sigilli Nostri Cæsarei impressione munitarum, quæ dabantur in Civitate Nostra Vienna die decima sexta Octobris, Anno millesimo septingentesimo, trigesimo secundo,

Regno-

Regnorum Nostrorum Romani vigesimo secundo, Hispanicorum trigesimo, Hungarici & Bohemici vero pariter vigesimo secundo.

Carolus

(L.S.)

Vt. J. A. Comes de Metsch.

Ad mandatum Sacræ Cæs. Maj. proprium.

Joan. Jos. a Schnappauf.

FINIS.